Økonomiske analyser

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

1/98

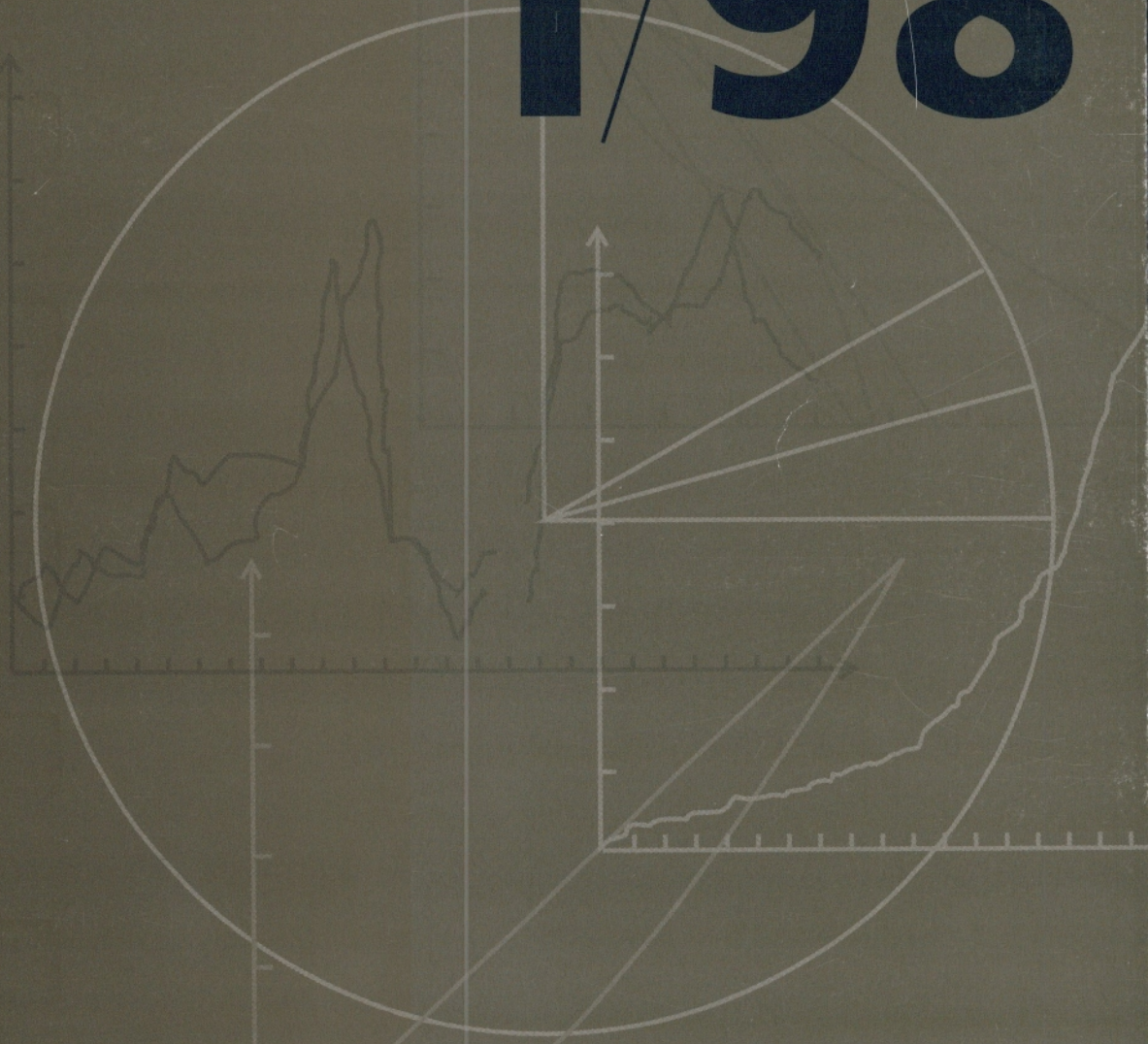

Økonomisk utsyn over året 1997

- Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1997
- Konjunktursituasjonen i Norge og utlandet
- Økonomiske utsikter for 1998 og 1999

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har 90-100 ansatte. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 4 seksjoner og ledes av *forskningsdirektør Øystein Olsen.*

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
  Forskningssjef Nils Martin Stølen

- Skatteberegninger
- Arbeidsmarked
- Mikrosimuleringsmodeller

- Seksjon for makroøkonomi
  Forskningssjef Ådne Cappelen

- Konjunkturanalyse
- Makroøkonomiske beregninger
- Likevektsmodeller

- Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi
  Forskningssjef Torstein A. Bye

- Miljø og samfunn
- Internasjonale energimarkeder
- Olje- og energianalyse

- Seksjon for mikroøkonometri
  Forskningssjef Jørgen Aasness

- Konsument- og bedriftsatferd
- Fordelingsanalyse
- Økonometriske metoder

Økonomiske analyser utkommer med 9 nummer i året. Neste utgave publiseres i begynnelsen av mars.

Standardtegn i tabeller	**Symbol**
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Økonomiske analyser

1/98

17. årgang

Innhold

Perspektiver	**3**
Internasjonal økonomi	**5**
Norsk økonomi	**16**
Utviklingen i 1997	16
Utsiktene fremover	19
Konjunkturutviklingen i Norge	**28**
Offentlig forvaltning og økonomisk politikk	28
Bedriftene	34
• Olje- og gassutvinning	34
• Petroleumsinntektene	39
• Industri og bergverksdrift	40
• Bygge- og anleggsvirksomhet	45
• Elektrisitetsforsyning	46
• Primærnæringene	48
• Utenriks sjøfart	50
• Privat tjenesteyting	51
• Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter	52
Arbeidsmarkedet	55
Lønns- og prisutviklingen	65
Husholdningene	68
Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge	**76**
Økonomisk-politisk kalender 1997	**79**
Forskningspublikasjoner	**89**
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser og Economic Survey de siste 12 måneder	**93**
Tabell- og diagramvedlegg	
Konjunkturindikatorer for Norge	1*
Nasjonalregnskap for Norge og utvalgte OECD-land	17*

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 3. februar 1998.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum, tlf. 22 86 48 20, e-post: knm@ssb.no eller Torbjørn Eika, tlf. 22 86 48 07, e-post: tea@ssb.no

Konjunkturtendensene er tilgjengelig på internett: http://www.ssb.no.

Økonomiske analyser

Redaksjonen: Øystein Olsen (ansv.), Iulie Aslaksen, Ann Lisbeth Brathaug, Bodil M. Larsen, Kjersti-Gro Lindquist, Knut A. Magnussen, Knut Moum, Karine Nyborg og Inger Texmon. **Redaksjonssekretær:** Wenche Drzwi, tlf.: 22 86 49 74 (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau, tlf.: 22 86 48 06 (konjunkturoversikter mv.), telefax: 22 11 12 38. **Design:** Enzo Finger Design. **Trykk**: Falch Hurtigtrykk. **Redaksjonens adresse:** Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo. **Salg og abonnementservice:** Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo, tlf.: 22 00 44 80, telefax: 22 86 49 76.

Økonomisk utsyn

Perspektiver

1997 føyer seg inn i rekken av gode år for norsk økonomi, men enkelte trekk utløste også stigende uro for den fremtidige utviklingen. Som i tidligere år var veksten spesielt sterk i eksporten av tradisjonelle varer og investeringer i fastlandsøkonomien, mens forbruket i husholdningene og i det offentlige hadde en mer moderat vekst-takt. I 1997 bidro dessuten en uventet sterk økning i oljeinvesteringene vesentlig til oppgangen. Sysselsettingsveksten var betydelig og arbeidsledigheten fortsatte sin jevne nedgang. Prisveksten var imidlertid litt høyere enn hos handelspartnerne, lønnsveksten tiltok og driftsoverskuddet overfor utlandet ble noe lavere enn året før. Uroen for utviklingen fremover er særlig knyttet til stadig flere tegn til flaskehalser og presstendenser og til økende usikkerhet rundt evnen eller muligheten til å styre aktivitetsnivået.

Den økonomiske utviklingen de senere årene har vært usedvanlig gunstig. Selv om veksten i aktivitetsnivået ikke kan måle seg med toppåret i konjunkturoppgangen midt på 1980-tallet, har oppgangen denne gangen vært sterkere, fordi den har vart lengre. Oppgangen har også vært bredere basert enn sist, med betydelig vekst i de fleste viktige etterspørselskomponentene. Så langt er det dessuten få tegn til finansielle ubalanser som minner om det vi hadde dengang, og pris- og lønnsveksten er langt lavere enn på 1980-tallet.

Bakgrunnen for denne utviklingen må søkes i flere forhold. Oljeinntektene har gitt oss mulighet til et høyere forbruks- og velferdsnivå enn det vi ellers kunne ha hatt og gitt staten betydelig finanspolitisk handlefrihet. Beregninger tyder på at den økte handlefriheten i den økonomiske politikken og evnen til å utnytte den, har gitt oss fordeler som klart overstiger betydningen av nettoinntekten fra selve oljevirksomheten. Denne handlefriheten ble i perioden 1989-1993 brukt til å føre en aktiv motkonjunkturpolitikk og holde sysselsettingen oppe, blant annet ved økt satsing på utdanning og på arbeidsmarkedstiltak. I årene før 1993 var også kostnadsnivået i norsk økonomi blitt brakt mer på linje med våre konkurrentland. Norsk økonomi var derfor godt forberedt på å dra full nytte av den oppgangen som ble utløst av det internasjonale rentefallet i 1993. Den økonomiske politikken ble deretter gradvis lagt om for å unngå en ny periode med høy pris- og kostnadsvekst, med utfasing av konkurranseutsatt virksomhet og problemer på arbeidsmarkedet som langsiktig resultat. Virkemidlene var en gradvis innstramming av finanspolitikken, en penge- og valutapolitikk innrettet mot å stabilisere verdien av norske kroner mot europeiske valutaer og et aktivt inntektspolitisk samarbeid. Disse tre politikkelementene har gjensidig understøttet hverandre og bidratt til den bredt anlagte og langvarige oppgangen.

Flere tegn tyder nå på at den fine balansen mellom forhold som styrer utviklingen i norsk økonomi er kommet under press. En mindre stram økonomisk politikk, raskere fall i ledigheten med økende knapphet på visse typer arbeidskraft og høyere lønnsvekst bærer bud om dette.

Veksten i fastlandsøkonomien har dratt med seg en kraftig oppgang i sysselsettingen, hele 190 000 personer over de siste fem årene. Samtidig har konjunkturoppgangen og bedringen i arbeidsmarkedet utløst en sterk vekst i arbeidsstyrken. Fleksibiliteten i arbeidstilbudet har medvirket til at nedgangen i arbeidsledigheten har skjedd gradvis, i størrelsesorden 1/2 prosentpoeng pr. år. Denne meget betydelige mobiliseringen i arbeidsmarkedet har vært en forutsetning både for den høye veksttakten i

økonomien og for at dette har latt seg kombinere med en moderat pris- og lønnsvekst. Vi har høstet fruktene av satsingen på utdanning og dratt nytte av at arbeidskraftpotensialet har vært langt større enn de fleste hadde regnet med.

Yrkesdeltakingen har nå kommet opp på et svært høyt nivå, både historisk og i et internasjonalt perspektiv. Selv med noe avdempet vekst i norsk økonomi i 1998, vil tallet på sysselsatte personer trolig fortsatt øke raskere enn tilveksten i arbeidstilbudet som følger direkte av befolkningsutviklingen. Uten ytterligere vekst i yrkesfrekvensene vil en dermed kunne oppleve en raskere nedgang i ledigheten enn det vi har registrert de siste årene. En slik utvikling vil med stor sannsynlighet slå ut i klart sterkere kostnadsvekst.

Et sentralt element i den økonomiske politikken har vært å tilpasse finanspolitikken slik at veksten i samlet innenlandsk etterspørsel ikke blir for sterk. Penge- og valutapolitikken har bare i begrenset grad kunnet bidra til en slik stabilisering av økonomien, siden denne har vært rettet inn mot å holde en stabil kronekurs. Den kontraktive virkningen av finanspolitikken har imidlertid blitt klart svekket i de siste par årene, og det vedtatte budsjettopplegget for 1998 vil være tilnærmet konjunkturnøytralt. Samtidig synes utviklingen i oljeinvesteringene nærmest å være uforutsigbar og ustyrbar. I en situasjon med betydelig press i norsk økonomi kommer den sterke veksten i disse investeringene i 1997, og som nå trolig gjentar seg i 1998, svært ubeleilig. Samlet tyder dette på at en ikke makter å utnytte handlefriheten i den økonomiske politikken til å holde veksttakten i økonomien innenfor de rammene som produktivitetsutviklingen og tilgangen på arbeidskraft setter. Faren med dette er at lønns- og prisutviklingen på egenhånd vil kunne sørge for en nødvendig tilpasning. En utvikling med raskere kostnadsvekst i Norge enn hos våre handelspartnere kan resultere i redusert lønnsomhet og tap av markedsandeler for den konkurranseutsatte delen av norsk næringsliv. På sikt vil dette gjøre oss mer avhengige av usikre inntekter fra petroleumsvirksomheten.

Et alternativ er å endre retningslinjene for penge- og valutapolitikken slik at norske renter kan heves uavhengig av utviklingen i det europeiske rentenivået. I den grad dette bidrar til å dempe innenlandsk etterspørsel, vil dette lette presset på finanspolitikken. Analyser som er utført på Statistisk sentralbyrås modellapparat, tyder imidlertid på at den isolerte virkningen på innenlandsk etterspørsel av en renteheving er forholdsvis moderat. En renteøkning vil imidlertid også kunne føre til en sterkere kronekurs og dermed svekke konkurranseevnen til de delene av næringslivet som konkurrerer på eksportmarkedet eller mot import. Dette vil dempe veksttakten i norsk økonomi. Men dersom presstendensene i økonomien ikke først og femst kan føres tilbake til utviklingen i det konkurranseutsatte næringslivet, vil en omlegging av penge- og valutapolitikken i en slik retning ikke nødvendigvis være den rette medisinen.

På den annen side er det åpenbare problemer knyttet til å fastholde en stram, kontraktiv finanspolitikk i en langvarig oppgangskonjunktur, spesielt dersom en ensidig fokuserer på mulighetene for å holde utgiftsveksten på offentlige budsjetter lav. Over tid vil dette kunne forrykke forholdet mellom offentlig og privat etterspørsel på en måte som ikke er ønsket. I den situasjonen norsk økonomi befinner seg nå, er et alternativ en mer selektiv innstramming, f.eks. rettet mot offentlig styrte eller påvirkbare investeringer. På denne måten vil en direkte kunne påvirke områder med presstendenser og mangel på arbeidskraft. Hvis presstendensene skyldes innenlandsskapte forhold av forbigående karakter, kan slike selektive tiltak synes mer effektive og ha færre langsiktige skadevirkninger, enn en generell pengepolitisk innstramming, som særlig vil kunne ramme konkurranseutsatt virksomhet.

Disse perspektivene understreker at den økonomiske politikken bør legge avgjørende vekt på å unngå en overoppheting av økonomien, med langvarige skadevirkninger som mulig resultat. De antyder også at en bør tenke seg om før en lar kortsiktige styringsproblemer motivere betydelige omlegginger av utformingen av den økonomiske politikken.

Internasjonal økonomi

Den økonomiske utviklingen i 1997 ble kjennetegnet av store forskjeller i veksttakten blant Norges viktigste handelspartnere. I Japan og Italia var økningen i BNP i fjor svak sett i forhold til året før, rundt 1 prosent, og utsiktene i Japan for 1998 er ikke lyse. I Tyskland og Frankrike bidro god eksportutvikling til at BNP-veksten kom over 2 prosent, men det er usikkert i hvor sterk grad innenlandsk etterspørsel vil overta som drivkraft i inneværende år. For Nederland og Danmark ser veksten i BNP ut til å ha vært over 3 prosent i fjor, og den positive utviklingen ventes å fortsette. Konjunktursituasjonen var enda gunstigere for de engelsktalende industrilandene, og både USA og Storbritannia hadde en oppgang i BNP på rundt 3,5 prosent i fjor. Økningen er imidlertid ventet å avta i inneværende år. Krisen i Asia vil ha en dempende virkning på veksten i verdensøkonomien. For handelspartnerne samlet ligger det an til en BNP-vekst på rundt 2 prosent både i år og neste år. Problemene i de asiatiske landene bidrar til at prisstigningen kan holde seg rundt 2 prosent.

Realøkonomisk utvikling

I *USA* har økonomien nå vært i oppgang i syv år, og veksten i 1997 synes å ha vært den sterkeste på 1990-tallet. Foreløpige nasjonalregnskapstall indikerer at BNP økte med 3,8 prosent i fjor. Tiltakende vekst i det private forbruket var den viktigste drivkraften bak utviklingen. Forbruksveksten er blitt stimulert både av økt reallønn og en positiv formuesutvikling, det siste som følge av den sterke oppgangen i aksjekursene. Næringslivets realinvesteringer har vokst kraftig gjennom hele konjunkturoppgangen, og bidro også i fjor betydelig til BNP-veksten. Arbeidsledigheten har stabilisert seg på et historisk sett lavt nivå og utgjorde i desember 4,7 prosent av arbeidsstyrken, det laveste ledighetsnivået siden tidlig på 1970-tallet. Den sterke oppgangen i dollarkursen det siste året, sammen med lavere etterspørsel fra Asia, fører til at nettoeksporten vil gi en negativ impuls til aktiviteten fremover. En relativt høy realrente som følge av nedgangen i inflasjonsraten gjennom fjoråret, er også antatt å virke dempende på innenlandsk etterspørsel. På denne bakgrunn venter vi avtakende vekst i BNP i inneværende år, og ytterligere nedgang ned mot 2 prosent i 1999.

Etter svak økonomisk utvikling gjennom første halvdel av 1990-tallet, økte BNP i *Japan* med 3,7 prosent i 1996. Dette var imidlertid ikke et signal om at japansk økonomi var inne i en ny vekstperiode, men kom som følge av midlertidige finanspolitiske stimulanser. Finanspolitiske innstramminger i form av økte avgifter fra 1. april i fjor bidro til en markert demping av oppsvinget. En betydelig nedgang i offentlige investeringer bidro også til å trekke veksten ned. De negative etterspørselsimpulsene ble til en viss grad motvirket av en markert oppgang i eksporten i kjølvannet av en depresierende valuta. Utover høsten vokste imidlertid problemene for flere av landene i Sørøst-Asia, (se eget av-

Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norges viktigste handelspartnere
Årlig endring i prosent

	1996	1997	1998	1999
USA				
Bruttonasjonalprodukt	2,8	3,8	2,4	2,1
Konsumdeflator	2,4	2,0	1,9	2,3
Kortsiktig rente (nivå)	5,5	5,7	5,8	5,8
Offentlig budsjettbalanse[1]	-1,1	-0,1	0,3	0,5
Japan				
Bruttonasjonalprodukt	3,5	1,1	0,7	1,1
Konsumdeflator	0,2	1,7	1,4	0,3
Kortsiktig rente (nivå)	0,5	0,5	0,6	0,5
Offentlig budsjettbalanse[1]	-4,4	-2,7	-2,7	-3,1
Tyskland				
Bruttonasjonalprodukt	1,4	2,3	2,5	2,2
Konsumdeflator	2,0	1,9	1,9	1,7
Kortsiktig rente (nivå)	3,2	3,3	3,6	4,4
Offentlig budsjettbalanse[1]	-3,6	-3,1	-2,7	-2,5
Frankrike				
Bruttonasjonalprodukt	1,5	2,2	2,5	2,4
Konsumdeflator	1,8	1,5	1,7	1,4
Kortsiktig rente (nivå)	3,9	3,4	3,7	4,4
Offentlig budsjettbalanse[1]	-4,1	-3,1	-3,0	-2,8
Storbritannia				
Bruttonasjonalprodukt	2,3	3,3	2,0	2,6
Konsumdeflator	2,6	2,4	2,5	2,9
Kortsiktig rente (nivå)	6,0	6,6	7,4	6,9
Offentlig budsjettbalanse[1]	-4,7	-2,0	-0,6	-0,4
Italia				
Bruttonasjonalprodukt	0,7	1,2	2,1	2,3
Konsumdeflator	4,5	2,2	2,5	2,3
Kortsiktig rente (nivå)	8,8	6,9	5,6	4,4
Offentlig budsjettbalanse[1]	-6,7	-2,8	-3,1	-2,9
Sverige				
Bruttonasjonalprodukt	1,3	1,8	2,5	2,2
Konsumdeflator	1,2	0,9	1,7	2,3
Kortsiktig rente (nivå)	5,8	4,1	4,7	5,4
Offentlig budsjettbalanse[1]	-3,3	-1,2	0,5	0,1
Danmark				
Bruttonasjonalprodukt	3,4	3,1	2,9	2,8
Konsumdeflator	2,6	2,1	2,7	2,4
Kortsiktig rente (nivå)	3,9	3,5	3,6	4,4
Offentlig budsjettbalanse[1]	-1,4	0,5	1,6	1,8
Nederland				
Bruttonasjonalprodukt	3,3	3,1	3,7	2,1
Konsumdeflator	1,4	2,3	2,3	2,2
Kortsiktig rente (nivå)	3,0	3,3	3,6	4,4
Offentlig budsjettbalanse[1]	-2,3	-2,0	-1,9	-1,9
Memo				
BNP handelspartnere	2,2	2,6	2,5	2,3
Konsumpris handelspartnere	1,9	1,8	2,0	2,0
ECU-rente[2]	4,5	4,2	4,4	4,4

1 Prosent av BNP.
2 ECU-rente til og med 1998, euro-rente i 1999.
Kilder: NIESR og Statistisk sentralbyrås egne anslag.

BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 1996 - 1999 gitt på ulike tidspunkter

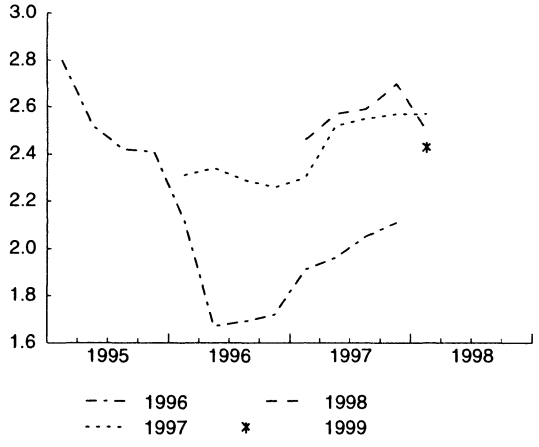

Kilde: Consensus Forecasts.

Bruttonasjonalprodukt i USA, Japan og EU
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

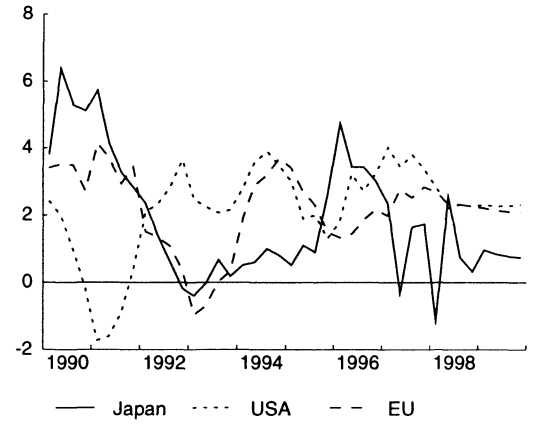

Kilde: NIESR og Statistisk sentralbyrå.

snitt om krisen i Asia). Over 40 prosent av Japans eksport går til det kriserammete området. Problemene hos viktige handelspartnere forsterket derved den svake utviklingen i japansk økonomi. Dessuten har japanske banker store finansielle plasseringer i de aktuelle landene, noe som vil legge ekstra byrder på en allerede gjeldstynget finansnæring. En stor del av Japans problemer de siste årene må ses på bakgrunn av sterk privat gjeldsoppbygging frem til starten av 1990-årene. Myndighetene grep ikke inn med tiltak for å avskrive gjeld, men satset i stedet på en strategi der en håpet at økonomien skulle vokse seg ut av vanskelighetene. Når bedriftene må bruke en stor del av sine inntekter til gjeldsbetjening, blir det lite igjen til investeringer, og privat innenlandsk etterspørsel utvikler seg svakt. Det ser ut til at BNP økte med rundt 1 prosent i fjor, og vi venter enda lavere veksttakt i produksjonen i inneværende år.

Bruttonasjonalproduktet i *Tyskland* ligger an til å øke med 2,3 prosent i fjor, etter en oppgang på kun 1,4 prosent året før. Det er først og fremst den gunstige eksportutviklingen, stimulert av den tyske markens fall mot dollar, som driver oppgangen i tysk økonomi. Innenlandsk etterspørsel utvikler seg svakt, særlig gjelder det privat forbruk. Dette må ses på bakgrunn av den svake reallønnsutviklingen og den stigende arbeidsledigheten, som i desember kom opp i 11,9 prosent. Som følge av eksportoppgangen hadde Tyskland en betydelig oppgang i industriproduksjonen de tre første kvartalene i fjor. Tilgjengelig korttidsstatistikk fra 4. kvartal tyder imidlertid på utflating i produksjonen. Inntrykket forsterkes av at utenlandsordrene, som økte sterkt gjennom første halvår i fjor, har falt tre måneder på rad. Dette reflekterer trolig finanskrisen i Asia, som vil bidra til å dempe eksportutviklingen fremover. På den annen side er det ventet oppgang i reallønnen i inneværende år, noe som trekker i retning av økende vekst i forbruket. Det samme gjelder fjerning av den såkalte solidaritetsskatten på 7,5 prosent som innbyggerne i de vestlige delstatene har betalt etter sammenslåingen av de to tyske statene. Høy kapasitetsutnytting i industrien vil antakelig stimulere til økt vekst i de private realinvesteringene fremover. Vi venter derfor en BNP-vekst i Tyskland om lag på linje med fjorårets, men vekstimpulsene vil gradvis vris fra utlandet til innenlandske etterspørselskomponenter. Med uendret veksttakt ligger det imidlertid an til fortsatt høy ledighet.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte veksttakten i *Frankrike* gjennom 1997, og det ligger an til en oppgang i BNP på 2,2 prosent for året sett under ett. Etter at nettoeksporten var den viktigste drivkraften i første halvår, synes innenlandsk etterspørsel å ha bidratt sterkere utover høsten. Det private forbruket, som siden 1995 har utviklet seg svakt i kjølvannet av skatteøkninger, viste sterk oppgang i 3. kvartal. Industriproduksjonen gikk opp gjennom fjoråret og førte til høyere kapasitetsutnytting. Dette lå trolig bak økningen i innenlandske investeringer, som også bidro positivt til veksten mot slutten av året. Det er ventet at behovet for å skifte ut gammelt utstyr kombinert med en relativt lav realrente vil føre til fortsatt oppgang i investeringene i inneværende år. Sammen med noe høyere privat forbruk vil det kompensere for svakere vekstimpulser fra nettoeksporten. På denne bakgrunn venter vi en vekst i BNP på rundt 2,5 prosent de neste to årene. Arbeidsledigheten, som er svært høy, falt svakt til 12,4 prosent i november. Det ligger an til ytterligere noe nedgang i tråd med bedre utsikter for fransk økonomi, men et nivå under 11,5 prosent i fremskrivningsperioden er lite trolig. Jospin-regjeringen har lansert flere tiltak for å få ledigheten nedover på litt lengre sikt, blant annet en reduksjon av arbeidstiden til 35 timer pr. uke fra 2000. Virkningen på ledigheten vil avhenge av finansieringsformen.

Etter en økning i BNP i *Italia* på bare 0,7 prosent i 1996, viser foreløpige nasjonalregnskapstall en tiltakende økonomisk oppgang i 1997. I motsetning til de andre kontinentaleuropeiske landene har ikke Italia fått kraftige vekstimpulser fra nettoeksporten. Dette må ses på bakgrunn av en appresierende valuta siden midten av 1995. Samtidig har betydelige skatteskjerpelser og offentlige innstramminger dempet den innenlandske etterspørselen. I fjor ble det imidlertid satt igang spesielle tiltak for å stimulere privatbilkjøpene, og dette bidro til å trekke veksten i privat forbruk opp. Investeringene derimot falt svakt, men det var først

og fremst bygg- og anleggsektoren som trakk ned. Den viktigste drivkraften bak oppgangen som nå synes å være i emning, er hovedsakelig innenlandsk etterspørsel. Forbrukernes pessimisme er i ferd med å avta i lys av økende reallønnsvekst med bakgrunn i fallende inflasjon og gradvis bedring i sysselsettingen. I samme retning trekker bortfall av den midlertidige «Europaskatten» som ble pålagt i innspurten til kvalifiseringen for ØMU. Et kraftig fall i rentene samt høyere inntjening for bedriftene er ventet å stimulere investeringene. Dessuten vil depresiering av valutaen, særlig mot dollar, bidra til økt eksport. Samlet trekker dette i retning av en forsterket oppgang i italiensk økonomi, og vi legger til grunn en vekst i BNP rundt 2 prosent i år og noe høyere neste år.

I *Storbritannia* viser foreløpige nasjonalregnskapstall at BNP vokste med 3,3 prosent fra 1996 til 1997. Det var i hovedsak privat innenlandsk etterspørsel som bidro til den høye veksten. Husholdningenes forbruk ble stimulert av en betydelig bedring i formuesposisjonen, blant annet som følge av økte boligpriser og aksjekurser. Utviklingen på arbeidsmarkedet trakk i samme retning. Arbeidsledigheten, som begynte å avta tidlig i oppgangsperioden, falt gjennom hele fjoråret. I desember var ledigheten kommet ned i 5 prosent av arbeidsstyrken. De private investeringene tok seg også kraftig opp, trolig som følge av god inntjening i næringslivet og behov for kapasitetsutvidelser etter flere år med økonomisk oppgang. Den sterke veksten bremset imidlertid betydelig opp i 4. kvartal i fjor. Nedgangen kom først og fremst i de vareproduserende næringene, mens tjenestenæringene i mindre grad så ut til å bli berørt. Den sterke appresieringen av pundet er ventet å få en dempende virkning på eksporten fremover. Stram pengepolitikk og svakere formuesutvikling for husholdningene trekker i samme retning. På den bakgrunn antas BNP-veksten for inneværende år å komme ned mot 2 prosent.

Etter svak utvikling i første halvår i fjor, viser forløpige nasjonalregnskapstall for *Sverige* at vekttakten tok seg kraftig opp utover høsten. BNP økte med 1,9 prosent fra de tre første kvartalen i 1996 til samme periode i 1997. Det var særlig nettoeksporten som bidro positivt til veksten, mens innenlandsk etterspørsel utviklet seg svakt. En moderat oppgang i husholdningenes forbruk, ble motvirket av nedgang i private investeringer, offentlig forbruk og investeringer. Arbeidsledigheten avtok gradvis gjennom 1997 og lå ved utgangen av året på 6,5 prosent. Dette skyldes imidlertid hovedsakelig nedgang i arbeidsstyrken som følge av at flere personer gikk over i utdanningsystemet. Det er ventet at innenlandske komponenter vil ta over som den viktigste økonomiske drivkraften fremover. Sverige har i de senere årene økt sin eksport til de asiatiske markedene slik at den nå utgjør 13 - 14 prosent av total eksport. Krisen i Asia vil derfor ramme svensk eksport noe hardere enn øvrige EU-land samtidig som det er ventet lavere vekst i andre viktige markeder som USA og Storbritannia. Mens veksten i realinntekten pr. sysselsatt var nær null i fjor, vil den trolig komme opp mot 2 prosent i inneværende år og virke stimulerende på privat forbruk. Samtidig vil den kraftige finanspolitiske innstrammingen som har pågått de siste årene, fases ut og det ligger an til økning i offentlig konsum. Lave renter vil trolig gi oppgang i investeringene. Det er derfor ventet at BNP-veksten vil komme opp i 2,5 prosent i 1998.

I *Danmark* er den økonomiske oppgangen inne i sitt femte år, og alt ligger til rette for fortsatt høy vekst. Det er innenlandsk etterspørsel, spesielt privat konsum og investeringer, som driver den økonomiske veksten. Foreløpige nasjonalregnskapstall peker i retning av en økning i husholdningenes forbruk på nær 4 prosent i fjor. Dette må ses på bakgrunn av en sterk reallønnsvekst og en betydelig formuesøkning i kjølvannet av kraftig oppgang i boligprisene. Fall i de lange rentene og høy kapasitetsutnytting har samtidig stimulert de private investeringene. Til tross for depresierende valuta utviklet imidlertid eksporten seg relativt beskjedent i 1977. Med høy importvekst som følge av oppgangen i det innenlandske forbruket, ga derfor nettoeksporten et negativt bidrag til BNP i fjor. Etter at arbeidsledigheten falt kraftig gjennom 1996, ble nedgangen noe svakere gjennom fjoråret, til et nivå på 7,7 prosent ved utgangen av 1997. Dette skyldes imidlertid at arbeidsstyrken økte nesten like sterkt som sysselsettingen. Det er ventet at eksporten vil ta seg noe opp fremover som følge av litt høyere vekst hos viktige handelspartnere. Oppsvinget i dansk økonomi er derfor ventet å fortsette både i år og neste år.

Prisutviklingen

Prognosene antyder en prisstigning for Norges viktigste handelspartnere på 2 prosent både i 1998 og 1999. Den kraftige depresieringen av flere asiatiske valutaer demper prisstigningen i fremskrivningsperioden gjennom lavere importpriser. I et flertall av de europeiske landene ligger konsumprisveksten nå mellom 1 og 2 prosent. I Tyskland økte konsumprisene med 1,7 prosent fra 1996 til 1997, og tall for januar viser enda svakere prisstigning. Svekkelsen av tyske mark kan imidlertid få betydning for den innenlandske prisutviklingen etterhvert. Den planlagte momsøkningen på ett prosentpoeng fra 1. april inneværende år, vil også bidra til oppgang i konsumprisene. Også i Frankrike er prisstigningen lav, til tross for at franske franc falt i verdi gjennom fjoråret. Fra 1996 til 1997 steg prisene med 1,2 prosent målt ved konsumprisindeksen. Det ventes noe høyere prisvekst i Frankrike fremover. I Italia har inflasjonstakten avtatt kraftig gjennom de to siste årene, delvis hjulpet av en appresiering av liren. I desember var prisveksten på 12-måneders basis kommet helt ned i 1,6 prosent. Prisstigningstakten vil trolig holde seg lav også i inneværende år. Etter at Sverige hadde nedgang i konsumprisene i fjorårets første fem måneder, førte høyere priser på matvarer og tobakk samt økte husleier til en svakt tiltakende prisstigning gjennom siste halvår. Prisene økte likevel kun med 1,6 prosent i desember regnet på 12-måneders basis. Til tross for langvarig økonomisk oppgang i Danmark, har prisstigningen holdt seg lav. Fra 1996 til 1997 økte konsumprisene med 2,2 prosent. I Storbritannia kan det se ut som om den sterke økonomiske veksten har slått noe ut i prisene. På 12-månedersbasis økte konsumprisene med 3,6

3 måneders ECU/euro-rente, BNP-vekst og vekst i konsumprisene for Norges handelspartnere
Prosent

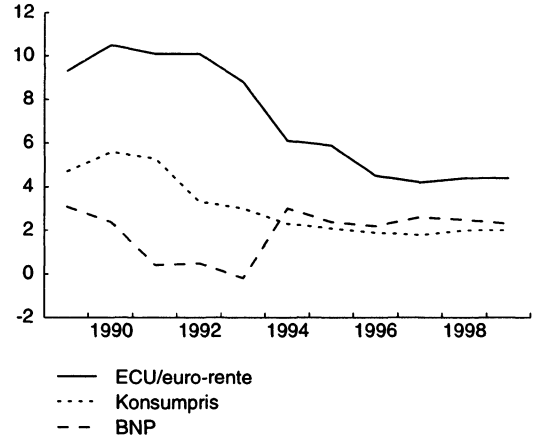

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

prosent i desember, men utenom bidraget fra renter og indirekte skatter er prisstigningen fortsatt ikke høyere enn drøye 2,5 prosent.

I USA har inflasjonen lenge vært stabil, og i desember i fjor var 12-månedersveksten i komsumprisene 1,7 prosent, den laveste på 10 år. Samtidig er arbeidsledigheten nede på et svært lavt nivå. En mulig forklaring på at prisveksten holder seg lav, er at produktivitetsveksten gjennom den siste oppgangsperioden har vært sterkere enn anslått. I tillegg virker appresieringen av dollar også dempende på prisutviklingen. Japan har vært gjennom en periode med svak økonomisk vekst. Dette har gjenspeilt seg i fallende prisnivå, med nedgang i konsumprisindeksen både i 1995 og 1996. Momsøkningen 1. april i fjor på 2 prosentpoeng er hovedårsaken til at konsumprisveksten på 12-månedersbasis tiltok fra 0,2 prosent i mars til 2,2 prosent i november.

Pengepolitikken

Etter en lang periode med stabilt lave renter i Tyskland, ble reporenten (som er en viktig signalrente for pengemarkedsrenten) satt opp fra 3 til 3,3 prosent i oktober i fjor. Den utløsende årsak til rentehevingen var trolig sterk vekst i importprisene (5,4 prosent i august) og tiltakende vekstimpulser i den tyske økonomien. For å opprettholde stabil kurs mellom de to lands valutaer, økte den franske sentralbanken umiddelbart sin signalrente til samme nivå som den tyske. I Italia har den gunstige inflasjonsutviklingen brakt rentenivået kraftig nedover. Diskontoen er senket gradvis, siste gang julaften i fjor med 0,75 prosentpoeng til 5,5 prosent. Krisen i Asia vil trolig dempe både veksten i verdensmarkedet og prisimpulsene fra utlandet. Sammen med at pengemengdeveksten holder seg innenfor sentralbankens målsone, tilsier dette at de tyske rentene fortsatt holdes på et lavt nivå i år. Vi legger til grunn at ØMU trer i kraft 1. januar 1999, og at elleve land deltar fra starten. I tråd med den konvergens som skal finne sted mellom medlemslandenes rentenivå, venter vi at eurorenten i utgangspunktet vil ligge noe over den tyske renten. Det innebærer om lag konstant rentenivå i 1998 for området sett under ett. For 1999 regner vi med en forsiktig oppgang i den korte eurorenten. I Storbritannia har basisrenten (den nedre grensen for pengemarkedsrenten) blitt satt opp flere ganger etter regjeringsskiftet 1. mai 1997, da myndighetene ga sentralbanken en mer selvstendig rolle i gjennomføringen av pengepolitikken. Basisrenten ble sist hevet til 7,25 prosent i begynnelsen av november. Den sterke pundkursen og en stram finanspolitikk tilsier at det ikke blir nødvendig med ytterligere rentehevinger av betydning fremover. I Sverige ble reporenten hevet med 0,35 prosentpoeng til 4,35 prosent i desember i fjor. Den svenske sentralbanken styrer pengepolitikken mot et inflasjonsmål på 1 til 3 prosent pr. år, og renteøkningen ble begrunnet med behovet for å forebygge fremtidig prispress.

Den amerikanske fondsrenten (amerikansk interbankrente) har ligget på 5,5 prosent siden mars 1997. Den stabilt lave prisveksten, hjulpet av en sterk dollarkurs, tilsier at renten ikke heves, mens den markerte BNP-veksten i 4. kvartal i fjor trekker i motsatt retning. Usikkerheten rundt utviklingen i Asia og effekten krisen vil få for amerikansk økonomi peker i retning av at sentralbanken vil avvente situasjonen før renteendringer iverksettes. I Japan har de siste årenes lavkonjunktur blitt møtt med en svært ekspansiv pengepolitikk. Diskontoen har blitt holdt på et rekordlavt nivå (0,5 prosent) siden september 1995, og de store finansielle problemene i japansk økonomi tilsier fortsatt lav rente.

Finanspolitikken

Finanspolitikken i EU-landene har i de siste årene i stor grad vært innrettet med sikte på å innfri kriteriene i Maastricht-avtalen, og derved legge grunnlaget for medlemskap i den monetære unionen. Avgjørelsen om ØMU skal tas med utgangspunkt i nasjonalregnskapstallene for 1997, og den svake økonomiske utviklingen i fjor gjorde det nødvendig med ytterligere innstrammingstiltak i flere land. I Tyskland viser foreløpige nasjonalregnskapstall at budsjettunderskuddet i fjor utgjorde 3,1 prosent av BNP, det samme som i første halvår. I tråd med Eurostats regler ble utgiftene til offentlige sykehus fjernet fra budsjettallene, noe som senket underskuddet med 0,3 prosent av BNP. Tyskland lå derfor an til å klare den magiske grensen på 3 prosent. Høyere arbeidsledighet og derved større trygdeutbetalinger og lavere skatteinngang enn antatt, har imidlertid svekket budsjettbalansen. Det er ventet at budsjettunderskuddet vil avta i fremskrivningsperioden. En planlagt økning i momsen samt innstramminger i overføringene vil trolig mer enn kompensere for bortfall av inntekter hvis solidaritetsskatten fjernes i år.

I Frankrike konkluderte en undersøkelse av statsfinansene i juli 1997 med at årets underskudd vil komme til å utgjøre 3,5-3,7 prosent av BNP. Den nye regjeringen foreslo på denne bakgrunn tiltak for å redusere underskuddet, blant annet høyere bedriftsskatter og reduserte forsvarsutgifter. Budsjettet for 1998 tar sikte på å få underskuddet ned i 3 prosent av BNP, blant annet ved å fjerne eksisterende fradragsmuligheter slik at skattebasen utvides. I 1996 utgjorde det offentlige budsjettunderskuddet i Italia 6,7 prosent

EUs vei mot pengepolitisk union

EUs ledere skal i begynnelsen av mai i år avgjøre hvilke medlemsland som er kvalifiserte for deltakelse i Den økonomiske og monetære union (ØMU) fra starten 1. januar 1999. Beslutningen skal tas med utgangspunkt i om landene oppfyller kriteriene som ble fastlagt i Maastricht-traktaten i desember 1991. Kriteriene innebærer blant annet at det offentlige budsjettunderskuddet ikke må overskride 3 prosent av BNP og at den statlige bruttogjelden maksimalt skal utgjøre 60 prosent av BNP. Videre skal prisstigningen ikke være mer enn 1,5 prosent høyere enn gjennomsnittet for de tre landene med lavest inflasjon, mens det langsiktige rentenivået ikke må være mer enn 2 prosentpoeng høyere enn i lavinflasjonslandene. Avgjørelsen skal tas med bakgrunn i nasjonalregnskapstallene for 1997.

Alle land med unntak av Hellas vil innfri kriteriene for prisstigning og langsiktige renter. Ifølge anslag fra OECD gjort i desember i fjor, er det kun Frankrike som ikke oppfyller budsjettkriteriet. Blant de øvrige landene er det imidlertid bare Finland, Luxembourg og Storbritannia som også innfrir gjeldskriteriet. De fleste av landene ligger på en gjeldsgrad mellom 60 og 70 prosent, mens i Belgia, Hellas og Italia utgjør bruttogjelden langt over 100 prosent av BNP. IMF, som kom med sine prognoser noe tidligere, anslår at hverken Frankrike, Italia eller Tyskland vil være formelt kvalifisert for deltakelse i ØMU på grunn av for høyt offentlig budsjettunderskudd. Gjeldstallene er stort sett på linje med OECDs.

Den økonomiske og monetære union er i første rekke et - politisk prosjekt, og kriteriene nedfelt i Maastricht-traktaten vil derfor trolig kunne tolkes med en viss romslighet. Signaler fremkommet den senere tiden, peker i retning av at alle medlemslandene, med unntak av Hellas, vil kunne anses som kvalifisert for deltakelse i ØMU. Det enkelte land kan imidlertid selv velge om det ønsker å tre inn i pengeunionen fra begynnelsen. Storbritannia og Danmark tok allerede ved utarbeidelsen av Maastricht-traktaten forbehold om overgang til felles myntenhet. Dessuten har Sverige gitt beskje om at landet ønsker å utsette inntreden i pengeunionen. Vi legger derfor til grunn at ØMU etableres fra 1. januar 1999 og at elleve land vil delta fra starten av.

Denne forutsetning innebærer at vi den 1. januar 1999 får en ny pengeenhet i Europa, euroen, som parallell valuta til medlemslandenes etablerte valutaer. Vekslingsforholdene vil være helt faste mellom euroen og de eksisterende valutaene. Sedler og mynt i euro kommer imidlertid først i omløp fra inngangen til 2002. De første tre årene vil euroen således bare eksistere som kontopenger, for eksempel i form av gjeld til eller innskudd i finansinstitusjoner. Ved kontanthandel må en fortsatt bruke de eksisterende nasjonale valutaene. Bedrifter som handler mye over landegrensene, kan imidlertid finne det hensiktsmessig å anvende den felles pengeenheten fra starten av. Etterhvert vil trolig også rene innenlandske transaksjoner i ØMU-landene i stigende grad finne sted i den nye pengeenheten. Fra 1. juli 2002 blir euro alene lovlig betalingsmiddel (legal tender) i de landene som er med i Den økonomiske og monetære unionen.

Selv om innføringen av felles valuta i Europa vil gi et felles pengemarkedsrentenivå, er det liten grunn til å regne med sammenfall i rentene på statspapirer, fordi det fortsatt vil knytte seg ulik risiko til de enkelte landenes statsgjeld. I dag kan det se ut som om renteforskjellene i særlig grad er knyttet til valutakursrisiko. Et land kan alltid innfri statsgjeld i egen valuta ved å trykke flere penger. En slik politikk kan bidra til høyere prisvekst og en depresierende valuta. Aktører som kjøper statspapirer fra land med lav valutakurstroverdighet, krever derfor kompensasjon for valutakursrisikoen i form av høyere rente. Ved innføringen av felles myntenhet i ØMU vil det enkelte deltakerlands mulighet til å bruke seddelpressen for å nedbetale gjelden forsvinne. Den europeiske sentralbanken er nemlig pålagt ikke å trykke penger for å «redde» et land der myndighetene får problemer med å betjene sin statsgjeld. Det innebærer at aktører som vil kjøpe statspapirer fra et ØMU-land, bør se på landets fremtidige evne til å betjene sin gjeld. Stater som på grunn av høy gjeld, store fremtidige utgifter eller lavt beskatningspotensiale relativt sett har lav fremtidig betalingsevne, må derfor regne med å betale en kredittrisikopremie på sine innlån.

Offentlig budsjettunderskudd og bruttogjeld for EU-landene. Foreløpige anslag for 1997

	Budsjettunderskudd[1]		Offentlig bruttogjeld[1]	
	OECD	IMF	OECD	IMF
Belgia	-2,5	-2,8	124,5	125,1
Danmark	0,5	0,5	63,1	66,4
Finland	-1,3	-1,9	59,4	59,4
Frankrike	-3,1	-3,2	57,0	57,7
Hellas	-5,0	-4,7	107,3	108,0
Irland	-0,2	-0,8	67,5	67,5
Italia	-3,0	-3,2	122,3	122,9
Luxembourg	..	-0,1	..	5,7
Nederland	-2,0	-2,1	71,9	73,6
Portugal	-2,9	-2,9	66,5	62,9
Spania	-2,9	-3,0	69,8	69,0
Storbritannia	-2,3	-2,0	53,8	54,5
Sverige	-1,5	-2,1	76,6	77,1
Tyskland	-3,0	-3,1	60,7	62,2
Østerrike	-2,9	-2,5	65,5	68,0

[1] I prosent av BNP.
Kilder: OECD Economic Outlook 62, Desember 1997, tabell 30 og 60. IMF World Economic Outlook, Oktober 1997, tabell 11.

av BNP. Myndigheten la i sitt budsjett for 1997 opp til å bli kvalifisert for ØMU, blant annet ved å innføre en midlertidig «Europaskatt» samt nye regnskapsrutiner. I tråd med tall som viste at målet vanskelig ville bli nådd, foretok regjeringen nye innstrammingstiltak gjennom fjoråret. Foreløpige anslag peker nå i retning av at det offentlige budsjettunderskuddet i 1997 vil utgjøre 2,8 prosent av BNP. Bak resultatet ligger både høyere inntekter enn forventet, samt at lavere renter har senket utgiftene til gjeldsbetjening. I budsjettet for 1998 videreføres innstrammingene, særlig er det ventet at en ny pensjonsavtale vil gi store innsparinger. Høyere moms og andre indirekte skatter vil styrke inntektene, og underskuddet antas å bli rundt 3 prosent av BNP.

I Storbritannia foreslo den nye regjeringen ingen skatteskjerpelser i sitt budsjett utover den bebudede engangsskatten på privatiserte offentlige bedrifter. Dette var i overensstemmelse med Labours løfter fra valgkampen. Det er ventet at budsjettunderskuddet vil komme ned i 2 prosent av BNP i år og bli ytterligere redusert i årene fremover.

I Sverige har myndighetenes langvarige innstrammingspolitikk bidratt til en betydelig bedring av de offentlige finansene. Budsjettunderskuddet ligger an til å utgjøre 1,2 prosent av BNP i 1997. For inneværende år er det ventet overskudd i offentlig sektor, delvis på grunn av midlertidige inntekter fra privatisering av statsbedrifter. Bruttogjelden faller også gradvis fra toppunktet på 79,3 prosent av BNP i 1994. Selv om Sverige trolig vil være kvalifisert for den planlagte monetære unionen, har regjeringen uttalt at det ikke er aktuelt å delta fra starten i 1999. I Danmark har det offentlige budsjettunderskuddet også blitt betydelig redusert de siste årene og foreløpige tall for 1997 viser et lite overskudd. Tre innstrammingspakker ble lagt frem i løpet av fjoråret, med sikte på å unngå overoppheting av økonomien. Statens inntekter forbedres derved betydelig og det ligger an til økende overskudd fremover. Offentlig sektors bruttogjeld er også på vei nedover, slik at Danmark trolig vil være kvalifisert for ØMU-medlemskap. Deltakelse i unionen fra starten er likevel svært lite sannsynlig.

Som følge av høyere skatteinntekter enn antatt og fortsatt stram utgiftspolitikk, kom det offentlige underskuddet i USA for budsjettåret 1996 ned i 1,1 prosent av BNP. I fjor ble underskuddet ytterligere redusert, og det var nesten balanse i de offentlige budsjettene. Prognosene peker i retning av overskudd i inneværende år, i så fall det første siden 1960-tallet. I Japan har budsjettbalansen blitt kraftig svekket som følge av de mange offentlige stimuleringspakkene gjennom den lange nedgangsperioden. Finanspolitikken ble strammet til i fjor. Midlertidige skattelettelser ble fjernet og momsen ble hevet fra 3 til 5 prosent 1. april. Det er imidlertid foreslått nye ekspansive tiltak for å motvirke effektene av krisen i Sørøst-Asia, som også rammet Japan i løpet av fjor høst. Forslaget omfatter 30 000 milliarder yen (nær 6 prosent av BNP) til omstrukturering av finanssektoren og 2 000 milliarder yen til stimulering av realøkonomien.

Asias økonomiske krise og utviklingen i verdensøkonomien

Den økonomiske krisen som startet i Thailand i juli i fjor, spredde seg i løpet av høsten til stadig flere land i Sørøst-Asia. Mens det i utgangspunktet så ut til at vanskelighetene i regionen bare ville få ubetydelig virkning for resten av verden, økte alvoret i situasjonen da også de økonomiske stormaktene i området, Sør-Korea og Japan, fikk problemer. Hva er det som har fått de tidligere så beundrete økonomiske mirakellandene opp i så store vanskeligheter?

Allerede i løpet av 1996 var den økonomiske veksten i Thailand i ferd med å bremse opp. Det var særlig den tradisjonelle eksporten av arbeidsintensive produkter som tapte i konkurransen med andre lavkostnadsprodusenter. Kina hadde skaffet seg et fortrinn gjennom devaluering av valutaen både i 1990 og 1994, og dessuten utviklet markedet for viktige thailandske eksportprodukter seg svakt i denne perioden. I kjølvannet av en lang periode med sterk økonomisk vekst hadde befolkningen fått økende appetitt på importerte forbruksvarer. Dette førte til store underskudd på driftsbalansen for Thailand gjennom hele nittitallet, en situasjon som forverret seg ytterligere etter at oppgangen i eksporten avtok. Thailand hadde, som de fleste landene i Sørøst-Asia, fast kurs mot amerikanske dollar før valutakrisen inntraff. Appresieringen av dollar fra utgangen av 1995 førte til ytterligere tap av konkurranseevne, både i forhold til europeiske land, men i særlig grad Japan. Det ble tidligere ansett som uproblematisk med store underskudd i utenriksøkonomien, fordi investeringsraten var svært høy. En del av investeringene har imidlertid gått til prosjekter med liten avkastning. Dessuten har kapitalstrømmen fra utlandet, som har finansiert driftsbalanseunderskuddet, i stor grad blitt absorbert i skjermete sektorer og dermed ikke bidratt til økt produksjonsevne i konkurranseutsatte næringer.

Utviklingen gjennom nittitallet bidro også til å blottlegge svakheter i Thailands finanssystem. Kapitalmarkedet ble liberalisert relativt raskt, mens utviklingen av finansinstitusjonene og oppbygging av tilsynsmyndigheter ikke fulgte opp i samme tempo. En årlig gjennomsnittlig vekst i BNP nær 8 prosent de siste femten årene ledet til stor optimisme. Troen på fortsatt økonomisk oppgang førte til svært sterk utlånsvekst og oppmuntret til finansiering av mange risikoprosjekter, spesielt i et eiendomsmarked karakterisert ved stor overkapasitet og medfølgende dårlig inntjening. Fast valutakurs mot dollar gjorde at mange finansinstitusjoner fant det gunstig å låne inn i utenlandsk valuta til lavere rente enn det innenlandske nivået, mens utlånene ble denominert i lokal valuta. Innlånene ble bare i liten grad sikret mot valutatap siden risikoen for valutakurssvingninger av låntakerne ble ansett som minimal. Som følge av politisk uro og dårlig makroøkonomisk styring, var imidlertid risikoen regnet som så stor, at de fleste utenlandske investorer kun ønsket å gå inn med korte lån. Denne praksisen ga opphav til en alvorlig skjevhet på balansen til bankene: Kortsiktig valutagjeld på den ene siden og lite likvide innenlandske fordringer, for eksempel i form lån med pant i forretningsbygg på den andre siden. Problemene ble ytterligere forsterket ved myndighetenes innblanding i form av krav om utlån til slektninger og venner av politiske ledere eller til politisk motiverte prosjekter.

Så lenge økonomien blomstret, virket alt tilsynelatende uproblematisk. Men etterhvert som tegnene på økonomiske problemer ble tydeligere, ønsket stadig flere investorer å forlate det thailandske markedet. Gjennom 1996 var det gjentatte rykter om at bahten, den thailandske valutaen, ville bli devaluert, og i august samme år ble den utsatt for spekulasjon. Sentralbanken forsvarte imidlertid valutaen, og markedet var relativt rolig til januar 1997. Også denne gangen greide sentralbanken å avverge en devaluering, men forsvaret av valutaen ga høyere renter som førte til

press på allerede renteføIsomme sektorer med høy gjeldsgrad, særlig eiendomsmarkedet. Da et nytt angrep ble rettet mot bahten i juni, maktet ikke sentralbanken lenger å holde kursen fast, og 2. juli 1997 gikk Thailand over til flytende valutakurs. Den påfølgende depresieringen ble voldsom, nær 40 prosent på få uker. Resultatet ble en ond sirkel for bankene, som mottok renter og avdrag i lokal valuta, men måtte betjene egne kostbare lån i utenlandsk valuta, særlig dollar. Det store antallet risikoprosjekter i utlånsporteføljen innebærer at bankene trolig har en svært høy andel lån som aldri vil kunne tilbakebetales. Mange finansinstitusjoner var i realiteten insolvente allerede da den siste spekulasjonsbølgen mot valutaen begynte. Børskursene stupte, aktiviteten avtok og inntjeningen for bedriftene sank. Næringslivets evne til å oppfylle sine gjeldsforpliktelser ble ytterligere svekket. Krisen var et faktum, og Thailand måtte gå den tunge veien til IMF for å be om hjelp.

De asiatiske landenes gjensidige økonomiske avhengighet er stor, siden over 40 prosent av handelen deres er innen regionen. Thailands naboland ble imidlertid lite påvirket av urolighetene i første halvår 1997. De var i mindre grad rammet av nedgang i eksporten og hadde lavere underskudd på driftsbalansen. I løpet av denne perioden endret imidlertid de eksterne forholdene seg noe ved at japanske yen styrket seg, obligasjonsrenten i Japan steg kraftig og den amerikanske sentralbanken hevet renten i mars. Utviklingen bidro til at det ble mindre lukurativt å låne i industrilandene for å investere i de asiatiske landene. Etterhvert som problemene i Thailand ble avdekket, steg nervøsiteten hos investorene, og fokus ble rettet mot de andre landene i området. Det var ikke vanskelig å finne likhetstrekk i form av stor kortsiktig dollargjeld, fast valutakurs, et overopphetet eiendomsmarked og mange politisk motiverte prestisjeprosjekter. Etter at Thailand ga opp å forsvare valutakursen, vendte valutahandlerne seg derfor mot nabolandene som fulgte etter som dominobrikker. Sentralbankene i Filippinene, Indonesia, Singapore og Malaysia sluttet å forsvare sine respektive valutaer i løpet av juli og august, mens Taiwan og Sør-Korea måtte gi opp sin faste valutakurs i oktober. Både Indonesia og Sør-Korea måtte søke støtte hos IMF.

At krisen i så sterk grad rammet Sør-Korea, på det tidspunktet den ellevte største økonomien i verden og medlem av OECD, kom uventet på de fleste. I ettertid viste det seg imidlertid å være store svakheter også i Sør-Koreas økonomi. Etter nedgang i BNP-veksten i 1992 og 1993 ble det satset på en investeringsledet oppgang gjennom de to påfølgende årene. Landet oppnådde i 1995 en økning i BNP på nær 9 prosent, men medaljen hadde en bakside. De store industrikonsernene, chaebolene, har tradisjonelt finansiert nye investeringer ved å ta opp lån. Det gjorde de også under storsatsingen i 1994/1995. Gjelden kom i gjennomsnitt opp i det firedobbelte av aksjekapitalen. I tillegg ble det stor overkapasitet i flere sektorer, og prisene på viktige eksportprodukter begynte å falle dramatisk i det overmettede verdensmarkedet. Inntjeningen for chaebolene avtok kraftig. For å betjene den langsiktige gjelden, ble det tatt opp kortsiktige, ikke-valutasikrete lån i utenlandske banker. Dette virket som en gunstig løsning tatt i betraktning fast valutakurs og lave renter i utlandet i forhold til de innenlandske. I løpet av 1997 kom det meldinger om at enkelte av chaebolene hadde økonomiske problemer og at det forekom en uheldig sammenblanding av politikk og forretningsvirksomhet. Krisen i Sørøst-Asia hadde i mellomtiden spredd seg til stadig flere land og skapt stor nervøsitet i finansmarkedet. Da kredittvurderingsselskapene begynte å nedgradere banker som hadde store utlån til sørkoreanske konserner, smuldret tilliten raskt. En valutaflodbølge skyllet ut av landet og det ble umulig for selskapene å få fornyet de kortsiktige lånene. Krisen var et faktum og gjorde at de potensielle konsekvensene for verdensøkonomien økte betydelig. Landet er viktig for utviklingen i Asias virkelig økonomiske stormakt, Japan, både som handelspartner, men også som konkurrent langs et bredt spekter av eksportprodukter.

Japan har slitt med store økonomiske vanskeligheter siden en kraftig gjeldsfinansiert oppgang buklandet ved inngangen til nittitallet. Myndighetene grep ikke inn med tiltak for å avskrive ubetjent gjeld eller lot insolvente finansinstitusjoner gå konkurs. Det ble i stedet satset på en strategi der en håpet at japansk økonomi ville vokse seg ut av problemene. Når bedriftene må bruke store deler av sine inntekter til gjeldsbetjening, blir det lite til investeringer og bonusutbetalinger. Privat innenlandsk etterspørsel har derfor utviklet seg svakt etter at «boblen» sprakk. De siste seks årene er det nesten utelukkende offentlig etterspørsel og eksport som har bidratt positivt til BNP-utviklingen. Som følge av de mange offentlige stimuleringspakkene, kom budsjettunderskuddet opp i rundt 4,5 prosent av BNP i 1996, og innstramming ble iverksatt. Utviklingen i fjor høst med flere store konkurser i banker og meglerfirmaer peker i retning av en ny politikk. Myndighetene har signalisert vilje til å rydde opp i finanssektoren. Omfattende reformarbeider med sikte på å liberalisere og omstrukturere bank- og finanssektoren innen 2002, skal iverksettes 1. april i år. Arrestasjonen av korrupsjonsmistenkte tjenestemenn i finansdepartementet i januar, som ledet til finansministerens avgang, har svekket det tradisjonelt sett reformmotvillige finansdepartementet, og hendelsen er antatt å ville forenkle omstruktureringen.

Statistisk sentralbyrå laget i desember 1997 beregninger som viste effekten av krisen i Asia på norsk og internasjonal økonomi (se ØA 9/97). Vår analyse antydet at virkningene ville bli relativt små for våre tradisjonelle handelspartnere, med unntak av Japan. Over 40 prosent av landets eksport går til de aktuelle landene. I tillegg tilbyr det mye av det samme produktspekteret som Sør-Korea og Taiwan. Mye tyder derfor på at Japans økonomi fortsatt vil slite tungt, med lav innenlandsk etterspørsel, svakere eksportmarkedsutvikling i Sørøst-Asia og sterkere konkurranse fra produsenter i depresieringsland. Dessuten er japanske banker tungt inne i området med store utestående lån, noe som kan forsterke problemene i finansinstitusjonene. For de øvrige industrilandene avhenger den direkte effekten av hvor stor del av eksporten som går til den krise-

Bruttonasjonalprodukt i ulike deler av verden
Prosentvis volumendring fra året før der annet ikke fremgår

	Fremskrivning					Virkninger av krisen i Asia[1]				
	1997		1998		1999	1997		1998		1999
	IMF	LINK	IMF	LINK	LINK	IMF	LINK	IMF	LINK	LINK
Verden	4,1	3,1	3,5	2,9	3,1	-0,1	0,0	-0,8	-0,3	-0,2
Industriland[2]	2,8	2,5	2,4	2,3	2,3	-0,1	0,0	-0,3	-0,2	-0,1
USA	3,8	3,8	2,4	2,3	2,2	0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,1
Japan	1,0	1,0	1,1	1,1	1,5	-0,1	0,0	-1,0	-0,7	-0,4
EU	2,6	2,4	2,7	2,5	2,5	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Øst-Europa[3]	2,4	3,7	3,4	5,3	5,0	0,3	0,0	-0,2	0,0	0,0
Russland[4]	1,3	0,0	3,3	1,0	3,1	-0,2	0,0	-1,6	0,0	0,0
Utviklingsland	5,9	5,8	4,9	5,0	5,6	-0,3	0,0	-1,3	-1,1	-0,5
Afrika	3,4	3,2	4,7	3,7	3,8	-0,4	0,0	-0,3	-0,1	0,0
Latin-Amerika	5,2	4,6	3,5	2,9	4,1	1,1	0,1	-0,9	-1,7	-0,3
Asia[5]	6,8	6,0	5,7	5,3	6,1	-0,9	-1,0	-1,7	-1,1	-0,7
Kina	..	9,3	..	8,0	9,0	..	-1,3	..	-1,0	-0,5

1 Endring i vekst i prosentpoeng.
2 Omfatter OECD-området utenom Mexico, Den tsjekkiske republikk, Polen, Ungarn og Sør-Korea.
3 Omfatter Bulgaria, Polen, Ungarn, Slovakia, Den tsjekkiske republikk og Romania.
4 Inkluderer Transkaukasus og Sentral-Asia hos IMF.
5 IMF inkluderer Kina i tallene for Asia, mens LINK skiller landet ut som egen region.
Kilder: IMF og LINK-prosjektet. LINK-prosjektet er et internasjonalt prognosesamarbeid i FN-regi, som Statistisk sentralbyrå deltar i. Prognosene for verdensøkonomien blir utarbeidet på grunnlag av modellsimuleringer der de enkelte landene bidrar med makroøkonomiske modeller for sine respektive økonomier. Ved modellsimuleringene tar en hensyn til den sammenkoplingen mellom landene som følger av internasjonal handel. IMF bruker kjøpekraftspariteter ved aggregering over regioner mens LINK-prosjektet bruker offisielle valutakurser. Hurtigvoksende utviklingsland med undervurderte valutakurser får større vekt når en beregner ved hjelp av kjøpekraftspariteter, og dette forklarer delvis hvorfor IMF systematisk oppgir høyere vekstrater enn LINK-prosjektet.

rammede regionen. Rundt 15 prosent av USAs eksport går til Asia. For de europeiske landene går kun mellom 5 og 10 prosent av eksporten til kriseområdet. De direkte virkningene forsterkes av indirekte virkninger via lavere importpriser for asiatiske handelspartnere samt nedgang i råvareprisene som følge av fall i etterspørselen fra Asia. Som det fremgår av tabellen, stemmer vår analyse overens med tilsvarende beregninger gjort av IMF og Prosjekt LINK. Hovedmekanismen i spredningen av krisen til resten av verden er først og fremst gjennom lavere innenlandsk etterspørsel i de kriserammete landene, som gir mindre eksportmuligheter for handelspartnerne. Effekten forsterkes av sterkere konkurranse i kjølvannet av fallende valutakurser i kriselandene, med prispress nedover for andre produsenter og derved lavere inntjening. Ytterligere svekkelse av flere av landenes valutaer i tiden etter at analysene ble fremlagt trekker isolert sett i retning av at beregningene undervurderer effektene. På den annen side har det kommet indikasjoner på at mange produsenter finner det vanskelig å redusere eksportprisene i takt med depresieringen fordi importinnholdet i produktene er svært høyt. Den eksportøkningen som har funnet sted i kjølvannet av krisen, er i stor grad kommet innen arbeidsintensive, lavteknologiske produkter, som ekspempelvis klær og skotøy.

Øst-Europa fikk tidlig føle effekten av Asia-krisen. I midten av mai 1997 ble valutaene i både Den tsjekkiske republikk og Slovakia utsatt for sterkt press nedover. Dette må ses på bakgrunn av de økonomiske likhetstrekk mellom disse landene og Thailand; stort underskudd i driftsregnskapet finansiert ved høy andel av kortsiktig privat utenlandsk kapital og fast valutakurs. Begge de to østeuropeiske landene iverksatte innstrammingstiltak for å dempe etterspørselen og Den tsjekkiske republikk oppga fastkurspolitikk før sentralbanken mistet tilliten i markedet. Dette bidro til at valutaen bare svekket seg moderat og kapitaltilførselen gikk bare ubetydelig ned. Flere av landene i området har imidlertid hatt store underskudd i utenriksøkonomien i lengre tid. Kombinert med relativt lave investeringsrater kan også østeuropeiske land få problemer på sikt. Landene i regionen er i stor grad avhengige av utviklingen i EU, som i følge beregningene ikke synes å rammes i særlig grad og det ligger derfor ikke an til nedjusteringer av veksten i området. (Ett unntak er IMFs nedjustering for republikkene i det tidligere Sovjet. Dette er imidlertid i tråd med at IMF konsekvent har overvurdert utviklingen i Russland og derfor måttet nedjustere sine prognoser i takt med negative nasjonalregnskapstall.)

Krisen i Asia fører til størst nedgang i BNP for utviklingslandene som gruppe, men dette forklares vesentlig av de dystre utsiktene for Asia. Det ligger an til fall i BNP både i Thailand og Indonesia i inneværende år, mens de øvrige landene vil oppleve kraftig reduksjon i vekstratene. Utviklingen innebærer store sosiale endringer med massearbeidsledighet og økende fattigdom. Landene i Latin-Amerika ser i liten grad ut til å bli rammet av krisen til tross for at også denne regionen har hatt stort innflyt av kapital på nittitallet. Dette må ses med bakgrunn i at flere av landene allerede har gjennomgått en finanskrise etter smitte fra sammenbruddet i Mexico i 1994. Dessuten har Argentina etablert seddelfond, noe som innebærer helt fast kurs mot dollar, og har derved unngått valutaspekulasjoner, mens Chile har restriksjoner på kortsiktige kapitalbevegelser og gikk klar av både «tequilaeffekten» og «bathulismen». Det mest utsatte landet i regionen er Brasil,

men myndighetene iverksatte innstrammingstiltak i fjor sommer og har foreløpig beholdt tilliten i markedet. Afrika har bare mottatt en ubetydelig del av den kapitalen som har gått til utviklingslandene de senere årene, og vil derfor ikke få problemer ved at kapitalstrømmer reverseres. Svakere vekst i industrilandene vil dempe eksportmulighetene noe, og lavere råvarepriser som følge av synkende etterspørsel, vi gi lavere inntjening. Totaleffekten synes imidlertid å bli beskjeden.

Internasjonale råvaremarkeder

Oljemarkedet

Etter oppgang i de to foregående årene viste oljeprisene en klart nedadgående tendens gjennom 1997, men med store fluktuasjoner. Prisnedgangen startet ved forrige årsskifte fra et nivå på om lag 24 dollar fatet. Ved utgangen av april var spotprisen på Brent Blend kommet ned i overkant av 17 dollar. Dette forløpet må ses i lys av avtalen som ga Irak mulighet til å eksportere om lag 0,7 millioner fat daglig fra desember 1996, mot at inntektene bare ble benyttet til humanitære formål. Iraks produksjonen ville ha kommet på toppen av en allerede eksisterende overproduksjon i OPEC, samtidig som vinteren 1996/97 ble relativt mild. Stikk i strid med hva mange analytikere spådde, holdt oljeprisen seg imidlertid mellom 17 og 20 dollar fatet frem til slutten av september 1997. Dette henger sammen med at Irak først i begynnelsen av september kom ordentlig igang med sin oljeeksport. Dessuten ble produksjonen i Nordsjøen redusert fordi oppstart av nye felt ble utsatt. Den årlige produksjonsstansen der som følge av vedlikehold, trakk i samme retning. I tillegg holdt etterpørselen etter bensin seg på et høyt nivå i USA og i Europa. Økt spenning i Gulfen førte til at oljeprisen økte til 21 dollar fatet mot slutten av september. Irak utviste misnøye og manglende evne til å samarbeide med FNs våpeninspektører. Dette skapte bekymring om den fremtidige oljeproduksjonen i området, og ledet til økte innkjøp på futuresmarkedet for råolje. Nedgang i etterspørselen i Europa og USA resulterte i at prisen rundt midten av oktober gikk ned igjen til om lag 19 dollar. Dessuten bidro en rekke forhold til at prisene gjennom årets siste måneder falt helt ned til 16 dollar fatet. For det første forventet markedet at etterspørselen etter olje ville bli redusert som følge av at finanskrisen i Asia spredte seg til store olje-konsumenter som Japan og Sør-Korea. Dessuten vedtok OPEC på møtet i Jakarta i slutten av november å øke kvotene med 2,5 millioner fat i 1998. Selv om OPEC allerede produserte over 2,3 millioner fat pr. dag over sine selvpålagte kvoter, forventet markedet likevel en viss økning av produksjonen. I tillegg var etterspørselen etter fyringsolje i november og desember relativt lav, på grunn av mildvær i Nordvest-Asia (Japan), på østkysten av USA og i Europa. Gjennomsnittlig spotpris på Brent Blend for 1997 ble 19,2 dollar, 1,4 dollar lavere enn i 1996.

Mens etterspørselen etter olje på verdensbasis økte med 2 millioner fat pr. dag i 1997, forventer IEA nå en oppgang på 1,5 millioner fat pr. dag i inneværende år. Veksten i etterspørselen i Asia er justert ned. Området vil trolig likevel fortsatt stå for størstedelen av oppgangen i forbruket av olje. Etterpørselen i OECD-området forventes å øke moderat i tråd med bedrete konjunkturutsikter for Vest-Europa. I det tidligere Sovjetunionen anslås forbruket å flate ut på 1997-nivået, etter fall i innenlandsk etterspørsel gjennom flere år.

Spotprisen på Brent Blend
Dollar pr. fat.

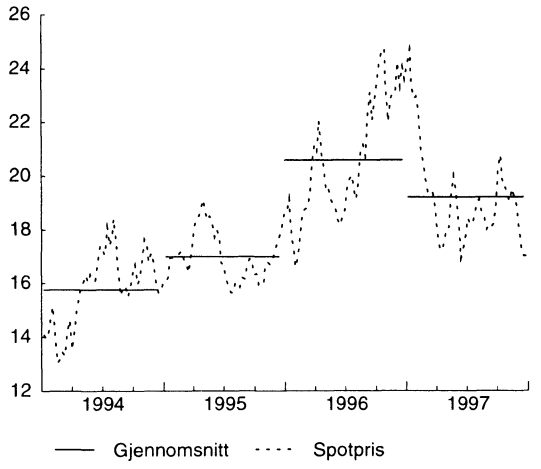

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly.

Oljeproduksjonen fra land utenfor OPEC økte med 0,7 millioner fat pr. dag i 1997 og den forventes å øke med 1,9 millioner fat daglig i 1998. IEA antar at den største relative økningen i produksjonen neste år vil komme i Nordsjøen, i Latin-Amerika og tildels i Afrika og det tidligere Sovjetunionen. Etter 2 år med overestimering av produksjonen utenfor OPEC, kan det ikke ses bort fra at IEA nedskriver denne produksjonsøkningen noe. Likevel kan oppgangen i produksjonen utenfor OPEC bli om lag like stor som økningen i den globale etterspørselen, noe som for første gang på flere år vil føre til at etterspørselen etter olje fra OPEC ikke vokser.

Det er usikkert hvor stor produksjonsøkning en kan forvente i OPEC i 1998 etter kvoteøkningen som ble vedtatt i november. Petroleum Intelligence Weekly (PIW) opererer med en produksjonsvekst på 0,8-1,2 millioner fat pr. dag. Oppgangen antas først og fremst å komme i Saudi-Arabia, Kuwait og De Forenede Arabiske Emirater. En viss produksjonsøkning som følge av kapasitetsutvidelser kan også forventes i Venezuela, Indonesia, Algerie og Nigeria. Irak fikk videreført eksportavtalen i nye seks måneder frem til juni i år. Dette skulle bety en videreføring i produksjonen på noe over 0,7 millioner fat pr. dag i denne perioden. Det foreligger forslag i FN om å lette sanksjonene mot Irak og øke deres eksportkvote. Det er lite trolig at dette vil skje før konflikten mellom Irak og FNs våpeninspektører blir løst. Uansett vil det ta tid før Irak kan bygge opp sin produksjonskapasitet til nivået før Gulf-krigen i 1991, på 3,5 millioner fat daglig.

Mens oljelagrene var lave i 1996 og i begynnelsen av 1997, viser tall fra IEA at oljelagrene i OECD mot slutten av november i fjor var om lag 120 millioner fat større enn

på samme tid året før. Det ser ut til at oljelagrene har fortsatt å øke denne vinteren, i en periode der lagrene normalt reduseres. Dersom forventningene om en ytterligere oppgang i produksjonen utenfor OPEC i inneværende år oppfylles, vil man få en situasjon med en relativ stor oljeproduksjon i forhold til etterspørselen, selv med kaldt vær på den nordlige halvkule resten av vinteren. En slik utvikling er betinget av at OPEC holder fast ved produksjonskvotene fra november i fjor og at Irak viderefører sin eksport innenfor den nåværende avtalen.

OPEC viser foreløpig ingen vilje til produksjonsbegrensning. Ifølge PIW må oljeprisene holde seg lave over en lengre periode før OPEC setter i verk tiltak for å begrense produksjonen og et nytt ministermøte vil først finne sted i månedskiftet mai/juni. Med slike forutsetninger lagt til grunn, tyder prognosene på at det fortsatt vil være et visst press nedover på oljeprisen et stykke utover i 1998 fra dagens nivå på mellom 15 og 16 dollar fatet. Dersom konflikten mellom FNs våpeninspektører og Irak ikke blir løst på fredelig vis, kan prisene i en periode bli høyere.

Andre råvaremarkeder

Prisene på råvarer utenom energiråstoffer gikk noe opp gjennom de første månedene av 1997 og nådde en topp i mai. En kraftig vekst i kaffeprisene bidro til oppgangen. Gjennom det siste halvåret falt imidlertid prisene med om lag 6 prosent og var dermed nesten tilbake til nivået fra årsskiftet 1996/97. Det var spesielt prisene på nærings- og nytelsesmidler og metaller som avtok. Prisene på landbruksbaserte industriråstoffer viste en relativt flat utvikling gjennom fjoråret sett under ett. Ifølge AIECE (Foreningen av Europeiske konjunkturinstitutter) vil råvareprisene bare øke svakt fra 1997 til 1998. Prisene på mat og drikkevarer ventes å avta, mens prisene på industrielle råvarer, ifølge AIECE, vil ta seg noe opp i lys av bedrete konjunkturutsikter for Vest-Europa. Prognosene ble imidlertid laget mens omfanget av krisen i Asia ble ansett for å være begrenset. Den seneste utviklingen trekker i retning av svakere prisutvikling på de fleste råvarene som følge av lavere etterspørsel fra Sørøst-Asia.

Etter at metallprisene nådde en bunn høsten 1996, økte prisene gjennom første halvår i fjor. Etterspørselen ble stimulert av den sterke økonomiske veksten i USA og tiltakende industriproduksjon i Europa. Utover høsten falt prisene kraftig, spesielt for kopper, sink og nikkel. Krisen i Asia bidro til den svake prisutviklingen, men også spesielle forhold i de enkelte markedene har trolig hatt betydning.

Aluminiumsprisen fluktuerte en del gjennom 1997, noe som kan reflektere at markedsbalansen varierer, med muligheter til å ta i bruk ledig kapasitet når prisene blir høye nok. Mot slutten av fjoråret falt prisene, men denne trenden ble brudt ved årsskiftet. Oppgangen i januar må ses på bakgrunn av at lagrene er svært lave. Analytikere peker på at det synes å være en viss mangel på metallet i markedet, slik at lavere etterspørsel fra Asia ikke vil slå negativt ut i prisene. Utsiktene til en betydelig prisoppgang er imidlertid begrenset, og AIECE legger til grunn en økning i prisen på 5 prosent fra 1997 til 1998. Kopperprisene nådde en foreløpig bunn i september 1996, i etterkant av prisfallet som ble utløst av uregelmessigheter i det japanske firmaet Sumitomo. Prisene økte frem til juni 1997, da en ny nedadgående tendens startet, og i oktober var kopperprisen nede på bunnivået fra året før. Utover høsten og vinteren fortsatte prisnedgangen, og i januar i år nådde prisene det laveste nivået på fire år. Det er ventet at kopperproduksjonen vil øke i Latin-Amerika og i Kina, samtidig som produksjonen trolig gjenopptas i Congo, Papua Ny Guinea og Zambia. Kombinert med betydelig lavere etterspørsel fra Asia ligger det an til ytterligere prisnedgang i 1998. Svakere etterspørsel etter stålprodukter bidro til at prisen på nikkel falt gjennom mesteparten av 1996. Etter en kortvarig oppgang i begynnelsen av 1997, har prisene falt kraftig fra august i fjor. I januar 1998 var prisnivået på nikkel det laveste på 12 måneder. Økt russisk produksjon bidrar til å dempe prisutviklingen, og lavere etterspørsel fra viktige asiatiske markeder trekker i samme retning. Kopper og nikkel er de metallene som trolig rammes hardest av krisen i Asia.

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet
På dollarbasis, 1990 = 100

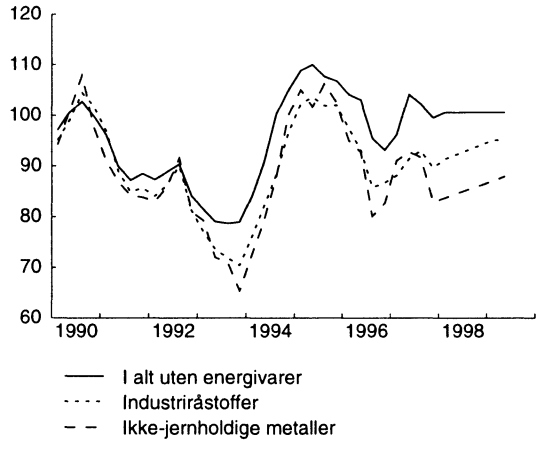

Kilde: HWWA-Institut fur Wirtschaftsforschung.

Indeks for aluminiumspriser
På dollarbasis. 1979=100

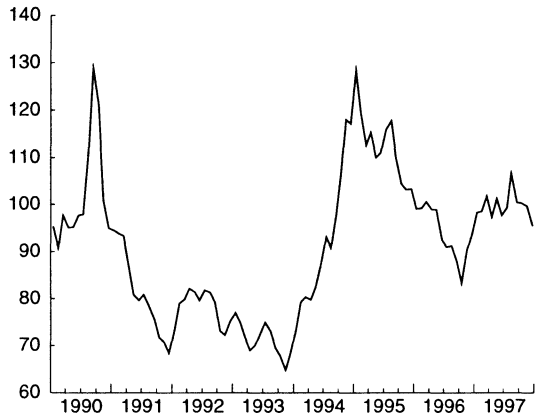

Kilde: World Metal Statistics.

Disse metallene er viktige i bygg- og anlegg og bilindustrien, to av de sektorene som er ventet å utvikle seg svakest i de kriserammete landene. Området sto dessuten for 34 prosent av kopperforbruket og nær 39 prosent av nikkelforbruket i 1996.

Etterspørselen etter tinn utvikler seg svakt, blant annet fordi tinn etterhvert erstattes av andre produkter som f.eks. aluminium og plastikk. Produksjonen har likevel holdt seg oppe, spesielt i Kina, slik at prisene lenge har vært for nedadgående. Den siste utviklingen i markedet peker i retning av fortsatt prisnedgang på tinn. Sinkprisen økte med over 50 prosent fra januar til september i fjor da den nådde sitt høyeste nivå på syv år. Prisene falt imidlertid kraftig igjen utover høsten og vinteren. Nedgangen har trolig sammenheng med at Kina tilførte en betydelig mengde sink til markedet. Det er imidlertid anslått tilbudsunderskudd på sink selv med lavere etterspørsel fra Asia, noe som kan gi fornyet oppgang i prisene. Prisutviklingen på bly var også relativt svak gjennom 1997. Etterspørsel etter batterier var liten på grunn av den milde vinteren, mens produksjonen økte med 2,4 prosent i første halvår. Et oppsving i etterspørselen vil trolig føre til en moderat prisøkning i år.

Verdens stålproduksjon økte med 5,4 prosent i de syv første månedene av 1997, etter å ha holdt seg uendret gjennom 1996. Det var spesielt i Vest-Europa og Asia at produksjonen tiltok, med en oppgang på over 7 prosent. Etterspørselen har også tatt seg opp i år, med antatt økning på rundt 3 prosent. AIECE regner med svak oppgang i prisene, men det er fare for at utviklingen i Asia vil hindre dette.

Prisene på landbruksbaserte industriråstoffer gikk betydelig ned gjennom begynnelsen av 1996, mens prisutviklingen var mer stabil i fjor. Prisen på tremasse falt med 50 prosent i løpet av første halvår 1996 og utviklet seg svakt frem til april 1997, da prisene begynte å øke igjen. Ved årsskiftet snudde imidlertid den oppadgående tendensen, og prognosene peker nå i retning av lavere priser i inneværende år. Etterspørselen etter tremasse er anslått å ville synke med mellom 5 og 7,5 prosent som følge av uroen i Sørøst-Asia. Dessuten har det i den senere tiden vært stor økning i produksjonskapasiteten på tremasse i regionen. I kjølvannet av de kraftige depresieringene flere av de kriserammete landene har hatt det siste halvåret, vil asiatiske produsenter bli svært konkurransedyktige og kunne presse prisene nedover. Prisen på trevarer svekket seg gjennom 1997, etter at året startet med vanskelige værforhold i januar, som dempet etterspørselen fra byggebransjen. Det ventes svak prisutvikling fremover, som følge av fortsatt lav byggeaktivitet i kontinental-Europa og Japan.

Etter et prisfall på nærings- og nytelsesmidler gjennom siste halvår i 1996, tok prisene seg kraftig opp igjen frem til mai i fjor. Utviklingen ble spesielt påvirket av kaffeprisene, som økte med 35 prosent fra 4. kvartal i 1996 til 1. kvartal 1997, og i mai i fjor nådde prisene sitt høyeste nivå på 20 år. Bak oppgangen lå kuldebølge i Brasil, noe som skapte usikkerhet omkring produksjonen. Prisen på kaffe har etterhvert falt en del tilbake, som følge av fordelaktige værforhold i kaffeproduserende land. Det var ventet at værfenomenet El Niño, som opptrer med jevne mellomrom og fører til tørke i Asia, Afrika og Australia og flom i Latin-Amerika, ville gi knapphet på flere landbruksbaserte råvarer og derved høyere priser i inneværende år. Så langt ser det imidlertid ikke ut til at avlingene er påvirket i særlig stor grad.

Norsk økonomi

Utviklingen i 1997

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte BNP for Fastlands-Norge med knappe 4 prosent i fjor. Veksten i aktivitetsnivået var ubetydelig høyere enn i 1996 men sterkere enn tidligere anslått. Dette kan dels føres tilbake til relativt sterk vekst i 4. kvartal, men henger også sammen med en oppjustering av anslagene for produksjonen i industrien og i private tjenesteytende næringer i 3. kvartal. Ser vi de siste fem årene under ett, har Fastlands-Norges BNP økt med om lag 3,5 prosent pr. år, rundt ett prosentpoeng over gjennomsnittet for de foregående 25 årene.

Den siste konjunkturoppgangen har vært bredere fundert enn den vi gjennomlevde midt på 1980-tallet, og så langt er det få tegn til finansielle ubalanser som minner om det vi så den gang. Ledigheten ligger fortsatt høyere enn midt på 1980-tallet, men det gjør også yrkesdeltakelsen, som er kommet opp på et rekordhøyt nivå. På etterspørselssiden er det særlig utviklingen i eksporten av tradisjonelle varer, investeringene i fastlandsøkonomien og husholdningenes forbruk som har bidratt til den sterke veksten de siste fem årene. Med unntak for 1997 har investeringene i oljevirksomheten og offentlig etterspørsel utviklet seg relativt svakt.

Eksporten av tradisjonelle varer økte med 7,4 prosent i fjor, mot vel 10 prosent året før. Mens oppgangen i eksporten til våre 12 viktigste handelspartnere var om lag som i 1996, viste leveransene til andre land klart svakere vekst enn året før. I perioden 1993-97 økte eksporten av tradisjonelle varer med vel 8,5 prosent pr. år i gjennomsnitt, mens omsetningen i markedene for norske eksportprodukter (målt ved vareimporten hos våre handelspartnere) økte med vel 6 prosent pr. år. Markedsandelene for tradisjonell eksport har dermed økt betydelig fra det historisk sett lave nivået på slutten av 1980-tallet. Prisene på tradisjonelle eksportvarer økte med 0,5 prosent fra 1996 til 1997, etter en nedgang på 1,5 prosent året før.

Etterspørselsimpulser
Volumendring i enkelte etterspørselskomponenter som andel av BNP for Fastlands-Norge. Prosent

	1994	1995	1996	1997
Konsum i husholdninger mv.	2,4	1,6	2,7	1,8
Investeringer i fast kapital				
Private fastlandsnæringer	2,0	2,0	1,0	1,2
Oljevirksomhet	-0,8	-1,0	-0,3	1,5
Offentlig etterspørsel[1]	0,4	0,3	1,0	1,1
Eksport av tradisjonelle varer	2,0	0,7	1,8	1,4

[1] Konsum i offentlig forvaltning + investeringer i fast kapital i offentlig forvaltning.

Bruttoinvesteringene i fast kapital økte med vel 15 prosent i fjor. Etter markert nedgang gjennom de tre foregående årene gikk investeringene i petroleumsvirksomheten i alt opp med hele 27 prosent, og ligger nå bare rundt 5 prosent under det rekordhøye nivået i 1993. Fastlandsinvesteringene økte noe sterkere enn i 1996, men i motsetning til de foregående årene var det i fjor et betydelig vekstbidrag fra investeringene i offentlig forvaltning, særlig undervisning. Investeringene i bolig og i andre private tjenesteytende næringer viste også høy vekst, mens industriinvesteringene endret seg lite.

Gjennom de siste fire årene har investeringene i fastlandsøkonomien økt betydelig raskere enn aktivitetsnivået. Som andel av BNP for Fastlands-Norge ligger denne etterspørselskomponenten likevel fortsatt klart lavere enn i perioden frem til midt på 1980-tallet, som var preget av lave realrenter og kredittrasjonering. Veksten i kapitalbeholdningen i fastlandsnæringene har imidlertid tatt seg noe opp fra det svært lave nivået tidlig på 1990-tallet, men har likevel vært klart svakere enn veksten i BNP for Fastlands-Norge.

Husholdningenes forbruk gikk opp med 3,0 prosent i fjor, etter en økning på 4,7 prosent året før. Nedgangen i vekstakten kan i hovedsak føres tilbake til klart svakere utvikling i husholdningenes bilkjøp. Utenom kjøpene av egne transportmidler viste husholdningenes forbruk om lag samme vekst i 1997 som gjennom de tre foregående årene. Inklusive bilkjøpene, har husholdningenes forbruk så langt i den pågående oppgangen bare økt moderat sterkere enn deres disponible realinntekter. Motstykket til dette er en anslått reduksjon i husholdningenes sparerate (dvs. forholdet mellom sparing og disponibel inntekt) på knapt 1/2 prosentpoeng fra 5,8 prosent i 1992 til 5,4 prosent i 1997. Nedgangen i spareraten må ses i forhold til et fall i gjennomsnittlig utlånsrente fra over 13 prosent i 1991/92 til rundt 6 prosent i fjor, som har bidratt til en nedgang i realrenten etter skatt på over 3 prosentpoeng.

Rentenedgangen innebærer at det er blitt billigere å sitte med konsumkapital og varige forbruksgoder. Etterspørselen etter bolig har økt betydelig, noe som har slått ut i markert prisvekst og større nybygging. Oppgangen i boligprisene har bedret husholdningenes evne til å stille sikkerhet for lån. Likevel økte husholdningenes gjeld ifølge tall fra Norges Bank reelt sett bare med 1,5 prosent fra 1992 til 1996, mens realinntektene i samme periode økte med 13,5 prosent. I 1997 økte imidlertid gjelden trolig noe sterkere enn inntektene, men det gjorde også husholdningenes nettofordringer, for niende året på rad. Mens husholdningene i 1988 hadde mer gjeld enn fordringer, utgjorde nettofordringene ved utgangen av 1997 trolig over 45 prosent av deres disponible inntekter. Husholdningssektoren er dermed i en helt annen finansiell situasjon nå, enn etter oppgangen på midten av 1980-tallet.

Konjunkturtendensene i hovedtrekk
Vekst fra forrige periode der ikke annet fremgår. Prosent

			Sesongjustert			
	1996	1997	97.1	97.2	97.3	97.4
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	3,0	-0,7	2,3	0,7	0,1
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	2,5	0,3	0,8	0,5	0,8
Bruttoinvesteringer i fast kapital	4,8	15,1	5,2	9,5	-2,2	-2,3
- Fastlands-Norge	6,6	9,2	1,8	6,2	-1,9	0,3
- oljevirksomhet[1]	-5,5	27,1	24,5	4,8	-1,2	3,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge[2]	4,7	4,0	-0,0	2,7	0,2	0,3
Eksport	10,0	4,1	-1,3	3,5	0,2	-0,7
- råolje og naturgass	15,5	2,0	-1,3	2,2	-3,2	4,0
- tradisjonelle varer	10,3	7,4	0,2	7,1	0,5	-0,7
Import	6,5	11,9	2,3	5,0	0,6	0,8
- tradisjonelle varer	9,3	9,1	-1,1	7,1	-0,2	4,6
Bruttonasjonalprodukt	5,3	3,5	0,2	2,6	0,0	1,4
- Fastlands-Norge	3,7	3,9	0,6	2,1	1,0	0,8
Arbeidsmarkedet[3]						
Utførte timeverk	2,1	2,3	1,4	0,4	-0,6	2,4
Sysselsatte personer	2,5	2,9	0,6	0,9	0,7	0,6
Arbeidsstyrke	2,1	2,4	0,4	1,0	0,5	0,3
Arbeidsledighetsrate, nivå[4]	4,9	4,1	4,2	4,3	4,1	3,8
Priser						
Konsumprisindeksen[5]	1,3	2,6	3,1	2,7	2,3	2,2
Eksportpriser tradisjonelle varer	-1,5	0,5	-2,1	-0,5	3,5	0,7
Importpriser tradisjonelle varer	0,4	-1,5	-2,3	-0,4	3,0	-2,0
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	72,5	58,5	21,5	12,9	13,9	10,2
MEMO (ujusterte nivåtall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	4,8	3,6	3,4	3,4	3,9	3,8
Gjennomsnittlig lånerente[6]	7,1	6,0	6,3	5,9	5,9	6,0
Råoljepris i kroner[7]	133,1	135,6	141,2	128,2	137,8	133,9
Importveid kronekurs	100,7	100,2	96,7	100,6	102,9	100,1
Norges Banks ECU-indeks	102,5	100,3	97,6	101,3	101,9	100,1

[1] Tallene for oljevirksomheten dekker nå næringene oljeutvinning, rørtransport og oljeboring.
[2] Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.
[3] Tallene for 1996 og 1997 er fra sysselsettingsregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet sysselsettingsregnskapet foreløpig bare publiserer kvartalstall for sysselsetting, og denne serien er for kort for sesongjustering.
[4] Ifølge AKU. Tallet for 1995 er korrigert for omleggingen av AKU fra årskiftet 1995/96 og justert opp med 0,5 prosentpoeng i forhold til tidligere publisert anslag.
[5] Prosentvis vekst fra samme periode året før.
[6] Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Anslag.
[7] Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Foreløpig regnskapsmateriale viser en oppgang i konsumet i offentlig forvaltning på 2,5 prosent i fjor. Ser vi de siste fem årene under ett, har offentlig forbruk vokst svakere enn BNP for Fastlands-Norge. Finanspolitikken har likevel blitt gradvis mindre stram gjennom denne perioden. Målt ved Finansdepartementets olje- og aktivitetskorrigerte budsjettindikator, bidro finanspolitikken isolert sett til en reduksjon i samlet innenlandsk etterspørsel tilsvarende 1,5-2 prosent av BNP for Fastlands-Norge pr. år i perioden 1994-1996, mens innstramningseffekten målt på denne måten er anslått til om lag 0,5 prosent av Fastlands-Norges BNP i 1997.

Som følge av den raske veksten i statens netto kontantstrøm fra oljevirksomheten, har offentlig forvaltnings nettofinansinvesteringer økt betydelig gjennom de siste årene, og utgjorde i 1997 over 7 prosent av BNP. Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet i offentlig forvaltning (her målt som offentlig forvaltnings nettofinansinvesteringer fratrukket netto kontantstrøm fra petroleumsinntekten samt rente- og utbytteinntekter i Statens petroleumsfond) var om lag 22 mrd. kroner. Regnet om til faste 1997-priser, har dette underskuddet ligget på rundt 35 mrd. kroner i gjennomsnitt over de siste 20 årene. Til sammenligning ble statens andel av permanentinntekten fra petroleumsvirksomheten i Nasjonalbudsjettet for 1998 på usikkert grunnlag anslått til i underkant av 75 mrd. kroner.

Relativt sterk oppgang i produksjonen i private tjenesteytende næringer og i vareproduserende næringer utenom industri, bidro til at veksten i BNP for Fastlands-Norge ble sterkere i fjor enn året før. For første gang på 12 år var vekstraten høyere for fastlandsøkonomien enn for petroleumsproduksjonen. Ser vi de siste fem årene under ett, har

imidlertid bruttoproduktet i petroleumsvirksomheten økt vesentlig sterkere enn bruttoproduktet i Fastlands-Norge, mens vare- og tjenesteytende næringer i fastlandsøkonomien har utviklet seg relativt parallelt.

I perioden etter 1992 har veksten i fastlandsøkonomien vært klart sterkere enn veksten i arbeidsproduktiviteten. Motstykket til dette er en markert oppgang i tallet på sysselsatte. I 1997 økte antall sysselsatte med hele 2,9 prosent, 0,4 prosentpoeng under vekstraten for toppårene 1976 og 1986. For femårsperioden 1992 til 1997 sett under ett har sysselsettingen gått opp med 190 000 personer, tilsvarende en vekst på 9,3 prosent. Sterk vekst i arbeidsstyrken gjennom perioden har bidratt til at arbeidsledighetsraten likevel bare har gått ned med rundt 0,5 prosentpoeng pr. år, fra 6,5 prosent av arbeidsstyrken i 1992 /1993 (justert for omleggingen av arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) i 1996) til 4,1 prosent i fjor. 73 prosent av befolkingen i aldersgruppen 16 til 74 år er nå i arbeidsstyrken. Dette er den høyeste yrkesprosenten som er registrert i Norge noen gang, og yrkesdeltakelsen er også meget høy i et internasjonalt perspektiv.

Målt pr. normalårsverk er lønnsveksten anslått til 4,6 prosent i fjor, om lag på linje med resultatet for 1996. Ser vi de siste fem årene under ett har reallønnen økt med 1,7 prosent pr. år, vel et halvt prosentpoeng over gjennomsnittet for perioden 1982 - 1987. Mens reallønnen vokste noe langsommere enn produktiviteten i fastlandsøkonomien gjennom de tre første årene i den pågående oppgangen, har den økt raskere i de to siste. Dette kan delvis føres tilbake til at prisoppgang på industriprodukter resulterte i god lønnsomhet i deler av næringslivet i 1995, noe som bidro til relativt høy lønnsvekst i 1996. Det har også sammenheng med at det tar tid før hele lønnseffekten av en nedgang i arbeidsledigheten er uttømt, og endelig med at lønnseffekten av en nedgang i ledigheten er større jo lavere ledigheten er i utgangspunktet.

Konsumprisene gikk opp med 2,6 prosent i gjennomsnitt fra 1996 til 1997. Bidraget til prisveksten fra avgiftsendringer kan anslås til rundt 0,5 prosentpoeng. Som gjennomsnitt over perioden 1993 til 1997 har konsumprisene økt med 2 prosent pr. år, i underkant av gjennomsnittet for Norges viktigste handelspartnere i samme periode, og 1/2 prosentpoeng under den gjennomsnittlige prisveksten i ECU-området. I fjor var imidlertid prisveksten noe høyere i Norge enn for gjennomsnittet av våre viktigste handelspartnere.

Etter appresieringspress mot norske kroner rundt årsskiftet 1996/1997 ga Norges Bank opp forsøket på å holde norske pengemarkedsrenter høyere enn tilsvarende ECU-renter, og har deretter sterkt redusert omfanget av kursstabiliserende intervensjoner i valutamarkedet. Dette har bidratt til at kronekursen gjennom de siste 14 månedene har utvist betydelig sterkere svingninger enn i de foregående 10 årene. Som gjennomsnitt over året styrket norske kroner seg med 2,2 prosent mot ECU fra 1996 til 1997, men bare med 0,5 prosent mot en importveid kurv av valutaene til våre viktig-

Eksport
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

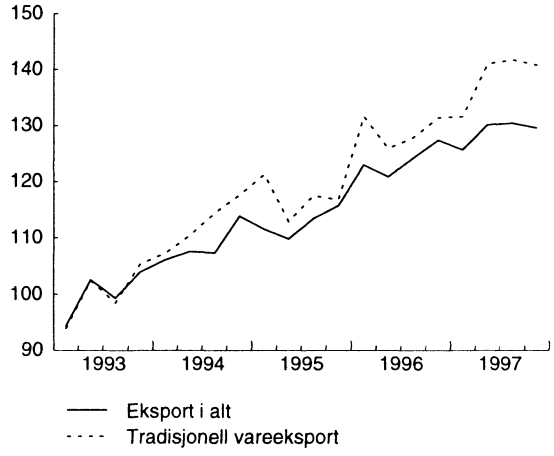

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i Fastlands-Norge
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

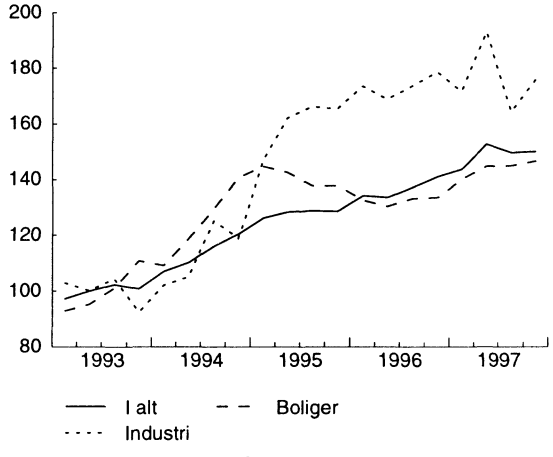

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i husholdninger m.v.
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

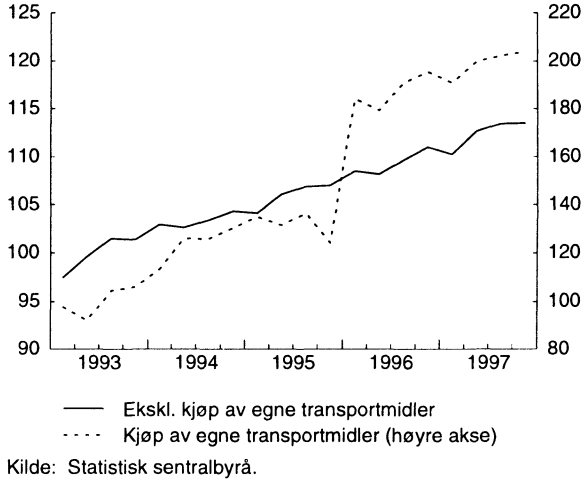

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

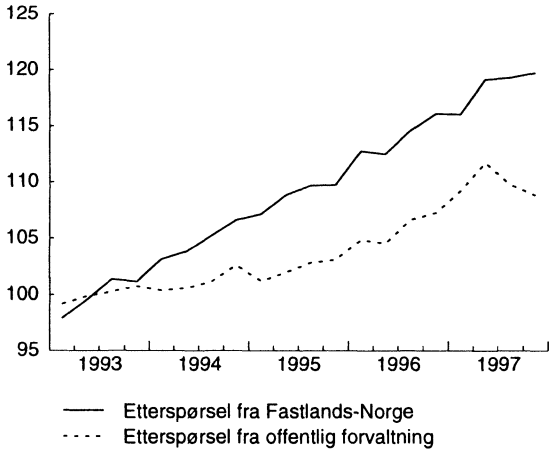

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

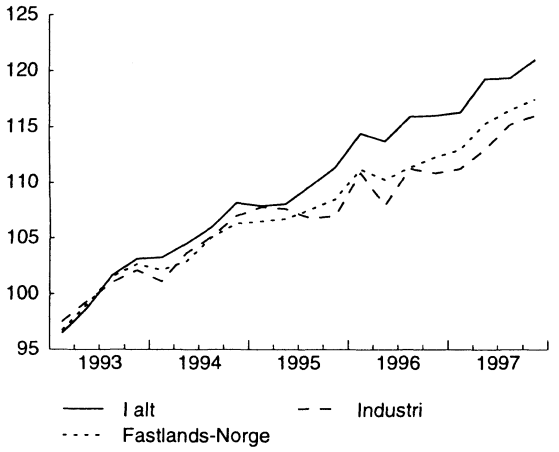

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ste handelspartnere. For 1997 sett under ett lå bytteforholdet mot ECU på samme nivå som før uroen i de europeiske valutamarkedene i annet halvår 1992.

En oppjustering av Norges Banks signalrenter i juli i fjor, bidro til en oppgang i norske pengemarkedsrenter på om lag et halvt prosentpoeng fra første til annet halvår i fjor. Som gjennomsnitt for 1997 lå 3 måneders norsk eurorente på 3,6 prosent, nesten 7 prosentpoeng under nivået frem mot valutauroen i 1992. I samme periode har tilsvarende renter i Tyskland og ECU-området falt med rundt 6 prosentpoeng. Innskudds- og utlånsrentene i norske finansinstitusjoner har som i de foregående årene, fulgt utviklingen i pengemarkedsrentene gjennom 1997.

Ifølge foreløpige anslag var overskuddet på driftsbalansen 58,5 mrd kroner i fjor, tilsvarende 5,4 prosent av BNP. Til sammenligning var overskuddet oppe i 7,1 prosent av BNP i 1996, mens nivået gjennom de fem foregående årene har ligget stabilt i overkant av 3 prosent. Norges nettofordringer overfor utlandet utgjorde ved utgangen av fjoråret om lag 7,3 prosent av BNP.

Utsikter for 1998 og 1999

Konjunkturoppgangen i Norge har nå vart i fem år og det var ingen tegn til avmatning i 1997. Etter vår vurdering vil oppgangen fortsette i 1998. Investeringene vil gi relativt sterke etterspørselsimpulser også i 1998 om enn noe svakere enn i 1997. Internasjonalt ligger det an til noe svakere vekst i 1998, dels pga. krisen i Asia og dels av konjunkturelle årsaker i de store engelskspråklige landene. Dette gjør at det neppe blir renteøkninger i 1998 som kunne ha dempet norske husholdningers etterspørsel. I tillegg er finanspolitikken blitt mer konjunkturnøytral, mens den tidligere i oppgangen virket dempende på etterspørselsveksten. Som i vår forrige konjunkturrapport, regner vi med at 1998 blir vendepunktet i denne konjunkturoppgangen, idet lavere investeringer vil gjøre at veksten i norsk økonomi dempes klart i 1999. Vi regner imidlertid ikke med store endringer i veksttakten i priser og lønninger i tiden fremover, og veksttakten i Norge kan dermed bli liggende noe høyere enn hos våre handelspartnere.

Ved inngangen til 1998 er norsk økonomi preget av et høyt aktivitetsnivå og tiltakende press på mange områder. Arbeidsledigheten har falt kraftig og vi må ti år tilbake i tid for å finne et år med lavere ledighet. Antall ledige stillinger har økt betydelig, og som andel av arbeidsstyrken er nivået tilbake på 1987-nivå. Gjennomsnittlig yrkesaktivitet er høyere enn for ti år siden. Dette skyldes i stor grad økt yrkesaktivitet blant kvinner. Det er således mange indikatorer som viser press i arbeidsmarkedet, og for flere yrkesgrupper er det registrert en klar mangel på arbeidskraft. Dette har bidratt til at reallønnsveksten har vært relativt høy de siste årene sammenliknet med produktivitetsutviklingen.

Når det gjelder kapasitetsutnyttingen er bildet mer uklart, ikke minst fordi denne er vanskelig å måle. For industrien, hvor forholdsvis presise tall foreligger, er det historisk sett ingen unormal høy kapasitetsutnytting. På en rekke områder har investeringene økt betydelig gjennom konjunkturoppgangen og dermed etterhvert økt kapasiteten. Som omtalt i avsnittet om prisutviklingen, er det vanskelig å oppdage klare tegn til økt inflasjon som følge av press i varemarkedene. Ferdigstillelsen av en rekke større investeringsprosjekter i løpet av 1998 og det generelt høye investeringsnivået, forsterker inntrykket av at det neppe vil bli store presstendenser i varemarkedene fremover. I boligmarkedet er imidlertid utviklingen en annen. Her har prisene i annenhåndsmarkedet økt betydelig reelt sett, og husleiene øker også mer enn før til tross for til dels fallende renter. Her er det ikke tvil om at etterspørselspresset driver prisene oppover. Økende boligbygging vil kunne dempe presset noe, men flyttinger og sentralisering, lave renter og høy inntektsvekst tilsier et fortsatt stramt boligmarkedet.

I forhold til våre tidligere anslag for 1998 har vi nå nedjustert vekstutsiktene internasjonalt, i hovedsak pga. krisen i

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	1997	1998			1999	
	Regnskap	SSB	NB[1]	FIN[2]	SSB	NB[1]
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,0	3,1	4	3,7[3]	2,8	4 1/4[9]
Konsum i offentlig forvaltning	2,5	2,0	2	1,8	2,0	2 1/2
Bruttoinvesteringer i fast kapital	15,1	8,5	2 1/4	3,0	-3,6	-4 3/4
- Fastlands-Norge	9,2	7,0	2	3,5	-1,4	0
- oljeutvinning og rørtransport[4]	24,7	15,2	2 1/4	1,3	-10,4	-19
Etterspørsel fra Fastlands-Norge[5]	4,0	3,6	3 3/4	2,9	1,8	3
Lagerendring[6]	0,6	-0,1			0,0	
Eksport	4,1	8,4	7 3/4	8,1	5,0	4 1/4
- råolje og naturgass	2,0	14,9	..	12,9	6,4	..
- tradisjonelle varer	7,4	5,1	6	6,5	4,7	5
Import	11,9	5,4	4 3/4	3,7	1,6	1 3/4
- tradisjonelle varer	9,1	5,4	5	4,3	1,3	2
Bruttonasjonalprodukt	3,5	5,3	5	4,6	4,0	2 3/4
- Fastlands-Norge	3,9	3,6	3 1/4	3,2[3]	1,8	2 1/2
Arbeidsmarked						
Sysselsatte personer	2,9	1,7	2	1,5	0,3	1 1/4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,1	3,6	3 1/4	3,8	4,1	2 3/4
Priser og lønninger						
Lønn pr. normalårsverk	4,6	4,6	5	3 1/2	4,3	6
Konsumprisindeksen	2,6	2,5	2 3/4	2 1/2	2,6	3
Eksportpris tradisjonelle varer	0,5	-0,8	2	..	1,6	2 1/2
Importpris tradisjonelle varer	-1,5	-0,3	1	..	0,1	1 1/4
Realpris, bolig	5,7	6,3	..	..	6,1	
Utenriksøkonomi						
Driftsbalansen, mrd. kroner	58,5	49	88	96,2	68	108
Driftsbalansen i prosent av BNP	5,4	4,3	7 1/2	..	5,7	8 3/4
MEMO:						
Husholdningenes sparerate (nivå)	5,6	6,3	5	5,4	6,9	4 1/2
Pengemarkedsrente (nivå)	3,6	3,9	..	..	4,4	..
Gjennomsnittlig lånerente (nivå)[7]	6,0	6,0	..	..	6,4	..
Råoljepris i kroner (nivå)[8]	134	111	125	125	108	123[9]
Internasjonal markedsvekst	6,6	5,7	..	...	5,2	..
Importveid kronekurs[10]	-0,5	0,0	..	..	0,0	..

[1] NB: Anslag ifølge Norges Bank. Penger og Kreditt 1997/4.
[2] FIN: Anslag ifølge Finansdepartementet. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3.
[3] Anslag gitt på finansministerens pressekonferanse 19. dember 1997.
[4] Eksklusive tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.
[5] Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.
[6] Endring i lagerendring i prosent av BNP.
[7] Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.
[8] Gjennomsnitt norsk oljeproduksjon.
[9] 1998-kroner
[10] Positivt fortegn innebærer depresiering.

Asia som vi også omtalte i vår forrige konjunkturoversikt. Nedjusteringen innebærer noe lavere markedsvekst hos våre handelspartnere, lavere prisstigning på importerte varer og lavere renter i 1998 enn tidligere lagt til grunn. Isolert sett medfører disse endringene en svak nedjustering av veksten i Fastlands-Norge, i tråd med beregningene i forrige konjunkturoversikt. Imidlertid har vi nok en gang måttet oppjustere forventede investeringer i petroleumsvirksomheten, noe som trekker vekstanslagene opp. Samlet sett har dette ført til at vi har oppjustert vårt anslag på veksten i fastlandsøkonomien, men nedjustert vårt inflasjonsanslag for 1998. Lønnsanslaget er blitt noe oppjustert bl.a. fordi arbeidsledigheten mot slutten av 1997 ble lavere enn tidligere antatt, men også fordi anslaget på ledigheten i 1998 er nedjustert. Samlet sett ser det derfor nå ut til at høykonjunkturen fortsetter i 1998, om enn i et noe lavere tempo enn i tidligere år. Vi legger imidlertid til grunn at veksten blir klart dempet i 1999. Et anslått fall i investeringene er hovedgrunnen til dette forløpet, men usikkerheten omkring denne utviklingen er stor.

Noe lavere vekst internasjonalt pga. Asia-krisen

Vår vurdering av betydningen av krisen i Asia for utviklingen i verdensøkonomien er stort sett uforandret i forhold til forrige konjunkturoversikt og er omtalt annet sted. Gene-

Bruttoinvesteringer
Prosentvis vekst

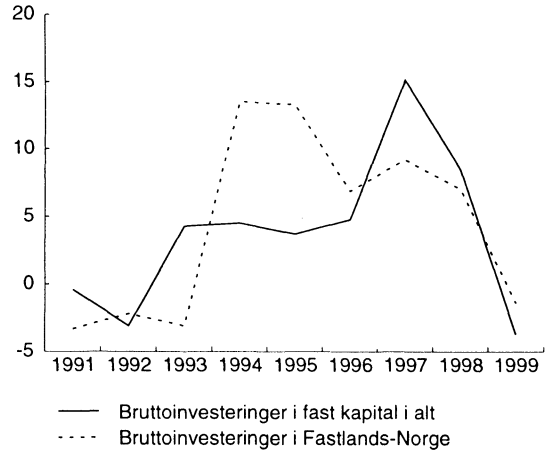

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Investering og realkapital
Andel av BNP for Fastlands-Norge
Volumindekser. 1986 = 100. Anslag for 1998 og 1999

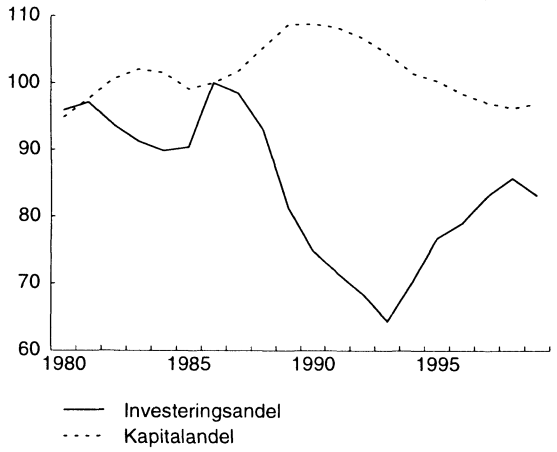

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Sparerate og realrente etter skatt 1981 - 1999
Prosent. Anslag for 1998 og 1999

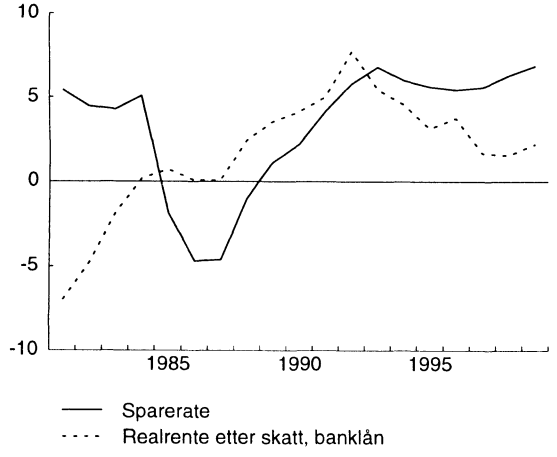

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

relt regner vi ikke med store endringer i BNP-veksten i EU de nærmeste to årene. I Storbritannia forventes det lavere vekst fremover, mens det motsatte vil kunne skje i Italia. For Tyskland og Frankrike antas om lag uendret BNP-vekst fremover sammenliknet med i 1997. I USA regner vi med avtakende veksttakt, mens i Japan forblir veksten meget svak. Vi anser det nå som lite sannsynlig at det blir noen renteøkning av betydning i 1998, bl.a. som følge av Asia-krisen. Det er knyttet usikkerhet til renteutviklingen i forbindelse med innføring av felles valuta i EU, men i mangel av klare holdepunkter for en annen utvikling, legger vi til grunn at det ikke skjer store endringer i rentene i EU. En svakere økonomisk vekst internasjonalt har allerede gitt seg utslag i lavere priser på en del råvarer og vi forventer en svak utvikling for en rekke råvarepriser i 1998, men med en viss oppgang i 1999.

Økt vekstbidrag fra petroleumsvirksomheten

Ifølge foreløpige tall fra KNR økte petroleumsinvesteringene med om lag 25 prosent fra 1996 til 1997 og er i volum nesten oppe på rekordnivået fra 1993. Nye anslag fra oljeselskapene tyder på at det kan bli en betydelig vekst i oljeinvesteringene også i 1998, men sannsynligvis lavere enn året før. Regjeringen har signalisert at den vurderer å regulere investeringene i oljesektoren for å unngå økt press i økonomien. Dette politiske signalet kan imidlertid ha fått selskapene i sektoren til å oppjustere sine anslag for å unngå for sterk nedskjæring i sine investeringsplaner. Vi har lagt til grunn at investeringsveksten i 1998 blir om lag 15 prosent. Dette investeringsnivået er reelt sett om lag 10 prosent høyere enn den forrige investeringstoppen i 1993. Mens petroleumsinvesteringene på 1990-tallet virket konjunkturstabiliserende frem til og med 1996, innebærer utviklingen i 1997 og 1998 et klart brudd med dette. Økningen i petroleumsinvesteringene gir en samlet etterspørselsimpuls over de to årene på 2,5 prosent av BNP i fastlandsøkonomien. For 1999 anslår vi på usikkert grunnlag en nedgang i investeringene på om lag 10 prosent. Dette er en mindre nedgang enn hva som tidligere er lagt til grunn.

Det er ventet at olje- og gassproduksjonen skal øke betydelig fra 1997 til 1998. Vi anslår veksten i oljeproduksjonen til om lag 15 prosent og i gassproduksjonen til om lag 10 prosent. Dette vil føre til at BNP i alt igjen vil øke sterkere enn BNP for fastlandsøkonomien i 1998. For 1999 legger vi til grunn en mer parallell vekst i olje- og gassproduksjonen på vel 6 prosent. Vi antar at oljeprisen vil falle betydelig fra 1997 til 1998 både regnet i dollar og i norske kroner. Høy forventet produksjon i OPEC sammen med redusert vekst i verdensøkonomien er hovedforklaringen bak disse anslagene. I de siste ukene har det nok en gang oppstått politiske spenninger i forholdet mellom FN og Irak. Dette har ført oljeprisen opp fra et lavt nivå midt i januar. Skulle det nok en gang bli krig i området, vil vårt oljeprisanslag for 1998 være for lavt. Vi legger til grunn at oljeprisen i dollar vil øke noe i 1999 i tråd med en mer normal konjunkturell utvikling og etterhvert som krisen i Asia kommer noe på avstand.

Mindre stram finanspolitikk

Etter en kraftig vekst i investeringene i offentlig forvaltning fra 1996 til 1997, legger vi til grunn bare små endringer i disse i inneværende og neste år. Det innebærer at investeringsnivået i offentlig forvaltning holdes på et høyt nivå. Anslaget på konsumveksten i offentlig forvaltning for både 1998 og 1999 er om lag på linje med veksten i fjor.

Skatte- og avgiftsopplegget for 1998 er forsøkt innarbeidet i beregningene. Når det gjelder indirekte skatter, er den umiddelbare inflasjonsimpulsen av avgiftsøkningene anslått til 0,4 prosentpoeng. For 1999 er det som vanlig antatt at direkte skattesatser blir justert i takt med lønnsveksten, mens avgiftssatser justeres med konsumprisveksten. Dette innebærer spesielt at det ikke er innarbeidet noen «grønn» skattereform som følge av Kyoto-avtalen. Denne avtalen kan medføre at Norge må redusere sine forventede utslipp av drivhusgasser i løpet av kommende tiårsperiode med om lag 10 prosent.

Økte minstepensjoner fra 1. mai og innføring av kontantstøtte for familier med ettåringer som ikke bruker statlig subsidierte barnepassordninger, vil øke overføringene til husholdningene betydelig både i 1998 og 1999 sammenliknet med utviklingen de to foregående årene. Dette bidrar til å øke husholdningenes konsum. Vi har imidlertid lagt til grunn at ordningene bare i liten grad fører til reduksjon i tilbudet av arbeid, selv om småbarnsforeldre får større muligheter til å være hjemme med barna. Økte minstepensjoner og innføring av kontantstøtte er nærmere omtalt andre steder i dette nummer av Økonomiske analyser.

Fortsatt høy vekst i produksjon og etterspørsel i 1998, men lavere vekst i 1999

Mens veksten i fastlandsøkonomien i hovedsak var konsum- og eksportdrevet i 1996, var den investeringsledet i 1997. Det sistnevnte blir tilfellet også i 1998 ifølge våre KVARTS-beregninger, men i noe mindre grad enn i 1997. Vi anslår at økningen i husholdningskonsumet blir om lag den samme i 1998 som året før, mens veksten i boliginvesteringene tar seg ytterligere opp. Utviklingen i boliginvesteringene innebærer at igangsettingen av boliger må ta seg betydelig opp i løpet av året og fortsatt øke mye i 1999. Det ligger ifølge våre beregninger an til høy vekst i prisene i markedet for bruktboliger. Fortsatt lave renter, høy inntektsvekst og synkende arbeidsløshet i 1998 er viktige årsaker til dette. Utviklingen i husholdningenes samlede kjøp til konsum- og investeringsformål innebærer at deres finansielle investeringer som andel av disponibel inntekt ikke øker, mens spareraten slik den defineres i nasjonalregnskapet, er anslått å ville øke med vel et halvt prosentpoeng både i 1998 og i 1999.

Investeringene i fastlandsøkonomien er anslått å vokse med 7 prosent i 1998. Ved siden av boliginvesteringene er det industriinvesteringene som antas å ville øke sterkere i år enn i fjor. Som nevnt foran, antas offentlige investeringer å endre seg lite fremover, mens investeringene i fastlandsnæringene ekskl. industrien er anslått å ville nå en

Bruttonasjonalprodukt
Prosentvis vekst

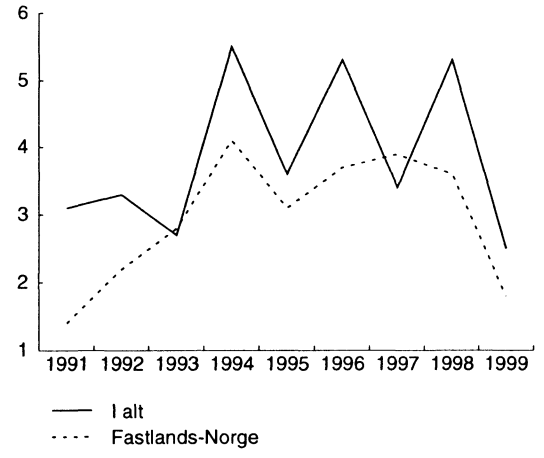

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arbeidsledighetsrate og yrkesprosent 1975 - 1999
Prosent. Anslag for 1998 og 1999

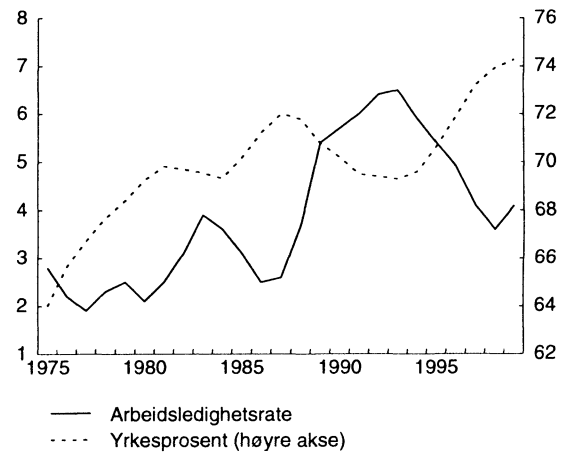

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisvekst
Prosentvis vekst

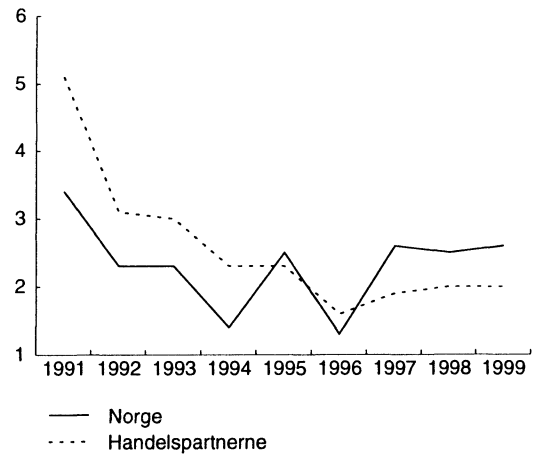

Kilde: Statistisk sentralbyrå

topp i 1998 for deretter å falle i 1999. Dette må ses på bakgrunn av at mange store investeringsprosjekter i tjenesteytende næringer er antatt å ville bli avsluttet i løpet av inneværende år, uten å bli erstattet av nye prosjekter av tilsvarende omfang.

Veksten i tradisjonell eksport vil trolig avta noe de nærmeste par årene. En moderat nedgang i importveksten hos våre handelspartnere bidrar til dette. Importveksten i Norge ble meget høy i 1997 pga. den kraftige oppgangen i investeringene, men vil synke ganske markant i 1998 og 1999. Dette er en følge av utviklingen i investeringene som er den mest importkrevende etterspørselskomponenten.

Med høy etterspørselsvekst fortsetter veksten i BNP for Fastlands-Norge i om lag samme tempo som i de to foregående årene. Også industriproduksjonen antas å øke mye pga. fortsatt eksport- og investeringsvekst. Også i bygg- og anleggssektoren vil veksten kunne bli meget høy i 1998, men ikke så høy som i fjor. Som nevnt foran øker produksjonen i petroleumssektoren sterkere enn i fastlandsøkonomien slik at BNP-veksten i år anslås til 5,3 prosent mot 3,4 i 1997. I 1999 regner vi med en klart lavere vekst både for BNP ialt og i fastlandsøkonomien. For industrien anslås produksjonen å ville endre seg lite fra 1998 til 1999, i stor grad som følge av lavere investerings- og eksportvekst enn året før. Husholdningenes konsum antas å ville vokse om lag som i 1998.

Fortsatt nedgang i ledigheten i 1998, men økning i løpet av 1999?

Sysselsettingsveksten var uvanlig sterk både i 1996 og 1997. Vi regner med en klar nedgang i sysselsettingsveksten i de to nærmeste årene og en sterkere økning i produktiviteten enn tidligere. Vi anslår veksten i sysselsettingen til å bli om lag 2 prosent i år, mens arbeidstilbudet antas å øke med vel 1 prosent. Dette innebærer at arbeidsledigheten fortsetter å synke og anslås nå til vel 3,5 prosent i 1998. Veksten i arbeidsstyrken har vært uvanlig sterk i denne konjunkturoppgangen og yrkesdeltakingen er på et historisk rekordnivå. Stramheten i arbeidsmarkedet er antakelig nå større enn hva en får inntrykk av ved bare å se på ledigheten. Antall ledige stillinger er meget høyt. Vi har derfor funnet det rimelig å justere lønnsveksten noe opp (om lag et halvt prosentpoeng i 1998) utover det som isolert sett følger av KVARTS-modellen som kun bruker arbeidsledigheten som pressindikator for arbeidsmarkedet. Den forventede konjunkturelle avmatningen i 1999 vil lette presset i arbeidsmarkedet noe, bl.a. fordi veksten vil bli klart mindre i de delmarkeder av arbeidsmarkedet som nå synes å være mest presset. Økte overføringer til husholdningene antas ikke å få store virkninger for arbeidstilbudet i 1998, men muligheten er klart tilstede for at yrkesdeltakingen ikke vil øke så mye som vi nå legger til grunn. Virkninger av lavere vekst i arbeidstilbudet ble illustrert i forrige konjunkturoversikt og beregningene der viste at utslaget på det nominelle forløpet av lavere arbeidstilbud kan være betydelig, selv på relativt kort sikt.

Uendret pris- og lønnsvekst fremover

Som følge av antakelser om noe lavere importprisvekst i 1998 enn tidligere lagt til grunn, har vi nedjustert vårt anslag på økningen i konsumprisene for inneværende år i forhold til forrige rapport til 2,5 prosent. Som nevnt tidligere, anslår vi virkningene av avgiftsøkningene fra nyttår til å bidra med 0,4 prosentpoeng til prisveksten. Dette er om lag det samme bidraget som i 1997. Vi regner med at produktivitetsveksten tar seg noe opp fremover og dette vil isolert sett dempe inflasjonen. Lønningene er anslått å ville vokse om lag i samme takt i 1998 som i 1997 og vil således bidra til prisveksten i omtrent samme grad som i 1997. Når prisveksten i 1998 likevel anslås til å utvikle seg på linje med i fjor, skyldes det et noe høyere etterspørselspress enn tidligere lagt til grunn, noe som er reflektert i et høyere anslag for BNP-veksten. Dette antas å øke prismarginene for noen varer og tjenester. Det er ikke forutsatt endringer i valutakursene i tiden fremover. Lavere råvarepriser og krisen i Asia kan kanskje føre til lavere importprisvekst enn vi har lagt til grunn. Det er imidlertid vanskelig å anslå virkningen på norske importpriser av valutakursjusteringene i Asia. En regner vanligvis med en viss treghet før en kursjustering slår igjennom i disse landenes eksportpriser. For 1999 regner vi med at importprisveksten vil ta seg noe opp og dermed bidra til en svak økning i prisveksten i Norge, mens innenlandske faktorer endrer seg relativt lite.

Store overskudd i utenriksøkonomien tross lave oljepriser

Vi har nedjustert vårt oljeprisanslag for 1998 til 111 kr. pr. fat. Det er en nedgang på 17 prosent i forhold til i 1997 og bidrar til at deflatoren for norsk eksport i alt antas å synke med om lag 5,5 prosent. Dette gir et betydelig byttefor-holdstap for Norge i 1998 etter flere år med bedring i bytteforholdet. En slik utvikling medfører at overskuddet på handelsbalansen kan bli redusert med nesten 10 mrd. kr. i år sammenliknet med i 1997. Anslaget for overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet er nedjustert til om lag 50 mrd. kr. i 1998, knapt 4,5 prosent av BNP i løpende priser. Foreløpige anslag tyder på en klar svekkelse av rente- og stønadsbalansen fra 1996 til 1997. Vi legger ikke til grunn at denne utviklingen vil fortsette i 1998. For 1999 regner vi med en betydelig bedring av driftsbalansen. Dette henger sammen med lavere importvekst og økt eksport, særlig av olje og gass, uten ytterligere oljeprisfall. Overskuddet anslås.da å kunne bli opp mot 70 mrd. kroner i løpende priser, vel 5,5 prosent av BNP.

Hvordan traff SSBs prognoser for 1997?

I SSBs konjunkturoversikter er det gjennom de to foregående årene presentert anslag for den makroøkonomiske utviklingen i 1997 åtte ganger; første gang i Økonomisk utsyn over året 1995 i Økonomiske analyser nr. 1/96, og deretter i hver kvartalsoversikt. I tabellen under er det vist hvordan SSBs prognoser for 1997 har endret seg over tid etterhvert som ny informasjon og nye forutsetninger er innarbeidet.

Som det fremgår av tabellen under, er hovedtrekkene i prognosefeilene en undervurdering av både realveksten i økonomien og veksten i konsumpriser og lønninger. Størrelsen på prognosefeilen er klart mindre når vi kom inn i prognoseåret dvs. de prognosene for 1997 som ble gitt gjennom 1997. Undervurderingen av konsumprisveksten for 1997 i anslagene gitt i løpet av 1996, skyldes i hovedsak at de endringene i indirekte skatter som skjedde sommeren 1996 og i januar 1997, ikke var forutsatt i beregningene. Denne «feilen» skyldes at vi normalt legger til grunn uendrede reelle subsidie- og avgiftssatser med mindre vi vet noe annet. Tilsammen bidro dette til å dra prisveksten i 1997 opp med et halvt prosentpoeng og lønnsveksten med litt mindre. Justert for denne politikkforutsetningen, har således anslagene for konsumprisveksten vært svært nær den faktiske. I anslagene gitt for ett år siden var usikkerheten omkring valutakursutviklingen stor og det ble lagd to beregninger i Økonomisk utsyn over 1996 basert på to alternative antakelser om valutakursutviklingen gjennom 1997. Derfor opptrer det to tall for en del prisanslag i tabellen under. Anslaget for konsumprisene på 2,4 prosent var basert på en utviklingen for kronekursen som viste seg å svare godt til den faktiske utviklingen. I dette anslaget hadde vi også innarbeidet de avgiftsendringene som da var gjennomført.

På etterspørselssiden er det anslagene på investeringsutviklingen som viser den største undervurderingen. Både investeringsveksten i offentlig forvaltning og i særlig grad i petroleumsvirksomheten ble anslått for lavt. Disse størrelsene bestemmes ikke i KVARTS-modellen som brukes i prognosearbeidet, og anslagene er derfor basert på informasjon fra andre kilder. Undervurdering av veksten i fastlandsøkonomien og i importen er i stor grad en følge av at veksten i disse modelleksogene investeringskomponentene ble anslått for lavt. Underestimeringen av produksjonen medførte en underestimering av sysselsettingen og overestimering av arbeidsløsheten som dermed bidro til et for lavt anslag på lønnsveksten.

Konsumveksten for 1997 ble også undervurdert i 1996, mens anslagene gitt i løpet av 1997 viser seg å ha vært meget gode. Undervurderingen av veksten i offentlig konsum i løpet av 1996 henger sammen med at finanspolitikken ble svekket i 1997 både gjennom høyere offentlig konsumvekst og investeringsvekst i forhold til opprinnelige planer og anslag.

Anslagene for internasjonal økonomi har gjennomgående vært ganske gode med unntak av importprisene på tradisjonelle varer hvor våre anslag gitt i 1996 var klart for høye. Det førte også til for høye anslag på eksportprisene for tradisjonelle norske eksportvarer. En antakelse om høyere nominell vekst i utlandet i 1997 enn hva som ble tilfellet, har i noen grad også påvirket våre anslag for nominelle renter og da særlig de kortsiktige pengemarkedsrentene. Her kan det tenkes at vi ble uheldig påvirket av at svært mange observatører forventet renteøkninger og klart høyere inflasjon i 1997 enn hva som ble tilfellet. Anslagene for 1997 gitt i 1996 er imidlertid også påvirket av at Norges Bank gjennom store deler av 1996 holdt norske renter nærmere et halvt prosentpoeng over tilsvarende ECU-renter, en politikk som ble forlatt rundt årsskiftet 1996/97. De høye renteanslagene for 1997 gitt i 1996 er også noe av grunnen til at våre anslag på veksten i konsum i husholdningene var for lave.

SSBs ulike prognoser for 1997. Vekstrater i prosent

	ØA1/96	ØA5/96	ØA6/96	ØA9/96	ØA1/97[1]	ØA5/97	ØA6/97	ØA9/97	ØA1/98
Konsum i husholdn.	2,4	2,5	2,7	2,5	3,1	2,5	3,0	3,5	3,0
Konsum i off. forvaltn.	1,4	1,2	1,2	1,6	2,6	3,1	2,4	1,7	2,5
Bruttoinv. i fast kapital i alt	3,0	1,9	1,8	4,7	5,4	5,6	11,0	15,6	15,1
Bruttoinvesteringer i Fastl.-Norge	3,5	2,9	2,9	2,5	2,7	5,1	4,1	11,1	9,2
Eksport	3,4	4,1	4,8	4,5	5,0	3,3	4,3	4,1	4,1
-Tradisjonelle varer	4,4	7,2	7,5	4,5	5,5	3,8	5,5	7,9	7,4
Import	3,6	4,1	4,7	4,3	6,5	4,4	6,9	10,0	11,9
-Tradisjonelle varer	3,7	3,7	4,1	3,3	4,5	2,9	4,9	8,0	9,1
BNP i alt	2,4	2,2	2,3	3,0	3,1	3,1	3,4	3,0	3,5
-BNP fastland	2,4	2,3	2,4	2,7	2,7	2,8	2,9	3,4	3,9
Sysselsatte personer	1,1	1,0	1,1	1,5	1,9	2,2	2,7	2,9	2,9
AKU-ledighet (nivå)	4,4	4,3	4,2	4,0	4,5	4,2	4,1	4,2	4,1
Lønn	3,4	2,8	3,6	3,6	3,6/3,8	3,8	3,9	4,2	4,6
Konsumpriser	2,0	2,0	2,2	2,3	1,8/2,4	2,4	2,5	2,6	2,6
Eksportpris tradisjonelle varer	1,3	2,5	2,1	0,2	-0,3/1,2	-0,8	-0,1	1,5	0,5
Importpris tradisjonelle varer	1,8	1,6	1,8	0,3	-2,3/0,1	-0,6	-1,0	-0,6	-1,5
3 mnd. eurorente (nivå)	4,5	4,8	5,0	4,1	3,6	3,5	3,7	3,7	3,6
Utlånsrente	6,5	7,0	7,4	6,4	6,0	6,1	6,1	5,8	6,0
Driftsbalansen (mrd.kr)	43	45	60	71	74	77	73	65	58,5
Markedsvekst	5,6	7,0	6,0	6,0	6,3	6,3	6,5	6,6	6,6
Råoljepris (Nkr. pr. fat)	110	115	126	126	118	128	134	134	134

[1] I ØA 1/97 ble det presentert to alternativer med ulike valutakursforutsetninger. For de nominelle størrelsene presenteres derfor begge anslagene.

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Sesongjustert. Faste 1993 priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	1996	1997	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3	97.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	460253	474281	114142	113640	115501	116970	116097	118765	119637	119782
Konsum i husholdninger	438615	451951	108706	108268	110098	111543	110612	113154	114036	114150
Varer	250933	257475	62605	61735	62775	63819	62668	64462	65141	65204
Tjenester	183822	188543	45541	45665	46035	46580	46667	47139	47289	47449
Husholdningenes kjøp i utlandet	18384	20672	4376	4438	4852	4719	4879	5219	5248	5326
Utlendingers kjøp i Norge	-14524	-14739	-3815	-3570	-3564	-3575	-3603	-3666	-3641	-3828
Konsum i ideelle organisasjoner	21639	22330	5436	5372	5403	5427	5485	5612	5601	5632
Konsum i offentlig forvaltning	190313	195137	46995	47213	47977	48129	48257	48662	48905	49312
Konsum i statsforvaltningen	77587	79161	19140	19205	19608	19634	19763	19706	19696	19996
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	55914	57180	13747	13831	14130	14206	14150	14261	14268	14500
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	21673	21982	5394	5373	5478	5429	5613	5445	5428	5496
Konsum i kommuneforvaltningen	112726	115975	27854	28009	28369	28495	28494	28957	29209	29316
Bruttoinvestering i fast kapital	190998	219839	45394	46428	49556	49620	52179	57160	55897	54603
Oljevirksomhet	42932	54584	9990	10870	11533	10539	13121	13752	13591	14120
Utenriks sjøfart	5882	10024	482	786	2282	2331	1646	3660	3331	1386
Fastlands-Norge	142184	155232	34922	34772	35740	36750	37412	39747	38975	39097
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	113171	122707	27584	27822	28469	29296	29106	30534	31038	32028
Industri og bergverk	17156	17404	4289	4170	4284	4413	4236	4768	4057	4343
Annen vareproduksjon	11290	11804	2854	2749	2770	2918	2880	2855	3017	3052
Boligtjenester	23080	25137	5773	5683	5804	5820	6116	6311	6317	6393
Andre tjenesteytende næringer	61644	68362	14669	15220	15610	16146	15874	16601	17647	18240
Offentlig forvaltningsvirksomhet	29014	32525	7338	6950	7271	7454	8306	9213	7937	7068
Lagerendring og statistiske avvik	22872	28507	7729	4835	5872	4436	6351	5187	5658	11311
Bruttoinvestering	213870	248346	53123	51264	55428	54056	58530	62347	61556	65914
Innenlandsk sluttanvendelse	864437	917764	214259	212117	218906	219155	222884	229774	230098	235008
Ettersp. fra Fastlands-Norge	792751	824649	196059	195625	199218	201849	201766	207175	207518	208191
Ettersp. fra off.forvaltn.virk	219327	227661	54333	54163	55248	55583	56563	57875	56843	56380
Eksport i alt	391488	407576	97186	95507	98133	100662	99343	102813	103065	102355
Tradisjonelle varer	145246	155957	36990	35387	35950	36919	36993	39603	39818	39543
Råolje og naturgass	145312	148172	35054	35968	37128	37162	36691	37485	36269	37727
Skip og plattformer	8785	6414	2615	2078	1275	2817	2292	1706	1628	787
Tjenester	92145	97033	22526	22075	23780	23764	23366	24019	25350	24298
Samlet anvendelse	1255925	1325340	311445	307624	317039	319817	322227	332587	333163	337364
Import i alt	308520	345201	75883	73455	78285	80897	82762	86883	87435	88121
Tradisjonelle varer	215786	235395	52867	52411	54586	55922	55284	59186	59095	61830
Råolje og naturgass	1176	1372	214	219	226	517	392	317	368	295
Skip og plattformer	13925	18053	3732	2248	3612	4333	6601	4230	4591	2631
Tjenester	77633	90382	19071	18578	19860	20125	20485	23150	23382	23366
Bruttonasjonalprodukt	947405	980139	235562	234170	238754	238919	239465	245704	245727	249242
Fastlands-Norge(markedsverdi)	773844	803675	193285	191692	193613	195254	196368	200486	202581	204239
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	173561	176464	42277	42477	45142	43665	43097	45219	43146	45003
Fastlands-Norge(basisverdi)	683450	709669	170944	169753	170917	171836	174238	176976	178743	179712
Fastlands-Norge ekskl.off.forvaltning	541580	564197	135942	134425	135241	135972	138372	140767	142100	142957
Industri og bergverk	106024	109507	26663	25960	26751	26651	26745	27169	27703	27890
Andre vareproduserende næringer	72466	76776	19164	17971	17467	17864	18464	19450	19406	19456
Tjenesteytende næringer	363090	377914	90115	90495	91023	91457	93162	94149	94992	95612
Offentlig forvaltningsvirksomhet	141870	145472	35002	35328	35676	35864	35866	36209	36642	36755
Korr. poster	90394	94006	22341	21939	22696	23418	22130	23510	23839	24527

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Sesongjustert. Faste 1993 priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	1996	1997	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3	97.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	3,0	3,1	-0,4	1,6	1,3	-0,7	2,3	0,7	0,1
Konsum i husholdninger	4,9	3,0	3,3	-0,4	1,7	1,3	-0,8	2,3	0,8	0,1
Varer	6,0	2,6	5,8	-1,4	1,7	1,7	-1,8	2,9	1,1	0,1
Tjenester	2,8	2,6	0,5	0,3	0,8	1,2	0,2	1,0	0,3	0,3
Husholdningenes kjøp i utlandet	5,6	12,4	-2,4	1,4	9,3	-2,7	3,4	7,0	0,6	1,5
Utlendingers kjøp i Norge	-0,0	1,5	2,6	-6,4	-0,2	0,3	0,8	1,8	-0,7	5,1
Konsum i ideelle organisasjoner	0,8	3,2	0,8	-1,2	0,6	0,4	1,1	2,3	-0,2	0,6
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	2,5	0,7	0,5	1,6	0,3	0,3	0,8	0,5	0,8
Konsum i statsforvaltningen	4,2	2,0	1,6	0,3	2,1	0,1	0,7	-0,3	-0,0	1,5
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	4,1	2,3	1,1	0,6	2,2	0,5	-0,4	0,8	0,1	1,6
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	4,2	1,4	2,7	-0,4	1,9	-0,9	3,4	-3,0	-0,3	1,3
Konsum i kommuneforvaltningen	2,7	2,9	0,1	0,6	1,3	0,4	-0,0	1,6	0,9	0,4
Bruttoinvestering i fast kapital	4,8	15,1	-2,4	2,3	6,7	0,1	5,2	9,5	-2,2	-2,3
Oljevirksomhet	-5,5	27,1	-15,3	8,8	6,1	-8,6	24,5	4,8	-1,2	3,9
Utenriks sjøfart	68,9	70,4	-60,7	63,1	190,2	2,1	-29,4	122,3	-9,0	-58,4
Fastlands-Norge	6,6	9,2	4,3	-0,4	2,8	2,8	1,8	6,2	-1,9	0,3
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	7,1	8,4	3,2	0,9	2,3	2,9	-0,6	4,9	1,6	3,2
Industri og bergverk	8,4	1,4	5,0	-2,8	2,7	3,0	-4,0	12,6	-14,9	7,1
Annen vareproduksjon	-1,5	4,5	0,1	-3,7	0,8	5,3	-1,3	-0,9	5,7	1,2
Boligtjenester	-6,0	8,9	-3,9	-1,6	2,1	0,3	5,1	3,2	0,1	1,2
Andre tjenesteytende næringer	14,5	10,9	6,3	3,8	2,6	3,4	-1,7	4,6	6,3	3,4
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,8	12,1	8,6	-5,3	4,6	2,5	11,4	10,9	-13,8	-11,0
Lagerendring og statistiske avvik	-16,7	24,6	-7,0	-37,4	21,4	-24,5	43,2	-18,3	9,1	99,9
Bruttoinvestering	2,0	16,1	-3,1	-3,5	8,1	-2,5	8,3	6,5	-1,3	7,1
Innenlandsk sluttanvendelse	3,7	6,2	1,0	-1,0	3,2	0,1	1,7	3,1	0,1	2,1
Ettersp. fra Fastlands-Norge	4,7	4,0	2,7	-0,2	1,8	1,3	-0,0	2,7	0,2	0,3
Ettersp. fra off.forvaltn.virk.	3,5	3,8	1,7	-0,3	2,0	0,6	1,8	2,3	-1,8	-0,8
Eksport i alt	10,0	4,1	6,3	-1,7	2,7	2,6	-1,3	3,5	0,2	-0,7
Tradisjonelle varer	10,3	7,4	12,7	-4,3	1,6	2,7	0,2	7,1	0,5	-0,7
Råolje og naturgass	15,5	2,0	2,0	2,6	3,2	0,1	-1,3	2,2	-3,2	4,0
Skip og plattformer	-19,3	-27,0	22,6	-20,6	-38,6	121,0	-18,7	-25,6	-4,6	-51,7
Tjenester	5,3	5,3	2,1	-2,0	7,7	-0,1	-1,7	2,8	5,5	-4,1
Samlet anvendelse	5,6	5,5	2,6	-1,2	3,1	0,9	0,8	3,2	0,2	1,3
Import i alt	6,5	11,9	2,1	-3,2	6,6	3,3	2,3	5,0	0,6	0,8
Tradisjonelle varer	9,3	9,1	5,7	-0,9	4,2	2,4	-1,1	7,1	-0,2	4,6
Råolje og naturgass	-5,5	16,6	15,6	2,2	3,6	128,6	-24,3	-19,2	16,2	-19,9
Skip og plattformer	5,4	29,6	-25,7	-39,8	60,7	19,9	52,4	-35,9	8,5	-42,7
Tjenester	-0,1	16,4	-0,0	-2,6	6,9	1,3	1,8	13,0	1,0	-0,1
Bruttonasjonalprodukt	5,3	3,5	2,7	-0,6	2,0	0,1	0,2	2,6	0,0	1,4
Fastlands-Norge(markedsverdi)	3,7	3,9	2,5	-0,8	1,0	0,8	0,6	2,1	1,0	0,8
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	13,1	1,7	4,0	0,5	6,3	-3,3	-1,3	4,9	-4,6	4,3
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,0	3,8	2,1	-0,7	0,7	0,5	1,4	1,6	1,0	0,5
Fastlands-Norge ekskl.off.forvaltning	3,1	4,2	2,7	-1,1	0,6	0,5	1,8	1,7	0,9	0,6
Industri og bergverk	2,7	3,3	3,6	-2,6	3,0	-0,4	0,4	1,6	2,0	0,7
Andre vareproduserende næringer	-3,3	5,9	-1,3	-6,2	-2,8	2,3	3,4	5,3	-0,2	0,3
Tjenesteytende næringer	4,6	4,1	3,3	0,4	0,6	0,5	1,9	1,1	0,9	0,7
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,7	2,5	-0,0	0,9	1,0	0,5	0,0	1,0	1,2	0,3
Korr. poster	8,8	4,0	5,2	-1,8	3,5	3,2	-5,5	6,2	1,4	2,9

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Sesongjustert. Prisindeks. 1993 = 100

	Ujustert		Sesongjustert							
	1996	1997	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3	97.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	105,2	108,1	103,6	105,2	105,8	106,3	107,8	108,1	108,2	108,5
Konsum i offentlig forvaltning	109,7	113,1	108,8	109,7	109,6	110,9	112,7	112,8	113,3	113,6
Bruttoinvesteringer i fast kapital	109,1	111,0	109,6	108,7	108,5	109,6	110,8	109,4	112,0	111,8
Fastlands-næringer	109,3	109,8	107,7	109,3	109,7	110,4	108,2	109,0	111,6	110,6
Innenlandsk anvendelse	107,0	109,6	105,0	106,8	107,9	108,3	108,0	109,0	110,6	110,6
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	107,0	109,6	105,6	107,0	107,4	108,2	109,0	109,4	110,0	110,1
Eksport i alt	105,4	108,4	101,5	104,3	105,1	110,5	109,0	106,7	109,3	108,6
Tradisjonelle varer	107,3	107,9	107,0	107,9	105,8	108,5	106,2	105,6	109,4	110,1
Samlet anvendelse	106,5	109,2	103,9	106,0	107,0	109,0	108,3	108,3	110,2	110,0
Import i alt	103,7	104,9	103,2	104,0	102,8	104,8	103,5	104,0	107,2	105,0
Tradisjonelle varer	103,2	101,7	103,7	103,4	102,3	103,4	101,0	100,5	103,6	101,5
Bruttonasjonalprodukt	107,4	110,7	104,1	106,7	108,4	110,4	110,0	109,8	111,3	111,7
Fastlands-Norge	107,9	111,4	105,7	107,8	108,4	109,6	109,6	110,7	111,9	113,3

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser
Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	1996	1997	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3	97.4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,1	2,8	-1,1	1,5	0,6	0,5	1,4	0,2	0,1	0,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	3,1	1,5	0,9	-0,2	1,2	1,6	0,1	0,5	0,3
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,1	1,7	3,2	-0,8	-0,2	1,0	1,1	-1,3	2,3	-0,1
Fastlands-næringer	3,3	0,5	0,8	1,5	0,3	0,6	-2,0	0,8	2,3	-0,9
Innenlandsk anvendelse	2,2	2,4	-0,8	1,7	1,0	0,3	-0,2	0,9	1,5	-0,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,0	2,4	-0,1	1,4	0,3	0,7	0,8	0,3	0,6	0,1
Eksport i alt	6,2	2,8	2,9	2,8	0,7	5,1	-1,4	-2,1	2,4	-0,6
Tradisjonelle varer	-1,5	0,5	-1,4	0,8	-1,9	2,6	-2,1	-0,5	3,5	0,7
Samlet anvendelse	3,3	2,5	0,2	2,0	0,9	1,8	-0,6	-0,1	1,8	-0,2
Import i alt	1,0	1,2	0,1	0,7	-1,1	2,0	-1,3	0,5	3,0	-2,0
Tradisjonelle varer	0,4	-1,5	0,8	-0,3	-1,1	1,1	-2,3	-0,4	3,0	-2,0
Bruttonasjonalprodukt	4,1	3,0	0,2	2,4	1,6	1,8	-0,4	-0,2	1,4	0,4
Fastlands-Norge	1,5	3,3	-1,7	2,0	0,5	1,1	0,0	1,0	1,1	1,2

Teknisk merknad om kvartalstallene og fotnoter til tabellene

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 1993, og med vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1993 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets næringsnivå.

Konjunkturutviklingen i Norge

Offentlig forvaltning og økonomisk politikk

Finanspolitikken

I perioden 1989-93 ble finanspolitikken i Norge brukt aktivt for å motvirke fallet i innenlandsk etterspørsel. Den underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter (utgifter korrigert for statens utgifter i forbindelse med oljevirksomheten, renteutgifter, dagpenger og regnskapsmessige forhold) lå i disse årene klart over veksten i BNP for Fastlands-Norge, se figur. På bakgrunn av det sterke oppsvinget i norsk økonomi som startet høsten 1993, ble finanspolitikken strammet til i 1994 og innstramningen ble fulgt opp i 1995 og 1996. I disse årene har det i gjennomsnitt ikke vært noe underliggende reell utgiftsvekst i statsbudsjettet. Til sammenligning var den gjennomsnittlige veksten i Fastlands-Norges BNP i perioden 1994-96 på 3 1/2 prosent.

Stram utgiftspolitikk, sterk oppgang i økonomien og betydelig økning i statens inntekter fra petroleumsvirksomheten har ført til kraftig styrking av budsjettbalansen, fra et underskudd på statsbudsjettet på om lag 44 mrd. kroner i 1993 til et anslått overskudd på om lag 65 mrd. kroner i 1997, når en ser statsbudsjettet og Statens petroleumsfond under ett.

I henhold til retningslinjene for petroleumsfondet skal statens netto inntekter fra petroleumsvirksomheten overføres fra statsbudsjettet til fondet. Tilbakeføringen fra fondet til statsbudsjettet skjer etter vedtak i Stortinget. I henhold til regelverket for fondet skal tilbakeføringen dekke det oljekorrigerte underskuddet. Overskuddet på statsbudsjettet i 1996 skyldes at det oljekorrigerte underskuddet er blitt redusert etter at overføring fra petroleumsfondet ble vedtatt. For å sammenligne statsbudsjettets stilling med tidligere år må en derfor se balansen på statsbudsjettet og Statens petroleumsfond under ett.

Statsbudsjettets reelle underliggende utgiftsvekst og vekst i BNP for Fastlands-Norge
Prosentvis endring fra året før

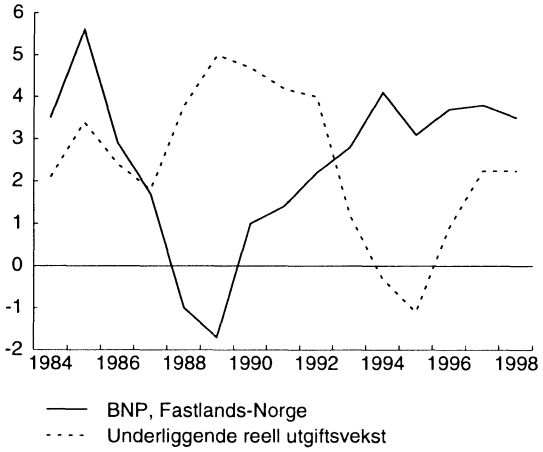

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Statsbudsjettet for 1997

Anslag på regnskap viser nå et overskudd på statsbudsjettet før avsetning til Statens petroleumsfond på om lag 62 mrd. kroner i 1997. Hele dette overskuddet vil bli avsatt på petroleumsfondet. Bedringen i budsjettbalansen fra 1996 til 1997 skyldes en økning i statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten på drøyt 15 mrd. kroner. Siden 1995 har statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten økt med i overkant av 45 mrd. kroner. Korrigert for statens netto petroleumsinntekter anslås nå underskuddet på statsbudsjettet til 22,8 mrd. kroner i 1997, dvs. det samme som året før.

I Arbeiderparti-regjeringens forslag til statsbudsjett for 1997 var den underliggende reelle utgiftsveksten på 1/4 prosent. Målt med Finansdepartementets olje-, rente- og aktivitetskorrigerte budsjettindikator innebar budsjettet en innstramning tilsvarende 1 prosent av BNP for Fastlands-Norge. Anslag på regnskap tyder på at den underliggende utgiftsveksten var på 2 1/4 prosent og at innstramningen tilsvarte 1/2 prosent av Fastlands-Norges BNP. Den reduserte innstramningen i statsbudsjettet for 1997 skyldes dels påplussinger i Stortinget både ved behandling av ordinært og revidert budsjett og at folketrygdens utgifter bl.a. til sykepenger økte mer enn anslått.

Statsbudsjettet for 1998

Vedtatt budsjett for 1998 viser et anslått overskudd på statsbudsjettet før overføring til Statens petroleumsfond på 68,9 mrd. kroner, en økning på om lag 6 mrd. kroner fra året før. Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten er anslått til 87,2 mrd. kroner. Dette anslaget er basert på en gjennomsnittlig oljepris for inneværende år på 125 kroner pr. fat. Det oljekorrigerte underskuddet anslås til 18,3 mrd. kroner. Dette underskuddet skal dekkes av en overføring fra Statens petroleumsfond til statsbudsjettet, slik at hele overskuddet på 68,9 mrd. kroner avsettes i Statens petroleumsfond. I tillegg anslås Statens petroleumsfond å få renteinntekter i 1998 på 5,0 mrd. kroner. Med disse forutsetningene blir den samlede fondsoppbyggingen i petroleumsfondet i inneværende år 73,9 mrd. kroner.

Den underliggende utgiftsveksten i vedtatt statsbudsjett for 1998 er på 2 1/4 prosent. Dette er det samme som i Bondevik-regjeringes forslag til statsbudsjett, men høyere enn Jagland-regjeringens forslag (1 prosent). Den underlig-

Overskudd på statsbudsjettet og Statens petroleumsfond
Mrd. kroner

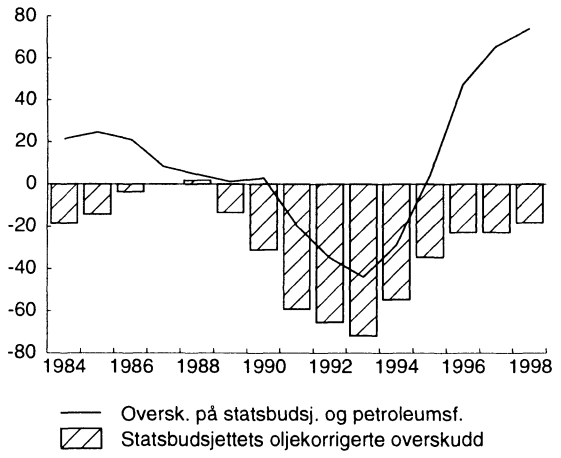

Kilde: Finansdepartementet.

gende utgiftsveksten i 1998 er dermed klart høyere enn gjennomsnittet for perioden 1994-96.

Målt ved Finansdepartementets olje-, rente- og aktivitetskorrigerte budsjettindikatoren innebærer budsjettopplegget for i år en innstramning på om lag 1/4 prosent av BNP for Fastlands-Norge. Både Bondevik-regjeringens og Jaglandregjeringens forslag til statsbudsjett la opp til en større innstramning enn dette, henholdsvis 1/2 prosent og 3/4 prosent. I perioden 1994-96 varierte innstramningen i statsbudsjettet fra 1 til 2 prosent.

Både målt ved den underliggende utgiftsveksten og ved Finansdepartementets budsjettindikator, innebærer det vedtatte budsjettet for 1998 mindre innstramning i økonomien enn i forhold til tidligere år i konjunkturoppgangen. Sett i forhold til det høye aktivitetsnivået som ventes i 1998, kan det stilles spørsmål om budsjettet innebærer store nok innstramninger.

Offentlig forvaltning

Offentlig forvaltning hadde ifølge foreløpige anslag samlet sett et overskudd på 77,4 milliarder kroner i 1996, regnet som påløpte nettofinansinvesteringer. De bokførte nettofinansinvesteringene for statsforvaltningen er anslått til 82 milliarder kroner i 1997, en økning på 30,4 milliarder kroner fra foregående år. Kommuneforvaltningens bokførte nettofinansinvesteringer i 1997 er foreløpig anslått til -3,3 milliarder kroner. Dette representerer en reduksjon på 5,1 milliarder kroner fra foregående år.

Ifølge foreløpige anslag økte konsumet i offentlig forvaltning med 2,5 prosent fra 1996 til 1997, målt i faste priser. Dette er klart under veksten i BNP for Fastlands-Norge. Totale utgifter i offentlig forvaltning, inkludert utgifter til investeringsformål utgjorde 44,0 prosent av BNP i 1997. I 1993 var denne utgiftsandelen oppe i 51,1 prosent. Den sterke nedgangen i utgiftsandelen har blant annet sammenheng med kraftig vekst i oljeproduksjonen, oppgang i oljeprisene (fra 1995 til 1996), en nedgang i dagpengeutbetalinger og lavere renteutgifter i offentlig forvaltning.

Hovedtall for statsbudsjettet og Statens petroleumsfond. Mrd. kroner

	1996[1]	1997[2]	1998[3]
Totale inntekter	**432,9**	**473,3**	**499,0**
Inntekter fra petroleumsvirksomhet	87,9	107,1	112,2
Inntekter ekskl. petroleumsinntekter	345,0	366,2	386,8
Skatter fra Fastlands-Norge[4]	251,8	323,4	346,1
Andre inntekter[4]	93,2	42,8	40,7
Totale utgifter	**385,8**	**411,1**	**430,1**
Utgifter til petroleumsvirksomhet	18,0	22,1	25,1
Utgifter utenom petroleumsvirksomhet[4]	367,8	389,0	405,0
Overskudd før overføring til Statens petroleumsfond	47,1	62,2	68,9
- Kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	69,9	85,0	87,2
= Oljekorrigert overskudd	**-22,8**	**-22,8**	**-18,3**
+ Tilbakeført fra Statens petroleumsfond	25,7	22,8	18,3
= Overskudd på statsbudsjettet	2,9	0,0	0,0
+ Netto avsatt i Statens petroleumsfond	44,2	62,2	68,9
+ Renter og utbytte, Statens petroleumsfond	0,1	3,3	5,0
= Samlet overskudd på statsbudsjettet og Statens petroleumsfond	**47,2**	**65,5**	**73,9**

[1] Regnskap 1996.
[2] Anslag på regnskap 1997.
[3] Vedtatt budsjett 1998.
[4] Nedleggelse av Skattefordelingsfondet pr. 1/1-97 medførte en teknisk økning i statsbudsjettets skatteinntekter fra Fastlands-Norge med 53,7 mrd. kroner i 1997. Økningen ble motsvart av nedgang i andre inntekter (overføringer fra Skattefordelingsfondet) med 45,5 mrd. kr. og økning i utgifter utenom petroleumsvirksomhet (overføringer til kommuner og fylkeskommuner) med 8,2 mrd. kr.
Kilde: Finansdepartementet

Antall utførte timeverk i offentlig forvaltning økte med 1,4 prosent i fjor. Offentlig forvaltnings andel av utførte timeverk i alt utgjorde 26,6 prosent i 1997, mens andelen av samlet sysselsetting var 30,6 prosent. Etter vekst gjennom perioden 1978-1994, har offentlig forvaltnings andel av samlet sysselsetting vist moderat nedadgående tendens de siste årene. Over perioden 1980-1997 har det blitt 219 300 flere sysselsatte i offentlig forvaltning, tilsvarende 170 700 nye årsverk.

Offentlig forvaltnings bruttoinvesteringer i fast realkapital gikk opp med 12,1 prosent i volum i fjor. I statsforvaltningen var det forsvarsinvesteringene som trakk investeringene opp. I kommuneforvaltningen økte bruttoinvesteringene med 22,2 prosent først og fremst som følge av utbygging knyttet til grunnskolereformen.

Statsforvaltningen

Det statlige konsumet viste ifølge foreløpige anslag en volumvekst på 2,0 prosent fra 1996 til 1997. Konsumet i forsvaret og det sivile statlige konsumet steg med henholdsvis 1,4 prosent og 2,3 prosent.

Statens petroleumsfond

Formålet med Statens petroleumsfond er å synliggjøre bruken av petroleumsinntekter over statsbudsjettet. Petroleumsfondet er helt integrert i den ordinære budsjettprosessen. Et sentralt element er at det ikke skal kunne avsettes midler på fondet så lenge statsbudsjettet gjøres opp med underskudd. I statsregnskapet for 1995 ble det for første gang foretatt en netto avsetning til Statens petroleumsfond.

Fondets inntekter er statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten. Regnskapsmessig overføres disse inntektene i sin helhet til petroleumsfondet, etter først å ha blitt inntektsført i statsbudsjettet. Avkastningen på fondets midler inntektsføres direkte i petroleumsfondet. Dette betyr at renteinntektene på denne delen av statens formue holdes utenom statsbudsjettet. Anslagene på inntektene til petroleumsfondet revideres løpende helt frem til endelig statsregnskap for det aktuelle året.

Fondets utgifter består av en overføring fra fondet til statsbudsjettet. Dette skjer etter vedtak i Stortinget, men loven og retningslinjene for petroleumsfondet legger klare føringer på hvordan størrelsen på overføringen skal fastlegges. I henhold til dette regelverket skal overføringen dekke det oljekorrigerte underskuddet. I tillegg åpnes det for at inntil halvparten av statens utlånsøkning til statsbankene skal kunne dekkes ved trekk på fondet. Myndighetene har imidlertid så langt valgt ikke å benytte seg av denne muligheten. Forutsatt at det er tilstrekkelige midler i fondet til å dekke det oljekorrigerte underskuddet, vil statsbudsjettet etter denne overføringen gå akkurat i balanse. Fondsmekanismen fungerer derfor i praksis slik at et overskudd på statsbudsjettet *inklusive* petroleumsinntektene overføres til Statens petroleumsfond. Revisjoner og endringer i anslag gjennom budsjettåret vil føre til revisjoner i anslag på det oljekorrigerte underskuddet og dermed i hvor mye som trekkes på fondet. Endringer i overføringer fra fondet krever imidlertid nye vedtak i Stortinget. Dette vil kunne skje helt frem til budsjettet nysalderes mot slutten av året. Da settes det endelig «strek» for hvor store midler som skal overføres fra petroleumsfondet til statsbudsjettet. De faktiske overføringene fra statens foliokonto i Norges Bank til petroleumsfondet vil fra og med i år skje kvartalsvis, og siste gang ved utgangen av året etter at endelig overføring er vedtatt.

Statens inntekter og utgifter «utenom olje» kan endre seg etter at Stortinget har vedtatt en endelig overføring fra petroleumsfondet ved nysalderingen. Dette vil slå ut i det oljekorrigerte underskuddet og dermed føre til at statsregnskapet til slutt blir gjort opp med et overskudd eller underskudd. Dette forklarer at statsregnskapet for 1996 viser et overskudd, mens statsbudsjettet er gjort opp i balanse i anslagene på regnskap for 1997 og 1998.

Norges Bank skal stå for den operative *forvaltningen av petroleumsfondet*, basert på retningslinjer gitt av Finansdepartementet. Myndighetene har gått inn for at fondets midler skal plasseres som statlige fordringer på utlandet. I den forstand kan petroleumsfondet i realiteten betraktes som en del av valutareservene. Utviklingen i fondets kapital skal rapporteres i norske kroner, og rent praktisk vil petroleumsfondet bestå av en separat «kronekonto» i Norges Bank. Avkastningen på petroleumsfondets midler vil være påvirket av utviklingen i valutakurser, i tillegg til avkastningen på utenlandske verdipapirer. I Salderingsproposisjonen for 1997 uttalte Regjeringen at det legges opp til å presentere petroleumsfondets resultater i en egen omtale i Statsregnskapet. Fra og med 1. januar i år har Norges Bank fått anledning til å plassere deler av Statens petroleumsfond i utenlandske aksjer.

Antall utførte timeverk i statsforvaltningen ble redusert med 0,3 prosent fra 1996 til 1997. I forsvaret var det nedgang i timeverkene på 0,3 prosent. I sivil statlig virksomhet gikk timeverkene ned med 0,2 prosent.

Målt i faste priser gikk produktinnsatsen i statsforvaltningen ned med 0,1 prosent fra 1996 til 1997. Produktinnsatsen i sivil statlig forvaltning avtok med 1,3 prosent, mens det i forsvaret var en økning på 2,5 prosent.

I statsforvaltningen viste bruttoinvesteringene i fast realkapital en volumnedgang på 0,5 prosent fra 1996 til 1997. Investeringene i forsvaret viste en volumvekst på 17,0 prosent etter moderat nedgang i 1996. I undervisningssektoren økte investeringene med 5,3 prosent i volum, mens annen tjenesteyting fikk redusert sine investeringer med 7,9 prosent.

Kommuneforvaltningen

Foreløpige regnskapstall for et utvalg kommuner og fylkeskommuner tyder på en sterkere vekst i aktiviteten i kommuneforvaltningen i 1997 enn i 1996.

I løpende priser økte lønnskostnadene i kommuneforvaltningen med 6,6 prosent fra 1996 til 1997. Bak lønnskostnadsveksten ligger en oppgang i de utførte timeverkene på 2,0 prosent og en vekst i lønnskostnadene pr. timeverk på 4,5 prosent. Antall sysselsatte personer i kommuneforvaltningen økte med 2,6 prosent i fjor. Antallet sysselsatte personer på kommunale sysselsettingstiltak (KAJA) gikk ifølge Arbeidsdirektoratets tall ned fra om lag 6700 i 1996 til om lag 2100 i 1997. Korrigert for endringen i arbeidsmarkedstiltakene var veksten i sysselsatte personer i kommuneforvaltningen 3,6 prosent.

I helse- og omsorgssektoren økte antallet utførte timeverk med 3,5 prosent, mens annen kommunal tjenesteyting viste en reduksjon i sysselsettingen på 0,8 prosent. I undervisningssektoren økte sysselsettingen med 1,1 prosent.

Produktinnsatsen i kommuneforvaltningen gikk i 1997 opp med 3,6 prosent, målt i faste priser. Bruken av varer og tjenester i helse-og omsorgssektoren viste en volumvekst på 4,6 prosent, mens produktinnsatsen i undervisningssektoren og annen tjenesteyting viste en volumvekst på henholdsvis 4,7 prosent og 2,1 prosent.

Kommuneforvaltningen. Inntekter og utgifter etter art. 1993-1997
Millioner kroner

	1993	1994	1995*	1996*	Anslag 1997
A. Løpende inntekter	**139 705**	**148 106**	**151 141**	**157 773**	**166 872**
1. Formuesinntekter, renter	3 028	2 500	2 946	3 131	2 650
2. Skatteinntekter	68 281	74 986	75 898	80 747	85 301
3. Andre løpende overføringer	66 035	68 047	69 550	70 886	75 699
Overføringer innen offentlig forvaltning	63 883	65 816	67 263	68 773	73 605
Andre overføringer	2 152	2 231	2 287	2 113	2 094
4. Driftsresultat[1]	2 361	2 573	2 747	3 009	3 222
C. Totale inntekter (=A)	**139 705**	**148 106**	**151 141**	**157 773**	**166 872**
D. Løpende utgifter	**132 442**	**136 215**	**142 901**	**147 486**	**157 514**
1. Formuesutgifter, renter	7 505	5 993	5 610	5 125	4 100
2. Overføringer til private	17 577	17 813	18 418	19 065	19 330
3. Andre løpende overføringer	1 881	1 845	1 929	-1 321	1 800
Overføringer innen offentlig forvaltning	1 412	1 396	1 484	1 674	1 500
Overføringer til kommunal forretningsdrift	469	449	445	-2 995	300
4. Konsum i kommuneforvaltningen	105 479	110 564	116 944	124 617	132 284
Lønnskostnader	84 106	88 244	93 311	100 309	106 800
Produktinnsats	31 696	32 936	34 778	35 877	38 018
Kapitalslit	6 243	6 720	7 264	7 961	8 337
Produktkjøp til husholdninger	2 615	2 784	2 872	3 045	3 193
Driftsresultat[1]	2 361	2 573	2 747	3 009	3 222
Gebyrer (-)	-21 542	-22 693	-24 028	-25 584	-27 286
E. Sparing (A-D)	**7 263**	**11 891**	**8 240**	**10 287**	**9 358**
F. Kapitalutgifter	**7 348**	**7 858**	**8 790**	**8 464**	**12 725**
1. Nettoinvestering i fast realkapital	7 187	7 620	8 637	8 843	13 013
Bruttoinvestering i fast realkapital	13 430	14 340	15 901	16 804	21 350
Kapitalslit (-)	-6 243	-6 720	-7 264	-7 961	-8 337
2. Netto kjøp av tomter og grunn	78	-206	-26	-420	-334
3. Kapitaloverføringer til næringsvirksomhet	83	444	179	41	46
G. Totale utgifter (D+F)	**139 790**	**144 073**	**151691**	**155950**	**170 239**
H. Nettofinansinvesteringer (E-F el. C-G) (Overskudd før lånetransaksjoner)	**-85**	**4 033**	**-550**	**1 823**[2]	**-3 367**

[1] Kommunal vannforsynings-, avløps- og renovasjonsvirksomhet betraktes som markedsrettet virksomhet selv om de er en del av offentlig forvaltning. Disse virksomhetene har et positivt driftsresultat i motsetning til offentlig forvaltning ellers, som har større driftsutgifter enn driftsinntekter, og der driftsutgiftene fratrukket driftsinntektene inngår i konsum i offentlig forvaltning.

[2] Korrigert for ekstraordinære forhold i forbindelse ved salg av Bergen Lysverker for omlag 2,8 milliarder kroner får kommuneforvaltningen et underskudd før lånetransaksjoner på nær 1 milliard kroner.

* Foreløpige tall.

Kommunenes bruttoinvesteringer økte i volum med 22,2 prosent fra 1996 til 1997. Investeringene knyttet til undervisningssektoren viste en volumvekst på 71,8 prosent. Den sterke veksten har sammenheng med utbygging av skolene i forbindelse med grunnskolereformen. Investeringene knyttet til helse- og omsorgssektoren og til vannforsyning og renovasjon økte i volum med henholdsvis 12,3 prosent og 0,7 prosent.

Som en indikator for utviklingen i aktiviteten i kommuneforvaltningen kan en veie sammen sysselsetting (målt i timeverk), produktinnsatsen (målt i faste priser) og bruttoinvesteringene (målt i faste priser) med kostnadsandeler for de tre komponentene som vekter. Målt på denne måten viser de foreløpige tallene for kommuneforvaltningen en aktivitetsvekst på 4,7 prosent i fjor, mot 2,6 prosent i 1996.

Kommunenes nettofinansinvesteringer ble redusert fra 1,8 milliarder kroner i 1996 til -3,3 milliarder kroner i 1997. De kommunale utgiftene økte nominelt med 9,2 prosent, mens inntektene gikk opp med 5,8 prosent.

Pengepolitikken og den finansielle utviklingen

Penge- og valutapolitikken

Norsk penge- og valutapolitikk er fastlagt i Regjeringens forskrift om den norske krones kursordning av 6. mai 1994. Der heter det blant annet at Norges Banks «utøvelse av pengepolitikken skal rettes inn mot stabilitet i kronens verdi målt mot europeiske valutaer, med utgangspunkt i kursleiet siden kronen begynte å flyte den 10. desember 1992. Ved vesentlige endringer i kursen skal virkemidlene innrettes med sikte på at valutakursen etter hvert bringes tilbake til utgangspunktet.» Forskriften oppgir imidlertid ingen eksakt sentralkurs eller svingemarginer for den valutapolitiske styringen, og det er heller ikke angitt hvilke

Noen sentrale begreper

Inntekter i offentlig forvaltning omfatter hovedsakelig skatter inklusive trygde- og pensjonspremier, renter, aksjeutbytte, bøter og overføringer fra Norges Bank og statens forretningsdrift.

Utgifter i offentlig forvaltning omfatter hovedsakelig lønnskostnader, produktinnsats, produktkjøp til husholdningene, gebyrer (negative), renter, subsidier, stønader til husholdningene, overføringer til ideelle organisasjoner, offentlig forretningsdrift og utlandet, kapitaloverføringer, anskaffelser (minus salg) av fast realkapital og netto kjøp av tomt og grunn.

Nettofinansinvesteringene uttrykker endringer i forvaltningens fordringer og gjeld til husholdninger, foretak og utlandet, og er i nasjonalregnskapet definert slik, med utgangspunkt i sparingen:

Bruttosparing
- Bruttoinvestering i fast realkapital
- Netto kjøp av tomt og grunn
- Netto kapitaloverføringer
= Nettofinansinvestering

For offentlig forvaltning samsvarer dette med differansen mellom inntekter og utgifter, og uttrykker budsjettmessig over- eller underskudd i den samlede virksomheten i offentlig forvaltning.

Nettofinansinvesteringene i offentlig forvaltning i påløpte verdier er summen av nettofinansinvesteringene i stats- og kommuneforvaltningen i påløpte verdier. Dersom nettofinansinvesteringene i stats- og kommuneforvaltningen oppgis i bokførte verdier må det korrigeres for forskjellen mellom bokførte og påløpte skatter. Bokført skatt er skatt som er innbetalt i en gitt periode, mens påløpt skatt er den skatt som er utlignet, men ikke nødvendigvis innbetalt, i den samme perioden.

Utviklingen i importveid kronekurs og Nkr pr. ECU
Indekser. Oktober 1990=100

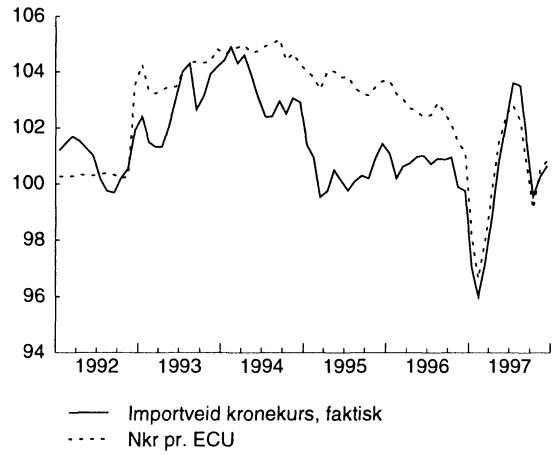

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Vektene i den europeiske pengeenheten ECU gjenspeiler ikke den valutamessige sammensetningen av Norges utenrikshandel. For å illustrere valutakursendringenes betydningen for norsk økonomi må det derfor konstrueres alternative valutakursindikatorer. En slik indikator er industriens effektive kronekurs, som skal fange opp valutakursendringenes betydning for industriens kostnadsmessige konkurranseevne. Vektene i denne indikatoren er anslått slik at endringer i enkeltkurser tilnærmet ikke vil gi noe bidrag til endring i industriens konkurranseevne, så lenge den effektive kronekursen er konstant. For å anslå prisimpulsen til Norge av valutakursendringer er det imidlertid mer informativt å se på en valutakursindikator der vektene er beregnet med utgangspunkt i sammensetningen av importen av tradisjonelle varer.

Fordi bytteforholdet mellom ECU og andre valutaer som er viktige for norsk økonomi (særlig amerikanske dollar og svenske kroner) har svingt markert de siste årene, har både industriens effektive kronekurs og den importveide valutakursen utviklet seg noe annerledes enn Norges Banks ECU-indeks. I fjor var det store svingninger i kronekursen. Fra august 1996 til februar 1997 appresierte den norske kronen med 6,1 prosent målt mot ECU og med 5,9 prosent målt mot den importveide kurven av andre lands valutaer. Deretter svekket kronen seg med 6,4 prosent mot ECU frem til juli i fjor og med 8,0 prosent mot den importveide valutakurven. Også i 2. halvår i fjor var svingningene i kronekursen store sammenlignet med tidligere år, selv om kronen ikke var fullt så ustabil som i 1. halvår. I gjennomsnitt for fjoråret styrket kronen seg med 2,2 prosent målt mot ECU, men bare med 0,5 prosent importveid og 0,4 prosent eksportveid. Grunnen til at appresieringen av kronen fra 1996 til 1997 er størst målt mot ECU-indeksen, er at denne indeksen bare dekker et utvalg av land som er viktige for norsk utenrikshandel.

europeiske valutaer kronen skal holdes stabil mot. En vanlig antagelse er at instruksen sikter til EUs valutaenhet ECU, som norske kroner var bundet opp mot gjennom de to foregående årene. Fra 10. desember 1992 og frem til begynnelsen av mai 1994, som kan betraktes som forskriftens referanseperiode, varierte kronen stort sett innenfor intervallet 103,2 - 105,2 mot Norges Banks ECU-indeks, med et gjennomsnitt over perioden på rundt 104,2. I denne indeksen angir 100 sentralkursen i den tidligere fastkursordningen, og redusert indeksverdi innebærer sterkere krone.

Dersom Norge skal holde en stabil valutakurs mot ECU, må etterspørsel og tilbud av kroner i valutamarkedet samlet sett være i balanse ved dette kursleiet. En slik balanse kan myndighetene oppnå ved en kombinasjon av valutaintervensjoner og tilpasning av det innenlandske rentenivået. Etter vedvarende appresieringspress mot norske kroner, varslet Norges Bank 10. januar 1997 at den i en periode ikke ville gjennomføre kursstabiliserende intervensjoner i valutamarkedet.

Etter omleggingen av intervensjonspolitikken i januar i fjor har kursen på norske kroner vist betydelige sterkere svingninger enn gjennom den foregående 10 års perioden. I 1., 2. og 4. kvartal i fjor var presset mot kronen kraftig, og pengemarkedsrentene i Norge lå mer enn 0,5 prosentpoeng lavere tilsvarende ECU-renter. I begynnelsen av 3. kvartal var kronen på sitt svakeste, og differansen i penge-

markedsrentene i Norge og EU var på under 0,5 prosentpoeng. På grunn av det reduserte presset mot kronen satte Norges Bank 16. juli signalrentene opp med 0,25 prosentpoeng. (For nærmere omtale av svingningene i den norske kronen, se boks.)

Kronekursen har i hele 1997 vært sterkere enn nedre grense i variasjonsområdet gjennom valutaforskriftens referanseperiode. Norges Bank ser dermed ut til å benytte seg av muligheten til bruke pengepolitikken for «å bidra til at veksten i den innenlandske etterspørselen og aktiviteten ikke blir så sterk at pris- og kostnadsveksten skyter fart», slik det ble åpnet for i Salderingsproposisjonen for 1996. Norges Bank kan nok neppe føre en strammere pengepolitikk enn de gjør innenfor det nåværende pengepolitiske regimet.

Fram til 10. januar i fjor kjøpte Norges Bank valuta for 31 mrd. kroner for å redusere presset mot den norske kronen. I hele 1997 kjøpte de valuta for 68 mrd. kroner. Dette tilsvarer omtrent overskuddet i Statens petroliumsfond.

Finansiell utvikling

Renten på norske statsobligasjoner har i de siste fem årene gjennomgående fulgt utviklingen i tilsvarende tyske og amerikanske renter. I 1996 gikk renten opp fra i underkant av 6,4 prosent i januar til vel 7 prosent sommeren 1996, for deretter å synke til vel 6,3 prosent i desember. Fra desember 1996 til februar 1997 gikk renten ned med ytterligere 0,8 prosentpoeng, og var da bare 0,1 prosentpoeng høyere enn de tyske rentene. Fra mars til august lå renten på norske statsobligasjoner på rundt 6 prosent, før den mot slutten av fjoråret sank til 5,5 prosent i desember.

Finansinstitusjonenes utlåns- og innskuddsrenter har gjennom de siste årene stort sett fulgt utviklingen i pengemarkedsrenten, og lå i 3. kvartal i fjor i gjennomsnitt ett prosentpoeng lavere enn på samme tidspunkt året før. Gjennomsnittlig utlånsrente for 1997 kan anslås til rundt 6,0 prosent. Med en inflasjon på 2,6 prosent i fjor, anslås gjennomsnittlige realrenten etter skatt i fjor på om lag 1,7 prosent.

Etter nedgang gjennom årene 1991-93 har kredittilførselen (K2) tatt seg opp de siste årene. Ved utgangen av november i fjor var publikums innenlandske gjeld 9,7 prosent høyere enn på samme tidspunkt året før. Kredittilførselen som andel av nominelt BNP for fastlandet har økt siden begynnelsen av 1996. Målt i forhold til nominelt Fastlands-BNP er publikums innenlandske gjeld likevel rundt 30 prosent lavere enn på begynnelsen av 1990-tallet.

Rentedifferanse og valutakurs mot ECU og Norges Banks valutaintervensjoner (milliarder kroner)

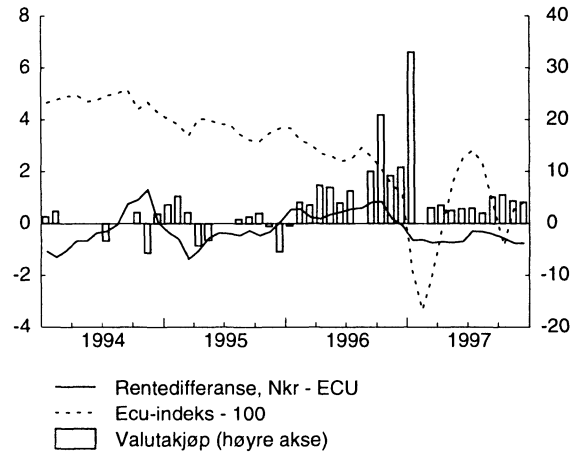

Kilde: Norges Bank.

Gjennomsnittlig innskudds- og utlånsrenter i private banker og 3 måneders norsk eurorente

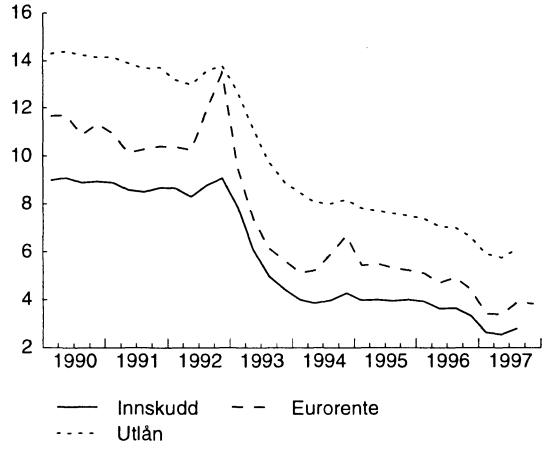

Kilde: Norges Bank.

Pengemengden og publikums gjeld
Andel av BNP for Fastlands-Norge
Sesongjustert. Indeks. 1986=100

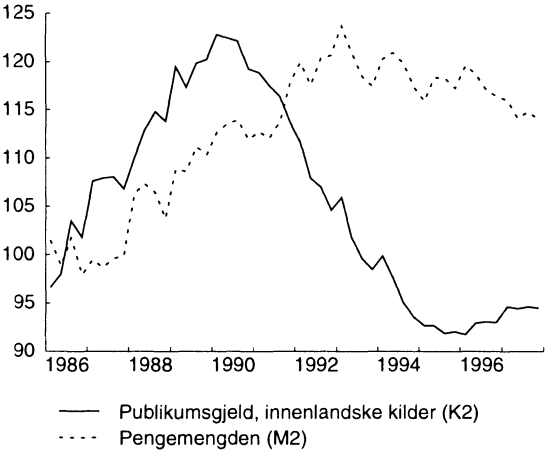

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Bedriftene

Olje- og gassutvinning

Produksjons- og markedsforhold

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at produksjonen i olje- og gassutvinning målt i faste priser økte med 1,7 prosent fra 1996 til 1997. I samme periode viste olje- og gassprisene en gjennomsnittlig oppgang på 2,1 prosent. Eksporten av naturgass steg med 11,4 prosent i volum, mens eksporten av olje var omlag uendret. Innenlandsk etterspørsel etter olje økte i perioden med 2,4 prosent.

Ifølge Oljedirektoratets produksjonsstatistikk var den samlede petroleumsproduksjonen på norsk kontinentalsokkel 229,2 millioner Sm^3 o.e. (standard kubikkmeter oljeekvivalenter) i 1997, en oppgang på 3,2 prosent fra året før. Det var hovedsakelig produksjonen av naturgass som bidro til økningen, med en vekst på 14,0 prosent. Produksjonen av olje var omtrent uendret, mens produksjonen av NGL og kondensat økte med 16,3 prosent.

Oljedirektoratets tall viser at produksjonen av olje (inklusive NGL og kondensat) var 186,5 millioner Sm^3 o.e. i 1997. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig dagsproduksjon på 3,2 millioner fat.

Flere felt hadde lavere oljeproduksjon i 1997 enn året før. De fire mestproduserende feltene på norsk sokkel (Ekofisk, Statfjord, Gullfaks og Oseberg) produserte i 1997 87,4 millioner Sm^3 o.e., ned 5,0 prosent fra året før. Disse feltenes andel av totalproduksjonen falt dermed fra 52,4 prosent i 1996 til 49,7 prosent i 1997. Produksjonen på Ekofisk gikk opp med 4,7 prosent, men målt i volum var ikke dette nok til å oppveie produksjonsnedgangen på Statfjord, Gullfaks og Oseberg. Også de relativt store feltene Brage, Tordis og Snorre hadde nedgang i produksjonen i 1997 sammenlignet med året før.

Ved Draugen, Statfjord Øst og Statfjord Nord økte oljeproduksjonen med omlag 20 prosent fra 1996 til 1997, mens Troll Vest og Heidrun hadde en oppgang på omlag 10 prosent. Troll Vest og Heidrun var henholdsvis det femte og sjette største oljeproduserende feltet på norsk kontinentalsokkel i 1997.

Tall fra Oljedirektoratet viser at produksjonen av naturgass i 1997 var 42,6 millioner Sm^3 o.e., en oppgang på 5,2 millioner Sm^3 o.e. fra 1996. Nedgang i produksjonen på blant annet Heimdal og Frigg-området ble mer enn oppveiet av produksjonsvekst på de to største gassfeltene på sokkelen, som er Troll Øst og Sleipner Øst. Troll Øst, som ble åpnet i juni 1996, stod alene for over 33 prosent av gassproduksjonen på norsk sokkel i 1997. Ifølge Olje- og energidepartementet har Troll Øst en produksjonskapasitet på 27,0 milliarder Sm^3, og det er ventet at produksjonen ved feltet vil øke ettersom det samlede norske salget av naturgass stiger.

Gassforhandlingsutvalget (GFU) forhandler nå med det statseide polske gasselskapet POGC om gassleveranser på

Olje- og gassproduksjon
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm3)
Ujusterte tall.

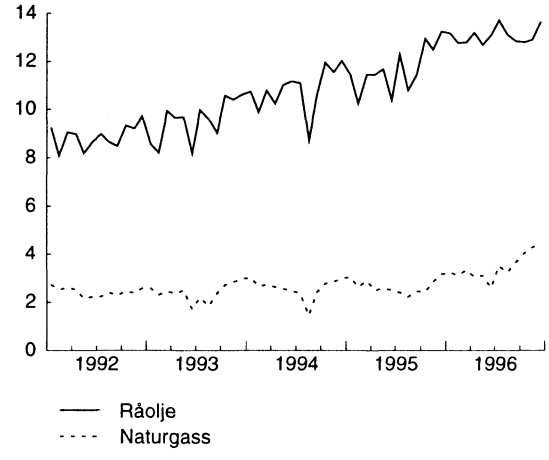

Kilde: Oljedirektoratet.

Produksjon av olje, gass, NGL og kondensat i 1997

	Produksjon 1997	Endring fra 1996		Andel av henholdsvis olje- og gassproduksjonen
	Tusen Sm^3 o.e.	Tusen Sm^3 o.e.	Prosent	Posent
Petroleum i alt	**229 162**	**7 062**	**3,2**	
Olje i alt	**175 841**	**338**	**0,2**	**100,0**
Herav:				
Oseberg	27 199	-1 775	-6,1	15,5
Gullfaks	23 834	- 1 190	-4,8	13,6
Statfjord	19 154	-2 455	-11,4	10,9
Ekofisk	17 194	766	4,7	9,8
Troll Vest	14 342	1 209	9,2	8,2
Heidrun	13 411	1 148	9,4	7,6
Snorre	10 770	-711	-6,2	6,1
Draugen	10 451	2 007	23,8	5,9
Gass i alt	**42 621**	**5 224**	**14,0**	**100,0**
Herav:				
Troll Øst	14 317	8 810	160,0	33,6
Sleipner Øst	7 942	317	4,2	18,6
Ekofisk	7 247	-321	-4,2	17,0
Statfjord	3 094	-142	-4,4	7,3
Heimdal	2 627	-1 942	-42,5	6,2
Gullfaks	1 684	-89	-5,0	4,0
Friggområdet	1 136	-762	-40,1	2,7
NGL og kondensat i alt	**10 700**	**1 500**	**16,3**	

Kilde: Oljedirektoratet.

Markedsutviklingen for varer fra olje- og gassektoren
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1]

	Mrd. kr	Volum					Priser				
	1997[2]	1997	97.1	97.2	97.3	97.4	1997	97.1	97.2	97.3	97.4
Produksjon	178,2	1,7	0,2	0,7	-3,7	6,9	2,1	-4,3	-7,3	3,1	-2,7
-olje	151,8	-0,1	0,4	0,6	-4,8	6,7	2,0	-4,6	-8,9	3,9	-2,9
-gass[3]	26,4	11,4	-1,2	1,2	1,8	7,8	4,2	-2,1	3,4	-0,4	-1,0
Eksport	163,0	2,0	-1,3	2,2	-3,2	4,0	2,0	-4,1	-7,3	3,1	-2,7
-olje	138,6	0,1	-1,2	2,3	-4,3	3,2	2,0	-4,3	-9,1	3,9	-3,0
Hjemmeleveranser[4]	13,2	-2,1	20,0	-16,6	-10,9	51,4	2,3	-8,0	-7,3	4,0	-2,9
Import[4]	1,4	17,0	-26,7	-16,9	16,8	-20,4	-10,0	-18,8	-9,4	10,6	5,1
Innenl. anvendelse[4]	14,7	-0,4	12,5	-16,7	-8,0	41,9	1,1	-9,5	-7,5	4,5	-2,2
Lagerendring[4,5]	1,4	-21,2	72,5	-102,2	..	-378,1	2,2	-12,5	-114,0	-805,3	-2,3
Innenl. etterspørsel[4]	13,3	2,4	6,4	-2,5	5,5	-13,2	0,9	-9,1	-8,3	4,9	-2,0

[1] Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.
[2] Nivåtall i 1997 i løpende priser.
[3] Produksjon og eksport av gass er identiske størrelser i Nasjonalregnskapet.
[4] Disse størrelsene omfatter kun olje.
[5] Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5 milliarder Sm^3 årlig fra år 2001. Dersom denne kontrakten blir inngått, kan dette åpne for gassrørledning til Danmark, Sverige og Finland. GFU er også i forhandlinger med Danmark om salg av 1 milliard Sm^3 over en 20-års periode. En eventuelt ny gassrørledning til Polen via Danmark kan bli første trinn i et nordisk naturgassnett.

Investeringer

Investeringsanslag for 1997
I Statistisk sentralbyrås investeringsundersøkelse utført i 4. kvartal i fjor anslås *de samlede investeringene i olje- og gassutvinning og rørtransport* for 1997 til 63,1 milliarder kroner, 15,2 milliarder kroner over det endelige tallet for 1996. Økte investeringer i leting, feltutbygging og rørtransport bidrar mest til oppgangen. 1997-anslaget er det høyeste som noen gang er registrert i november i investeringsåret, og er hele 5,5 milliarder kroner høyere enn investeringene i det hittil registrerte toppåret 1993. Det ser dermed ut til at 1997 kan bli et nytt toppår for oljeinvesteringene.

Investeringene i *feltutbygging* anslås til 36,2 milliarder kroner i 1997. Dette er 10,8 milliarder kroner mer enn i 1996 og 1,0 milliarder kroner mer enn i 1993. Det var særlig de store investeringene ved Ekofisk II, Åsgard, Troll olje gassprovins og Visund som bidro til den sterke feltutbyggingsaktiviteten. Andelen av investeringene som gikk til varer var relativt høy i 1997 (64,1 prosent), noe som henger sammen med at flere av feltene var inne i en hektisk byggefase.

Leteinvesteringene for 1997 anslås til 8,4 milliarder kroner, eller 2,9 milliarder kroner høyere enn det endelige tallet for 1996. De fysiske leteindikatorene til Oljedirektoratet påviser, i likhet med investeringstallene, en oppgang i leteaktiviteten gjennom 1997. I 1997 ble det ifølge Oljedirektoratet boret 35 undersøkelseshull på norsk sokkel, mot 21 i 1996, og det ble gjort 17 nye funn. Med en funnrate på 48,5 prosent må 1997 betegnes som et godt år for letevirksomheten. Ifølge Oljedirektoratet var den samlede ressurstilveksten også i 1997 større enn det samlede uttaket av petroleum.

Anslaget for investeringer i *felt i drift* i 1997 ble i 4. kvartal i fjor registrert til 9,5 milliarder kroner. Dette er 0,4 milliarder kroner høyere enn i 1996. Ifølge selskapene har det stramme riggmarkedet ført til at boreplanene på en del felt måtte forskyves til 1998. Økningen i investeringene i felt i drift fra 1996 til 1997 skyldes blant annet oppstarten av de nye oljefeltene Vigdis, Njord og Norne.

Påløpte og anslåtte investeringskostnader i olje- og gassutvinning og rørtransport
Milliarder kroner, løpende priser

	1996[1]	1996[2]	1997[2]	1997[3]	1998[3]
Utvinning av råolje og naturgass	41,8	43,1	45,7	55,2	59,0
Leting	5,5	5,9	7,8	8,4	9,9
Feltutbygging	25,3	26,1	27,3	36,2	34,0
Varer	15,6	15,5	17,0	23,2	23,5
Tjenester	7,1	7,6	5,6	8,1	4,7
Produksjonsboring	2,7	3,0	4,7	4,9	5,7
Felt i drift	9,0	9,0	9,5	9,5	11,5
Varer	1,1	1,1	0,9	1,0	1,2
Tjenester	1,3	1,3	1,7	1,4	1,5
Produksjonsboring	6,7	6,6	6,9	7,1	8,8
Landvirksomhet	2,1	2,1	1,1	1,2	3,6
Rørtransport	6,0	6,3	5,8	7,9	7,4
Petroleumssektoren totalt	47,9	49,4	51,5	63,1	66,4

[1] Endelige tall
[2] Anslag gitt i 4. kvartal 1996.
[3] Anslag gitt i 4. kvartal 1997.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Petroleumsinvesteringene og anslagene fra investeringsstatistikken

Investeringene i olje- og gassvirksomheten utgjør en betydelig andel av de samlede investeringene i norsk økonomi. Informasjon om den fremtidige utviklingen i disse investeringene er derfor viktig for arbeidet med makroøkonomiske fremskrivinger.

Siden 1983 har Statistisk sentralbyrå utarbeidet en kvartalsvis investeringsstatistikk for olje- og gassvirksomheten. i denne statistikken publiseres en summering av oljeselskapenes egne anslag for investeringskostnadene inneværende og neste år for felt, rør og landanlegg som er besluttet utbygd. I februar-undersøkelsen året etter investeringsåret blir de endelige tallene samlet inn. Investeringsprosjekter som ikke offisielt er vedtatt utbygd, kommer ikke med i statistikken før en slik beslutning foreligger. Investeringsstatistikken kan derfor bomme på de realiserte investeringene både fordi det kommer nye prosjekter til, og fordi oljeselskapene feilvurderer investeringskostnadene som påløper for det enkelte prosjekt i det aktuelle året.

Med utgangspunkt i anslag fra investeringsstatistikken kommer man i første omgang fram til anslag for verdien av investeringene. I makroøkonomiske prognoseberegninger er det imidlertid volumveksten i investeringene (regnet i faste priser) som er det sentrale for aktivitetsutviklingen i fastlandsøkonomien. Prisutviklingen for de aktuelle investeringsvarene må derfor også anslås. For å kunne vurdere effektene på norsk aktivitetsnivå (og fordelingen på norske sektorer) er det viktig også å ha grep om fordelingen på investeringskategorier og hvor mye av kostnadene som direkte påløper i utlandet.

I investeringsstatistikken skilles det mellom kategoriene leting, feltutbygging, felt i drift, landvirksomhet og rørtransport. For perioden 1986-1996 sett under ett utgjorde feltutbyggingsinvesteringene den klart største posten, hele 59 prosent av de samlede investeringene (se figur 1). Leteinvesteringene og investeringene i felt i drift utgjorde begge i gjennomsnitt 13 prosent av de samlede investeringene i perioden.

Figur 1. Prosentvis fordeling av investeringene i olje- og gassutvinning og rørtransport, 1986-1996

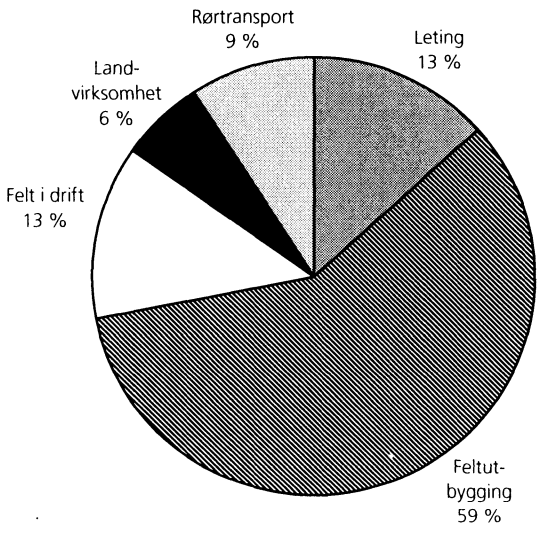

Tabell 1. Nivå for investeringsanslagene normert mot endelige tall (=100) på de ulike tellingstidspunktene i året før investeringsåret (år t -1) og investeringsåret (år t), for investeringsårene 1986-1996

	mai t-1	aug t-1	nov t-1	febr t	mai t	aug t	nov t
1986	103	125	131	126	115	114	104
1987	87	97	96	99	99	96	98
1988	95	104	115	112	116	114	106
1989	96	108	106	105	105	100	100
1990	100	113	115	106	104	107	101
1991	79	87	95	96	100	104	104
1992	81	97	101	99	104	105	100
1993	96	102	106	104	107	108	103
1994	92	95	104	102	100	105	103
1995	84	82	87	96	100	105	101
1996	69	88	93	96	100	109	103
Gjennomsnitt	88	98	103	103	104	106	102
Standardavvik	10	12	12	9	6	5	2
Max	103	125	131	126	116	114	106
Min	69	82	87	96	99	96	98
Median	92	97	104	102	104	105	103

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2. Gjennomsnittlig anslått nivå for investeringsanslagene i olje- og gassutvinning og rørtransport på de ulike tellingstidspunktene, 1986-1996. Normert mot endelige tall (= 100)

	mai t-1	aug t-1	nov t-1	febr t	mai t	aug t	nov t
I alt	88	98	103	103	104	106	102
Leting	108	126	124	102	104	108	105
Feltutbygging	86	94	97	101	104	104	100
Felt i drift	87	95	105	105	104	107	105
Landvirksomhet	72	84	99	109	108	114	105
Rørtransport	89	101	108	110	104	107	104

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hvor godt har investeringsstatistikkens anslag truffet?

Ved bruk av den kvartalsvise investeringsstatistikken som grunnlag for prognoser er det nyttig med innsikt i hvor godt de foreløpige anslagene treffer de endelige resultatene, både samlet og for de enkelte investeringskategoriene. For investeringene i alt er dette illustrert i tabell 1. Tabellen viser anslaget for investeringene i det enkelte investeringsår gitt på ulike tidspunkter, som prosent av det realiserte investeringsnivået.

Tabellen illustrerer at det kan være betydelige svingninger i anslagene for investeringene i det enkelte år frem mot det endelige resultatet. Ser vi alle årene under ett er det imidlertid en tendens til at det første og andre anslaget undervurderer det endelige resultatet, mens de neste fem tellingene gjennomgående overpredikerer. Utviklingen i standardavviket illustrerer at anslagene blir mer presise gjennom investeringsåret.

Tabell 2 indikerer at det gjennomgående er større variasjon i treffprosentene på hvert tellingstidspunkt for leting, landvirksomhet og rørtransport enn for feltutbygging og felt i

Forts.

...forts.

drift. Anslagene for feltutbygging og felt i drift viser en jevnere utvikling og treffer stort sett bedre.

Nærmere om feltutbyggingsanslagene

Siden feltutbyggingsinvesteringene er den klart største komponenten i investeringene i olje- og gassvirksomheten, knytter det seg særlig interesse til anslagene for denne investeringskomponenten. Det er to viktige kilder til avvik mellom anslag og endelige tall. For det første inkluderes ikke nye utbyggingsprosjekter før disse er formelt godkjent av myndighetene. For det andre kan oljeselskapene endre sine planer eller kostnadsanslag. For feltutbyggingsprosjektene er anslagene fra de to første tellingene for de fleste årene i perioden 1986-1996 derfor til dels betydelig undervurdert.

Anslaget for investeringer i feltutbygging i 1997 viste en stigning på hele 22,2 milliarder kroner fra førstegangsanslaget i mai 1996 til anslaget i november 1997. Av dette forklarer nye prosjekter 16,6 milliarder kroner eller 74,4 prosent. Budsjettjusteringer for de feltene som var med i alle tellingene fram til november 1997, var 5,6 milliarder kroner. Budsjettjusteringen for felt som var med i alle tellinger f.o.m. tellingen i november 1996 var på 4,2 milliarder kroner eller 46,8 prosent av samlet oppjustering på 8,9 milliarder kroner fram mot tellingen i november 1997.

Nærmere om leteinvesteringene

For leteinvesteringer er det et generelt mønster at anslagene som gis året før investeringsåret stort sett ligger betydelig over det som blir resultatet. Dette skyldes trolig i stor grad selve budsjettprosessen. På høsten året før investeringene foretas legger operatørene sitt budsjettforslag fram for resten av rettighetshaverne i konsesjonen. Forslagene omhandler blant annet kostnader knyttet til planer for boring av nye letebrønner, innhenting og analyse av seismiske data og andre geologiske undersøkelser. Når operatørene og rettighetshaverne i fellesskap behandler budsjettforslaget for en bestemt letekonsesjon vil hensynet til rettighetshavernes andre konsesjoner ha betydning for hvor mye midler de ønsker å bruke på den aktuelle konsesjonen. Det vedtatte budsjettet vil først ligge til grunn for leteanslaget fra februar i investeringsåret. De historiske dataene viser at det stort sett finner sted en betydelig nedjustering i leteanslaget fra november i året før investeringsåret til leteanslaget i februar i investeringsåret.

Også etter at budsjettene er vedtatt av alle rettighetshaverne i konsesjonsgruppene blir det justeringer for anslåtte leteinvesteringer. Et stramt riggmarked bidro til at leteanslagene for 1997 ble nedjustert med 1,4 milliarder kroner mellom tellingene i august og november 1997.

Anslaget for *landinvesteringer* i 1997 var i 4. kvartal i fjor 1,2 milliarder kroner, noe som er 0,9 milliarder kroner lavere enn det endelige tallet for 1996. Nedgangen skyldes i første rekke ferdigstillelsen av Troll-terminalen i 1996. For 1997 anslås *rørinvesteringene* til 7,9 milliarder kroner. Dette er en oppgang på 1,9 milliarder kroner sammenlignet med 1996. Årsaken til økningen i rørinvesteringene fra 1996 til 1997 er hovedsakelig de store investeringene ved Europipe II og Åsgard transportsystem i 1997.

Investeringsanslag for 1998

De totale oljeinvesteringene i 1998 anslås i investeringsundersøkelsen utført i 4. kvartal i fjor til hele 66,4 milliarder kroner. Dette er en økning på nær 3,4 milliarder kroner sammenlignet med anslaget for 1997 fra 4. kvartal 1997. Det nyeste anslaget for totale oljeinvesteringer for 1998 er nær 15,0 milliarder kroner større enn 1997-anslaget fra 4. kvartal 1996. Hovedårsaken til denne oppgangen er økte investeringer til feltutbygging.

I 4. kvartalstellingen 1997 anslås investeringene til *feltutbygging* i 1998 til 34,0 milliarder kroner, 2,2 milliarder kroner lavere enn anslaget registrert i 4. kvartal i fjor. Det nyeste feltutbyggingsanslaget for 1998 er imidlertid 6,7 milliarder kroner høyere enn 1997-anslaget fra 4. kvartal 1996. Denne økningen skyldes hovedsakelig at flere felt er vedtatt utbygd gjennom det siste året, blant annet Troll Olje Gassprovins, Jotun, Oseberg Øst, Oseberg Sør og Oseberg Gass. Selskapene har også levert planer for utbygging og drift for flere andre felt. Dersom disse blir godkjent, vil trolig feltutbyggingsanslaget stige ytterligere i senere tellinger.

Investeringene i 1998 ser ut til å øke også for leting, felt i drift, landvirksomhet og rørtransport. *Leteinvesteringene* i 1998 anslås til 9,9 milliarder kroner i 4. kvartalstellingen i 1997. Dette er 1,5 milliarder kroner høyere enn anslaget for 1997 fra 4. kvartal i fjor. Som følge av en forskyvning av enkelte boreprogrammer fra 1997 til 1998 er anslaget oppjustert med 1,0 milliarder kroner siden forrige telling. Flere av selskapene opplyser at budsjettene ikke er endelig godkjent av lisenspartnerne, og at det derfor kan komme en ytterligere justering tidlig i 1998. Boreprogrammene kan også i år bli begrenset av et stramt riggmarked.

For *felt i drift* anslås investeringene i 1998 til hele 11,5 milliarder kroner. Dette er det høyeste anslaget som noensinne er registrert for felt i drift, og 2,1 milliarder kroner høyere enn det nyeste 1997-anslaget. Oppgangen fra 1997 skyldes planer om høyere boreaktivitet på Gullfaks, Oseberg, Veslefrikk, Ula, Vallhall og Hod, samt oppstarten av flere nye felt gjennom siste halvår i 1997 og 1998.

Landinvesteringene for 1998 anslås til 3,6 milliarder kroner, noe som er 2,5 milliarder kroner mer enn anslaget for 1997 fra 4. kvartal i fjor. Årsaken til den store oppgangen i landinvesteringer i 1998 er utbyggingen av nye anlegg på Kårstø for å motta, behandle og eksportere gass fra 1. oktober 2000. De samlede investeringene i *rørtransportsektoren* for 1998 anslås til 7,4 milliarder kroner, som er 0,5 millioner kroner lavere enn 1997-anslaget fra 4. kvartal i fjor.

Ressurser, investeringer og driftskostnader i oljevirksomheten

Den samlede ressurstilveksten fra letevirksomheten på norsk sokkel i 1997 er ifølge Oljedirektoratet beregnet til

mellom 70 og 140 millioner Sm3 olje og mer enn 200 millioner Sm3 o.e. gass.

Ifølge Oljedirektoratet var Norges gjenværende ressurser 9,3 milliarder Sm3 o.e. (standard kubikkmeter oljeekvivalenter) pr. 31.12.1997. Omlag 62 prosent av disse ressursene finnes i eksisterende felt eller i blokker som er klassifisert som funn, mens det uoppdagede ressurspotensialet tilsvarer omlag 38 prosent. Anslagene over de uoppdagede ressursene er beheftet med stor usikkerhet. Dersom man legger produksjonen i 1997 til grunn, har Norge nok oppdagede ressurser til å produsere olje og naturgass i henholdsvis 18 og 84 år fremover (R/P-rater). Inkluderer man også de uoppdagede kan Norge produsere olje og naturgass på 1997-nivå i henholdsvis 26 og 132 år fremover. Det er imidlertid viktig å presisere at disse ratene vil endre seg ettersom produksjonen og ressursbeholdningen forandrer seg.

Av de totale anslåtte petroleumsressursene på norsk sokkel, både de oppdagede og uoppdagede, utgjør gassen over 50 prosent. For felt i produksjon og felt som var under utbygging ved utgangen av fjoråret, utgjør gassens andel omlag 39 prosent. Gassens andel av de totale petroleumsressursene varierer imidlertid mye mellom de ulike regionene (Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet). Ser vi på de mindre utforskede provinsene i Barentshavet inneholder disse anslagsvis hele 73 prosent gass, mens den tilsvarende andelen i Nordsjøen og Norskehavet er henholdsvis 44 og 59 prosent. Av de gjenværende oppdagede ressursene kommer drøye 76 prosent fra Nordsjøen, mens 20 prosent befinner seg i Norskehavet og 3 prosent i Barentshavet. De fleste uoppdagede ressursene antas derimot å befinne seg i de to sistnevnte områdene (61 prosent tilsammen).

Den viktigste begivenheten i leteåret 1997 var igangsettingen av leteboringen i dypvannsområdene i Mørebassenget og Vøringbassenget. To brønner ble her avsluttet i løpet av fjoråret, og begge ga betydelige gassfunn. Boringen av den tredje brønnen pågår for tiden på Vemadomen, ca. 300 km vest for Bodø. Totalt ble det gjort 17 nye funn på norsk sokkel i løpet av fjoråret, fordelt med henholdsvis 11 i Nordsjøen og 6 i Norskehavet. Funnene i Nordsjøen inneholdt for det meste olje, mens alle funnene i Norskehavet inneholdt gass. Funnene er imidlertid små sammenlignet med funn i tidligere perioder. Oljedirektoratets tidsserie over funnstørrelse fra 1971 og frem til i dag viser klart at funnene nå har blitt vesentlig mindre av størrelse. I 1997 var det fire mellomstore funn (10-50 millioner Sm3 o.e.), mens resten var små funn på under 10 millioner Sm3 o.e. Til sammenligning var den gjennomsnittlige funnstørrelsen i 1971 på omlag 100 millioner Sm3 o.e.

Store funn blir stadig mer sjeldne, men den teknologiske utviklingen har gjort det mulig med en lønnsom utbygging av de mindre feltene på norsk sokkel. Investeringene over levetiden for de feltene som ved årsskiftet enten var satt i produksjon, hadde avsluttet sin produksjon eller var vedtatt utbygd, anslås til 588 milliarder 1996-kroner (ikke-neddiskontert). De store gassfeltene Frigg, Heimdal, Troll Øst, Sleipner Vest, Sleipner Øst og Åsgard er da holdt utenom.

Samlede gjenværende petroleumsressurser pr. 31.12.97
Mtoe

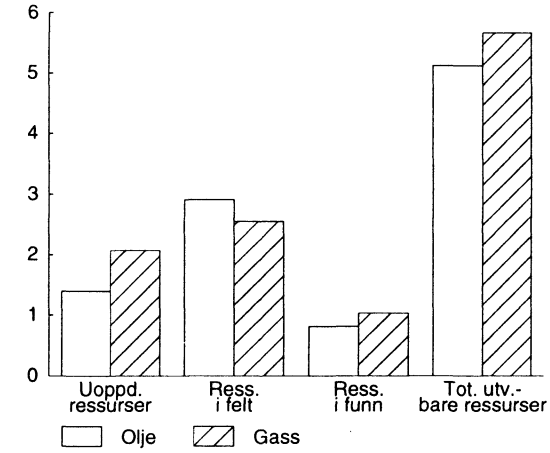

Kilde: Oljedirektoratet.

Driftskostnader pr. utvunnet ressursenhet for felt i drift, 1992-1996. Kroner pr. fat

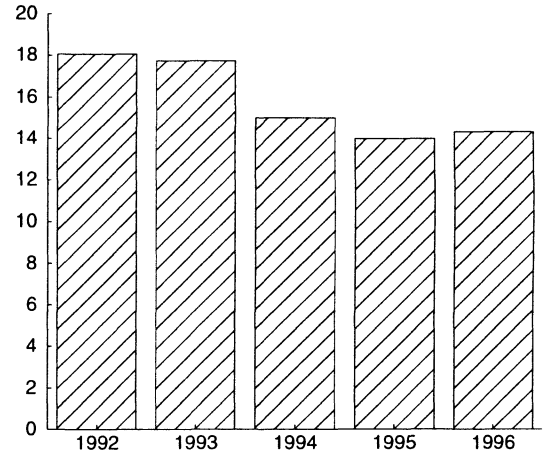

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Oljedirektoratet.

Investeringskostnader pr. utvinnnbar ressursenhet, gruppert etter år for utbyggingsvedtak, 1967-1997
Kroner pr. fat

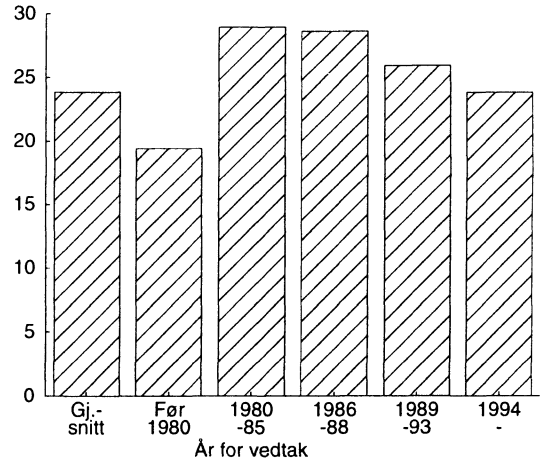

Kilde: Nærings- og energidepartementet og Oljedirektoratet.

For felt vedtatt utbygd i de siste 30 årene var den gjennomsnittlige investeringskostnaden til utbygging og drift over feltenes antatte produksjonsperiode 24 1996-kroner pr. fat. Det er imidlertid store variasjoner i investeringskostnaden pr. produsert enhet over tid. For felt vedtatt utbygd før 1980 var den gjennomsnittlige investeringskostnaden 19 kroner pr. fat, mens den i perioden 1980-1989 lå mellom 28 og 29 kroner pr. fat. For felt vedtatt utbygd etter 1993 har imidlertid den gjennomsnittlige investeringskostnaden pr. ressursenhet blitt redusert til under 24 kroner pr. fat. Det ser dermed ut til at den bevisste satsingen på kostnadsbesparende teknologi, blant annet gjennom NORSOK-arbeidet, har gjort oljeindustrien bedre i stand til å møte utfordringene som følger av endret ressurssammensetning, og hvor mindre felt stadig utgjør en større andel av totalen.

Statistisk sentralbyrås årlige statistikk for oljevirksomheten viser at den gjennomsnittlige driftskostnaden for felt i drift var 14,3 kroner pr. fat i 1996. Dette tilsvarer en økning på 2,6 prosent fra 1995. Driftskostnadene for felt i drift er summen av lønnskostnader og produktinnsatsen. Økningen i driftskostnadene pr. fat fra 1995 til 1996 skyldes at produktinnsatsen økte med over 5 prosent, slik at den relativt kraftige nedgangen i lønn pr. produsert enhet ble mer enn oppveiet. Det ser dermed ut til at målet for NORSOK-arbeidet kan bli vanskelig å nå. NORSOK-utvalget ble etablert i 1993, og et av målene er å oppnå 50 prosent reduksjon i driftskostnadene innen 1998. Siden 1993 har imidlertid driftskostnadene for felt i drift kun blitt redusert med 19,2 prosent, noe som tilsier at disse kostnadene må reduseres med omlag 38 prosent fra nivået i 1996 over de to neste årene.

Petroleumsinntektene

Nettoproduksjonen av olje og naturgass økte fra vel 222 millioner Sm3 i 1996 til 229 Sm3 i 1997, en økning på vel 3 prosent. Gjennomsnittsprisen for Brent Blend råolje falt fra 21 dollar i 1996 til vel 19 dollar i 1997. Kursen på dollar gikk imidlertid opp med 50 øre slik at den gjennomsnittlige råoljeprisen i norske kroner gikk opp med 2 kroner til 135 kroner per fat.

Produksjonen i utvinningsnæringen gikk opp fra 180,7 milliarder kroner i 1996 til 187,7 milliarder kroner i 1997, mens bruttoproduktet økte fra 147,3 til 152,4 milliarder kroner, henholdsvis 3,8 og 3,4 prosent. Utvinningsnæringen andel av den totale norske verdiskapingen, bruttonasjonal-produkt, gikk svakt ned fra 14,5 prosent i 1996 til om lag 14 prosent i 1997.

Petroleumsinntekter og petroleumsrente, 1992-1997

	Petroleums-rente	Petroleumsrentens andel av bruttonasjonalprodukt
1992	29,6	3,8
1993	30,4	3,7
1994	29,5	3,4
1995	29,7	3,2
1996	70,6	6,9
1997	69,9	6,4

Kilde: ??

Petroleumsrente og kontantstrøm fra utvinning av olje og gass
Milliarder kroner

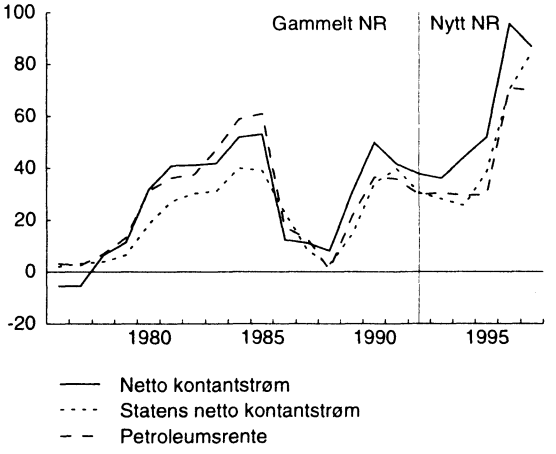

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Netto kontantstrøm fra utvinningsnæringen, definert som bruttoprodukt med fratrekk for lønnskostnader og løpende investeringer, gikk ned med 8,7 milliarder kroner til 86,5 milliarder kroner fra 1996 til 1997, se figur. Bruttoproduktet bidro med en økning på 5,1 milliarder kroner, mens oppgangen i investeringene og lønnskostnadene trakk netto kontantstrømmen ned med henholdsvis 13,2 og 0,5 milliarder kroner.

Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i 1997, som er summen av skatteinntekter, inntekter fra statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utbytte fra Statoil fratrukket statens andel av investeringene, er i nasjonalbudsjettet for 1998 foreløpig anslått til om lag 84,5 milliarder kroner. Dette er en økning på 14,5 milliarder kroner fra 1996. Den kraftige økningen i statens netto kontantstrøm skyldes at betalte skatter har økt med 10 milliarder fra 1996 til 1997, mens påløpte skatter har gått ned med 4 milliarder kroner. Dessuten har driftsinntektene i statens økonomiske engasjement (SDØE) økt dels på grunn av økt produksjonsandel og sammensetningen av olje og gass kan på grunn av prisutviklingen i 1997 ha gitt en gunstig virkning for statens andel.

Petroleumsrenten, definert som bruttoprodukt i petroleumssektoren fratrukket kapitalslit, lønnskostnader og en beregnet normalavkastning (7 pst.) av investert kapital, gikk ned med 1 milliard kroner til 69,6 milliarder kroner fra 1996 til 1997. Som andel av bruttonasjonalproduktet utgjorde petroleumsrenten 6,4 prosent i fjor, en nedgang på 0,5 prosentpoeng fra 1996. De første fem årene på 80-tallet var petroleumsrentens andel av bruttonasjonalprodukt om lag dobbelt så høy, 10-13 prosent.

Den samlede petroleumsformuen ble i nasjonalbudsjettet for 1997 anslått til om lag 850 milliarder kroner, eksklusive realkapitalen i sektoren. I nasjonalbudsjettet for 1998

Realpris på råolje 1861-1997
1997-dollar pr. fat.

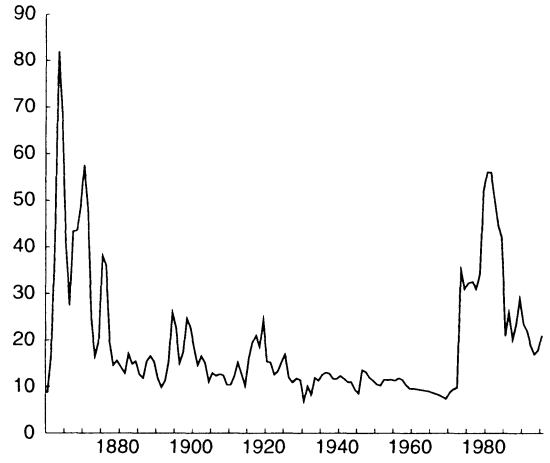

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

anslås den samlede formuen i petroleumssektoren å utgjøre 2130 milliarder kroner. Økningen i anslaget her skyldes dels at oppjusteringen av fremtidig olje- og gassproduksjon mer enn oppveier produksjonen gjennom 1997, men først og fremst at en har benyttet 4 prosent kalkulasjonsrente ved neddiskontering av fremtidige inntekter i stedet for 7 prosent som ble benyttet tidligere, og at realkapitalen er inkludert. Statens andel av denne formuen er anslått til om lag 1890 milliarder kroner. "Permanentinntekten", beregnet som en normal avkastning av totalformuen i olje- og gassektoren (dvs inklusive normalavkastning på realkapitalen), er i nasjonalbudsjettet anslått til 85 milliarder kroner ved 4 prosent rente. Til sammenligning var permanentinntekten av 1996-anslaget 84 milliarder kroner (inklusive normalavkastningen). Med lavere kalkulasjonsrente stiger formuen kraftig, mens permanentinntekten er om lag uendret. Statens tilregnede andel av permanentinntekten slik den er beregnet for 1998 utgjør om lag 75 milliarder kroner per år.

Den samlede kapital i petroleumsfondet økte fra 46,3 milliarder kroner pr 31.12.96 til om lag 116 milliarder kroner pr 31.12.97.

Industri og bergverksdrift

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte produksjonen i industri og bergverksdrift med 3,3 prosent i 1997, etter en vekst på 2,7 prosent året før (alt målt i faste priser). Industrisysselsettingen økte med 2,9 prosent fra 1996 til 1997. Økningen i sysselsettingen var med andre ord av samme størrelsesorden som den anslåtte produksjonsveksten i fjor. Bruttoinvesteringene i industri og bergverksdrift viste, ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall, en volumvekst på 1,4 prosent fra 1996 til 1997. Målt i løpende priser utgjorde disse investeringene drøyt 18 milliarder kroner, tilsvarende vel 10 prosent av de samlede investeringene i fastlandsøkonomien. Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer viser at industriens ledere ser positivt på utsiktene for 1. kvartal 1998. Forventninger om økt etterspørsel fra hjemmemarkedet, velfylte ordrebøker og økt produksjon er noen forhold som vektlegges.

Produksjons- og markedsforhold

Etter en svak utvikling rundt årsskiftet 1996/97 har aktiviteten i industri og bergverksdrift vokst relativt sterkt gjennom 1997, og produksjonsnivået i 4. kvartal i fjor lå 4,6 prosent over nivået i 4. kvartal i 1996. Veksten gjennom fjoråret var såpass kraftig, at produksjonen selv uten vekst gjennom hele 1998, vil øke med om lag 2 prosent. Eksportleveransene fra industrien økte med 7,1 prosent i 1997 etter en vekst på 10 prosent året før. Hjemmeleveransene økte med 1,4 prosent.

I sektorene trevarer, møbler og annen industri økte produksjonen i fjor klart mer enn i industrien sett under ett. Samlet gikk produksjonen i disse sektorene opp med nesten 10 prosent, mest for møbelproduksjonen. Eksporten av møbler og andre industriprodukter viste en oppgang på 8 prosent, mens eksporten av trevarerer ble redusert med drøyt 3 prosent.

Blant næringene hvor mesteparten av produksjonen eksporteres, hadde treforedling og metallsektoren størst økning i produksjonen, henholdsvis 4,7 og 3,2 prosent. Eksportveksten var enda sterkere, henholdsvis 6,4 og 9,7 prosent.

Markedsutvikling for varer fra industri og bergveksdrift
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1]

	Mrd.kr	Volum					Pris				
	1997[2]	1997	97.1	97.2	97.3	97.4	1997	97.1	97.2	97.3	97.4
Produksjon	435,8	3,5	0,7	1,9	1,5	0,4	2,0	0,1	-1,1	2,4	0,6
Eksport[3]	164,5	7,1	-0,9	5,9	0,5	-3,3	0,7	-1,6	-0,5	2,8	1,0
Hjemmeleveranser	271,3	1,4	1,8	-0,6	2,1	2,7	2,7	1,2	-1,3	2,2	0,3
Import	238,4	10,8	-0,9	6,4	2,3	2,9	-1,0	-1,7	-0,4	3,1	-1,8
Innenl. anvendelse	509,6	5,8	0,5	2,7	2,2	2,8	0,8	-0,1	-1,1	2,6	-0,7
Lagerendring	18,9	1,1	0,8	-0,6	2,0	2,3					
Innenl. etterspørsel	490,7	4,8	-0,3	3,5	0,2	0,5	1,2	0,7	-1,9	3,3	-0,8

[1] Basisverdi, dvs.markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse
[2] Nivåtall i løpende priser
[3] Inneholder reeksport

Industri og bergverksdrift. Produksjon og faktoretterspørsel
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1]

	Mrd.kr	Volum					Pris				
	1997[1]	1997	97.1	97.2	97.3	97.4	1997	97.1	97.2	97.3	97.4
Produksjon	402,2	3,2	0,0	1,4	1,8	1,2	1,9	-0,6	0,0	2,4	0,3
Produktinnsats	274,6	3,1	0,1	1,0	1,9	1,4	1,2	-0,9	-0,8	3,5	-1,5
Bruttoprodukt	127,6	3,3	0,4	1,6	2,0	0,7	3,3	0,0	1,9	0,1	4,3
Sysselsetting[2]	307,3	2,9									
Bruttoinvesteringer i alt	18,3	1,5	-4,0	12,6	-14,9	7,1	-0,9	-2,0	1,5	0,2	-0,3
Bruttoinvesteringer i bygninger og anlegg	6,1	-7,3	-7,7	47,3	-39,6	-12,2	2,0	1,6	-12,4	31,2	-0,5
Bruttoinvesteringer i maskiner og transportmidler	12,2	5,6	-3,6	7,1	-13,0	19,2	-1,8	-2,3	-0,2	2,2	-1,7

[1] Nivåtall i løpende priser
[3] Sysselsatte lønnstakere i industrien , 1000 personer

Produksjon av nærings- og nytelsesmidler hadde samlet en vekst på 1,6 prosent i produksjon. Produksjonen av fiskeprodukter viste imidlertid en økning på 2,3 prosent, og en eksportvekst på 7,3 prosent. Eksporten av fiskeprodukter utgjør over 80 prosent av eksporten av nærings- og nytelsesmiddelprodukter.

Blant næringene som utgjør den tradisjonelle verkstedindustrien var det bare produksjonen av oljeplattformer som hadde nedgang. Aktiviteten er imidlertid høy, investeringene i oljevirksomheten ligger på et høyt nivå. Reduksjonen var på 1,7 prosent, men verkstedproduksjonen samlet økte med 4 prosent fra 1996 til 1997. Eksporten av verkstedprodukter økte med rundt 8 prosent i fjor.

Relativt sterk prisoppgang på industriens hjemmeleveranser bidro til at produsentprisene for industriprodukter økte med 1,8 prosent fra 1996 til 1997, selv om eksportprisene bare økte med 0,6 prosent. Eksportprisene på treforedlingsprodukter gikk ned med mer enn 12 prosent i 1997. Denne sterke nedgangen i eksportprisene medførte at treforedling var den eneste sektoren som hadde betydelig nedgang i samlet produsentpris.

Sysselsetting

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte industrisysselsettingen med 2,9 prosent fra 1996 til 1997. Totalt var 307 300 lønnstakere sysselsatt i industri og bergverksdrift i 1997. Sysselsettingen i møbelindustri og annen industri steg med 6,9 prosent, mens økningen var 5,2 prosent i trelast- og trevareindustri. Produksjonsveksten i disse sektorene var henholdsvis 12,3 og 7,9 prosent. Verkstedindustrien hadde den største økningen i antall personer, i overkant av 1/4 av industriens samlede sysselsettingsvekst. Mye av sysselsettingsoppgangen kom også innen næringsmiddelproduksjon og forlag og grafisk industri - sektorer hvor produksjonsveksten var noe svakere enn sysselsettingsveksten.

Investeringene

Målt i faste priser økte investeringene i industri og bergverksdrift, ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall, med 1,5 prosent fra 1996 til 1997, etter en oppgang på over 9 prosent året før. Den delen av investeringene som var maskiner og transportmidler økte med 5,6 prosent i fjor, mens investeringsarten bygg- og anlegg gikk ned med knapt 7,3 prosent. Tendensen i retning av at en stadig mindre del av investeringene i industrien går til bygg og anlegg har vart i mange år, og henger trolig sammen med at det opprettes egne eiendomsselskaper for nye bygninger og at disse selskapene ikke registreres som industri. Av de investeringsmessig sett tunge industrisektorene var det først og fremst i kjemiske råvarer at investeringene viste nedgang i 1997. Reduksjonene i investeringene i denne sektoren på 650 millioner kroner, eller 40 prosent, henger sammen med at investeringen i metanolfabrikk på Tjeldbergodden ble sluttført i fjor. Også investeringene i trelast- og trevareindustri hadde klar nedgang til tross for det høye aktivitetsnivået i sektoren. Investeringene i næringen er imidlertid fortsatt på et høyt nivå historisk sett.

Ifølge det siste anslaget fra SSBs kvartalsvise investeringsstatistikk, ligger industriinvesteringene for 1998 drøyt 16 prosent over tilsvarende anslag for 1997 (målt i verdi). I de 3 foregående årene har anslaget innhentet i 4. kvartal året før investeringsåret ligget om lag konstant, slik at det er første gang på flere år at investeringsstatistikken varsler om vesentlig økning i industriinvesteringene. Veksten for hver av sektorene nærings- og nytelsesmiddelindustri, oljeraffinering og kjemisk industri, treforedling og elektroteknisk og optisk industri er på over 20 prosent, og dette utgjør rundt 3/4 av den samlede investeringsoppgangen på 2,1 milliarder kroner.

Konjunktursituasjonen og industriens framtidsvurderinger

Forventninger om økt etterspørsel fra hjemmemarkedet, velfylte ordrebøker og økt produksjon gjør at industriens ledere ved utgangen av 1997 ser positivt på utsiktene for 1.

Volumutviklingen for industriprodukter
Sesongjustert og glattet. 1993=100

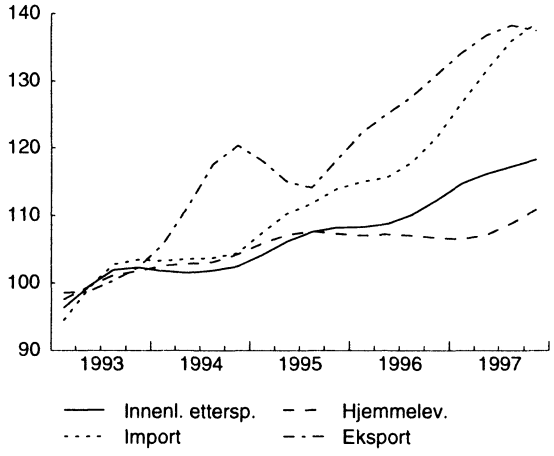

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjon og investering i industrien
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1993=100

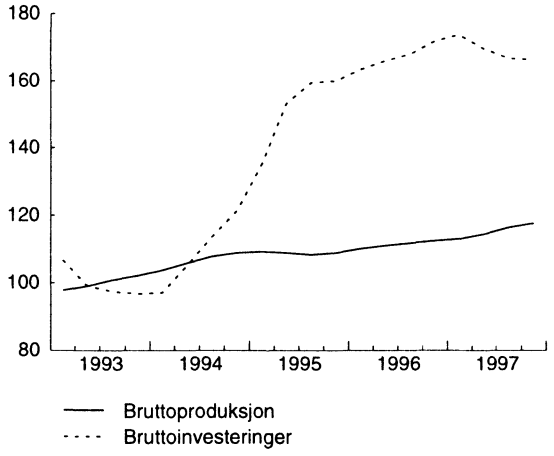

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisutviklingen for industriprodukter
Sesongjustert. 1993=100

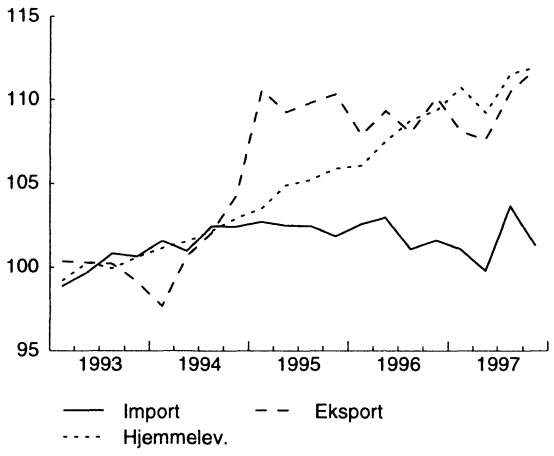

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ordretilgang og ordrereserve i industri ialt
Verdindeks. Trend. 1986=100

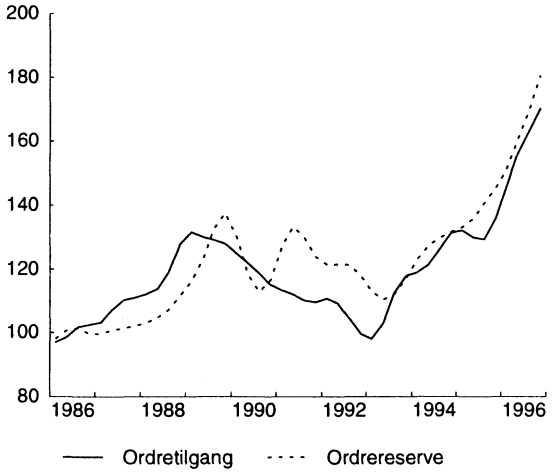

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

kvartal 1998. Dette viser Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer.

Den samlede industriproduksjonen gikk noe opp på slutten av 1997, omtrent som forventet. Økt etterspørsel fra hjemmemarkedet, og i noen grad eksportmarkedene, var en viktig faktor bak produksjonsutviklingen i 4. kvartal. Det var investeringsvareproduserende bransjer (maskinindustrien, produksjon av plattformer mv.) som hadde sterkest produksjonsoppgang på slutten av fjoråret. Ordretilgangen fra hjemmemarkedet tok seg merkbart opp, etter sterk oppgang også i 3. kvartal. Etterspørselen fra eksportmarkedene viste for industrien samlet en svakere utvikling.

For de tradisjonelle eksportnæringene (treforedling, kjemiske råvarer og metaller) steg etterspørselen kraftig i de to siste kvartalene. En samlet høy etterspørsel underbygges også av andelen av foretakene som oppga etterspørsels- eller konkurranseforhold som begrensende for produksjonen. I 4. kvartal i fjor rapporterte 43 prosent om slike begrensninger. Dette er den laveste andelen som er rapportert etter 1. kvartal 1980.

Den samlede ordrebeholdningen bedret seg mer enn forventet i 4. kvartal 1997. Beholdningen av eksportordre tok seg merkbart opp i de siste kvartalene, men vurderes likevel av et flertall foretak som lavere enn normal. Ledernes forventninger til utviklingen i samlet ordrebeholdning på kort sikt er positive, men har blitt mindre optimistiske i de siste kvartalene. Etterspørselsutviklingen har hatt en reell effekt på ordresituasjonen. Antall arbeidsmåneder dekket av samlet ordrebeholdning økte til 4,1 måneder i 4. kvartal, etter 3,8 måneder i foregående kvartal.

Industriens kapasitetsutnyttelse har i liten grad endret seg gjennom de siste kvartalene. For industrien sett under ett var utnyttingsgraden i 4. kvartal på 83 prosent. Flaskehalser og presstendenser gjør seg fortsatt gjeldende. Indikatoren på ressursknapphet var i 4. kvartal på om lag samme nivå som i foregående kvartal. Mangel på arbeidskraft synes å være mest omfattende i deler av verkstednæringen.

Industriens gjennomsnittlige kapasitetsutnytting ved utgangen av kvartalet
Prosent

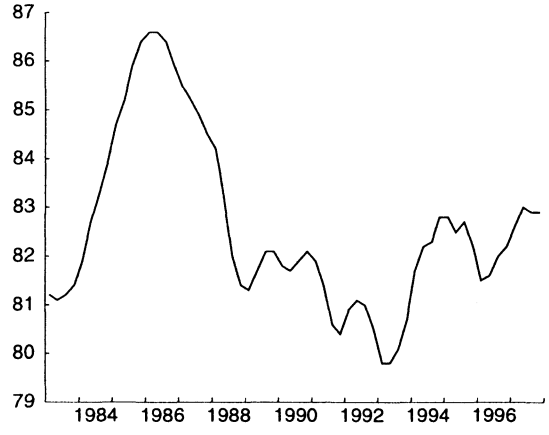

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Faktorer som begrenser produksjonen for industrien i inneværende kvartal
Andel av foretakene. Prosent (glattet)

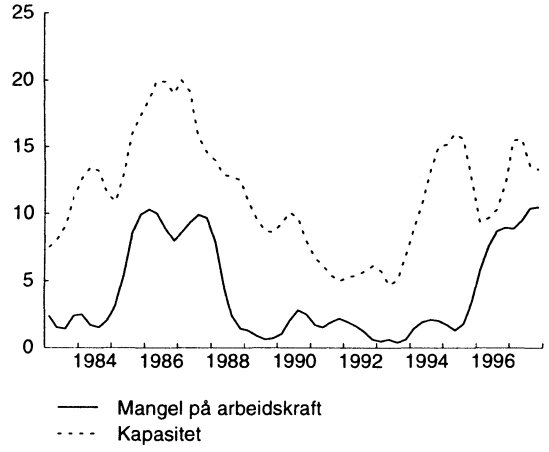

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Faktorer som begrenser produksjonen for industrien i inneværende kvartal
Andel av foretakene. Prosent (glattet)

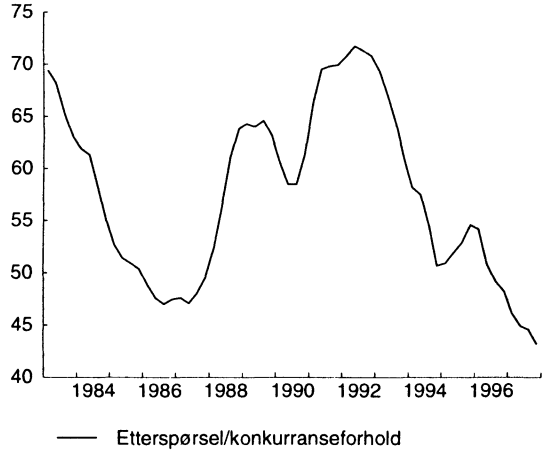

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Industriens markedsandeler

Norske produsenters markedsandeler beregnes som forholdet mellom norske leveranser til markedet og samlet omsetning i markedet. For eksportvarer beregnes markedsandelen som forholdet mellom norsk eksport og et veid gjennomsnitt av importen av ulike varegrupper hos våre handelspartnere, begge deler regnet i volum. Sammensetningen av norsk industrieksport avviker imidlertid tildels betydelig fra vareimporten hos handelspartnerne, slik at disse andelene bare er grove indikatorer for utviklingen i norske eksportørers markedsandeler. Hjemmemarkedsandelene beregnes som forholdet mellom leveranser fra innenlandske produsenter og samlet innenlandsk anvendelse av ulike varer, begge deler regnet i volum. Generelt påvirkes markedsandeler av mange faktorer, slik som prisutviklingen på norske varer i forhold til konkurrerende utenlandsproduserte varer, varenes kvalitet, produktspesialisering, leveringssikkerhet og markedsføring.

Eksportmarkedsandelen for verkstedprodukter gikk ned fra 1989 til 1993, men i perioden 1994-97 økte eksportvolumet betydelig sterkere enn etterspørselen i utlandet, se figur. I bare liten grad kan de senere års økning i eksportmarkedsandelen forklares med utviklingen i de norske eksportprisene relativt til prisene på konkurrerende utenlandske produkter. Nedgangen i dette prisforholdet fra 1991 til 1994, som betyr at prisen på varer produsert i Norge økte mindre enn prisen på utenlandsproduserte varer, kan ha gitt forsinkede gunstige effekter på markedsandelen. Den relativt kraftige økningen i prisforholdet etter 1994 har imidlertid isolert sett hatt en negativt virkning på markedsandelen. Dette betyr at andre faktorer av betydning må ha spilt en vesentlig rolle, og trolig skyldes oppgangen i eksportmarkedsandelen den økte internasjonale spesialiseringen i produksjonen av verkstedprodukter. Sammen med spesialiseringseffekten har økningen i hjemmeprisene sett i forhold til prisen på importerte varer etter 1994, virket til å redusere hjemmemarkedsandelen for verkstedprodukter.

Den relativt svake utviklingen fram til 1992 i markedsandelen for industrielle råvarer, som omfatter metaller, treforedlingsprodukter og kjemiske råvarer, kan blant annet føres tilbake til økt eksport av slike varer fra Øst-Europa og det tidligere Sovjetunionen. Dette tilbudsskiftet i markedet førte også til en svak prisutvikling for viktige norske eksportvarer, og lønnsomheten i norsk industri falt fordi kostnadene økte mer enn prisene, se figur. Utover på 1990-tallet økte lønnsomheten igjen, både som følge av moderat kostnadsøkning innenlands og en mer gunstig prisutvikling på eksportmarkedet, særlig i forbindelse med et internasjonalt samarbeide om å begrense produksjonen av aluminium fra begynnelsen av 1994. Denne produksjonsbegrensningen var trolig en medvirkende årsak til fallet i markedsandelen fra 1994 til 1995. De siste par årene har imidlertid markedsandelene økt noe, selv om høyere kraftpriser og svakere prisutvikling på råvarer har ført til redusert lønnsomhet for norske produsenter igjen. Hjemmemarkedsandelen for industrielle råvarer avtok med godt over 30 prosent fra 1989 til 1997. Nedgangen ser ut til å kunne føres tilbake til at hjemmeprisene økte mer enn prisene på

Markedsandel og relativ pris for norsk eksport
Verkstedprodukter. 1989=100

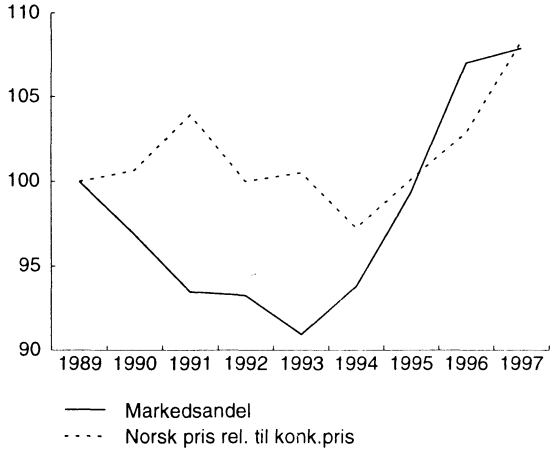

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
Industrielle råvarer. 1989=100

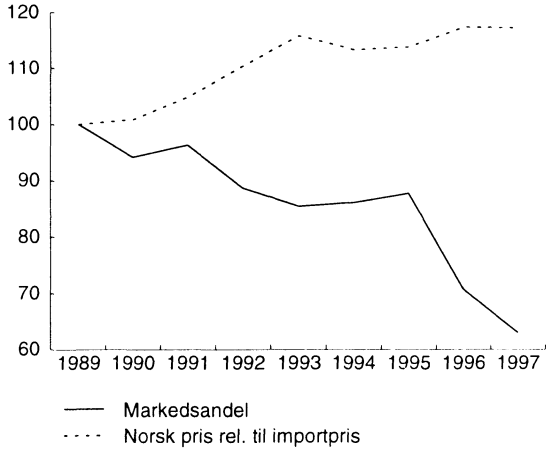

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
Verkstedprodukter. 1989=100

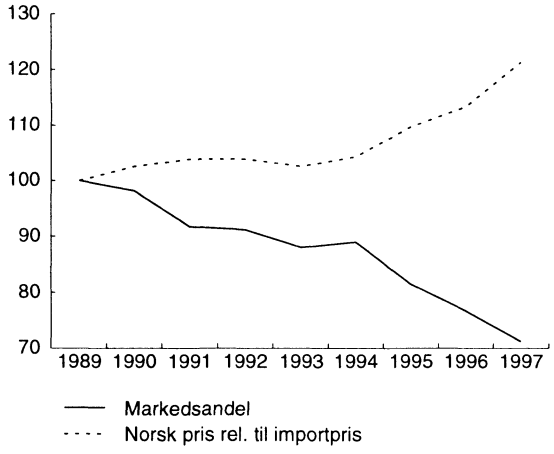

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for norsk eksport
Andre varer fra industri og bergverk. 1989=100

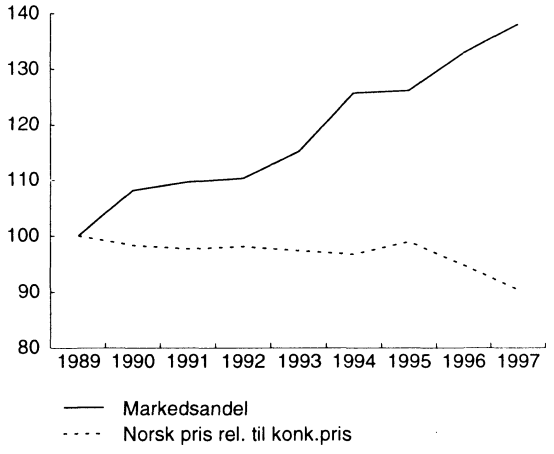

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og pris-kostnadsforhold for norsk eksport
Industrielle råvarer. 1989=100

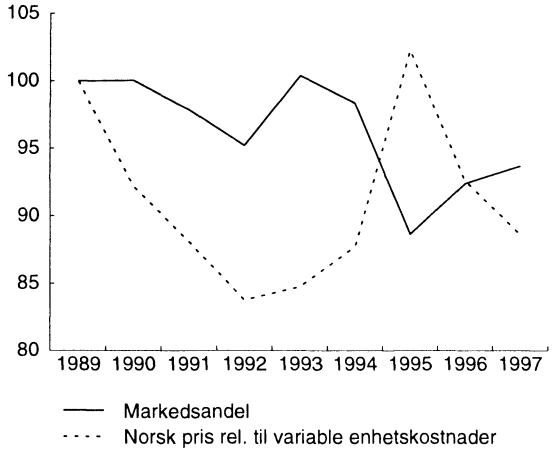

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Markedsandel og relativ pris for hjemmeleveranser
Andre varer fra industri og bergverk. 1989=100

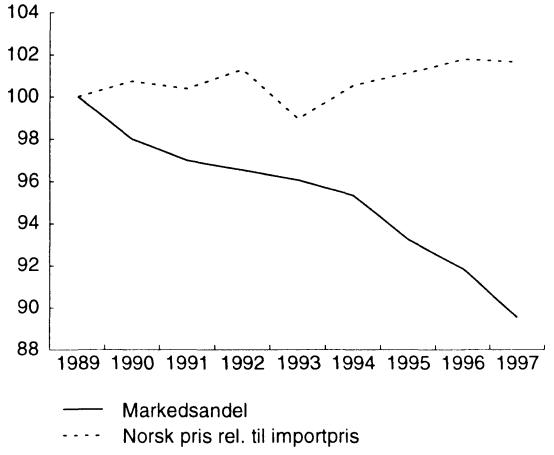

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

konkurrerende importvarer, spesielt i begynnelsen av perioden.

Eksportmarkedsandelen for andre varer fra industri og bergverk har vist en markert stigende trend siden 1989. Utviklingen kan trolig et stykke på vei forklares ved at svak innenlandsk etterspørsel, særlig i begynnelsen av perioden, førte til at produksjonen i økende grad ble rettet mot det internasjonale markedet. Forholdet mellom norske eksportpriser og prisen på tilsvarende produkter i utlandet har imidlertid også bidratt positivt, særlig de siste par årene. Hjemmemarkedsandelen har avtatt siden 1989, men ikke like kraftig som for de to andre varegruppene. Også her har hjemmeprisene periodevis økt noe mer enn konkurranseprisene.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at bruttoproduksjonen i bygge- og anleggssektoren økte med 7 prosent fra 1996 til 1997. Bygge- og anleggsinvesteringene gikk i samme periode opp med nærmere 11 prosent, og boliginvesteringene med 8,9 prosent, mens rehabiliteringsvirksomheten viste en klart svakere utvikling. Tallet på sysselsatte lønnstagere i bygge- og anleggsvirksomheten steg med 10 prosent fra 1996 til 1997.

Ifølge den kvartalsvise produksjonsindeksen for bygge- og anleggsvirksomhet lå produksjonen av *nye boliger* i perioden 1. - 3. kvartal i fjor omlag 10 prosent over nivået i samme periode året før. For *andre bygg enn boliger* økte produksjonen med rundt 12 prosent i samme tidsrom. Tall fra byggearealstatistikken indikerer økende produksjon av yrkesbygg og stabil boligbygging på slutten av fjoråret.

Rehabiliteringsvirksomheten har ifølge produksjonsindeksen vært relativt stabil gjennom hele 1996 og fram til 4. kvartal 1997. Ifølge ordrestatistikken økte tilgangen på nye rehabiliteringsprosjekter i yrkesbyggsektoren i perioden 1.-3. kvartal 1997, mens tilgangen på boligrehabilitering holdt seg relativt stabil.

Produksjonsindeksen viser sterk vekst i *anleggsvirksomheten* i begynnelsen av 1997. I 3. kvartal i fjor lå produksjonen vel 6 prosent over nivået året før. Ordrestatistikken indikerer imidlertid at veksten i anleggsvirksomheten kan være i ferd med å flate ut. Tilgang på nye anleggsprosjekter har gått ned og ordrereserven var i 3. kvartal 1997 13 prosent lavere enn på samme tid året før.

Ifølge det kvartalsvise sysselsettingsregnskapet gikk tallet på sysselsatte lønnstagere i bygge- og anleggsvirksomheten opp med 10 prosent i fjor. Som gjennomsnitt over året var det ifølge SSBs arbeidskraftundersøkelsen (AKU) sysselsatt om lag 136 000 personer i alt i bygge- og anleggsvirksomhet i 1997. Det er rundt 7 prosent flere enn gjennomsnittet for 1996. Ledighetstallene fra Arbeidsdirektoratet underbygger bildet av vekst i sysselsettingen innen næringen. Ved utgangen av 1997 var det registrert 4 211 ledige bygge- og anleggsarbeidere. Det er 1 865 færre enn på samme tid året før.

Boliger

Det ble igangsatt om lag 14 prosent flere boliger i 1997 enn året før, ifølge foreløpige tall fra byggearealstatistikken. Sesongjusterte månedstall viser en nedgang i igangsettingen av boliger gjennom annet halvår i fjor.

Husbankens søknadsinngang på oppføringslån til nye boliger lå i fjor 27 prosent over nivået i 1996.

Etterspørselen var større enn det Husbankens låneramme kunne dekke. Antall tilsagn om lån til bolig økte med 12 prosent fra 1996 til 1997. En mulig årsak til at etterspørselen etter husbanklån har tatt seg opp igjen etter nedgangen i 1996, er innføringen av nytt system for rentefastsettelse.

Yrkesbygg

Igangsatt bruksareal til andre bygg enn boliger økte med vel 10 prosent fra 1996 til 1997, ifølge foreløpige tall fra byggearealstatistikken. Aktiviteten i yrkesbyggsektoren er nesten doblet siden bunnåret 1992 og ligger bare 17 prosent under toppnivået i 1986. I Oslo og Akerhus økte igangsatt bruksareal til andre bygg enn boliger med henholdsvis 16 og 36 prosent fra 1996 til 1997. Størst årlig vekst var det i Østfold, hvor igangsatt areal nesten ble doblet.

Bygge- og anleggsvirksomheten.Markedsutvikling og produksjon
Sesongjustert.Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd.kr	Volum					Pris				
	1997	1997	97.1	97.2	97.3	97.4	1997	97.1	97.2	97.3	97.4
Bygge- og anleggsinvesteringer totalt	91,8	10,7	4,8	7,5	-3,7	-2,2	1,9	-0,3	-0,5	3,3	0,1
Boliger	28,8	8,9	5,4	3,5	-0,3	0,7	1,4	-0,7	0,6	1,0	0,3
Offentlig forvaltning	25,1	11,2	13,8	5,0	-9,0	-15,6	2,3	-0,2	0,7	1,7	0,4
Kraftforsyning	1,7	5,1	-6,9	4,4	-3,3	15,1	1,9	-0,9	0,7	1,8	0,3
Fastlands-Norge ellers	36,2	12,1	-1,2	13,1	-2,6	4,1	1,9	-0,1	-2,2	6,4	-0,3
Bruttoproduksjon	117,3	7,0	4,4	2,0	-0,7	1,0	1,9	-1,0	0,2	2,3	0,2
Vareinnsats	77,2	7,0	4,4	1,7	-0,6	1,1	1,8	0,2	0,1	1,2	-0,2
Bruttoprodukt	40,1	7,0	4,3	2,5	-1,1	0,9	2,0	-3,3	0,5	4,5	1,0

Bruttoprodukt i bygge- og anleggsvirksomhet
Sesongjustert. 1992=100

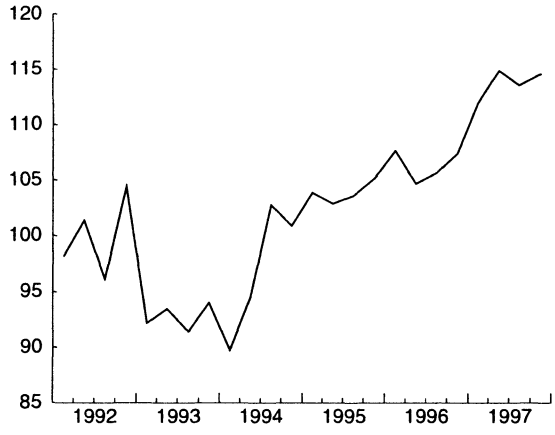

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

To bruktboligprisindikatorer (1989=100) og igangsettingen av nye boliger (sesongjustert)

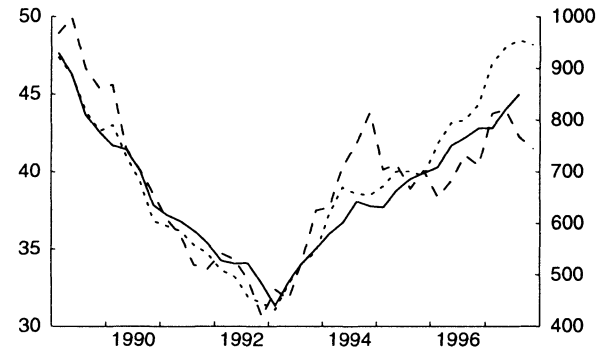

Kilder: NEF/ECON, NBBL og Statistisk sentralbyrå.

Pris og kostnadsutviklingen

Prisindeksen for brukte selveierboliger lå i perioden 1.-3. kvartal i fjor vel 9 prosent over nivået i samme tidsrom året før. Prisoppgangen var klart størst i Oslo med Bærum, men betydelig også i resten av Akershus og i storbyene Stavanger, Bergen og Trondheim. For resten av landet var prisøkningen mer beskjeden. Tall fra Norges Eiendomsmeglerforbund (NEF) og ECON peker i retning av stabile priser for brukte selveierboliger fra 3. til 4. kvartal i fjor. Prisen på borettslagsleiligheter økte i gjennomsnitt med 18 prosent fra 1996 til 1997.

Etter en periode med stabilitet i 1996 økte prisene på nye eneboliger om lag like raskt som prisene på brukte eneboliger gjenom fjoråret. Fra 1. til 3. kvartal 1997 gikk prisene på nye eneboliger opp med 5,0 mens prisene på brukte eneboliger steg med 5,4 prosent. Prisene på nye eneboliger lå i 3. kvartal i fjor 5,7 prosent over nivået på samme tid året før. Gjennomsnittlig timefortjeneste i byggevirksomheten gikk opp med 6,9 prosent fra 3. kvartal 1996 til 3. kvartal 1997, ifølge NHOs lønnstatistikk. Materialkostnadene til boligbygg økte med om lag 3 prosent i 1997 ifølge byggekostnadsindeksen.

Ifølge Statistisk sentralbyrås nye leie- og arealstatistikk var gjennomsnittlig årlig leieinntekt for kontorlokaler stabile i første halvår i fjor. Andelen ledig kontorareal gikk ned i alle storbyene unntatt Oslo, hvor andelen ledig kontorareal var uendret fra januar til juli i fjor. Dagens Næringslivs leieprisstatistikk for januar 1998 viser vekst i leieinntektene i annet halvår i fjor både i Oslo og i de andre storbyene.

Konkurser

Etter en betydelig økning fra 1995 til 1996 fikk vi en tilsvarende nedgang i antall foretakskonkurser i fjor. I perioden 1. til 3. kvartal 1997 lå antallet foretakskonkurser i bygge- og anleggsvirksomhet 22 prosent under nivået i samme periode året før. Antallet personlige konkurser var omtrent som året før.

Elektrisitetsforsyning

Det ble produsert 111,6 TWh elektrisk kraft i fjor, knapt 7 prosent mer enn året før, men 9,3 prosent mindre enn i 1995. Det ble importert 8,7 TWh elektrisitet, mens det ble eksportert 4,9 TWh. Dette ga et importoverskudd på 3,8 TWh mot 9 TWh året før. Over 70 prosent av kraftimporten i 1997 fant sted i perioden januar - mai. I dette tidsrommet ble det produsert mindre enn normalt, fordi fyllingsgraden i vannmagasinene fortsatt var lav. Fyllingsgraden i vannmagasinene var fra utgangen av mai 1996 og frem til begynnelsen av april 1997 lavere enn minimumsnivået i 10-årsperioden 1982-1991. I løpet av sommeren og høsten 1997 førte snøsmelting i fjellet og rikelig nedbør til at fyllingsgraden kom over medianen (midtverdien) for 1982-1991. Dette bidro til at produksjonen av elektrisitet i denne perioden lå klart høyere enn i samme tidsrom året før, og i perioden juli-oktober var det eksportoverskudd av elektrisk kraft. Ved utgangen av 1997 var fyllingsgraden 70,4 prosent, rundt 6 prosentpoeng under medianen for 1982-1991. Den var høyest i Midt-Norge og Nord-Norge, med 76 prosent. Kapasiteten i magasinene ble i fjor oppjustert med

Kraftbalansen januar-desember. TWh

	1995	1996[1]	1997[1]
Kraftproduksjon	123,0	104,7	111,6
+ Import	2,3	13,2	8,7
- Eksport	9,0	4,2	4,9
- Pumpekraft	1,4	0,4	1,7
- Nett-tap	10,0	8,7	8,8
Netto innenlands forbruk	105,0	104,6	105,0
- Tilfeldig kraft, el-kjeler	7,5	3,2	4,4
- Kraftintensiv industri	28,4	28,6	29,2
-Alminnelig forsyning	69,1	72,8	71,4
(temperaturkorrigert)	(69,6)	(71,6)	(73,1)

[1] Foreløpige tall
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges vassdrags- og energiverk.

Priser på elektrisk kraft til husholdninger, landsgjennomsnitt. Øre/kWh[1]

	Tidspunkt					
	1.1.96	1.8.96	1.9.96	1.1.97	Juli-97[4]	Okt-97[4]
Kraftpris[2]	27,6	30,5	31,4	36,4	29,0	29,9
Nettleie[3]	21,7	21,7	21,7	22,6	22,6	22,6
=Totalpris	49,3	52,2	53,0	59,0	51,6	52,5

[1] Fastleddet er inkludert og er omregnet til øre/kWh for et forbruk på 18 000 kWh i året.
[2] MVA og elavgift er inkludert.
[3] MVA er inkludert.
[4] Prisen er beregnet på grunnlag av pristilbudet fra de 40 største kraftleverandørene.
Kilde: NVE.

om lag 2,3 TWh i forbindelse med utbyggingen av Svartisen ved Glomfjord, og magasinkapasiteten er nå 83,2 TWh.

Netto innenlands forbruk økte med 0,4 prosent fra 1996 til 1997, og kom opp i 105 TWh. Forbruk av elektrisitet innen alminnelig forsyning (netto innenlands forbruk unntatt tilfeldig kraft til elektrokjeler og forbruk i kraftkrevende industri), var i fjor 71,4 TWh, knapt 2 prosent under nivået i 1996. Forbruket var særlig lavt i første halvdel av 1997, noe som må sees med bakgrunn i de høye kraftprisene i begynnelsen av året. I tillegg var det mildere i 1997 enn i 1996. Temperaturkorrigert forbruk innen alminnelig forsyning økte med vel 2 prosent fra året før.

Forbruket innen kraftkrevende industri utgjorde i fjor 29,2 TWh, en oppgang på 2,2 prosent fra året før. Som følge av høy vekst i metallproduksjonen, økte kraftforbruket mest innen denne sektoren. Forbruk av tilfeldig kraft utgjorde 4,4 TWh i fjor, en oppgang på hele 36 prosent fra året før. I 1996 var imidlertid bruken av tilfeldig kraft usedvanlig lav på grunn av høye spotpriser. Prisen på tilfeldig kraft (ekskl. nettleie og avgifter) var 25,2 øre/kWh i gjennomsnitt, mot 13,6 øre/kWh i 1997.

Som følge av lavere spotpriser satte mange energiverk ned prisen på elektrisitet gjennom 1997. I tillegg bidro sterkere konkurranse mellom energiverkene både til lavere priser og prisutjevning. Gebyret for å skifte kraftleverandør ble fjernet i 1997, samtidig som det var mye informasjon i mediene om skifting av leverandør. En undersøkelse som NVE foretok i juli i fjor blant de 40 største leverandørene, viste at kraftprisen var 29 øre/kWh, inkl. alle avgifter (se tabell). Dette var en nedgang på rundt 20 prosent fra 1. januar i fjor. I oktober 1997 hadde kraftprisen steget svakt, men det var da mindre spredning mellom prisene fra de ulike energiverkene. Totalprisen på elektrisitet var da 52,5 øre/kWh. Ved inngangen til 1997 var det få husholdninger som hadde skiftet leverandør, men antallet økte gradvis gjennom året til 11 000 i 4. kvartal. Det var da totalt 27 000 som hadde en annen leverandør enn det lokale energiverket. Fra og med 1998 er det mulig å skifte kraftleverandør ukentlig, og dette kan bidra til at enda flere benytter seg av denne muligheten. Forbruksavgiften på elektrisk

Spotmarkedspris på elektrisk kraft
Gjennomsnittlig ukepris

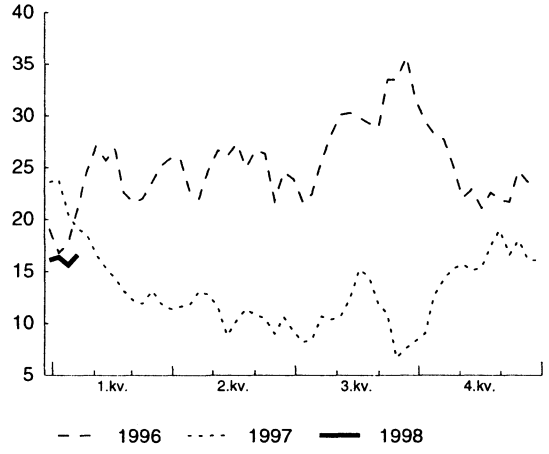

Kilde: Statnett Marked AS.

Vannmagasinenes fyllingsgrad, uketall
Prosent

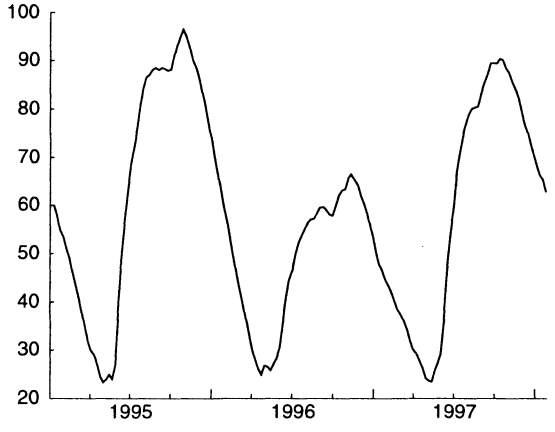

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

kraft gikk opp ved årsskiftet 1997/98 med 0,13 øre/kWh, til 5,75 øre/kWh.

Innenlands salg av fyringsolje utgjorde i fjor 761 mill. liter. Det er 20 prosent lavere enn nivået året før. Det var også en nedgang i innenlands salg av fyringsparafin og tungolje på henholdsvis 8 og 9 prosent fra 1996. Nedgangen har sammenheng med at det var mildt i fjor, og at prisene på fyringsoljer gikk opp mens prisene på elektrisitet gikk ned. Listeprisen på lett fyringsolje var i fjor 3,72 kr/liter, en økning på 9 prosent fra året før. Målt som nyttiggjort energi var prisen 52,8 øre/kWh. Listeprisen på fyringsparafin steg i fjor med 5 prosent, og var i gjennomsnitt 59,1 øre/kWh.

Det har vært en stadig økende omsetning på Elspot- og Elterminmarkedet de siste to årene. Dette har sammenheng med at flere aktører handler på Nord Pool. Antallet aktører var i fjor rundt 200, over 50 flere enn året før. Om lag 74 prosent av disse var norske, mens 20 prosent var svenske. De øvrige var fra Finland, Danmark og England. Eltermin

er et finansielt futuresmarked, med omsetning av standardiserte terminkontrakter. Handlene gjennomføres på grunnlag av forventet kraftpris inntil tre år frem i tid. Gevinster og tap som følger av endret markedsverdi av kontrakten gjøres opp daglig i handelsperioden. På Elterminmarkedet ble det totalt omsatt 52,8 TWh i fjor, ifølge foreløpige tall. Dette er 24 prosent mer enn i året før. Verdien av omsetningen på Eltermin var om lag 8 milliarder kroner. Fysisk handel foregår på spotmarkedet. Her omsettes det kraftkontrakter for leveranse neste døgn. Totalt ble det omsatt 43,6 TWh på Elspotmarkedet i fjor, til en verdi av 6,2 milliarder kroner. Dette er en økning på rundt 7 prosent fra året før.

NVE mottok i fjor et stort antall konsesjonssøknader for kraftverksprosjekter. De fleste av de konsesjonspliktige prosjektene gjaldt omorganiseringer, planendringer, modernisering og utvidelser av eksisterende kraftverk. Kun tre søknader gjaldt utbygging av ny vannkraft. Det var også tiltagende interesse for utbygging av ikke-konsesjonspliktige mikrokraftverk. I fjor ble i alt 45 søknader om slike mikrokraftverk innvilget av NVE. Den økte interessen for vannkraft skyldes forventninger om økte kraftpriser, som følge av fortsatt oppgang i det innenlandske forbruket. I tillegg vil den svenske kjernekraftutfasingen kunne føre til et strammere marked i Sverige.

Primærnæringene

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en oppgang i produksjonen i primærnæringene på omlag 3,3 prosent fra 1996 til 1997 målt i faste priser. Oppdrettsnæringen har den største veksten, men også i jordbruk og i de tradisjonelle fiskeriene er det vekst i produksjonen. Sysselsettingen for de selvstendige næringsdrivende samt lønnstakere målt i antall timeverk falt med omlag en prosent, og i lys av volumøkningen kan dette grovt sett indikere en brukbar produktivitetsvekst.

Jordbruket

Produksjonen i jordbruket økte med vel 2,5 prosent fra 1996 til 1997 målt i faste priser. Som gjennomsnitt over alle produktgrupper ser det ut til at prisene holdt seg rimelig stabile, til tross for at jordbruksoppgjøret i 1997 åpnet for økte priser på de fleste produkter. Foreløpige anslag antyder en forsiktig nedgang i bruttoproduktet målt i løpende priser.

I jordbruksoppgjøret 1997 la jordbrukets forhandlingsutvalg initialt frem et krav på 1525 mill. i rammeøkning, mens staten tilbød 220 mill. Etter videre forhandlinger ble Norges Bondelag og staten enige om en rammeøkning på 500 mill kroner, hvorav 450 skulle dekkes inn ved økte priser, resten ved tilskudd. I tillegg kom en engangsutbetaling på 255 mill. i 1997 samt 100 mill. i 1998. Dette ble finansiert ved omdisponering av tidligere bevilgede, ubrukte midler.

Jordbruk, jakt og viltstell. Produksjon og faktoretterspørsel
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr.	Volum		Pris	
	1997	1996	1997	1996	1997
Produksjon[1]	24,5	0,1	2,6	-0,7	-0,7
Produktinnsats	12,4	-3,6	0,9	1,3	4,2
Bruttoprodukt	12,1	3,3	4,0	-2,1	-5,1
Bruttoinvesteringer	5,4	2,6	1,7	2,0	-0,2
Sysselsetting[2]	155,6	-2,4	-2,2	..	..

[1] Basisverdi.
[2] Total sysselsetting i mill. utførte timeverk.

Omsettelige melkekvoter

1.juli 1997 ble det innført en ordning med omsettelige produksjonskvoter for melk. Kvotetildelingen ble gitt med utgangspunkt i faktiske leveranser i de foregående fem år. Et siktemål med det nye systemet er at det skal bidra til mer effektiv produksjon.

Innenfor kvotesystemet er landet inndelt i 9 produksjonsregioner, hvor kvotene er omsettelige innenfor hver region. Kjøp og salg av kvoter blir sentralt administrert av Styringsorgan for 2-prisordningen for melk, mens kvoteprisen blir fastlagt av Stortinget. Ved innføringen av systemet ble det fordelt kvoter tilsvarende 1700 millioner liter melk.

I 1997 meldte det seg kjøpere av 145,3 mill. liter, mens ønsket salg bare var 32 mill. liter. Av dette ble 30,3 mill. iter godkjent for salg. De resterende 1,7 mill. liter ble overført til neste kjøpsrunde pga. manglende betaling. Kun 641 av de totalt 26 439 produsentene ønsket å selge, og de godkjente kvotekjøpene ble fordelt på 11 704 produsenter. I gjennomsnitt fikk dermed hver kjøper tillatelse til å levere 40 prosent av årsproduksjonen til en melkeku mer til meieriene.

Gapet mellom ønsket kjøp og ønsket kvotesalg henger trolig sammen med for lav kvotepris. Denne ble fastsatt til kr. 5,50 for de første 100 000 liter, deretter kr. 2,75 for de neste 100 000 og ingen kompensasjon for det overskytende. En annen grunn til at så få ønsket å selge, kan være at det fremdeles hersker en del usikkerhet med hensyn på om rammebetingelsene vil være faste i de nærmeste årene.

Markedsutviklingen for jordbruksvarer, jakt og viltstell[1]
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr.	Volum		Pris	
	1997	1996	1997	1996	1997
Produksjon	24,7	0,1	2,6	-0,7	-0,7
Eksport	0,6	22,8	-7,5	-7,0	28,3
Hjemmeleveranser	24,1	-0,1	2,7	-0,8	-1,2
Import	6,0	12,7	-4,1	-0,2	7,5
Innenlandsk anvendelse	30,1	1,9	1,5	-0,4	0,3
Lagerendringer	-0,9	..	..	..	..
Innenlandsk etterspørsel	31,0	0,9	2,0	-0,8	0,2

[1] Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse.

I henhold til GATT-avtalen inngått ved Uruguay-runden, er det lagt begrensninger på hvor mye jordbruket kan motta av støtte. Inkludert her er ikke bare skjermingsstøtte, men også deler av budsjettstøtten; -i all hovedsak grunntilskudd og frakttilskudd. Siden taket av tillatt støtte nå er i ferd med å bli nådd, vil det være begrensede muligheter for å øke disse støtteordningene i de gjenværende 3 årene av avtaleperioden.

Fiske, fangst og fiskeoppdrett

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte produksjonen i fiske, fangst og fiskeoppdrett, målt i faste priser med 5,1 prosent fra 1996 til 1997. Prisene på produktene fra disse næringene ble redusert med 0,1 prosent. Verdien av produksjonen økte dermed med 5,1 prosent, til 18 milliarder kroner. En stor del av produksjonen leveres direkte til eksport eller som råvarer til fiskeforedlingsindustrien, som igjen har et omfattende salg til utlandet. Alt i alt ble det eksportert fisk og fiskeprodukter for til sammen 23,9 milliarder kroner. Dette utgjorde 5,4 prosent av total eksportverdi, og 8,7 prosent av eksportverdien utenom olje- og naturgass.

Fiske og fangst

Foreløpige tall viser at produksjonsverdien i tradisjonelt fiske utgjorde 9,5 milliarder kroner, mens bruttoproduktet er anslått til 6,4 milliarder. For torsk, som verdimessig er den viktigste enkeltbestanden i norsk fiskeri, økte fangstvolumet med 7 prosent sammenlignet med 1996, og verdien av fangsten utgjorde 2,7 milliarder kroner. Fortsatt stor etterspørsel fra Asia bidro til å holde prisen på makrell på et høyt nivå. Fangstverdien for makrell utgjorde over 1 milliard kroner i 1997. Dette var om lag som i 1996, som var et uvanlig godt år for makrellfisket. Førstehåndsverdien av sild og lodde utgjorde 1,6 milliarder kroner. For 1998 er kvotene på torsk redusert med 17 prosent sammenlignet med 1997. Hvor stor effekt kvotereduksjonen vil ha på førstehåndsverdien av torsk er imidlertid usikker, da det er enighet om å øke minsteprisen på torsk for 1998.

Fiske, fangst og fiskeoppdrettsnæringen. Produksjon og faktoretterspørsel
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr	Volum		Pris	
	1997	1996	1997	1996	1997
Bruttoproduksjon[1]	18,0	6,4	5,1	-3,1	-0,1
Produktinnsats	10,7	7,8	5,8	0,1	1,3
Bruttoprodukt	7,3	4,8	4,4	-7,3	-2,1
Bruttoinvesteringer	0,6	2,3	16,7	0,8	-4,9
Sysselsetting[2]	31,1	-2,7	0,8		

[1] Basisverdi.
[2] Total sysselsetting i millioner utførte timeverk.

Markedsutviklingen for fiske, fangst og oppdrettsnæringen[1]
Prosentvis endring fra året før

	Mrd.kr	Volum		Pris	
	1997	1996	1997	1996	1997
Bruttoproduksjon	18,0	6,4	5,1	-3,1	-0,1
Eksport	6,8	14,1	7,6	-9,6	0,8
Hjemmeleveranser	11,2	1,9	3,6	1,1	-0,1
Import	1,1	13,6	-12,3	-3,2	9,6
Innenlandsk anvendelse	12,3	2,9	2,2	0,8	0,6
Lagerendringer	1,5	0,6	-7,7		
Innenlandsk etterspørsel	10,8	3,4	3,3	2,1	3,0

[1] Basisverdi

Eksportreguleringer av oppdrettslaks til EU

Etter lengre tids press fra skotske og irske oppdrettere, bestemte EU seg i juni 1997 for en strengere regulering av norsk lakse-eksport. Reguleringene omfatter eksport av fersk norsk oppdrettslaks til EU de neste fem årene.

Potensielle norske eksportører gis anledning til å inngå en avtale med EU hvor eksportørene forplikter seg til å overholde en minstepris på 3,25 ECU pr. kg. fersk laks ved EU's grense. Denne delen av avtalen skal inngås mellom EU på den ene siden, og hver enkelt eksportør på den andre siden. For det andre skal eksportveksten begrenses til 11 pst. i 1997, deretter 10 pst. hvert år i resten av avtaleperioden. For det tredje skulle den norske eksportavgiften økes fra 0,75 pst. til 3,0 pst. for eksport til EU. Eksportavgiften øremerkes såkalt generisk markedsføring, dvs. markedsføring av laks generelt. De to siste punktene er en avtale mellom EU og den norske stat. Minsteprisen kan justeres ved betydelig produktivitetsvekst, eller hvis f.eks. et tredjeland i betydelig grad tilbyr laks til lavere priser. Avtalens bestemmelser kommer i tillegg til allerede eksisterende toll på 2 prosent.

For eksportøreneer alternativet til denne avtalen en straffetoll på ca. 14 prosent. De aller fleste av eksportørene har valgt å inngå avtalen. 29 av eksportørene som hadde inngått avtalen ble etter kontroll ilagt 13,7 prosent straffetoll i desember.

Eksporten av fersk laks til EU var i 1997 på vel 4,6 mrd. kr., tilsvarende nærmere 55 prosent av den totale produksjonen av fersk laks og ørret. Dette er en verdivekst på nær 5 prosent, mens volumet gikk opp med nær 6 prosent. Med en kurs på 8,02, innebærer dette en gjennomsnittlig pris gjennom året på 3,23 ECU pr.kg, noe som kan tyde på at minsteprisen faktisk er en effektiv skranke.

Eksport av fersk laks til EU

	Mill. Nkr	Tusen tonn	Pris Nkr/kg	Volum-vekst	Pris-vekst
1996	4425	169	26,1	11,3	-10,5
1997	4638	179	25,9	5,8	-1,0

Produksjon og investering i primærnæringene
1984=100

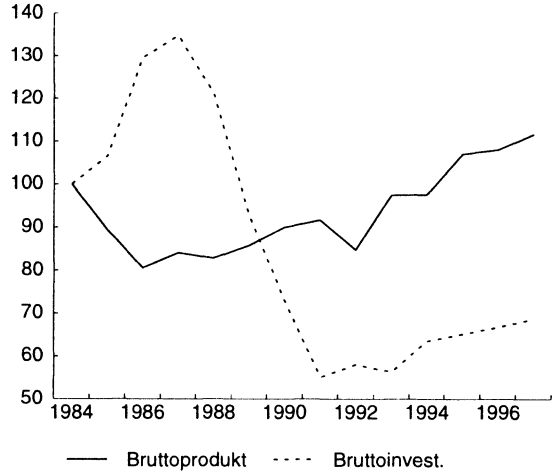

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Prisutviklingen for varer fra primærnæringene
Sesongjustert og glattet. 1992=100

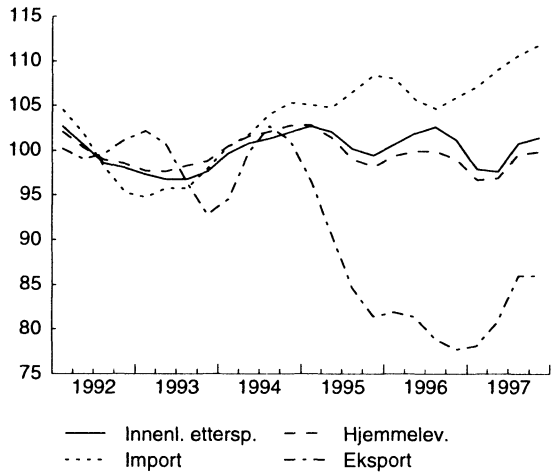

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Volumutviklingen for varer fra primærnæringene
Sesongjustert og glattet. 1992=100

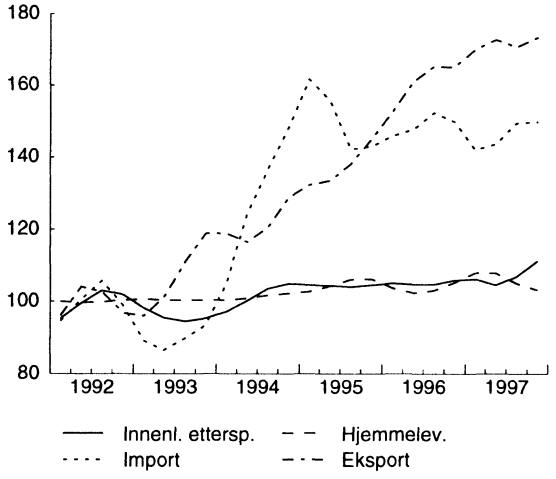

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fiskeoppdrett

Produksjonsvolumet innen fiskeoppdrett økte i følge foreløpige tall med 7 prosent i 1997, til tross for fôrkvoter og EUs straffetoll. Til sammenligning var veksten 10 prosent fra 1995 til 1996. Produksjonsverdien utgjorde 8,5 milliarder kroner, mens bruttoproduktet var på knapt 1 milliard. Prisene på oppdrettsfisk har holdt seg i 1997, etter en nedgang på henholdsvis 13,9 prosent og 10,8 prosent de to foregående årene. Eksportverdien av fersk laks og ørret utgjorde 5,4 milliarder i 1997. Danmark er det land som importerer mest fersk oppdrettsfisk, omlag 20 prosent av total eksport går dit.

Investeringer

Bruttoinvesteringene i fiske, fangst og fiskeoppdrett er foreløpig anslått til omlag 600 millioner i 1997, som er en oppgang på 11 prosent fra året før. Foreløpige tall fra Fiskeridirektoratets register over merkepliktige norske fiske- og fangstfarkoster (Merkeregisteret) tyder på lav nybyggingsaktivitet, noe som kan henge sammen med den omfattende reguleringen av fiskeflåten.

Med sikte på å effektivisere driften i fiskerinæringen, ble det i 1994 og 1996 innført omsettelige enhetskvoter i henholdsvis reketrål- og ringnotflåten. Ordningen gjør det mulig å overføre kvoter fra en båt til en annen. Forutsetningen er at den båten kvoten blir overført fra, blir tatt ut av fisket. Prisene som oppnås på brukte fiskebåter med kvote tyder på at kvotenes verdi er høy, noe som indikerer ledig kapasitet i den eksisterende flåten.

Utenriks sjøfart

1997 var et meget godt år for norsk skipsfart sett under ett. Samlet produksjon i utenriks sjøfart økte med 3,8 prosent i faste priser og med 12,5 prosent i verdi fra 1996 til 1997. Utviklingen i bruttoproduktet i faste priser var på linje med utviklingen i produksjonen.

Oppgang i fraktratene i amerikanske dollar innenfor viktige markedssegmenter, og en appresiering av amerikanske dollar mot norske kroner, bidro til betydelig prisoppgang i norske kroner i 1997 for norsk utenriks sjøfart under ett. Målt i norske kroner var prisene på sitt høyeste i 3. kvartal, mens den økonomiske krisen i Asia bidro til noe lavere priser i 4. kvartal.

Ifølge tall fra Norges Rederiforbund økte den norske flåten av handelsskip med 6,3 prosent i løpet av 1997, til 52,5 millioner dødvekttonn (dwt.) ved utgangen av året. Økningen i antall skip var på 6,4 prosent i samme periode. Både målt i dwt. og i antall skip er veksten i 1997 den sterkeste siden 1990. Den uteregistrerte delen av flåten økte mest, mens oppgangen i tonnasjen for skip registrert i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) var på 3,5 prosent.

Målt i dwt. gikk størrelsen på verdensflåten opp med 2,6 prosent i 1997, ifølge foreløpige estimater fra Fearnleys.

Utenriks sjøfart. Produksjon og faktoretterspørsel
Prosentvis endring fra (samme periode) året før

	Mrd.kr	Volum		Pris	
	1997	1996	1997	1996	1997
Produksjon	63 440	2,0	3,8	1,5	8,4
Produktinnsats	47 386	2,0	3,8	1,1	13,1
Bruttoprodukt	16 054	2,0	3,8	2,6	-3,5
Bruttoinvesteringer	10 903	68,9	70,4	-4,5	1,8
Sysselsetting	76,8 [1]	-1,7 [1]	-1,6 [1]	3,6 [2]	7,3[2]

[1] Total sysselsetting i mill. utførte timeverk.
[2] Lønnskostnader pr. lønnstakertimeverk.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hva er norsk utenriks sjøfart?

Utenriks sjøfart er en internasjonal næring. Et skip kan eies av et selskap i ett land, drives av et selskap i et annet land, og være registrert i et tredje. Eierstrukturen er ofte kompleks. Dette bidrar til at det i praksis kan være vanskelig å avgrense norsk utenriks sjøfart.

I overensstemmelse med internasjonale anbefalinger, regner nasjonalregnskapet inntekter og utgifter knyttet til driften av et skip som driftsinntekter og driftsutgifter for Norge dersom operatøren av skipet er norsk. Skip i utenriksfart som drives av et norsk selskap vil derfor bidra til produksjon og bruttoprodukt i næringen norsk utenriks sjøfart. Norske selskapers inntekter knyttet til utleie av skip til norske eller utenlandske selskap (ved såkalt tidsbefraktning eller bareboatbefraktning), regnes også som norsk produksjon. Ofte oppretter norske selskap datterselskap i utlandet som står for driften av selskapets skip. Slike utenlandske datterselskap regnes ikke som norske selskaper, og driften av skip som drives gjennom utenlandske datterselskap bidrar derfor ikke til norsk produksjon.

Skipets nasjonalitet bestemmes ved nasjonaliteten til skipets eier. Som hovedprinsipp skal den norske eierandelen være minst 50 prosent for at skipet skal regnes som norsk. Dette gjelder uavhengig av hvilket flagg skipet seiler under. Verdien av norske skip bestemmer realkapitalbeholdningen i norsk sjøfart. Skifte av eierskap mellom Norge og utlandet gir henholdsvis eksport eller import av skip, og tilsvarende endringer i den norske realkapitalbeholdningen.

Dette betyr at den norske flåtens andel av verdensflåten økte i 1997, i likhet med året før. Den norske flåtens verdi steg med nær 11 prosent målt i amerikanske dollar, fra 18,9 mrd. dollar ved inngangen av fjoråret til 20,9 mrd. dollar pr. 1. oktober 1997.

Pr. 1. januar 1998 seilte 66 prosent av den norske handelsflåten under norsk flagg. Det norske flagget var pr. 1. juli 1997 verdens 7. største skipsfartsflagg, mens det var verdens 6. største skipsfartsflagg et år tidligere. Hvorvidt et skip seiler under norsk eller utenlandsk flagg har imidlertid ingen betydning for om inntektene knyttet til skipet bidrar til norsk produksjon (se boks).

Nyinvesteringene i utenriks sjøfart økte med 33 prosent i faste priser og 40 prosent i verdi fra 1996 til 1997. Bruttoinvesteringene i fast realkapital, som også tar hensyn til salg av skip til utlandet, gikk opp med 70 prosent i faste priser og med 73 prosent i verdi.

Norske rederiers samlede kontraktsmasse besto pr. 10. oktober 1997 av kontrakter for bygging av 120 skip på til sammen 4,8 mill. dwt. Dette tilsvarer drøy 9 prosent av den seilende tonnasjen. 31 av kontraktene er plassert i Norge.

Antall sysselsatte i utenriks sjøfart gikk ned med nær 1 prosent fra 1996 til 1997, til i underkant av 42000 personer i 1997. Av de sysselsatte var ca. 55 prosent utenlandske sjøfolk.

Privat tjenesteyting

For de private tjenesteytende næringene sett under ett økte produksjon og bruttoprodukt i faste priser med henholdsvis 4,8 prosent og 4,7 prosent fra 1996 til 1997. I likhet med året før, lå veksten klart over gjennomsnittet for fastlandsnæringene. Produksjonsveksten var sterkest innenfor innenriks samferdsel og forretningsmessig tjenesteyting. For privat tjenesteyting samlet økte prisene med 3,7 prosent i gjennomsnitt fra 1996 til 1997, mot 2,7 prosent for Fastlands-Norge i alt.

For innenriks samferdsel under ett, inkludert innenriks sjøfart, økte produksjonen i faste priser med 6,6 prosent fra 1996 til 1997. Tilsvarende oppgang i bruttoproduktet var på 7,8 prosent. Produksjonen vokste sterkest innenfor tjenester tilknyttet transport og annen landtransport, mens det var en svak reduksjon i produksjonen innen transport med jernbane og sporvei. Samlet prisvekst for innenriks samferdsel under ett var på 4,4 prosent.

Bruttoproduksjon i privat tjenesteyting, Fastlands-Norge utenom boligtjenester
Sesongjustert. 1993=100

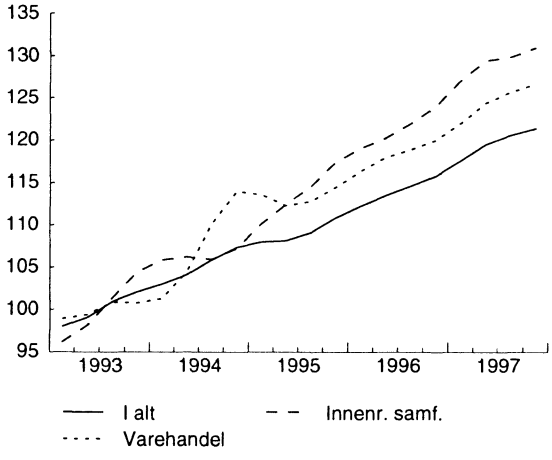

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Privat tjenesteyting, produksjon og investering
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr.[1]	Volum					Pris				
	1997	1997	97:1	97:2	97:3	97:4	1997	97:1	97:2	97:3	97:4
Produksjon	583,7	4,8	0,5	3,6	-1,2	1,8	3,7	3,0	-1,2	-2,8	3,8
Produktinnsats	253,0	4,9	1,6	1,7	0,8	0,1	3,8	2,9	-0,6	-0,7	1,4
Bruttoprodukt	330,7	4,7	2,1	1,3	1,0	0,8	3,7	2,5	-0,6	-0,5	1,5
Bruttoinvesteringer	74,8	10,9	-1,7	4,6	6,3	3,4	0,3	-3,4	0,3	3,2	-0,1
Sysselsetting	1267 [2]	3,0 [2]					4,9 [3]				

[1] Nivåtall i løpende priser.
[2] Total sysselsetting i millioner timeverk.
[3] Lønnskostnader pr. lønnstakertimeverk.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Netto produksjonsskatter, lønnskostnader og driftsresultat i prosent av bruttonasjonalprodukt

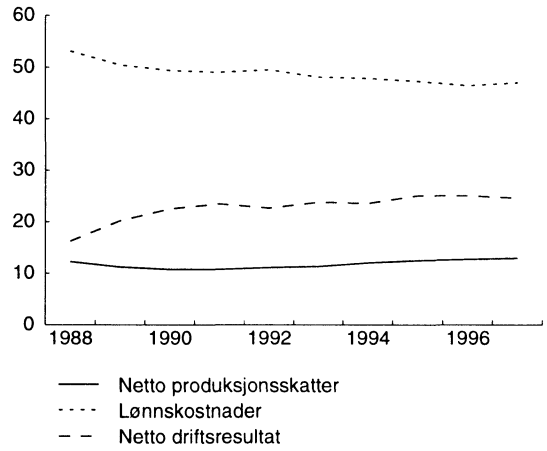

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Antall passasjerer avreist fra norske flyplasser lå i perioden januar til november 1997 6,3 prosent over nivået i samme periode året før. Økningen i antall passasjerer som reiste til utlandet var på 12,8 prosent, mens tilsvarende vekst innenlands var på 4,0 prosent. En stor del av veksten i reisene til utlandet ble imidlertid ivaretatt av utenlandske flyselskaper. Samlet produksjon i næringen luftransport gikk opp med 3,0 prosent i faste priser i 1997, klart mindre enn i 1996. Veksten i 1997 må imidlertid ses på bakgrunn av at salget av jubileumsbilletter til sterkt rabatterte priser bidro til et høyt aktivitetsnivå for SAS og Braathen i 1996.

Samlet produksjon innen forretningsmessig tjenesteyting gikk opp med 9,0 prosent i faste priser fra 1996 til 1997. Oppgangen i produksjon innen denne næringsgruppen var meget sterk også året før. Produksjonen i varehandelsnæringen økte med 4,4 prosent i faste priser i 1997, i overkant av veksten i husholdningenes varekjøp. Til sammenligning økte samlet produksjon i varehandelen med 6,3 prosent fra 1995 til 1996. Antall gjestedøgn på norske hoteller i 1997 økte med om lag 3 prosent fra 1996, en utvikling som bidro til en beskjeden årsvekst i produksjonen innenfor hotell- og restaurantnæringen på 1,9 prosent i 1997.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital for privat tjenesteyting under ett økte med 10,9 prosent i faste priser fra 1996 til 1997. Økningen i antall timeverk i 1997 var på 3,0 prosent. Antall timeverk i privat tjenesteyting utgjorde i 1997 nær 41 prosent av antall timeverk for Norge i alt. Lønnskostnadene per timeverk i de private tjenesteytende næringene vokste med 4,9 prosent i forhold til året før, dvs. med omtrent samme utvikling som for Fastlands-Norge i alt.

Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter

I nasjonalregnskapet er driftsresultat definert som bruttonasjonalproduktet (bruttoproduktet for hver næring) fratrukket kapitalslit, lønnskostnader og netto produksjonsskatter, og er et uttrykk for den inntekten som tilfaller produksjonsfaktoren kapital og den godtgjørelse eieren får for egen arbeidsinnsats. Lønnskostnadene består av de to hovedkomponentene lønn (kontantlønn og naturallønn) og arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier. I det nye nasjonalregnskapet er det nå beregnet tall for kapitalslit, slik at det er mulig å gi anslag for utviklingen i netto driftsresultat, dvs. fratrukket kapitalslit.

Det knytter seg stor usikkerhet til foreløpige anslag for residualstørrelser som netto driftsresultat. Usikkerheten er størst på detaljert nivå. Så kort tid etter årets utløp presente-

Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter
Milliarder kroner

			Endring fra 1996 til 1997	
	1996	1997	Absolutt	Prosent
Bruttonasjonalprodukt	1017,8	1085,1	67,3	6,6
Kapitalslit	158,9	166,6	7,7	4,9
Netto produksjonsskatter	130,2	140,6	10,4	8,0
Lønnskostnader	473,2	510,6	37,4	7,9
Driftsresultat	255,5	267,3	11,8	4,6
Fastlands-Norge				
Bruttoprodukt	834,8	895,4	60,6	7,3
Kapitalslit	107,6	112,9	5,3	4,9
Netto produksjonsskatter	119,9	130,5	10,6	8,8
Lønnskostnader	452,7	488,8	36,1	8,0
Driftsresultat	154,6	163,2	8,6	5,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

res det derfor bare inntektstall for landet samlet og for Fastlands-Norge.

Foreløpige nasjonalregnskapstall i løpende priser viser at bruttonasjonalproduktet var 1085,1 milliarder kroner i 1997. Dette er en økning på 67,3 milliarder kroner, eller vel 6 1/2 prosent, fra 1996. Kapitalslitet er anslått til å øke med 7,7 milliarder kroner, eller knapt 5 prosent, til 166,6 milliarder kroner i 1997. Tentative anslag viser at netto produksjonsskatter i samme periode gikk opp med vel 10 milliarder kroner. Lønnskostnadene steg med i underkant av 8 prosent til 510,6 milliarder kroner, mens driftsresultatet økte med 11,8 milliarder kroner til 267,3 milliarder kroner, en økning på vel 4 1/2 prosent fra 1996.

Med Fastlands-Norge menes norsk økonomi utenom oljevirksomhet og utenriks sjøfart. Ifølge foreløpige tall for Fastlands-Norge økte bruttoproduktet med 60,6 milliarder kroner, eller i underkant av 7 1/2 prosent, fra 1996 til 1997. Kapitalslitet for Fastlands-Norge økte med vel 5 milliarder kroner, eller om lag 5 prosent, mens lønnskostnadene steg med 8 prosent til 488,8 milliarder kroner. De utgjorde dermed i underkant av 55 prosent av bruttoproduktet for Fastlands-Norge i 1997, om lag det samme som i 1996. Driftsresultatet økte med 8,6 milliarder kroner, eller vel 5 1/2 prosent, fra 1996 til 1997.

Utslipp til luft

Internasjonale rammebetingelser for klimagasser

I Kyoto ble Annex-I land (dvs. i hovedsak alle land unntatt U-land) enige om å redusere de samlede utslippene av klimagassene karbondioksid (CO_2, metan (CH_4), nitrogendioksid (lystgass – N_2O), hydrofluorkarboner (HFC), perfluorkarboner (PFC) og svovel hexafluorider (SF_6) i disse landene med minst 5 prosent innen år 2008-2012. Reduksjonen skal sees i forhold til 1990-nivå for de tre første gassene, mens landene står fritt til å velge 1990- eller 1995- nivå som utgangspunkt for reduksjon av de de tre siste gassene. Avtaleutkastet inneholder differensierte krav – noen land må redusere utslippene i forhold til basisåret, andre land kan øke utslippene noe. For Norge betyr avtalen at vi kan øke utslippene av de samlede klimagassene med 1 prosent i forhold til 1990-nivå. I tillegg fastslår protokollen at landene bør ha demonstrert fremskritt i retning av å nå målsettingene for utslippene innen 2005.

Før Kyoto-protokollen trår i kraft må den ratifiseres av minst 55 av partene som er omfattet av FN's klimaavtale fra 1992. I tillegg må de landene som har ratifisert avtalen stå for minst 55 prosent av de totale utslippene i alle land omfattet av protokollen. Protokollen kan ratifiseres mellom 16. mars 1998 og 15. mars 1999.

Utslippene av klimagasser blir veid sammen til CO_2-ekvivalenter ut fra deres antatte klimaeffekt. Disse vektfaktorene kalles GWP (Global Warming Potential). Av de totale klimagassutslippene i Norge i 1996 utgjorde CO_2 70 prosent, metan 17 prosent og lystgass 8 prosent, mens de andre gassene utgjorde til sammen 5 prosent.

Hvert å fører tilvekst av skog i Norge til at omtrent en tredjedel av de antropogene (menneskeskapte) norske utslippene bindes i skogen. Ifølge Kyoto-avtalen kan ikke Norge trekke fra alle disse utslippene i sitt regnskap. Bare akkumulasjon som følge av planting i nye områder eller i tidligere avskogede områder, som i Norge vil utgjøre en svært liten andel, kan komme til fratrekk. På den annen side skal avskoging komme i tillegg, slik at kun nettoen kan trekkes fra. Alle endringer siden 1990 kan komme til anvendelse. Slik protokollen er utformet vil dette neppe bety mye for Norge.

Kyoto-protokollen åpner for at Annex-I landene kan handle med de tildelte kvoter for utslipp. Nærmere retningslinjer for hvor stor andel av kvotene det kan handles med, og eventuelle andre begrensninger i handelen, vil bli diskutert på et nytt partsmøte i Buenos Aires høsten 1998. I protokollen defineres en "Clean development mechanism" som ligner på det man tidligere kalte "Joint implementation". Dette innebærer at Annex-I land kan få godskrevet utslippsreduksjoner i ikke Annex-I land hvis disse følger av et samarbeid om investeringer i utslippsreduksjoner i slike land. Det sies ikke noe om at eventuell lekkasjeeffekter, ved at for eksempel industri flyttes til U-land som følge av en avgiftspolitikk i hjemlandet, skal trekkes fra. Kyotoprotokollen inneholder dermed en klar asymmetri.

Grønn skattekommisjon, som avga innstilling i 1996, antydet at en internasjonal avgift på 360 kroner per tonn CO_2, eventuelt en kvotepris på dette nivå, vil være tilstrekkelig til å stabilisere utslippene av klimagasser i verden i perioden 2010-2030 (NOU:1996:9 Grønne skatter - en politikk for bedre miljø og høy sysselsetting). Et prisnivå på 400 kroner per tonn CO_2 burde ut fra dette være tilstrekkelig til å oppnå 5 prosent reduksjon i forhold til 1990-nivå. En slik pris på utslipp er imidlertid neppe høy nok til å sikre at Norge oppfyller kravene i Kyoto-protokollen. Norge kan da kjøpe kvoter i markedet for å innfri disse kravene – alternativt gå inn på en "Clean development mekanisme". I et kvotemarked vil for eksempel 10 millioner tonn CO_2 koste 4 milliarder kroner per år hvis prisen er 400 kroner per tonn.

Utviklingen i de norske utslipp av klimagasser i perioden 1990-1996

CO_2-utslippene i Norge gikk opp med hele 14 prosent fra 1990 til 1996, som er det siste året det foreligger tall for. Veksten i norske utslipp siden 1990 har skjedd på stort sett alle områder der fossile brensler brukes.

Metanutslippene økte i samme periode med 9 prosent. Veksten skyldes særlig økt deponering av avfall. Det er imidlertid gjennomført en del tekniske uttak av metangass fra avfallsfyllinger som har begrenset veksten i dette utslippet. En stor andel av metanutslippene i Norge stammer også fra landbruket (husdyrhold).

Utslippene av lystgass, hvor landbruket og handelsgjødselsproduksjon er viktige kilder, er redusert med 5 prosent fra 1990 til 1996. Dette følger av gjennomføring av tekniske tiltak i produksjonen av handelsgjødsel.

Utslippene av klimagassene PFC (CF_4 og C_2F_6) og SF_6 er redusert med henholdsvis 50 og 76 prosent fra 1990 til 1996, først og fremst som følge av omfattende utslippsreduserende tiltak i prosessindustrien.

Utslipp av HFC økte med nærmere 70 prosent i perioden 1990 til 1996, men denne gassen utgjør en svært liten andel av de samlede klimagassutslippene i Norge. Utslippene av HFC, forventes å øke fremover, først og fremst på grunn av økt bruk av kjøleutstyr.

Samlet sett har klimagassutslippene i Norge økt med om lag 7 prosent fra 1990 til 1996, når vi veier de enkelte gassene sammen med GWPvekter..

Utslippsveksten fra 1995 til 1996 var rekordstor, hele 7,5 prosent. Dette er den største økningen fra ett år til et annet de siste 20 årene. En stor del av veksten kan imidlertid føres tilbake til økt oljeforbruk i industrien og andre næringer, som igjen har sammenheng med lite nedbør og høye elektrisitetspriser.

Oppfyllelse av andre norske miljømål og –avtaler

Norge har gjennom Geneve-konvensjonen forpliktet seg til å stabilisere utslippene av flyktige organiske forbindelser (NMVOC) på 1989-nivå innen 1999. Fra 1989 til 1996 har disse utslippene økt med hele 35 prosent. Over halvparten av de norske utslippene stammer fra bøyelasting av råolje på norsk sokkel og ilandføringsterminalene, og økt bøyelasting forklarer den høye veksten siden 1989. Utslippene var uendret fra 1995 til 1996. Årsaken til dette, tross økt oljelasting, var lavere produksjon av olje på felt med høye spesifikke utslipp ved lasting, samt gjenvinning av damp på terminalen på Sture. I tillegg bidro en større andel biler med treveis katalysator i bilparken til en reduksjon i NMVOC-utslippene fra veitrafikk. Gjennomføring av tiltak rettet mot alle skip som laster råolje på norsk sokkel, terminalene, raffineriene og store bensinstasjoner samt større andel av biler med treveis katalysator kan imidlertid dette målet muligens nås.

Norge har også en målsetting om å redusere NO_x-utslippene med 30 prosent fra nivået i 1986 innen 1998. Det forhandles nå om en ny ECE-protokoll for NO_x . Den nye protokollen vil antakelig formulere individuelle utslippsmål basert på naturens tålegrense for sur nedbør og bakkenær ozon. Reduksjonen av NO_x-utslipp fra 1986-1996 er beregnet til 5 prosent, mens de økte med 3,5 prosent fra 1995 til 1996. Økningen skyldes økt forbrenning av olje og gass i industri, oljeutvinning og andre næringer samt økt forbruk av drivstoff i innenriks sjøfart og fiske. Til tross for økt forbruk av drivstoff, gikk utslippene fra veitrafikken ned med 3 prosent, som følge av en nyere bilpark som følger strengere avgasskrav. I 1996 hadde 31 prosent av personbilene treveis katalysator, og disse utførte ca. 40 prosent av trafikkarbeidet. Den omfattende vrakingen av eldre biler i 1996 vil først få full virkning på utslippene i 1997.

Oslo-protokollen forplikter Norge til å redusere utslippene av SO_2 med 76 prosent fra nivået i 1980 innen år 2000. I protokollen er utslippsreduksjonene fordelt mellom landene ut fra anslag på naturens tålegrense. Reduksjonen i norske utslipp fra 1980-1996 er på 76 prosent, og målsettingen er således så langt oppfylt. Reduksjonen skyldes vridning i energiforbruket fra tungolje til lettere oljer og elektrisitet, mindre svovel i oljeproduktene, nedlegging av noen forurensende bedrifter og krav til rensing av svovel fra store bedrifter.

Arbeidsmarkedet

Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet økte tallet på sysselsatte personer med 62 000 fra 1996 til 1997, tilsvarende 2,9 prosent. Økningen i antall utførte timeverk var noe lavere 2,3 prosent. De foreløpige tallene fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at veksten i sysselsettingen siste år var om lag like sterk i alle kvartaler.

Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser – AKU – var det i gjennomsnitt 94 000 arbeidsledige i 1997. Dette utgjorde 4,1 prosent av arbeidsstyrken, en nedgang på 0,8 prosentpoeng fra året før. Tallene for registrerte ledige ved arbeidskontorene viste nedgang gjennom hele fjoråret, mens AKU-tallene for arbeidsledige viste en markert nedgang i ledigheten i siste halvår. AKU-tallene for undersysselsatte endret seg lite fra 1996 til 1997. Mens ledigheten i 1997 kom ned på et nivå bare om lag 0,6 prosentpoeng høyere enn i 1988 (korrigert for brudd i tidsserien), var undersysselsettingen vesentlig høyere. I 1997 var 85 000 personer undersysselsatte mot 43 000 i 1988 (beregnet årsgjennomsnitt).

Arbeidsstyrken økte med 54 000 personer fra 1996 til 1997, etter en økning på 46 000 året før. Den kraftige veksten i sysselsettingen fra 1993 til 1996 førte til at stadig nye grupper meldte seg som deltakere på arbeidsmarkedet. Sammen med demografiske forhold bidro dette til at ledighetsraten i perioden bare gikk ned med rundt 0,5 prosentpoeng pr. år. Fra 1996 til 1997 gikk sysselsettingsveksten ytterligere opp, og ledigheten falt noe mer enn i de foregående årene. I tillegg ligger yrkesdeltakelsen nå på et rekordhøyt nivå, både i et historisk og i et internasjonalt perspektiv. Dette tilsier at vi med en fortsatt sterk sysselsettingsvekst vil kunne få en raskere nedgang i ledigheten framover enn det vi har sett så langt i denne oppgangskonjunkturen.

Sysselsettingen

Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet var det en betydelig økning i tallet på sysselsatte personer fra 1996 til 1997. Det var også markert vekst i antall utførte timeverk, selv om den var noe lavere enn veksten i antall sysselsatte. Dette har blant annet sammenheng med større fravær i 1997 enn i 1996. Foreløpige tall fra nasjonalregnskapet viser at det i 1997 i gjennomsnitt var 2 222 000 sysselsatte personer. Dette er 185 000 flere sysselsatte enn da konjunkturoppgangen startet i 1993. Det har vært en tiltagende sysselsettingsvekst de fire siste årene. Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at veksten i sysselsettingen siste år var om lag like sterk i alle kvartaler.

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser en vekst i samlet sysselsetting på 2,9 prosent fra 1996 til 1997. For lønnstakere er veksten beregnet til 3,3 prosent. Den sterkeste veksten har vært i bygge- og anleggsvirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting. Industri, varehandel og annen tjenesteyting har også hatt betydelig oppgang i sysselsettingen siste år. Jordbruk, tekstilindustri, post- og telekommunikasjon, utenriks sjøfart og finansiell tjenesteyting, forsikring var derimot næringer som viste

Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt
Sysselsatte i 1 000 personer. Vekstrater i prosent fra året før

	Sysselsatte personer		Vekstrater fra 1996	
	Nivå 1997	Endring fra 1996	Personer	Timeverk
Sysselsatte lønnstakere i alt	2 038	64	3,3	2,8
Olje og utenriks sjøfart	64	0	0,0	-0,4
Fastlands-Norge	1 974	64	3,4	2,9
Industri og bergverksdrift	312	9	2,8	2,4
Annen vareproduksjon	146	9	6,5	6,5
Primærnæringer	29	-0	-1,0	-1,2
Elektrisitetsforsyning	20	0	0,0	-0,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	97	9	10,4	10,1
Tjenesteyting	837	33	4,1	3,7
Varehandel	300	17	5,9	5,5
Samferdsel	134	1	1,1	0,6
Annen tjenesteyting	403	15	3,7	3,4
Offentlig forvaltning	680	14	2,1	1,4
Statlig forvaltning	153	1	0,3	-0,3
Kommunal forvaltning	527	14	2,6	2,0
Sysselsatte lønnstakere og selvstendige	2 222	62	2,9	2,3

Kilde: Nasjonalregnskapet, Statistisk sentralbyrå

Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser
Sesongjustert og glattet. Prosent av arbeidsstyrken.

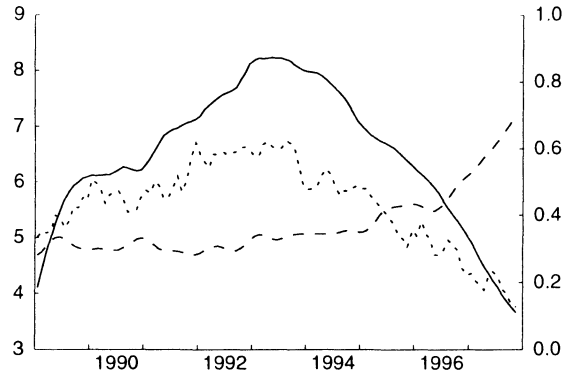

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

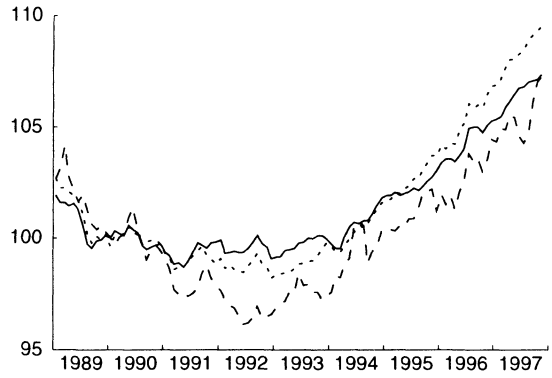

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hovedtall for arbeidsmarkedet
1 000 personer

	Nivå 1997	Endring fra året før 1996	1997
Befolkning i yrkesaktiv alder			
16-74 år i alt	3 154	6	8
16-24 år	504	-14	-12
25-54 år	1 913	31	20
55-74 år	736	-6	-1
Arbeidsstyrken[1]	2 295	46	54
Arbeidsledige[1]	94	-9	-15
Sysselsatte	2 222	53	62
Utførte timeverk	3 109	61	70

[1] Endringstall for 1996 er korrigert for brudd i tidsserien.
Kilder: Statistisk sentralbyrå. Arbeidsledige og arbeidsstyrke hentet fra AKU, sysselsatte og utførte timeverk er hentet fra nasjonalregnskapet.

nedgang i sysselsettingen. Oppgangen i antall sysselsatte i offentlig forvaltning var samlet sett betydelig lavere enn gjennomsnitt for alle næringer.

Arbeidsstyrken

Ifølge AKU var det i 1997 i gjennomsnitt 2 295 000 personer i arbeidsstyrken, en økning på 54 000 personer fra året før. Selv om det samtidig var en viss økning i antall personer i yrkesaktiv alder, gikk yrkesprosenten opp med 1,4 prosentpoeng fra 1996 til 1997, til et nivå på 72,8 prosent.

Fra 1996 til 1997 var det en økning på 8 000 personer i aldersgruppen 16-74 år. I de yngste aldersgruppene, preget av forholdsvis lav yrkesdeltagelse, var det nedgang i antall personer. I aldersgruppen 25-54 år, hvor yrkesdeltagelsen er høy, var det derimot en økning på 20 000 personer. Denne vridningen i befolkningens alderssammensetning bidro til en vekst i arbeidsstyrken utover det den beskjedne veksten i antall personer skulle tilsi.

Alle aldersgrupper opp til 67 år hadde vekst i yrkesprosenten siste år. Økningen i yrkesprosenten var størst i aldersgruppen 16-19 år, men den var også høy i aldersgruppen 20-29 år. Fra 1993 til 1997 har yrkesprosenten blant ungdom (16-24 år) økt med om lag 4 prosentpoeng. Yrkesprosenten blant ungdom ligger imidlertid fortsatt vel 6 prosentpoeng lavere enn under høykonjunkturen i 1987-88. For befolkningen samlet har yrkesdeltakelsen aldri vært høyere enn den var i 1997. Forskjellen mellom kvinners og menns gjennomsnittlige yrkesprosent ble ytterligere redusert i fjor og var 10,5 prosentpoeng på årsbasis.

Ledigheten

Ifølge AKU var det gjennomsnittlig 94 000 arbeidsledige i 1997, en nedgang på 15 000 personer fra året før. Som andel av arbeidsstyrken sank ledigheten fra 4,9 prosent i 1996 til 4,1 prosent i 1997. De sesongjusterte ledighetstallene fra AKU viser en markert nedgang i ledigheten i siste halvår. Summen av registrerte arbeidsledige og personer på personrettede tiltak viste en mer jevn nedgang gjennom året. Ved utgangen av januar 1998 var det sesongjustert 81 100 personer som enten var registrert som arbeidsledige eller som var sysselsatt på ordinære arbeidsmarkedstiltak utenom yrkeshemming. Dette utgjorde 3,6 prosent av arbeidsstyrken, og var 33 300 færre personer enn ved utgangen av januar 1997.

I 1997 var det i gjennomsnitt 73 500 registrerte arbeidsledige, en nedgang på 17 400 fra 1996. I tillegg var det en nedgang på 11 700 personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak. Ved utgangen av januar 1998 var det sesongjustert registrert 62 700 arbeidsledige, og dette er 20 100 færre enn samme måned året før.

I 1997 var det i gjennomsnitt over året 25 000 langtidsledige, ifølge AKU. Det var 7 000 færre langtidsledige i 1997 enn i 1996, og andelen langtidsledige gikk ned fra 29 til 26 prosent.

Noen begreper i arbeidsmarkedsstatistikken

De viktigste statistikkildene om arbeidsmarkedet er Arbeidsdirektoratets registerstatistikk og Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser (AKU). Sammen med annen økonomisk statistikk gir dette et helhetsbilde for arbeidsmarkedet i nasjonalregnskapet (NR). Nedenfor gjøres det rede for hovedtrekkene i disse statistikkene, og i hvilken grad de kan gi forskjellig inntrykk av tilstanden og utviklingen i arbeidsmarkedet.

Arbeidskraftundersøkelsene - AKU
AKU gjennomføres hver måned ved at et utvalg på om lag 8 000 personer intervjues om sin tilknytning til arbeidsmarkedet i en undersøkelsesuke denne måneden. Fra og med 1996 er månedsutvalget spredt ut over alle ukene i måneden. Tallene publiseres kvartalsvis, men selv om grunnlaget da er 24 000 intervjuer, er det usikkerhet knyttet til tallene på grunn av tilfeldigheter og utvalgskjevhet. En nærmere redegjørelse for AKU til og med 1995 finnes i Arbeidsmarkedstatistikk 1995 (NOS C 325). Effekter av omleggingen av AKU fra og med 1996 er beskrevet i Økonomiske analyser 6/96 og 7/96.

Sysselsatte: Personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i undersøkelsesuken, vernepliktige og personer som var fraværende fra arbeid på grunn av sykdom, permisjon eller ferie.

Arbeidsledige: Personer helt uten inntektsgivende arbeid, som har søkt arbeid siste fire uker og som kan påta seg arbeid umiddelbart. Fra og med 1996 er AKUs betegnelse på arbeidsledige endret fra «arbeidssøkere uten arbeidsinntekt» til «arbeidsledige». Betingelsen om å kunne påta seg arbeid «umiddelbart», dvs. i undersøkelsesuken, er fra og med 1996 endret til «innen to uker» etter intervjutidspunktet.

Undersysselsatte: Deltidssysselsatte personer som har forsøkt å få lengre arbeidstid. De må kunne starte med økt arbeidstid innen en måned.

Arbeidsstyrken: Summen av sysselsatte og arbeidsledige.

Yrkesprosent: Andelen av en befolkningsgruppe som befinner seg i arbeidsstyrken. Brukt uspesifisert menes det andelen av alle personer fra 16 til 74 år som er i arbeidsstyrken.

Arbeidsdirektoratet
Registrerte arbeidssøkere: Personer som søker inntektsgivende arbeid ved arbeidskontorene, og som er disponible for det arbeid som søkes. Hvorvidt en person har arbeid er uten betydning.

Registrerte arbeidsledige: Registrerte arbeidssøkere som er helt uten inntektsgivende arbeid. Skoleungdom og personer på arbeidsmarkedstiltak regnes ikke med til denne gruppen.

Deltakere på arbeidsmarkedstiltak: Personer som er sysselsatt ved ulike arbeidsmarkedstiltak administrert av arbeidsmarkedsmyndighetene. Personer som deltar på kvalifiseringstiltak, vil i AKU bli klassifisert som arbeidsledige om de oppfyller betingelsene om søkeaktivitet og tilgjengelighet for nytt arbeid.

Registrerte arbeidssøkere uten ordinært arbeid: Summen av registrerte arbeidsledige og sysselsatte i personrettede arbeidsmarkedstiltak (utenom yrkeshemmede). Summen omtales mye i offentlig debatt som "bruttoledighet".

Nasjonalregnskapet
Sysselsatte personer: Antall sysselsatte personer er gjennomsnittlig antall heltids- og deltidsansatte over året, og ligger nær opp til AKUs sysselsettingsbegrep.

Utførte timeverk: Antall utførte timeverk over hele året. I denne definisjonen er det tatt hensyn til fravær og overtid.

Kilder til avvik
Det har stort sett vært god overensstemmelse i anslaget på totalt antall sysselsatte i NR og AKU. En systematisk nivåforskjell skyldes i stor grad at utlendinger i utenriks sjøfart ikke dekkes av AKU, mens de er med i NR.

Det er likevel større forskjeller mellom de to datakildene når det gjelder utførte timeverk/ukeverk. Et hovedproblem med ukeverkstallene i AKU fram til og med 1995, var at tallene var beregnet på grunnlag av observasjoner i én undersøkelsesuke i hver måned. Fra og med 1996 fanger AKU bedre opp svingninger i aktivitetsnivå og arbeidstid som skyldes ferier og bevegelige helligdager, siden alle årets uker er undersøkelsesuker.

Normalt har arbeidsledigheten (AKU) vært høyere enn antall registrerte arbeidsledige, fordi ikke alle som har søkt arbeid har registrert seg ved arbeidskontorene og fordi en del av de som deltar på opplæringstiltak klassifiseres som arbeidsledige i AKU. I motsatt retning trekker at en del av de registrerte arbeidsledige ikke klassifiseres som arbeidsledige i AKU (på grunnlag av spørsmål om søking etter arbeid og tilgjengelighet for arbeidsmarkedet). Særlig gjelder dette eldre personer med lange ledighetsperioder.

Etter omleggingen av AKU er forskjellen mellom de to ledighetsmålene blitt større. Hovedårsaken til dette er endringen i betingelsen for når en kan begynne i arbeid for å bli regnet som arbeidsledig i AKU. Med redusert krav til tilgjengelighet blir flere regnet som ledige i AKU. AKU-tall og registertall viser om lag samme utvikling i ledigheten fra 1996 til 1997.

Finnmark hadde høyest registrert ledighet i 1997, med 5,5 prosent. Deretter fulgte Telemark med 4,0 prosent. Også fylkene Østfold, Oslo, Nord-Trøndelag og Nordland hadde en ledighet på nær 4 prosent. Sogn og Fjordane hadde lavest registrert ledighet med 1,9 prosent, tett fulgt av Akershus med 2,0 prosent. Arbeidsmarkedstiltakene bidrar til å dempe de geografiske forskjellene i registrert ledighet. Andelen på tiltak var høy i de samme fylker som hadde høy ledighet. I Finnmark var 7,3 prosent av arbeidsstyrken registrert ledige eller på tiltak, mens denne andelen var 2,4 prosent i Sogn og Fjordane.

Arbeidstakere som er helt permitterte, regnes med blant de registrert arbeidsledige. I 1997 var i gjennomsnitt 4 300

Registrerte arbeidsledige og ledige stillinger
1000 personer

	Januar 1998	Endring fra januar 1997
Registrerte arbeidsledige	67,4	-22,6
- helt permitterte	5,5	-2,2
Delvis permitterte	6,1	-1,5
Ordinære tiltaksdeltakere[1]	20,5	-10,2
Tilgang ledige stillinger	38,6	7,3
Beholdning ledige stillinger	17,1	4,4

[1] Yrkeshemmede på ordinære tiltak er ikke inkludert.
Kilde: Arbeidsdirektoratet.

personer helt permittert, 2 100 færre enn året før. Delvis permitterte omfattet 5 300 personer, 1 800 færre enn året før. Tallet på både helt og delvis permitterte har dermed gått markert ned siste år, etter en økning fra 1995 til 1996.

Tilgangen på ledige stillinger økte betydelig i første halvår i 1997, men gikk tilbake mot slutten av fjoråret. I gjennomsnitt var det for 1997 en tilgang på 32 600 ledige stillinger hver måned, en økning på 6 600 stillinger fra året før. Beholdningen av ledige stillinger var i gjennomsnitt 14 100 i 1997, 4 100 mer enn året før. Beholdningen av ledige stillinger viste vekst gjennom året.

Undersysselsetting

AKU gir også tall for undersysselsetting, det vil si deltidsansatte som søker mer arbeid og som er tilgjengelig for dette arbeidet innen en måned etter intervjutidspunktet. I 1997 var det 85 000 personer som var undersysselsatt etter denne definisjonen, om lag like mange som året før.

Om en betrakter undersysselsettingen som en form for delvis arbeidsledighet, bidrar den til å øke forskjellen i ledigheten mellom kvinner og menn. Ifølge AKU var ledigheten i gjennomsnitt 4,0 prosent for menn og 4,2 prosent for kvinner i 1997. Samtidig var i gjennomsnitt 65 000 kvinner undersysselsatte, mot 20 000 menn.

Siden mange undersysselsatte ønsker bare noen få timer i tillegg og mange arbeidsledige har ønske om deltidsarbeid, vil antallet personer som ønsker mer arbeid gi et ufullstendig bilde av omfanget av arbeidstilbudet. Ved å summere tilbudet av arbeidstimer fra de arbeidsledige og tilleggsarbeidstimer fra de undersysselsatte, får vi et tall på det totale urealiserte arbeidstilbudet som arbeidsledige og undersysselsatte representerer (målt i timer). Omfanget av det urealiserte arbeidstilbudet, omregnet i heltidsstillinger, tilsvarte 112 000 årsverk i 1997. Dette er en nedgang på 14 000 fra året før.

Hvis vi regner ledighet med utgangspunkt i det urealiserte arbeidstilbudet, svarer 112 000 årsverk til 6,0 prosent av alle årsverk som arbeidsstyrken tilbyr. Det er en nedgang på 0,8 prosentpoeng fra 1996.

Arbeidsledige og undersysselsatte ifølge AKU. Personer og tilbud av ukeverk (37,5 timer). 1 000

	Nivå 1997	Endring fra året før 1996	1997[1]
Arbeidsledige			
Personer	94	-9	-15
Ønsket antall ukeverk	81	-7	-13
Undersysselsatte			
Personer	85	-1	-1
Ønsket merarbeidstid i ukeverk	31	-4	-1
Tilbud av ukeverk i alt	112	-10	-14

[1] Endringstall for 1996 er korrigert for brudd i tidsserien.
Kilde: Statistisk sentralbyrå. AKU årsgjennomsnitt 1997.

Personer utenfor arbeidsstyrken som ønsker arbeid

For å kunne bli definert som arbeidsledig i AKU må en oppfylle bestemte krav om søkeaktivitet og tilgjengelighet. Ved hver måling er det en stor gruppe som ikke har inntektsgivende arbeid og som oppgir at de ønsker arbeid, men uten at de blir definert som arbeidsledige. I perioden fra 1988 (første observasjonsår) til 1996 har denne «reservearbeidsstyrken» variert mellom om lag 185 000 og 195 000 personer, korrigert for brudd i tidsserien. I samme periode har antallet AKU-ledige variert mellom om lag 75 000 og 140 000, justert for brudd. Som for undersysselsatte er det langt flere kvinner enn menn blant personer utenfor arbeidsstyrken som ønsker arbeid. Både i 1996 og 1997 var andelen kvinner 60 prosent.

«Reservearbeidsstyrken» har, ifølge AKU, holdt seg på et relativt stabilt nivå, både i nedgangskonjunkturen fra 1988 til 1993 og i oppgangsperioden fra andre halvår 1993. Det har hele tiden vært et tilsig av nye personer i om lag samme omfang som overgangen til faktisk ledighet eller sysselsetting. I 1997 viser tallene en klar endring i dette bildet. Denne gruppen viser for første gang et betydelig fall i antall personer. Gruppen reduseres med 32 000 personer eller 17,4 prosent fra 1996 til 1997. Den observerte nedgangen i «reservearbeidsstyrken» siste år kan være en indikasjon på at AKU-ledigheten vil reduseres i et større tempo fremover enn hva tilfellet har vært de siste årene, dersom den sterke sysselsettingsveksten fortsetter.

Personer utenfor arbeidsstyrken
1 000 personer

	Nivå 1997	Endring fra året før[1] 1996	1997
Utenfor arbeidsstyrken	859	-42	-40
Ønsker arbeid	152	-6	-32
Kan begynne innen en måned	69	-38	10

Kilde: AKU for 4.kvartal 1997.
[1] Korrigerte endringstall 1995-1996

Arbeidsledige, andre med ønske om arbeid og ledige ukeverk. 1988-1997
Prosent

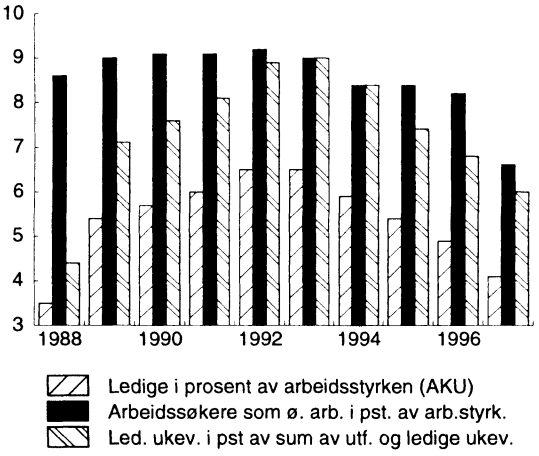

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsmarkedstiltak
1 000 personer

	1997	Endring fra 1996
Personrettede ordinære arbeidsmarkedstiltak i alt[1]	23,0	-11,7
Off.sysselsettingstiltak	2,1	-4,6
Lønnstilskudd til arb.givere	3,1	-0,4
Kvalifiseringstiltak	15,9	-5,9
Arbeidsmarkedskurs	10,1	-3,8
Praksisplasser	6,0	-2,2
Utdanningsvikariater	2,0	-0,8
Herav ungdom under 20 år	2,8	-0,0

[1] Yrkeshemmede på ordinære tiltak er ikke inkludert.
Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsmarkedstiltakene

I 1997 var det i gjennomsnitt 23 000 personer sysselsatt ved personrettede ordinære arbeidsmarkedstiltak (utenom yrkeshemmede). Dette er 11 700 færre enn i 1996. Det har vært en gradvis nedtrapping av omfanget på tiltakene fra 1993, da det i gjennomsnitt var 57 300 personer sysselsatt på personrettede ordinære arbeidsmarkedstiltak. Sesongjustert var det i 1997 en nedgang i nivået på disse tiltakene gjennom hele året, med unntak av de to siste månedene. Blant arbeidsmarkedstiltakene var kvalifiseringstiltak den viktigste gruppen med 65 prosent av alle tiltakene i 1997. Blant ungdom under 20 år var i gjennomsnitt 2 800 sysselsatt ved personrettede ordinære arbeidsmarkedstiltak i alt. Samtidig var om lag like mange i samme aldersgruppe registrert ledige.

Fra og med 1997 ble det lansert et nytt tiltakstilbud for dem som hadde gått ut av sin dagpengeperiode. Tall fra Arbeidsdirektoratet viser at den registrerte langtidsledigheten ble redusert med i gjennomsnitt 4 200 i 1997. Mens regjeringen la opp til et gjennomsnittlig nivå på arbeidsmarkedstiltakene på 31 000 i 1997, viser regnskapet 23 000. For 1998 har regjeringen lagt opp til et gjennomsnittlig nivå på arbeidsmarkedstiltakene på 17 500.

Tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft

Sysselsettingen i Norge økte med hele 185 000 personer fra 1993 til 1997, målt ved definisjonen i arbeidskraftregnskapet. Selv om en stor del av dette har blitt motsvart av vekst i arbeidsstyrken, har arbeidsledigheten også gått tilbake. Regnet som årsgjennomsnitt, og målt ved definisjonen i arbeidskraftundersøkelsene (AKU), var ledigheten i 1997 kommet ned i 4,1 prosent, og det er registrert mangel på enkelte typer arbeidskraft. Selv om ledigheten fortsatt er noe høyere enn ved forrige bunnivå i 1986 og 1987, er den nå nær et nivå hvor det kan oppstå press i arbeidsmarkedet. En viktig årsak til dette er at arbeidsstyrken er sammensatt av personer med ulik utdanning og kvalifikasjoner. Dersom tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft ikke vokser i takt, kan flaskehalsproblemene bli så store at lønnsveksten tiltar selv om det er noe arbeidsledighet. Derfor er det viktig å ha oversikt over eventuelle ubalanser i arbeidsmarket, og hvordan de kan utvikle seg i årene fremover. Slik kunnskap kan også være til hjelp i langsiktig planlegging, bl.a. for myndighetenes innretning av utdanningskapasiteten.

For å oppnå større innsikt i disse spørsmålene har Statistisk sentralbyrå utviklet beregningsopplegg som fremskriver tilbud og etterspørsel for ulike typer arbeidskraft fordelt på utdanning. Oppleggene er utformet som ettermodeller til SSBs makroøkonomiske og demografiske modeller, og gir derfor et bilde som er konsistent med fremskrivinger med disse modellene. Usikkerhet om både den makroøkonomiske utviklingen, politiske prioriteringer, endringer i de enkelte sektorers etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft og endringer i utdanningstilbøyelighetene tilsier likevel at resultatene må tolkes med varsomhet. Sysselsettingens sammensetning i de ulike næringer kan f.eks. påvirkes av tilgangen på ulike utdanningsgrupper, og forventede ubalanser i arbeidsmarkedet kan påvirke utdanningstilbøyelighetene. Fremskrivingene må derfor tolkes som anslag på hva som kan skje i arbeidsmarkedet under bestemte forutsetninger, og ikke som nøyaktige prognoser for ledighetsutviklingen for ulike typer arbeidskraft. I viktige offentlige sektorer som helse- og sosialsektoren og undervisningssektoren kan politiske prioriteringer ha stor direkte betydning både for tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft. På disse områdene er det derfor utviklet et mer detaljert planleggingsverktøy for bruk i de aktuelle departementene.

De siste beregningene som er gjennomført med Statistisk sentralbyrås generelle beregningsopplegg, bygger på oppdaterte makroøkonomiske fremskrivinger for perioden 1997 til 2005 som ikke fullt ut fanger opp den kraftige sysselsettingsveksten som fant sted i fjor. For 1998 og årene fremover er beregningene basert på antakelser om svakere etterspørselsstimulanser fra både Norge og utlandet som

Hva har skjedd med arbeidstilbudet fra 1970 til 1997?

Arbeidsstyrken utgjør arbeidstilbudet målt i antall personer, og består av sysselsatte og arbeidsløse fra 16 til og med 74 år. Den viktigste kilden til kunnskap om arbeidsstyrkens sammensetning er Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU). Ifølge AKU regnes en person som sysselsatt så fremt han utfører inntektsgivende arbeid minst én time per uke og som arbeidsledig hvis han er helt uten inntekstgivende arbeid og har søkt arbeid de siste fire ukene.

Yrkesbefolkningen er befolkningen i aldersgruppen 16-74 år. Fra 1970 til 1997 økte yrkesbefolkningen med 17 prosent, fra 2,7 millioner til 3,2 millioner personer. Veksten var størst fram til midten av 1980-tallet, med årlige vekstrater på 0,6-0,8 prosent, men er siden blitt dempet. Årlig gjennomsnittlig vekstrate fra 1990 til 1997 var 0,3 prosent. Fra midten av 1980-tallet har det vært en nedgang i antall personer mellom 60 og 67 år, som følge av små fødselskull på 30-tallet. På 1990-tallet har vi i tillegg fått en reduksjon i aldersgruppene 16-24 år og 67-74 år. Følgelig har vi fått en forskyvning i aldersfordelingen innad i yrkesbefolkningen, slik at andelen mellom 25 og 60 år har økt fra 60 prosent på 1970- og 1980-tallet til 67 prosent i 1997.

Yrkesprosenten er andelen av alle personer fra 16 til og med 74 år, som deltar i arbeidsstyrken. Fra starten av 1970-tallet og fram til høykonjunkturen midt på 1980-tallet steg yrkesprosenten fra 62 til 72 prosent. Deretter sank yrkesprosenten noe, før den på nytt begynte å stige fra 1993. Foreløpige tall for 1997 gir en yrkesprosent på 73 prosent. Bak disse tallene skjuler det seg store variasjoner mellom ulike befolkningsgrupper. Ser vi perioden under ett er det kvinnene som har bidratt mest til veksten, godt hjulpet av ungdom fra 20 til 24 år. På 1990-tallet er det kvinner i alderen 25 til 39 år som har gitt det største vekstbidraget. Utviklingen for den eldre delen av yrkesbefolkningen (60-74 år) har bidratt til å dempe veksten i yrkesprosenten. Det er stadig færre blant de eldste arbeidstakerne (67-74 år) som deltar i arbeidslivet. Mens yrkesprosenten for denne gruppen lå på 25 prosent ved inngangen til 1970-tallet, har en kontinuerlig nedadgående trend brakt den ned på 7 prosent i 1997.

Størst arbeidstilbud fra menn 25-59 år

Den høyeste yrkesprosenten finner vi for menn fra 25 til 59 år. Yrkesandelen til denne gruppen lå relativt stabilt rundt 94-95 prosent gjennom hele 1970- og 1980-tallet. I etterkant av høykonjunkturen på slutten av 1980-tallet falt denne yrkesprosenten ned mot 91 prosent. Fra 1995 har den beveget seg oppover igjen og var på 92 prosent i 1997.

Foreløpige anslag på yrkesprosenter og antall personer i ulike befolkningsgrupper, 1997

	Yrkes-prosent	Befolkning (i 1 000)
Ungdom 16-19 år	46	212
Ungdom 20-24 år	74	292
Menn 25-59 år	92	1 073
Menn 60-66 år	56	127
Kvinner 25-59 år	82	1 040
Kvinner 60-66 år	42	126
Pensjonister 67-74 år	7	283

Økningen i antall personer i gruppen 25 til 59 år vil være avtakende i tiden framover, bl.a. som følge av små fødselskull på 1970-tallet. I tillegg er det i ferd med å skje en gradvis forskyvning i aldersfordelingen innad i gruppen, med en svak økning i andelen fra 50 til 59 år, og en noe lavere andel blant de yngre. Uføreraten er høyest for de eldste, slik at denne aldersforskyvningen kan ha en negativ effekt på arbeidstilbudet.

Empiriske analyser av tidsrekkedata tyder på at yrkesprosenten for voksne menn både avhenger av realdisponibel timelønn og av forhold på arbeidsmarkedet. Spesielt ser det ut til at yrkesprosenten faller når ledigheten øker, trolig fordi sjansen for at aktiv søking skal resultere i arbeid reduseres. Bevegelsen i arbeidsledigheten i Norge på 1980- og 1990-tallet bidrar dermed til å forklare fallet i yrkesprosentene samt den påfølgende oppgangen. En økning i etterspørselen etter arbeidskraft vil via redusert ledighet bidra til å øke tilbudet. Økt timelønnsvekst som følge av økt press i arbeidsmarkedet, gir et ytterligere bidrag til høyere yrkesprosent. De absolutte endringene i antall ledige personer vil derfor være mindre enn endringene i etterspørselen etter arbeidskraft.

En stadig økende yrkesandel blant voksne kvinner

Yrkesprosenten for kvinner (25-59 år) har, med litt varierende veksttakt, steget gjennom hele perioden 1970-97. Spesielt har veksten vært stor for kvinner i aldersgruppen 25-39 år. Denne gruppen har mer enn doblet sin yrkesprosent fra starten av 1970-tallet og fram til 1997. Gjennom 1970-tallet og fram til midten av 1980-tallet økte yrkesprosenten parallelt med en nedgang i antall barn per kvinne, to forhold som trolig har påvirket hverandre gjensidig. Denne sammenhengen er nå brutt, ettersom yrkesprosenten har fortsatte å stige samtidig som antall barn per kvinne har vist en svak oppgang fra slutten av 1980-tallet. Dette innebærer at kvinners yrkesdeltaking over livsløpet har endret seg, og at de i langt større grad enn tidligere opprettholder en tilknytning til arbeidslivet også i de årene barna er små. Forhold som har gjort det enklere å kombinere barn og jobb,

Yrkesandeler for ulike befolkningsgrupper

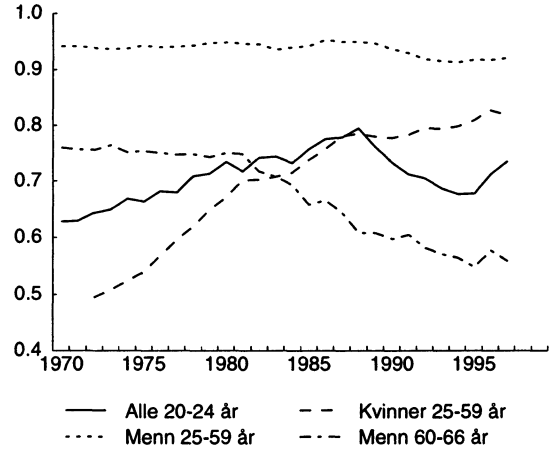

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Forts.

... forts.

f.eks. økt barnehagedekning og lengre svangerskapspermisjoner, kan være årsaker til dette. Faktorer som generelt har bidratt til å øke kvinners yrkesdeltaking som økt gjennomsnittlig utdanningsnivå, flere arbeidsplasser innen helse- og omsorgsyrker og endret holdning til kvinners yrkesdeltaking kan også ha spilt en rolle. Det kan imidlertid være vanskelig å fastlegge både hvilken retning årsakssammenhengene går og styrken på de ulike effektene, ettersom utviklingen har skjedd parallelt på de fleste områdene.

Yrkesprosentene sier kun hvor stor andel av en befolkningsgruppe som tilbyr minst én time arbeid ifølge AKU. For tilgang på arbeidskraft er det minst like interessant hvor mye den enkelte jobber. Over hele livsløpet er det en større andel kvinner enn menn som arbeider deltid. Denne andelen har imidlertid falt, slik at vi får et ytterligere positivt bidrag til kvinners arbeidstilbud, målt i antall timer. Ifølge AKU sank andelen av yrkesaktive kvinner mellom 25 og 60 år som jobber deltid, fra 48 prosent i 1989 til 43 prosent i 1997.

Arbeidstilbudet ifølge AKU omfatter en del personer som av ulike grunner er midlertidig fraværende. Det reelle arbeidstilbudet blir derfor noe overvurdert. I tillegg til midlertidig fravær på grunn av sykdom, er svangerskapspermisjon en viktig fraværsgrunn. Dette fraværet har vært økende på 1990-tallet, både som følge av utvidelsene av svangerskapspermisjonen og økende fødselskull.

Økt uføreandel for eldre menn og kvinner

Mens yrkesprosenten for menn i alderen 60 til 66 år holdt seg relativt konstant på 75 prosent gjennom 1970-tallet, har den vist en kraftig nedadgående tendens gjennom de siste 15 årene til et nivå på 56 prosent i 1997. Yrkesprosenten for kvinnene i samme aldersgruppe har ligget i overkant av 40 prosent de siste 15 årene etter en kraftig oppgang i første halvdel av 1970-tallet. For både kvinner og menn steg uføreraten kraftig fram til starten av 1990-tallet. En stor del av reduksjonen i yrkesprosenten for eldre menn motsvares av økningen i uføreraten, mens den generelle økningen i kvinners yrkesdeltaking har blitt motvirket av økte uførerater for eldre kvinner. Empiriske studier viser at andelen som blir ufør øker med arbeidsledighetsraten og andelen langtidsledige. Utvidelsen av avtalefestet pensjon til nye aldersgrupper kan ha bidratt til å redusere yrkesprosenten for 60-66-åringene, men kan på den andre siden også ha fanget opp en del av dem som ellers hadde fått innvilget uførepensjon. Effekten på yrkesprosenten øker trolig når alderen på de som innlemmes i ordningen går ned.

Yrkesandeler for kvinner, ulike aldersgrupper

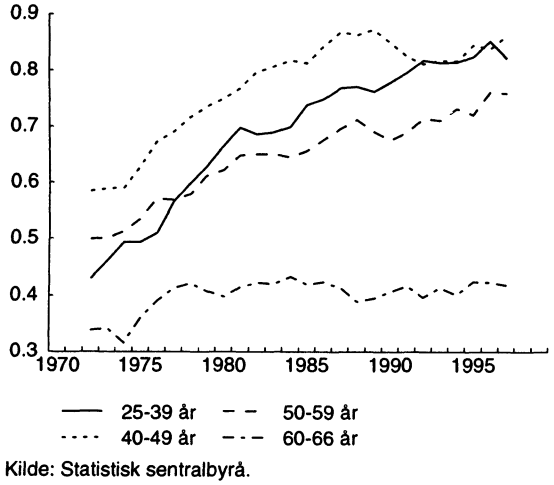

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utdanning og deltidsarbeid blant unge kvinner og menn

Yrkesprosenten for den yngste gruppen (16-19-åringene) svingte mellom 43 og 50 prosent på 1970-tallet. Den nådde en topp på 53 prosent i 1987-88, for deretter å falle kraftig. Fra 1994 har gruppens yrkesprosent igjen økt og var på 46 prosent i 1997. Andelen under utdanning i gruppen har steget i hele perioden, og spesielt kraftig det siste tiåret. I tillegg til at utdanningsandelen har bidratt til å redusere yrkesprosenten, har arbeidstilbudet fra 16-19-åringene fått mer preg av deltidsarbeid. Ifølge tall fra AKU, var 67 prosent av 16-19 åringene som jobbet, deltidsarbeidende i 1997, mot 61 prosent i 1989. På 1990-tallet har antall personer i aldersgruppen blitt redusert, men nedgangen i antall personer har nå stoppet opp.

Både de helt unge og de eldste arbeidstakerne kan karakteriseres som reservearbeidskraft. De hentes inn i arbeidsmarkedet når konjunkturene tilsier det, og de tilbyr for det meste deltidsarbeid. De har alternative forsørgelseskilder, og er dermed i mindre grad avhengig av lønnsinntekten enn hva andre grupper er. Empiriske studier viser også at arbeidstilbudet deres avhenger negativt av ledighetsnivået. Dette gjelder spesielt for den yngste gruppen. En reduksjon i arbeidsledighetsraten på en prosent gir mer enn én prosents økning i yrkesprosenten for denne gruppen.

Yrkesprosenten for ungdom i aldersgruppen 20-24 år økte relativt sterkt på 1970- og 1980-tallet. Den nådde en topp på 79 prosent i 1988, avtok deretter fram mot midten av 1990-tallet, før den på ny steg til 74 prosent i 1997. Mens økningen i yrkesprosentene på 1970-tallet i stor grad kan tilskrives økt arbeidstilbud fra yngre kvinner, er det trolig forhold på arbeidsmarkedet og utviklingen i utdanningstilbøyelighet som nå preger gruppens arbeidstilbud. I de seinere årene har antall personer i denne gruppen blitt redusert, en nedgang som vil fortsette i ytterligere fem år.

Mange i denne gruppen er under utdanning, og andelen har vært økende. Dette har gitt seg utslag i at en større andel av de som er i arbeid, jobber deltid. I 1997 var denne andelen 33 prosent, mot 19 prosent i 1989. Andelen under utdanning svinger imidlertid med situasjonen på arbeidsmarkedet. Den sank svakt i 1987-88, for deretter å stige kraftig. Situasjonen på arbeidsmarkedet kan både tenkes å påvirke beslutningen om å ta ytterligere utdanning og tidspunktet for å ta den. Utdanning kan framstå som en alternativ forsørgelseskilde når det er knapphet på arbeidsplasser, i tillegg til at høy ledighet kan virke motiverende for å ta utdanning, for å stå sterkere på arbeidsmarkedet. Nedgangen i befolkningen i aldersgruppen tilsier at det vil være god tilgang på utdanningsplasser de nærmeste årene, slik at de som ønsker utdanning framfor yrkesaktivitet vil ha mulighet for det. Økt aktivitet i arbeidsmarkedet har, ifølge empiriske studier, også en selvstendig positiv effekt på arbeidstilbudet når vi har kontrollert for endrede utdanningsandeler.

vil gi seg utslag i en klart svakere sysselsettingsvekst enn det vi har opplevd de siste årene. Fram til århundreskiftet kan veksten likevel bli så sterk at ledigheten fortsetter å gå noe ned, men ettersom sysselsettingsveksten i 1997 er undervurdert, er det trolig at ledigheten totalt og for enkelte undergrupper blir lavere enn det som er lagt til grunn i de foreliggende beregningene. På et mer usikkert grunnlag er ledigheten anslått til å øke noe etter århundreskiftet.

I beregningsopplegget er arbeidskraften delt inn etter utdanningens lengde og fagfelt. Utdanningsfordelingen for både sysselsatte og arbeidsledige er oppdatert til 1995, men ufullstendige registreringer av udekket behov for enkelte typer arbeidskraft kan tilsi at enkelte flaskehalsproblemer er noe undervurdert. Ved tolking av resultatene vist i figurene nedenfor bør en derfor legge større vekt på hvordan forskjellen mellom tilbud og etterspørsel utvikler seg over tid, framfor nivået i utgangspunktet.

I løpet av de siste 15 årene har andelen av de sysselsatte med videregående og høyere utdanning vært i klar vekst i de fleste næringer. Det er lagt til grunn at veksten i disse andelene vil fortsette, men det er usikkert hvor sterk denne veksten vil bli. I et mer detaljert opplegg for helse- og sosialsektoren og undervisningssektoren er det lagt til grunn at etterspørselen etter de aktuelle utdanningsgruppene er påvirket av den demografiske utviklingen blant de som benytter seg av disse tjenestene, i tillegg til at det er tatt hensyn til den generelle økonomiske utviklingen i landet for å ivareta mulige politiske ønsker om en standardhevning på linje med dette.

Forutsetningene over bidrar til en klar vekst i etterspørselen etter de fleste typer arbeidskraft med videregående og høyere utdanning frem til 2005. Dette vil spesielt gjøre seg gjeldende for personer med utdanning innen økonomi/ administrasjon og samfunnsfag, tekniske fag og sykepleiere. Det er også en klar vekst i behovet for andre typer helsepersonell, lærere (særlig førskolelærere) og personer med naturfaglig og humanistisk utdanning. Ifølge beregningene er vi også inne i en periode med en klar vekst i etterspørselen etter arbeidskraft med fagutdanning fra videregående skoler rettet inn mot industri og håndverk. Både for denne gruppen og ingeniører og sivilingeniører har veksten i etterspørselen spesielt gjort seg gjeldene etter 1995, og har resultert i at det er registrert mangel på enkelte typer arbeidskraft. Den kraftige veksten i etterspørselen for disse gruppene har sammenheng med en positiv utvikling i industrien og et markant oppsving i bygge- og anleggsvirksomheten i 1997. En kraftig vekst i oljeinvesteringene i løpet av det siste året og økt behov for arbeidskraft med IT-kompetanse på grunn av de siste års teknologiske utvikling har også vært av stor betydning.

Den positive utviklingen for arbeidskraft med teknisk utdanning ventes å vedvare i 1998 og trolig et stykke inn i 1999. Deretter kan svakere etterspørselsimpulser og mulige problemer med tiltakende kostnadsvekst bidra til å dempe veksten i industrien og dermed etter denne typen arbeidskraft. Ferdigstillelsen av en del store investeringsprosjekter og svakere generell økonomisk utvikling vil etterhvert også gi seg utslag i bygge- og anleggesvirksomheten. Videre er det i disse beregningene lagt til grunn en kraftig nedgang i oljeinvesteringene fra og med 1999, noe som spesielt kan ramme etterspørselen etter personer med teknisk utdanning. Denne utviklingen kan vedvare etter århundreskiftet, og kan tilsi at mange ingeniører og sivilingeniører må se seg om etter ny jobb. Selv om den teknologiske utviklingen fortsetter og behovet for IT-personell vil øke, er det langt fra sikkert at etterspørselen vil øke like sterkt som i de siste årene.

Det er også en viss usikkerhet om utviklingen i tilgangen på ingeniører og sivilingeniører. Fremskrivingen av tilgangen er generelt basert på et demografisk opplegg som tar hensyn til at en gitt beholdning av en utdanningsgruppe får tilførsel av nyutdannede, mens det er avgang på grunn av overgang til trygd, død eller avgang fra yrkesaktivitet av andre grunner. I det generelle beregningsopplegget er tallet på studenter basert på anslag på overgangstilbøyeligheter til og fra ulike utdanninger. Disse overgangstilbøyelighetene er tilpasset slik at beregningene treffer tallet på studenter i 1993, og det er lagt til grunn at de holder seg uendret på dette nivået over fremskrivingsperioden. Selv om det vil være en betydelig usikkerhet rundt denne forutsetningen, skal det svært store endringer til før det gir utslag på kort sikt ettersom det bare berører tilgangen på nyutdannede og ikke den eksisterende beholdningen. Studenttallet for ingeniører og sivilingeniører har ikke endret seg mye i perioden 1993-96, noe som tilsier at tilbudsfremskrivingene kan være noenlunde realistiske.

Figurene viser et lite gap mellom tilbud og etterspørsel for arbeidskraft med høyere teknisk utdanning fra 1995 til 1998. En mulig undervurdering av etterspørselsveksten i 1997 og 1998 tilsier imidlertid at arbeidsmarkedet for disse gruppene er nokså stramt. På grunn av forholdene omtalt ovenfor, vil en svakere utvikling i etterspørselen fra og med 1999 kunne bidra til at det igjen går mot overskudd av ingeniører og sivilingeniører. Den kompetansen de besitter, vil likevel komme til nytte selv om det strengt tatt ikke nødvendigvis er behov for så høye kvalifikasjoner. I en situasjon med et relativt stramt arbeidsmarked, er det ingen grunn til å vente store arbeidsledighetsproblemer. Lavere søkning til disse studiene kan også bidra til å dempe veksten i tilbudskurven. For personer med videregående fagutdanning rettet inn mot industri og håndverk indikerer fremskrivingene at tilbudet nå vokser så svakt i forhold til etterspørselen at en situasjon med overskuddstilbud i 1995 er i ferd med å snu om til en klar mangel. Dette er en stor og sammensatt gruppe som behandles under ett i beregningene og dermed skjuler at det allerede kan være betydelig mangel på enkelte typer fagarbeidere. Denne underdekningen kan gi seg utslag i tiltakende lønnsvekst. Etterspørselsoverskuddet ser ut til å vedvare til tross for en klart avdempet vekst i etterspørselen etter 1999.

På grunn av en sterk utvidelse av studiekapasiteten ved universiteter og høyskoler fra slutten av 1980-tallet og fram til 1993, er det nå en klar vekst i tilgangen på arbeidskraft

Ingeniører
Tilbud og etterspørsel målt i 1000 personer

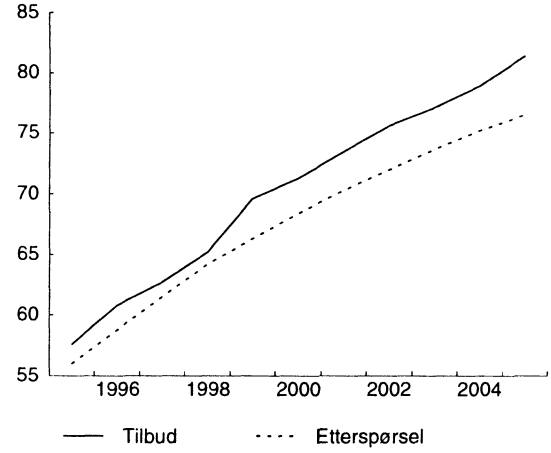

Kilde: Statistisk sentralbyrå .

Sivilingeniører
Tilbud og etterspørsel målt i 1000 personer

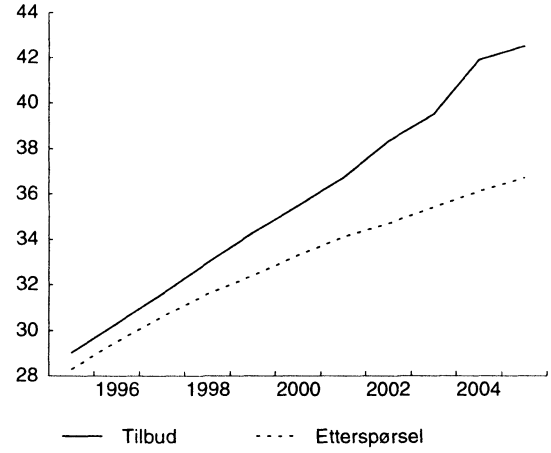

Kilde: Statistisk sentralbyrå .

Industri og håndverksfag (videregående skole)
Tilbud og etterspørsel målt i 1000 personer

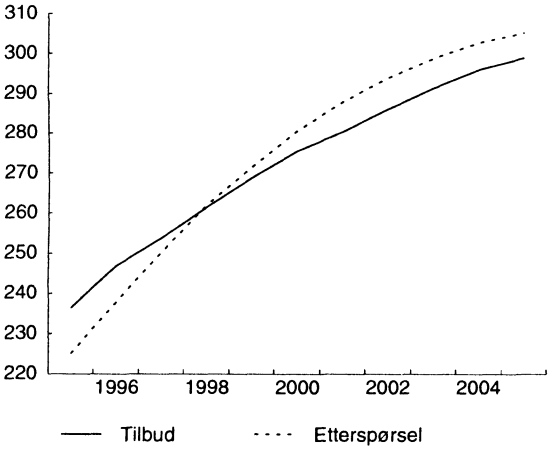

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Samfunnsfag høyere nivå (universitet nivå II)
Tilbud og etterspørsel målt i 1000 personer

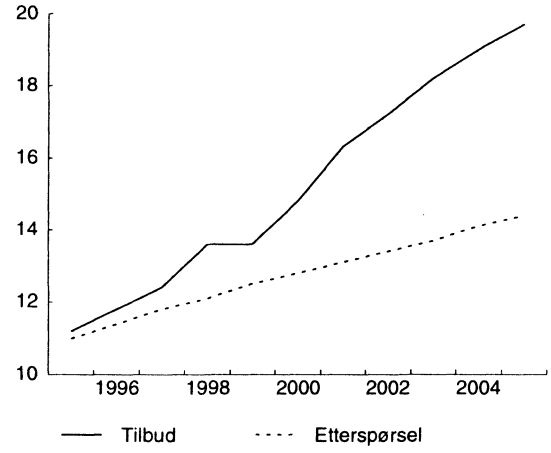

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Juridiske fag høyere nivå (universitet nivå II)
Tilbud og etterspørsel målt i 1000 personer

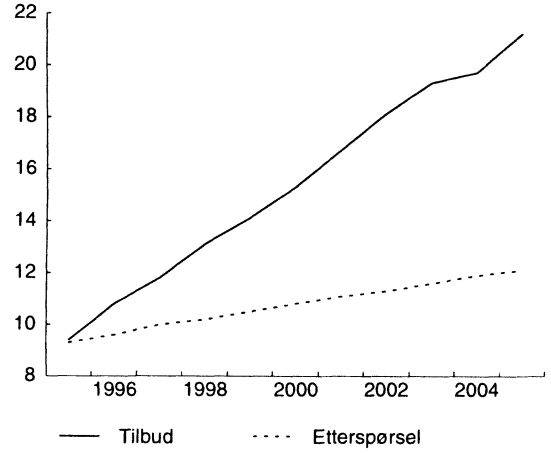

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Sykepleiere
Tilbud og etterspørsel målt i 1000 personer

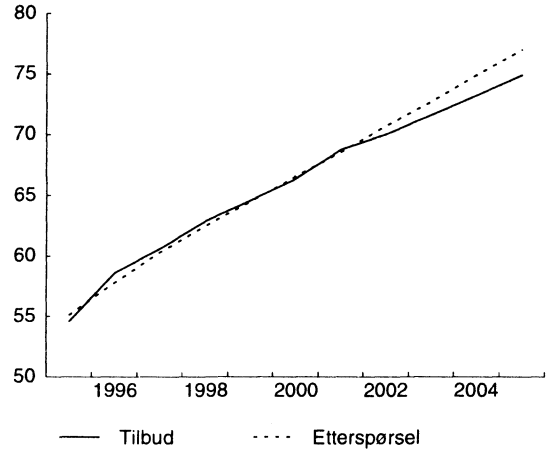

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

med høyere utdanning. Beregningene indikerer at tilgangen kan tilta langt sterkere enn etterspørselen for flere grupper. Det gjelder særlig for juristene hvor tilgangen vil mer enn fordobles fra 1995 til 2005 med de benyttede forutsetningene. Også for samfunnsfaglig utdanning av høyere grad, og til en viss grad for økonomisk/administrativ utdanning, kan tilgangen vokse langt sterkere enn etterspørselen. Det betyr ikke nødvendigvis økt arbeidsledighet for disse gruppene, ettersom flere vil gå inn i andre jobber enn de utdanningen tradisjonelt er rettet mot. Søkningen til disse studieretningene kan også bli dempet når de forventede ubalansene blir kjent, men såpass mange er nå under høyere utdanning at veksten i tilgangen likevel vil bli sterk i det nærmeste ti-året.

Ifølge anslag utarbeidet i Sosial- og helsedepartementet er det en betydelig underdekning av flere typer helsepersonell, herunder leger og sykepleiere. Til tross for at det er lagt til grunn en langt svakere vekst i helsesektoren enn det som var vanlig på 1980-tallet samtidig som det har vært en klar vekst i utdanningskapasiteten de siste årene, indikerer beregningene at det fortsatt vil være mangel på leger og sykepleiere i mange år fremover (underdekningen i utgangssituasjonen er vanskelig å anslå og er klart undervurdert i figuren). For de fleste andre typer helsepersonell har utdanningskapasiteten økt så mye i løpet av de siste årene at den mangel som fortsatt eksisterer kan bli eliminert om noen år.

Bortsett fra noe usikkerhet om yrkesdeltaking og arbeidstid kan tilgangen på helsepersonell anslås temmelig nøyaktig gjennom beslutninger om utdanningskapasiteten. Det er langt vanskeligere å anslå veksten i etterspørselen, da den blant annet vil være avhengig av politiske reformer i fremtiden. En vekst i etterspørselen på linje med den generelle økonomiske utvikling eller noe lavere, slik det nå er vanlig å legge til grunn for makroøkonomiske modellberegninger og offentlige plandokumenter, kan representere en klar undervurdering både i forhold til den historiske utviklingen frem til og med 1993 og ønsker om prioriteringer i befolkningen i en periode med sterk inntektsvekst. De foreliggende beregningene for sykepleierne er derfor basert på forutsetninger som innebærer en noe kraftigere etterspørselsvekst. En systematisk undervurdering av de økte behovene for helsepersonell kan ha medvirket til at utdanningskapasiteten har blitt satt for lavt. Dette kan være en medvirkende årsak til at det i dag er underdekning på flere typer helsepersonell.

Lønns- og prisutvikling

Lønnsutviklingen

Den gjennomsnittlige lønnsveksten har tiltatt noe de siste tre årene. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at lønn pr. normalårsverk økte med 4,6 prosent i 1997 mot 4,5 prosent i 1996, 3,2 prosent i 1995 og 3,0 prosent i 1994. I fastlandsøkonomien var lønnsveksten i fjor den samme som i 1996; 4,5 prosent.

Veksten i lønn pr. timeverk var i fjor 5,0 prosent for økonomien samlet, og 0,1 prosentpoeng lavere i fastlandsnæringene. Økt fravær bidrar til å forklare at lønn pr. timeverk vokste klart kraftigere enn lønn pr. normalårsverk både i 1996 og 1997.

Det var i 1997 forholdsvis liten variasjon i lønnsveksten mellom næringene i Fastlands-Norge. For sektorene i tabellen var lønnsveksten regnet pr. normalårsverk lavest i offentlig forvaltning, samferdsel og kraftforsyning, og høyest i oljevirksomheten og utenriks sjøfart og i bygge- og anleggsvirksomhet. Den høye lønnsveksten i utenriks sjøfart har sammenheng med at hyrene ofte er avtalt i dollar, og dollarkursen har steget fra 1996 til 1997. I oljevirksomheten kan deler av lønnsveksten forklares av høye internasjonalt bestemte bonuser til funksjonærer i denne virksomheten. Den sterke lønnsveksten i bygge- og anleggsbransjen har sammenheng med kraftig aktivitetsvekst i bransjen. Lønnsveksten i denne virksomheten lå klart lavere enn gjennomsnittet for fastlandsøkonomien i hele perioden fra 1989 til 1995.

Tariffoppgjøret i fjor, som var et mellomoppgjør, ble i NHO-området gjennomført ved sentrale forhandlinger med et gjennomsnittlig timetillegg på vel 1 krone som resultat. For industriarbeidere har Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) anslått at de sentrale tarifftilleggene bidro med 0,6 prosentpoeng til årslønnsveksten i 1997, mot 1,4 prosentpoeng i fjor. Lønnsglidningen i 1997

Lønn etter næring
Prosentvis vekst fra året før

	1995	1996	1997
Pr. normalårsverk			
I alt	3,2	4,5	4,6
Oljevirks. og utenr. sjøfart	1,0	5,6	6,6
Fastlands-næringer	3,4	4,5	4,5
Industri og bergverk	3,8	4,2	4,5
Annen vareprod.	3,2	4,4	5,8
Primærnæringer[1]	5,4	3,6	5,1
Kraftforsyning	3,0	4,2	3,9
Bygg- og anleggsvirksomhet	2,5	4,6	6,1
Privat tjenesteyting	3,3	4,6	4,5
Varehandel	3,9	5,0	4,4
Samferdsel	3,0	4,4	4,1
Annen tjenesteyting	3,2	4,5	4,6
Off. forvaltning	3,0	4,4	4,0
Stat[2]	3,3	4,3	4,1
Sivil	2,9	4,2	4,1
Forsvaret	2,7	3,8	4,1
Kommune	2,9	4,5	4,0
Pr. timeverk			
I alt	4,4	4,8	5,0
Oljevirks. og utenr. sjøfart	1,6	6,0	7,1
Fastlands-næringer	4,5	4,8	4,9
Industri og bergverk	4,7	4,4	4,8
Annen vareprod.	4,0	4,7	6,0
Primærnæringer[1]	6,0	3,9	5,5
Kraftforsyning	4,3	4,5	4,3
Bygg- og anleggsvirksomhet	3,3	4,9	6,3
Privat tjenesteyting	4,5	4,9	4,8
Varehandel	5,2	5,3	4,9
Samferdsel	4,0	4,8	4,7
Annen tjenesteyting	4,3	4,8	5,0
Off. forvaltning	4,4	4,8	4,5
Stat[2]	4,6	4,6	4,7
Sivil	4,4	4,2	4,7
Forsvaret	3,1	4,2	4,4
Kommune	4,2	4,8	4,5

[1] En sysselsettingsnedgang i jordbruket (med lavt lønnsnivå) i 1997 og kraftig økt sysselsetting i fiske og fangst (med høyt lønnsnivå) bidro til en "vridningseffekt" slik at gjennomsnittlig lønnsvekst for primærnæringene samlet er langt sterkere enn for sektorene hver for seg.
2 Nedgang eller lav vekst i antall rekrutter (med lavt lønnsnivå) førte i 1995 og 1996 til "vridningseffekter" som bidro til å trekke opp lønnsveksten i statsforvaltningen.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Noen lønnsbegreper

Lønn pr. normalårsverk: Nasjonalregnskapsbegrep som er lik forholdstallet mellom total lønn inklusive overtidsgodtgjørelse samt lønn under sykdom og permisjon betalt av arbeidsgiver på den ene siden og antall normalårsverk på den andre. Antall normalårsverk defineres som summen av antall heltidsansatte og antall deltidsansatte omregnet til heltidsansatte.

Lønn pr. timeverk: Nasjonalregnskapsbegrep som er lik forholdstallet mellom total lønn (definert som ovenfor) og antall utførte timeverk regnet inklusive overtid og eksklusive fravær.

Årslønn: Begrep som bl.a. benyttes av Det tekniske beregningsutvalget (TBU) for inntektsoppgjørene og som omfatter samlet lønn eksklusive overtidsgodtgjørelse en lønnstaker oppnår hvis vedkommende har utført et avtalefestet normalårsverk og året har en normal lengde. Lønnsveksten med utgangspunkt i dette begrepet ligger normalt nær opp til veksten i *lønn pr. normalårsverk*. Avvik for sammenliknbare grupper vil i første rekke ha sammenheng med endringer i omfanget av overtid. Normalt vil det også oppstå forskjeller i gjennomsnittsutvikling for hele økonomien fordi TBU ikke dekker alle sektorer (bl.a. ikke utenriks sjøfart) og fordi det benyttes en annen metode i sammenveiingen av lønnsutviklingen i enkelt næringene.

Reallønnsutviklingen etter 1978

Deflatering av foreløpige lønnstall fra nasjonalregnskapet med konsumprisindeksen, viser at reallønnsveksten i fjor var 2,0 prosent regnet pr. normalårsverk. Året før var veksten 3,2 prosent, den klart høyeste på 20 år. I 1995 gikk reallønningene opp med 0,8 prosent.

Mens reallønningene pr. normalårsverk økte med bare 1,7 prosent fra 1979 til 1989, har veksten hittil på 1990-tallet vært 13,1 prosent. Noe av årsakene til dette forholdet er at 1989 og 1997 er svært forskjellige i konjunktursammenheng og at noe av inntektsveksten på 1980-tallet ble tatt ut i form av redusert arbeidstid. Regnet pr. timeverk var den samlede reallønnsveksten på 1980-tallet 6,1 prosent, mens veksten så langt på 1990-tallet har vært 14,3 prosent.

Etter tre år med negativ reallønnsutvikling kom man i 1982 inn i en seksårsperiode med positiv reallønnnsvekst. Realtimelønningene steg i denne perioden med 1,5 prosent i gjennomsnitt pr. år. Hittil på 1990-tallet har reallønn pr. timeverk gått opp i alle år og i gjennomsnitt har veksten vært på 1,7 prosent.

Reallønnsvekst
Prosent

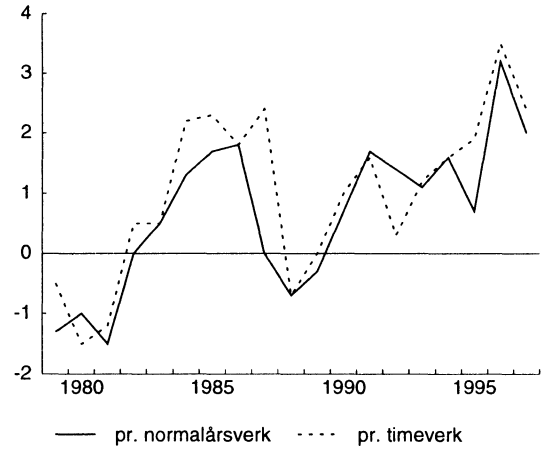

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

er av TBU anslått å ha bidratt med 1 3/4 prosentpoeng til årslønnsveksten, mot 1,6 prosentpoeng året før.

I offentlig sektor ble det gitt et generelt tillegg på 2500 kroner pr. år, som sammen med andre tariff-bestemte lønnsjusteringer, er beregnet å ha gitt et bidrag til årslønnsveksten på 1,4 prosentpoeng i staten og 1,1 prosentpoeng i kommunene. Lønnsglidningen i offentlig sektor ser i 1997 ut til å ha vært noe høyere enn vanlig. Av tallene fra TBU følger det at lønnsglidningen gjennom 1997 ga et bidrag til årslønnsveksten på om lag 0,5 prosent i staten og noe mindre i kommunene.

Lønnsoppgjøret i 1998 er et hovedoppgjør. Dette peker isolert sett i retning av noe høyere tarifftillegg. Det gjennomsnittlige overhenget inn i 1998 er av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) anslått til 1,5 prosent, mot 2,0 prosent året før. Justert for normale sesongvariasjoner kom arbeidsledigheten ifølge AKU ned i 3,8 prosent av arbeidsstyrken i 4. kvartal i fjor, og flere deler av arbeidsmarkedet må betraktes som stramt. Lønnsomheten i næringslivet har imidlertid utviklet seg svakere gjennom de to siste årene, enn forut for hovedoppgjøret i 1996. Konsumprisveksten antas bli om lag den samme i år som i fjor, noe som isolert sett skulle virke stabiliserende på lønnsutviklingen.

Prisutviklingen

Konsumprisindeksen (KPI) økte med 2,6 prosent fra 1996 til 1997, mot 1,3 prosent året før. Endringer i avgiftene forklarer mye av forskjellen i prisveksten mellom de to årene. I 1996 bidro en reduksjon i bilavgiftene til å trekke prisstigningen ned, mens avgiftsendringene i fjor bidro til å trekke prisstigningen opp.

I forhold til et prisjustert avgiftssystem, har Finansdepartementet anslått at bidraget til prisveksten fra endringene i avgifts- og subsidiesatsene var -0,2 prosentpoeng fra 1995 til 1996 og +0,5 prosentpoeng fra 1996 til 1997. Justert for avgiftsendringer, økte prisstigningstakten fra 1,5 til 2,1 prosent fra 1996 til 1997. Også andre spesielle forhold bidro til oppgangen i prisvekst. Priskrigen på bensin, svingningene i verdensmarkedsprisen på kaffe og det unormalt sterke og langvarige sesongsalget på klær i 1996 bidro til lavere prisvekst i 1996 og høyere i 1997. Samlet forklarer den ulike prisveksten i de to årene som følger av disse forholdene om lag 0,4 prosentpoeng av den avgiftsjusterte oppgangen i prisveksten fra 1996 til 1997. Økt vekst i husleiene forklarer ytterligere 0,1 prosentpoeng.

Etter at KPI-veksten målt fra samme måned året før var nede i 0,9 prosent i juni 1996, bidro bortfall av momskompensasjonen på en del matvarer fra 1. juli 1996 og en kraftig økning i elektrisitetsprisene gjennom høsten 1996 til gradvis økning i prisveksten. I desember 1996 var prisveksten på 12-månedersbasis 1,8 prosent. Ytterligere økning i

Konsumprisindeksen etter konsumkategori
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-des. 1996	Jan.-des. 1997	Des. 1997
I alt	1,3	2,6	2,3
Matvarer	1,7	3,5	2,2
Drikkevarer og tobakk	2,3	6,4	6,2
Klær og skotøy	-3,1	-0,1	-0,1
Bolig, lys og brensel	2,4	2,7	2,7
Møbler og hush.art	1,3	1,2	1,0
Helsepleie	3,2	3,3	3,9
Reiser og transport	0,3	3,0	4,4
Fritidssysler og utd.	1,0	1,8	1,8
Andre varer og tjenester	2,2	2,2	2,5

Harmoniserte konsumprisindekser (hkpi)

Den harmoniserte konsumprisindeksen (HKPI) er en indikator for bruk i sammenlikninger av prisutviklingen i EØS-området, idet indeksen for hvert land er laget over en felles mal (som på enkelte punkter atskiller seg noe fra KPI). HKPI baserer seg i hovedsak på det samme prismaterialet som KPI, men enkelte varer/tjenester som er problematiske å sammenlikne mellom land er foreløpig utelatt, blant annet selveieres bokostnader (representert ved husleie i KPI). De varer og tjenester som dekkes i HKPI utgjør for Norges del om lag 86 prosent av vektgrunnlaget til KPI.

Harmoniserte konsumprisindekser (hkpi)
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-des. 1996	Jan.-nov. 1997	Nov. 1997	Des. 1997
Norge	0,7	2,6	2,1	2,2
EU	2,4	1,7	1,8	..

Kilde: EUROSTAT og Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisindekser
Prosentvis endring fra samme måned året før

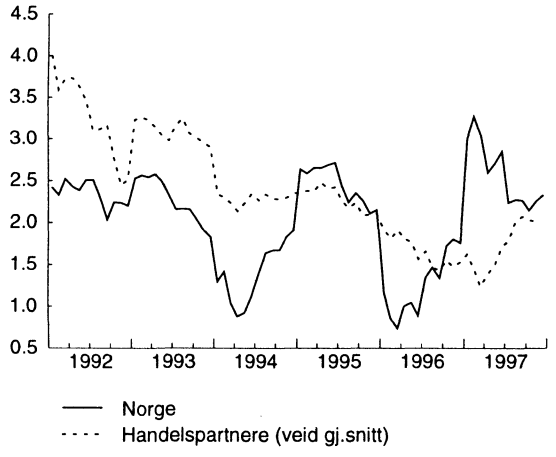

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

elektrisitetsprisene samt avgiftsøkninger fra 1. januar 1997 (og at avgiftsnedsettelsen året før ikke lenger trakk prisstigningen ned) bidro til at prisstigningstakten i januar 1997 økte til 3,0 prosent. Blant annet på grunn av unormalt langvarig klessalg vinteren 1996 (som ikke gjentok seg i 1997) nådde prisstigningen en topp i februar 1997 med 3,3 prosent. Reduksjoner i elektrisitetsprisene våren 1997 bidro til at prisstigningstakten deretter ble dempet. I juli bidro både ytterligere nedgang i elektrisitetsprisene og det forhold at bortfallet av momskompensasjon ikke lenger påvirket 12-månedersratene til at prisstigningen falt ned til 2,2 prosent. Deretter har prisstigningstakten holdt seg forholdsvis stabilt rundt dette nivået. En klart sterkere vekst i bensinprisene gjennom annet halvår i fjor enn gjennom samme periode året før, har motvirket effektene av den motsatte utvikling for elektrisitetsprisene.

Også i 1997 var det forholdsvis stor spredning i prisveksten for ulike konsumgrupper. Som i 1996, hadde gruppen *klær og skotøy* den laveste prisveksten med -0,1 prosent, mens prisveksten for *drikkevarer og tobakk* var høyest med 6,4 prosent. For de øvrige konsumgruppene lå prisøkningene i området 1,2 til 3,5 prosent.

Mens prisstigningen i første halvår 1997 var klart høyere i Norge enn i EU og hos våre viktigste handelspartnere, har utviklingen i annet halvår vært mer sammenfallende. Målt ved den harmoniserte konsumprisindeksen, var forskjellen i prisvekst mellom Norge og EU i november 1997, redusert til 0,3 prosentpoeng etter å ha vært oppe i hele 1,7 prosentpoeng i mars. Forskjellen mellom den norske KPI-veksten og den gjennomsnittlige konsumprisveksten hos Norges viktigste handelspartnere, har hatt et liknende forløp. I februar og mars i fjor var forskjellen oppe i 1,9 prosentpoeng, mens forskjellen i oktober var kommet ned i 0,1 prosentpoeng. Prisveksten hos våre viktigste handelspartnere har i gjennomsnitt på 12-måneders basis holdt seg meget stabilt rundt 2,0 prosent fra august og til november som er den siste måneden det pr. i dag finnes tall for. Tilløpet til oppgang i den norske prisstigningstakten mot slutten av året førte derfor til at forskjellen i prisstigning i november økte til 0,3 prosentpoeng.

Husholdningene

Disponibel realinntekt: Sterk vekst fra 1996 til 1997

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk husholdningenes disponible inntekter (se boks) nominelt opp med om lag 6 prosent fra 1996 til 1997. Med en vekst i nasjonalregnskapets deflator for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner på 2,8 prosent, ga dette en vekst i husholdningenes disponible realinntekter på rundt 3,2 prosent. Til sammenligning var veksten fra 1995 til 1996 i underkant av 4,5 prosent.

Husholdningenes samlede lønnsinntekter gikk reelt sett opp med 5 prosent fra 1996 til 1997 og ga det klart største bidraget til veksten i disponibel realinntekt. Bak denne utviklingen lå en vekst i utførte normalårsverk for lønnstakere på 3,2 prosent og en oppgang i gjennomsnittlig reallønn pr. normalsårsverk på om lag 1,8 prosent.

Med om lag samme utvikling i husholdningenes blandede inntekter i 1997 som året før ga denne inntektsposten ingen bidrag til veksten i disponibel realinntekt. Vekstbidraget fra denne inntektsposten var også nær null fra 1995 til 1996. Stønadene fra det offentlige økte reelt sett med vel 1 prosent fra 1996 til 1997. Dette tilsvarer et bidrag på i underkant av et halvt prosentpoeng til veksten i disponibel realinntekt, om lag 0,8 prosentpoeng lavere enn vekstbidraget året før. Det forholdsvis beskjedne bidraget fra stønadsveksten i fjor må ses i sammenheng med nedgangen i antall arbeidsledige.

Husholdningenes innbetaling av skatt på inntekt og formue gikk reelt sett opp med 5,7 prosent fra 1996 til 1997 og ga et negativt bidrag til veksten i husholdningenes disponible realinntekter på i underkant av 2,5 prosentpoeng. Med om lag uendrede gjennomsnittlige skattesatser, må dette vekstbidraget tilskrives den sterke realinntektsveksten som fant sted i fjor.

Utviklingen i husholdningenes netto formuesinntekter (dvs. formuesinntekter fratrukket formuesutgifter) ga et positivt bidrag til veksten i disponibel realinntekt på i overkant av et halvt prosentpoeng fra 1996 til 1997. Denne utviklingen kan føres tilbake til oppgang i husholdningenes netto rentebærende fordringer fra 1996 til 1997, i det rentenivået viste nedgang og husholdningene også i utgangspunktet var i nettofordringsposisjon.

Husholdninger og idelle organisasjoner. Inntekter og utgifter[1]
Milliarder kroner

	Mrd. kroner		Mrd. 1996-kroner	Realvekst[2] 1996-1997	Bidrag til vekst i disponibel realinntekt
	1996	1997	1997	Prosent	Prosentpoeng
Inntekter	807,6	852,6	829,8	2,7	4,4
Lønn	470,8	508,1	494,5	5,0	4,7
Blandet inntekt	94,7	97,2	94,6	-0,1	0,0
Formuesinntekter	38,4	35,3	34,3	-10,6	-0,8
Offentlige stønader	154,5	160,6	156,3	1,2	0,4
Andre inntekter	49,2	51,4	50,1	1,6	0,2
Utgifter	300,3	314,7	306,3	2,0	-1,2
Skatt av inntekt og formue[3]	216,7	235,3	229,0	5,7	-2,4
Formuesutgifter	44,3	38,1	37,1	-16,2	1,4
Andre utgifter	39,3	41,3	40,2	2,1	-0,2
Disponibel inntekt	507,3	537,9	523,5	3,2	
Korr. sparing i pensj.fond	4,5	5,1	5,0	10,1	
Konsum	484,3	512,9	499,2	3,0	
Sparing	27,6	30,1			
Kapitaloverføringer, netto	-1,2	-1,3			
Nettorealinvesteringer	8,2	9,9			
Netto finansinvestering[4]	18,1	18,9			
Memo:					
Sparerate	5,4	5,6			
Netto finansinvesteringsrate[5]	3,6	3,5			

[1] På grunn av avrundingsfeil summerer ikke underkomponentene seg nøyaktig opp til totaltallene.
[2] Nasjonalregnskapets prisindeks for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner er brukt som deflator.
[3] Tallet for skatt av inntekt og formue i 1996 er forandret i forhold til tidligere publiserte tall.
[4] Netto finansinvestering er definert som sparing pluss kapitaloverføringer (netto) minus nettorealinvesteringer.
[5] Netto finansinvesteringsrate er definert som netto finansinvestering som andel av disponibel inntekt.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Noen nasjonalregnskapsbegreper

Som en del av hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er det utarbeidet nye tall for realkapital og kapitalslit. Det innebærer at tall for driftsresultat nå kan regnes netto, dvs. med fratrekk av kapitalslit. Som en følge av dette er også alle nasjonalregnskapsstørrelser som direkte eller indirekte er avledet fra driftsresultatstall regnet netto. De viktigste av disse omtales nedenfor, sammen med noen nye inntektsbegreper.

- *Blandet inntekt* omfatter i tillegg til driftsresultat lønn til selvstendig næringsdrivende.
- *Andre inntekter* omfatter stønader fra utlandet, overføringer til ideelle organisasjoner og andre overføringer til husholdninger fra innenlandske sektorer utenom det offentlige.
- *Andre utgifter* omfatter stønader til utlandet, og overføringer fra husholdninger til innenlandske sektorer utenom det offentlige.
- *Disponibel inntekt* er lik differansen mellom lønn, blandet inntekt, formuesinntekter, offentlige stønader og andre inntekter på den ene siden og skatter, formuesutgifter og andre utgifter på den andre.
- *Sparing* er definert som disponibel inntekt pluss korreksjon for sparing i pensjonsfond minus konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner.
- *Sparerate* er definert som sparing som andel av disponibel inntekt.

Korrigert sparerate

I Nasjonalregnskapet tas det ikke hensyn til at varige konsumgoder utenom bolig yter konsumtjenester utover det året de anskaffes. Ved beregning av den korrigerte spareraten anslås først tjenestekonsumet av varige goder. Tjenestekonsumet av varige goder er definert lik summen av verdiforringelsen og realavkastningen på beholdningen av slike goder, og erstatter kjøpene av disse godene når korrigert konsum beregnes. Realavkastningen, som også nyttes til å korrigere inntekt for husholdningene, er satt lik 2,5 prosent.

Varige konsumgoder utenom bolig består av egne transportmidler (dvs. hovedsakelig personbiler), møbler, elektriske artikler og varige fritidsvarer. Vegdirektoratets tall for registrerte personbiler etter alder har blitt utnyttet for beregning av den tekniske depresieringen av bilbeholdningen. Siden en ikke har tilsvarende tall for andre konsumgoder har en lagt til grunn samme overlevelsesprofil som for personbiler.

Beregningen av verdiforringelsen for varige goder utenom bolig er gjennomført uten at en har brukt observerte data for annenhåndspriser for disse kapitalgodene. Ved beregning av bruktprisene har en gjort en forenklende antagelse om et perfekt fungerende annenhåndsmarked. En slik antagelse gjør det mulig å avlede bruktprisene ut fra kjennskap til den fysiske depresieringen samt priser på nye varige konsumgoder.

Hverken ved beregning av den ordinære eller korrigerte spareraten er omvurdering av verdien på varige konsumgoder innarbeidet i inntektsanslaget. Utviklingen i spare-

Konsum og sparing i husholdninger og ideelle organisasjoner: Svak oppgang i spareraten fra 1996 til 1997

Ifølge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet gikk konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner reelt sett opp med 3 prosent fra 1996 til 1997, etter en vekst på vel 4,5 prosent året før. Med en økning i husholdningenes disponible realinntekter på 3,2 prosent, innebærer dette en svak oppgang i spareraten (se boks) fra 5,4 prosent i 1996 til 5,6 prosent i 1997.

Ifølge Norges Banks finansregnskap pr. 2. kvartal 1997 har husholdningenes netto fordringer stort sett vokst raskere enn deres disponible inntekter siden slutten av 1988. Ved utgangen av 2. kvartal 1997 var nettofordringsraten, dvs. netto fordringer i prosent av disponibel inntekt, kommet opp i 49,8 prosent (sesongjustert), mot 43,2 prosent ved utgangen av 2. kvartal 1996 og 38,8 prosent ved utgangen av 2. kvartal 1995. Ifølge Norges Bank kan veksten i nettofordringsraten i 1. halvår 1997 i hovedsak tilskrives kursgevinster på aksjer og verdipapirfondsandeler samt økte forsikringskrav.

Ved beregning av konsum og sparing for husholdningssektoren legger nasjonalregnskapet til grunn at varige forbruksgoder utenom bolig konsumeres i sin helhet i det året de anskaffes. Hvis en alternativt betrakter kjøp av varige konsumgoder utenom bolig som investering, kan en beregne en korrigert sparerate som tar hensyn til at konsumkapitalen yter tjenester over flere år (se boks). En sammenligning av forløpet og størrelsen på endringene til den korrigerte og den ordinære spareraten viser at de to spareratene utviklet seg forskjellig over perioden 1992-1997. Mens den ordinære spareraten (netto) anslagsvis gikk opp med 0,2 prosentpoeng fra 1996 til 1997, gikk den korrigerte spareraten opp med om lag 0,6 prosentpoeng. Oppgangen i den korrigerte spareraten i 1997 har blant annet sammenheng med at veksttakten for kjøp av varige goder, i første rekke kjøp av egne transportmidler, gikk ned sammenlignet med foregående år.

Varekonsumet: Avtagende vekst

I 1997 utgjorde varekonsumet om lag 54 prosent av totalt konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk varekonsumet opp med 2,6 prosent i volum fra 1996 til 1997, etter en vekst på 6 prosent året før. Varekonsumet viste en markant sesongjustert nedgang i 1. kvartal, og nivået lå over 2,5 prosent under gjennomsnittet for hele året. Gjennom 2., 3. og 4. kvartal viste derimot varekonsumet en moderat økning.

En nedgang i veksten i kjøp av personbiler fra i overkant av 42 prosent i 1996 til i overkant av 6 prosent i 1997 ga et betydelig bidrag til at utviklingen i varekonsumet ble mer dempet i fjor enn året før. Antall førstegangsregistrerte per-

Utviklingen i personlig konsum

I og med hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er personlig konsum innført som et nytt begrep. Personlig konsum er definert som summen av konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner og individuelt konsum i offentlig forvaltning. Med individuelt konsum i offentlig forvaltning forstår en forbruk som er knyttet til enkeltindivider. Konsumet i offentlig forvaltning inneholder i tillegg en kollektiv komponent der generell administrasjon, forsvar, rettsvesen mv. inngår. Individuelt konsum i offentlig forvaltning utgjorde i 1997 i underkant av 143 milliarder kroner. Volumveksten for individuelt konsum i offentlig forvaltning var i 1997 på om lag 3 prosent, noe som tilsvarte veksten i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. Volumveksten for personlig konsum var følgelig på høyde med veksten i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner.

Utviklingen i personlig konsum
Volum- og prisendring fra foregående år i prosent

	Mrd. kroner[1] 1997	Volum-endring 1996	Volum-endring 1997	Pris-endring 1996	Pris-endring 1997
Konsum i hush. og ideelle org.	512,9	4,7	3,0	1,1	
Individuelt konsum i off. forv.	142,7	3,6	3,0	3,3	
- Statsforvaltningen	31,6	6,0	1,9	1,5	2,6
- Kommuneforvaltningen	111,1	2,9	3,3	3,8	3,3
Personlig konsum	655,6	4,4	3,0	1,6	2,9

[1] Nivåtall i løpende kroner.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utviklingen i husholdningers og ideelle organisasjoners konsum fordelt på hovedgrupper
Volum- og prisendring fra foregående år i prosent

	Mrd. kroner[1] 1997	Volum-endring 1996	Volum-endring 1997	Pris-endring 1996	Pris-endring 1997
Varekonsum	276,5	6,0	2,6	0,6	2,7
Tjenestekonsum	230,3	2,6	2,7	1,6	3,2
- Husholdninger	204,7	2,8	2,6	1,3	3,2
- Ideelle organisasjoner	25,6	0,8	3,2	3,8	3,2
Hushold. konsum i utlandet	22,1	5,6	12,4	3,4	-0,1
Utlendingers konsum i Norge	15,9	0,0	1,5	1,7	2,9
Konsum i hush. og ideelle org.	512,9	4,7	3,0	1,1	2,8

[1] Nivåtall i løpende kroner.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sonbiler gikk, ifølge tall fra Vegdirektoratet, opp fra om lag 146 900 i 1996 til om lag 154 600 i 1997. Utviklingen i bilkjøpene må imidlertid ses i lys av de uttømte effektene av reduserte bilavgifter og økt vrakpant ett år tidligere. De reduserte bilavgiftene bidro til en nedgang i prisene på i underkant av 5 prosent i 1996, mens prisene steg med i overkant av 2 prosent i fjor.

Forbruket av klær og sko økte med 3,8 prosent fra 1996 til 1997 etter en oppgang på 6,3 prosent året før. Varekategorien andre varige goder, som blant annet omfatter møbler og elektriske artikler og utstyr til fritidssysler og underholdning, viste også sterk vekst i fjor. Ved siden av en betydelig vekst i disponibel realinntekt, har trolig den sterke

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Volum- og prisendring fra foregående periode i prosent. Sesongjustert hvis ikke annet fremgår

	Mrd. kroner 1997[1]	Volumendring 97.1	97.2	97.3	97.4	1997[2]	Prisendring 97.1	97.2	97.3	97.4	1997[2]
Matvarer	66,0	-1,3	0,2	1,5	-0,4	0,3	0,9	0,7	0,3	0,7	3,0
Drikkevarer og tobakk	35,0	-5,4	3,4	6,8	0,3	0,4	3,4	1,5	0,2	1,1	6,1
Elektrisitet	18,7	-0,2	-0,3	-1,0	-1,2	-2,4	2,6	-4,5	-5,4	-0,1	5,0
Brensel	3,1	-9,8	17,3	-0,2	10,4	2,6	-3,4	-0,1	0,4	0,0	1,4
Driftsutg. til egne transportmidler[3]	34,0	-5,0	2,7	0,5	-0,9	-0,4	3,8	2,0	0,9	2,0	6,9
Klær og skotøy[4]	27,5	-0,1	2,5	0,1	1,1	3,8	1,0	-1,4	-1,7	0,5	-0,4
Andre varige goder	43,3	-0,1	5,6	-1,0	-0,3	7,5	-0,3	0,1	0,0	-0,1	0,1
Helsepleie	12,5	-0,2	2,9	1,8	0,9	4,5	0,7	0,2	1,1	0,0	2,1
Bolig	86,2	0,3	0,2	0,2	0,2	1,0	0,7	0,7	0,9	0,7	2,6
Kjøp av egne transportmidler	27,1	-2,3	4,7	1,2	0,8	6,2	1,5	0,2	-0,4	0,5	2,1
Offentlig transportmidl, post mv.	31,4	0,1	5,7	-1,9	-1,1	6,5	-1,2	1,5	-0,4	-0,6	0,0
Andre varer	28,3	0,2	2,9	-0,5	0,5	4,2	0,7	0,8	0,4	0,3	2,6
Andre tjenester	68,1	0,6	-0,4	1,4	1,4	2,7	4,4	-0,7	-0,4	-0,7	4,8
Ideelle organisasjoner	25,6	1,1	2,3	-0,2	0,6	3,2	2,1	-1,3	1,4	0,4	3,2
Hushold. konsum i utlandet	22,1	3,4	7,0	0,6	1,5	12,4	-1,5	2,7	1,4	-1,1	-0,1
Utlendingers konsum i Norge	-15,9	0,8	1,8	-0,7	5,1	1,5	1,6	0,4	0,9	0,4	2,9
Konsum i hush. og ideelle org.	512,9	-0,7	2,3	0,7	0,1	3,0	1,4	0,2	0,1	0,3	2,8
- tendens[5]		0,7	1,1	0,9	0,3		0,8	0,4	0,1	0,3	

[1] På grunn av avrundingsfeil summerer ikke undergruppene seg nøyaktig opp til totaltallet.
[2] Ikke sesongjustert.
[3] Denne varekategorien inkluderer varer som reservedeler, bensin og olje mv. og tjenester som bilforsikring og verkstedreparasjoner mv.
[4] Denne varekategorien omfatter også en ubetydelig andel tjenester.
[5] Endring i sesongjustert og glattet serie.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Husholdningenes sparerate

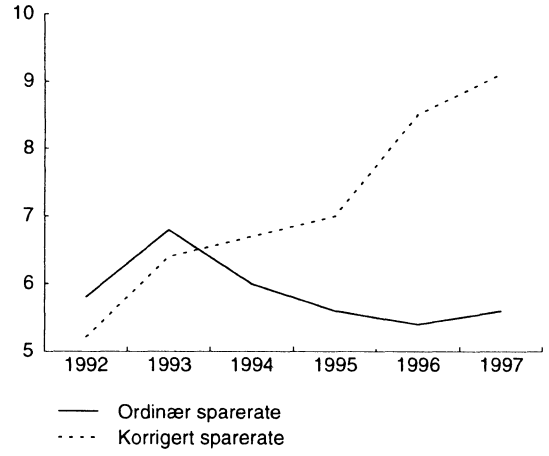

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
Sesongjustert. 1993=100

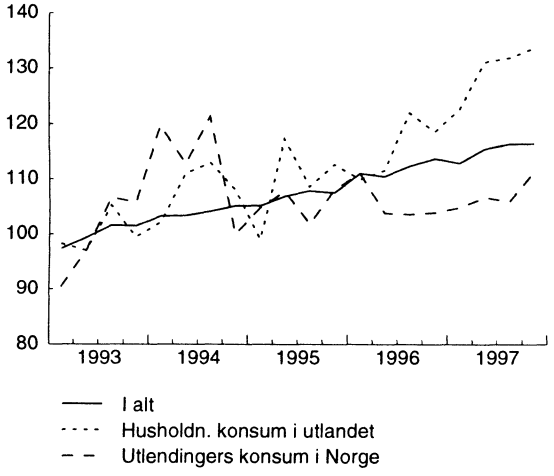

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

oppgangen for disse varegruppene sammenheng med en svært gunstig prisutvikling. Mens nasjonalregnskapets prisdeflator for konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner gikk opp med 2,8 prosent i 1997, gikk prisene på klær og sko ned med i underkant av 0,5 prosent, mens prisene på andre varige goder holdt seg om lag uendret.

Mens husholdningenes forbruk av brensel gikk opp fra 1996 til 1997, var det en klar nedgang i elektrisitetskonsumet. Den samlede nedgangen i energiforbruket på vel 1,5 prosent må ses i sammenheng med en høyere middeltemperatur i 1997 enn i 1996, i tillegg til at økte priser trolig bidro til å dempe forbruket noe.

Matvarekonsumet, som har en konsumandel på rundt 13 prosent, endret seg lite fra 1996 til 1997, etter en vekst på vel 1 prosent året før. Utviklingen i matvarekonsumet i fjor kan henge sammen med at matvareprisene gikk opp noe mer enn gjennomsnittet av prisene for alle konsumgrupper sett under ett. Konsumet av drikkevarer og tobakk gikk svakt opp i 1997, etter en økning på 2,8 prosent året før. Den svake utviklingen for denne varekategorien i fjor må ses i sammenheng med økte avgifter som bidro til å øke prisene med vel 6 prosent.

Tjenestekonsumet: Jevnere vekst

I 1997 utgjorde tjenestekonsumet rundt 45 prosent av totalt konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner. Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at volumveksten for tjenestekonsumet i alt i 1997 var på høyde med veksten i 1996. Samtidig er oppgangen på høyde med veksten i varekonsumet i samme periode.

På årsbasis var det vekst i alle tjenestekonsumkategorier foruten tjenester knyttet til reparasjoner av klær og sko som gikk noe ned. Konsumet av boligtjenester, som utgjør rundt 17 prosent av totalt konsum, gikk opp med 1 prosent fra 1996 til 1997, om lag på linje med veksten året før. Dette bidro vesentlig til avdemping i veksten i tjenestekonsumet i fjor. Den dominerende komponenten i boligkonsumet er verdien av tjenestestrømmen fra boligkapitalen. Denne er beregnet ved å utnytte informasjon om husleie knyttet til ulike boligkategorier. Ifølge de foreløpige nasjonalregnskapstallene gikk denne delen av boligkonsumet opp med om lag 1 prosent både i 1996 og 1997.

Konsumet av tjenester knyttet til drift av egne transportmidler gikk også moderat opp fra 1996 til 1997. Den svake oppgangen henger trolig sammen med den avtagende veksten i bilsalget i samme periode, i tillegg til at prisene på bilforsikring og reparasjonstjenester til sammen økte markant med 7,5 prosent.

Bruk av offentlige transportmidler og post- og teletjenester var den kategorien i tjenestekonsumet som vokste sterkest i 1997. På grunn av nedgang i tellerskrittsatser, har prisen på teletjenester blitt betydelig redusert i de senere årene. Dette har virket stimulerende på forbruket av slike tjenester.

Utviklingen i korreksjonspostene

Mens husholdningenes konsum i utlandet økte med hele 12,4 prosent fra 1996 til 1997, var det en svak oppgang i utlendingers konsum i Norge. Tall fra Statistisk sentralbyrås hotellstatistikk viser at antall overnattinger foretatt av utlendinger var om lag uendret fra 1996 til 1997, etter en oppgang fra 1995 til 1996. Som et resultat av hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er nivået på husholdningenes konsum i utlandet betydelig nedjustert i forhold til gamle nasjonalregnskapskonvensjoner. Dette har sammenheng med at selskapsreiser nå regnes som en egen konsumgruppe under konsum av transporttjenester og at forretningsreisendes andel av konsumutgiftene i utlandet er omklassifisert til produktinnsats.

Kontantstøttereformen

Fra 1. august 1998 vil familier med barn mellom 1 og 2 år som ikke benytter seg av omsorgsløsninger som drives med statlig driftstilskudd, motta en kontantstøtte eller et omsorgstilskudd. Fra 1. januar 1999 er det planer om å utvide reformen til også å omfatte 2-åringer. Foreløpig er det ikke avgjort nøyaktig hvordan kontantstøttereformen skal utformes. Vi legger til grunn at størrelsen på kontantstøtten vil tilsvare satsene for statstilskuddet i barnehagene. Det vil si at hvis en familie med barn i den aktuelle alderen ikke benytter noen form for tilsyn i barnehage, vil de motta 36 140 kroner, som er tilskuddssatsen for en barnehageplass med 41 timer eller mer i åpningstid pr. uke.

I tabell 1 vises satsene for statstilskuddet i barnehagene. Størrelsen på kontantstøtten fremkommer som tilskuddet til fulltidsplass minus statstilskuddet til den barnehagetjenesten som benyttes.

Tabell 1. Statstilskuddet i barnehagene for barn under 3 år. 1998

Timer pr. uke	6-15	16-20	21-30	31-40	41+
Statstilskudd i kroner	6 350	15 450	20 130	29 100	36 140

Tabell 2. Antall husholdninger med 1-årige og 2-årige barn år, kategorisert etter type barnetilsyn og yrkesaktivitet*. Prosentandeler i parentes (274 obs.)

	Tilsynsform		
Yrkesaktivitet	Barnehage	Dagmamma og andre typer betalt barnepass	Eget tilsyn og ubetalt pass
Ingen eller 1 yrkesaktiv	12 300 (22)	9 900 (18)	34 800 (61)
2 yrkesaktive	19 700 (28)	27 600 (39)	23 600 (33)
Alle	32 000 (25)	37 500 (29)	58 400 (46)

*Individene er klassifisert som yrkesaktive dersom arbeidsinntekten overstiger minstepensjonen.
Kilde: Levekårsundersøkelsen 1995, skattemodellen LOTTE.

I det følgende skal vi se nærmere på de husholdningene som i første omgang omfattes av kontantstøttereformen og diskutere noen mulige effekter av ordningen. Til dette benytter vi et datamateriale der inntektstall fra mikrosimuleringsmodellen LOTTE er satt sammen med informasjon fra Statistisk sentralbyrås Levekårsundersøkelse. Levekårsundersøkelsen ble siste gang gjennomført ved årsskiftet 1994/95. Barnehagedekningen har økt noe siden den gang. Ved utgangen av 1994 var barnehagedekningen blant 1-åringer og 2-åringer 28,6 prosent, mens den ved utgangen av 1996 var økt til 33,8 prosent. Det lave antall observasjoner i Levekårsundersøkelsen gjør at det er usikkerhet knyttet til de tallene som presenteres.

Tabell 2 viser antall husholdninger med 1-årige og 2-årige barn kategorisert etter yrkesaktivitet og etter type barnepass. En ser av tabellen at om lag 25 prosent av disse husholdningene benytter pass i barnehager.

Hvordan påvirkes disse husholdningene av kontantstøttereformen? Husholdninger som benytter annen type betalt barnepass eller som passer barna selv vil motta en arbeidsfri inntektsøkning på 36 140 kr. Empiriske arbeidstilbudsstudier viser at en familie som regel bruker deler av en inntektsøkning til å redusere arbeidstiden, dvs. de kjøper seg mer fritid. En kan derfor regne med at noen av disse familiene reduserer yrkesaktiviteten.

Ettersom innføring av kontantstøtte virker direkte og på en entydig måte inn på prisforholdet mellom pass i barnehager og andre former for tilsyn, er det imidlertid særlig i de om lag 30 000 husholdningene med barn i barnehage en kan forvente adferdsendringer som følge av reformen.

En mulig effekt er at disse familiene skifter fra pass i barnehage til annen type betalt barnepass. Ifølge Statistisk sentralbyrås foreldrebetalingsundersøkelser betalte foreldre med bruttoinntekt over 375 000 kroner i overkant av 2 800 kroner i gjennomsnitt (pr. mnd) for en heldagsplass i barnehage i 1997. Levekårsundersøkelsen viser at de gjennomsnittlige prisene for pass av dagmamma er noe høyere enn foreldrebetalingen i barnehagene, anslagsvis 5-10 prosent. Kontantstøttereformen endrer dette prisforholdet gjennom at barnehageplassene blir relativt dyrere. Følgelig blir barnepass hos dagmamma eller andre typer betalt barnepass økonomisk sett mer attraktivt. Dersom kvaliteten på pass i barnehagen og pass i andre betalte ordninger er lik, vil en kunne regne med at en stor andel av de som i dag benytter seg av barnehagetilbudet og som fortsatt ønsker å være yrkesaktive, vil gå over til å benytte tilsyn av dagmamma, ansette en au-pair, e.l.

Foreldre vurderer imidlertid neppe kvaliteten i de ulike alternativene som like god. Ettersom det blir stilt større krav til fysiske omstendigheter og personalets faglige kvalifikasjon i barnehager enn hva som er tilfelle for dagmammaer og lignende ordninger, er sannsynligvis kvaliteten på barnepasset i dagmammamarkedet mer usikker enn hva den er i barnehagemarkedet. Barnehagene kan også være attraktive av hensyn til utviklingen av barnas sosiale ferdigheter, noe som tilsier at dagmammaer er et nærmere substitutt for de yngste barna enn for de litt eldre førskolebarna.

Forts.

... forts.

Tabell 3. Husholdningsinntekt før og etter kontantstøttereformen når tilsyn i barnehagene blir erstattet av eget tilsyn. Husholdninger med ett eller flere barn i alderen 1-2 år med barnehageplass (67 obs.)

	Før kontantstøttereformen			Etter kontantstøttereformen	
	Gjennom-snittlig husholdnings-inntekt etter skatt	Gjennom-snittlige utgifter til barnepass	Gjennomsnittlig husholdnings-inntekt etter skatt og utgifter til barnepass	Gjennomsnittlig husholdnings-inntekt etter skatt	Andelen av husholdningene som har høyere husholdnings-inntekt etter reformen, prosent
Andel (50 prosent) av husholdningene med lavest inntekt	249 700	25 300	224 400	232 700	56
Andel (50 prosent) av husholdningene med høyest inntekt	394 100	37 000	357 200	307 500	17
Total	322 700	31 200	291 500	270 500	36

En annen mulig effekt av kontantstøttereformen er at noen husholdninger reduserer yrkesaktiviteten til fordel for eget pass hjemme. I tabell 3 gir vi en tallmessig illustrasjon på hvordan husholdningsinntektene til familier med barn i barnehage påvirkes av kontantstøttereformen dersom de velger å passe egne barn hjemme. Det antas at personer med lavest arbeidsinntekt av ektefellene/samboerne og enslige forsørgere trekker seg helt ut av yrkeslivet og velger å passe alle førskolebarn hjemme (ikke bare 1-åringene og 2-åringene). Det må understrekes at alle familier med 1- og 2-åringer i barnehage er med i dette eksempelet, ikke bare de hvor begge foreldre er yrkesaktive. Eksempelet er bare ment som en illustrasjon. I virkeligheten vil en sannsynligvis ikke oppleve så dramatiske endringer som følge av reformen.

Tabell 3 viser at husholdningene med barn i barnehage i gjennomsnitt vil redusere husholdningsinntekten dersom de velger å passe barna selv, men at 36 prosent vil ha høyere husholdningsinntekt ved en slik tilpasning til reformen. En stor andel av de som tjener på reformen vil imidlertid være husholdninger der en av foreldrene allerede er hjemmeværende. Kolonnen i tabell 3 som viser andelen med høyere husholdningsinntekt etter reformen, bekrefter at det særlig blant husholdninger med lav samlet inntekt vil være mange som får høyere inntekt. Det er imidlertid viktig å gjøre oppmerksom på det lave antall observasjoner i tabell 3.

En kan konstruere en rekke ulike typeeksempler for hvilket inntektsnivå på inntekt nr. 2 i familien som gir lik husholdningsinntekt, enten personen med lavest inntekt i familien er yrkesaktiv eller passer barna hjemme etter reformen. Ett slikt er en familie i 1997 med 2 barn i barnehage, 1 barn i alderen 1-2 år, barnehageutgiftene er 39 600 (2 400 kr pr. mnd for første barn og 50 prosent søskenrabatt for andre barn) og faren tjener 240 000 kr. Med en arbeidsinntekt på 100 000 kr, vil moren ha 83 240 kr i inntekt etter skatt og 43 640 kr i inntekt etter skatt og barnehageutgifter. Dersom moren velger pass av egne barn hjemme, mottar hun 36 140 kr i kontantstøtte og ektefellens skatt reduseres med 7 413 kr som følge av skifte av skatteklasse. I sum er derfor husholdningsinntekten om lag uforandret ved å ta barna ut av barnehagen og ivareta den daglige omsorgen selv.

Minstepensjon

Regjeringen har med tilslutning fra Stortinget foreslått å øke ytelsen til minstepensjonister med 1 000 kroner pr. måned fra 1. mai 1998, eller med 12 000 kroner på årsbasis. Reformen vil ha betydelige konsekvenser for pensjonssystemet og for de offentlige utgiftene. Folketrygden har gjennom 1990-tallet tatt vesentlige skritt mot en lik pensjon for alle, og den foreslåtte økningen i minstepensjonen innebærer en ytterligere svekkelse av sammenhengen mellom tidligere lønnsinntekt og pensjonsytelse fra folketrygden. Systemet *nærmer* seg en situasjon hvor også pensjonister som har full opptjening og har jobbet heltid, men i et lavtlønnsyrke, tilnærmet vil ende opp som minstepensjonister. Den foreslåtte endringen innebærer en økning i brutto utgifter til alders-, uføre- og etterlattepensjon fra folketrygden på om lag 3 milliarder kroner på årsbasis, men mindre i 1998 fordi ordningen først blir gjort gjeldende fra 1. mai 1998. Merutgiftene til reformen vil avta over tid, fordi andelen som er minstepensjonister avtar.

Folketrygdens pensjoner

Alders- og uførepensjon fra folketrygden består av grunnpensjon, tilleggspensjon og særtillegg. Nedenfor følger en kort beskrivelse av beregningsreglene som gjelder fra 1998. Ytelsene fra folketrygden har en egen måleenhet kalt *grunnbeløpet*. Hvis grunnbeløpet indekseres med forventet lønnsvekst vil grunnbeløpet bli på 43 500 kroner i 1998, og dette tallet ligger til grunn for beregningene og figurene nedenfor.

Enslige pensjonister og pensjonister som forsørger ektefellen mottar en grunnpensjon på ett grunnbeløp, mens øvrige pensjonister mottar en grunnpensjon på 75 prosent av grunnbeløpet. Tilleggspensjonen beregnes i forhold til tidligere arbeidsinntekt, og er basert på hvor lenge man har jobbet og hvor mye man tjente. Full tilleggspensjon oppnås etter 40 år med yrkesaktivitet, det vil si antall inntektsår hvor arbeidsinntekten oversteg ett grunnbeløp. Videre omregnes arbeidsinntekten hvert år til pensjonspoeng, ved at arbeidsinntekten utover ett grunnbeløp divideres med grunnbeløpet som gjelder dette året. Folketrygden har et *opptjeningstak* ved at inntekt utover 6 grunnbeløp divideres med 3 ganger grunnbeløpet, og at inntekt utover 12 grunnbeløp ikke gir større pensjonspoeng. Sluttpoengtallet er gjennomsnittet av de 20 årene med høyest pensjonspoeng. Ved beregning av pensjonen multipliseres sluttpoengtallet med det gjeldende grunnbeløpet, slik at produktet reflekterer inntektsnivået som yrkesaktiv indeksert med veksten i grunnbeløpet. Ved full opptjening utgjør tilleggspensjonen 42 prosent av sluttpoengtallet multiplisert med grunnbeløpet:

$$\text{Tilleggspensjon} = 0{,}42 \times (\text{poengår}/40) \times (\text{sluttpoengtallet} \times \text{grunnbeløpet})$$

Det er bare inntekter etter 1967 som inngår i beregningen av tilleggspensjoner, og det gjør at hvert nytt kull av pensjonister har lengre opptjeningstid og større tilleggspensjoner enn de foregående kullene. Pensjonister uten eller med lav tilleggspensjon har krav på et særtillegg. Denne ytelsen avkortes krone for krone mot en eventuell tilleggspensjon, slik at grunnpensjonen pluss særtillegget utgjør «minstepensjonen» i folketrygden. Ved inngangen til 1998 er særtillegget på 0,632 grunnbeløp for enslige pensjonister, mens den for andre pensjonister avhenger av forsørgerbyrden. Sammenhengen mellom grunnpensjonen, særtillegget og tilleggspensjonen og tidligere lønnsnivå er illustrert i den første figuren, under forutsetning av at lønnsnivået og grunnbeløpet er konstant. Figuren gir også en illustrasjon av pensjonen når grunnbeløpet og lønnsnivået vokser i takt, slik intensjonen er i folketrygdloven. Av figuren fremgår det blant annet at en person med full opptjening må ha en tidligere årlig arbeidsinntekt på minst 110 000 kroner i sine 20 beste inntektsår for å oppnå en pensjon som er større enn minstepensjonen.

Pensjon og tidligere lønn
Pensjon i tusen kroner

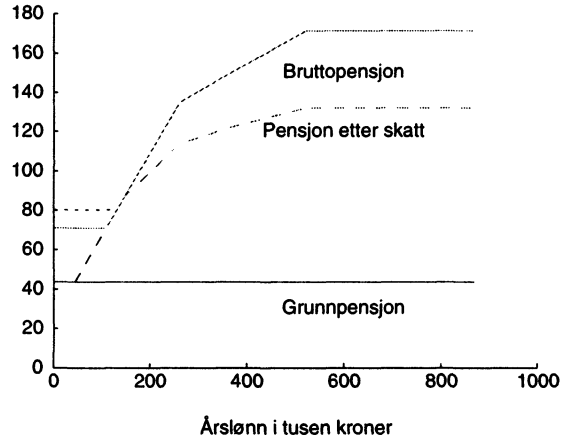

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Gjelder enslig pensjonist med full opptjeningstid og konstant årslønn som yrkesaktiv
Grunnbeløp på 43 500 kroner (forventet 1998-nivå), særtillegg på henholdsvis 0,632 og 0,85 grunnbeløp, forøvrig pensjonsregler som gjelder fra 1992, skattesatser for 1998

Indeksering av pensjonsytelsene

De årlige justeringene av pensjonsytelsene skjer gjennom indeksering av grunnbeløpet og (opp)justering av særtillegget. Endringer i grunnbeløpet og særtillegget vil påvirke pensjonsytelsene og -systemet på tre måter:

(i) En økning i grunnbeløpet gir en økning i verdien av allerede opptjente pensjonspoeng (se formel). Øker grunnbeløpet like mye som lønnsnivået vil de som er (tilleggs) pensjonister ha en like sterk brutto inntektsvekst som lønnsmottakere.

(ii) En økning i grunnbeløpet har ingen direkte innvirkning på verdien av fremtidige pensjonspoeng, fordi denne endringen i grunnbeløpet vil inngå både i nevner og teller i beregningen av tilleggspensjonen. Imidlertid vil en svakere vekst i grunnbeløpet enn lønnsnivået gjøre at stadig mer av arbeidsinntektene kommer over det omtalte opptjeningstaket.

(iii) En økning i særtillegget (målt i grunnbeløp) vil kun komme minstepensjonistene til gode.

Figuren med grunnbeløpet, minstepensjonen og lønnsnivået viser utviklingen siden folketrygden ble opprettet i 1967, inkludert den foreslåtte økningen i minstepensjonen fra 1. mai 1998. Grunnbeløpet har vokst svakere enn årslønn i det meste av denne perioden, spesielt på begynnelsen av 1970-tallet. Det betyr at den enkelte (tilleggs)pensjonist har hatt en svakere inntektsutvikling enn gruppen av lønnsmottakere. Når gjennomsnittspensjonisten likevel har fått bedre råd, skyldes dette i hovedsak at de nye pensjonistene har hatt lengre opptjeningstid i folketrygden, og dermed vesentlig høyere tilleggspensjoner.

Svekkelsen av grunnbeløpet hadde neppe vært mulig hvis minstepensjonen skulle vært entydig bundet til grunnbeløpet. Minstepensjonen har likevel økt i forhold til både lønnsnivået og grunnbeløpet, både da særtillegget ble introdusert i 1969 og som følge av senere oppjusteringer, spesielt på slutten av 1970-tallet. Hvis minstepensjonistene som gruppe har hatt en svakere inntektsutvikling enn andre grupper de siste årene, må dette tilskrives endringer i andre inntektskomponenter enn minstepensjon og lønn. Epland (1997) påviser noen slike effekter blant annet med hensyn til kapitalinntekter.

Forts.

... forts.

Lønninger, grunnbeløp og minstepensjon
Konsumprisindeksert, 1997=100

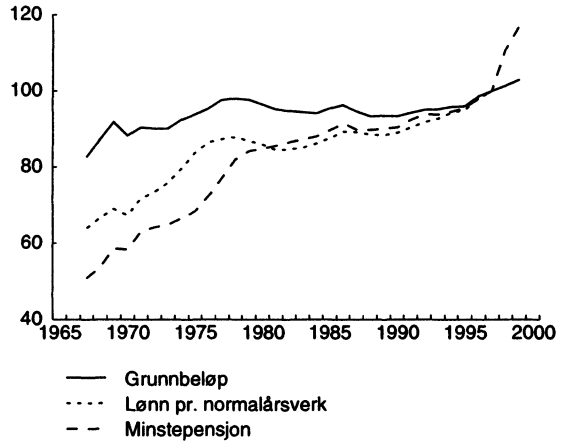

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Økte utgifter til alders-, uføre- og etterlattepensjon med et grunnbeløp på 43 500 kroner og ved at særtillegget øker med 0,218 grunnbeløp på årsbasis fra 1999.

«Skatteletten» utløses hvis skattefordelene for pensjonister med lav inntekt oppjusteres (ikke foreslått).

Økte utgifter, 1999-2030
Milliarder kroner

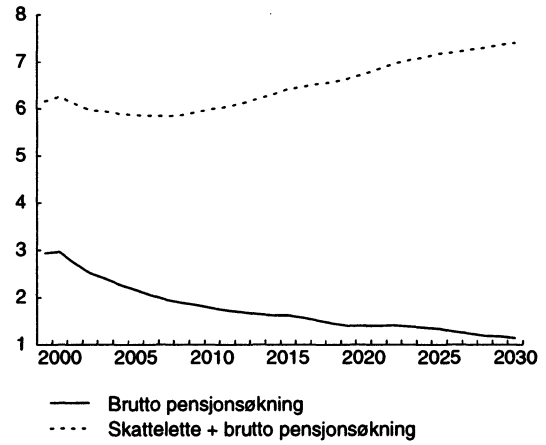

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Ser man isolert på bruttoytelsene, utgjorde minstepensjonen om lag 34 prosent av maksimal pensjon i 1991. I 1992 ble opptjeningstaket senket, og tilleggsprosenten for nye poengår ble redusert fra 45 til 42 (se formel). Med den foreslåtte økningen i særtillegget vil minstepensjonen nå utgjøre 47 prosent av den maksimale pensjonen fra folketrygden for pensjonister med all opptjening etter 1992. Etter skatt vil den nye minstepensjonen utgjøre om lag 80 prosent av disponibel inntekt for en pensjonist som hadde en årslønn på 205 000 kroner som yrkesaktiv. Økningen i særtillegget medfører også at alle som har en gjennomsnittsinntekt gjennom sine 20 beste inntektsår under 130 000 kroner nå vil bli minstepensjonister, mot 110 000 kroner med de gjeldende satsene, se den første figuren. For 1999 anslår vi at tallet på minstepensjonister vil øke med om lag 70 000 personer som følge av reformen. Gruppen som har en fordel av tilleggspensjon blir mindre, men det er ingen som får dårligere råd av at de blir minstepensjonister som følge av økt særtillegg alene.

Minstepensjon og andre offentlige utgifter
Nettovirkningen på statsbudsjettet av økt minstepensjon avhenger også av hvordan denne økningen påvirker andre offentlige utgifter og inntekter. For eksempel kan økt minstepensjon gi rom for svekket vekst i grunnbeløpet, hvis man legger liten vekt på inntektsutviklingen for tilleggspensjonistene. Økt minstepensjon kan også redusere behovet for, og retten til, sosialhjelp, bostøtte, offentlige tjenestepensjoner og andre (inntektsavhengige) overføringer. Disse forholdene er det vanskelig å gi anslag på, dels fordi regelverket varierer fra kommune til kommune. Derimot er det noe enklere å anslå virkningen på skattene av økt minstepensjon.

Pensjonister beskattes lempeligere enn andre inntektsmottakere. Spesielt skal minstepensjonister med moderate tilleggsinntekter og liten formue slippe å betale skatt. Samtidig skal pensjonister med høy inntekt følge mer ordinære skatteregler, noe som betyr at marginalskatten for midlere pensjoner må bli høy fordi skattefordelen trappes ned med økende inntekt. Med bare pensjonsinntekt vil en enslig pensjonist begynne å betale skatt når årsinntekten går over 87 000 kroner (1998), og marginalskatten på pensjonsinntekt vil for denne personen være på 44 prosent.

Økningen i minstepensjonen gjør at mange minstepensjonister med moderate tilleggsinntekter nå vil komme over grensen for skattefritak, og må dermed betale skatt av det økte særtillegget. I forbindelse med den foreslåtte økningen i minstepensjonen kan det anslås at om lag 22 prosent av den økte minstepensjonen kommer tilbake til statskassen i form av økt skatt i 1998.

Provenyvirkninger av økt minstepensjon
Virkningen på offentlige utgifter og inntekter er anslått ut fra at grunnbeløpet øker med lønnsveksten, anslått til 3,5 prosent, og dette vil øke minstepensjonen med 2 500 kroner for en enslig minstepensjonist. Vi har inkludert denne ordinære økningen i minstepensjonen i de 12 000 kronene som minstepensjonen skal øke med fra 1. mai 1998, slik at nettoøkningen i særtillegget blir på 9 500 kroner. For en enslig pensjonist vil særtillegget på årsbasis øke fra 0,632 grunnbeløp til 0,85 grunnbeløp, med en tilsvarende økning for andre pensjonistgrupper. Skattefordelene for pensjonister endres noe ved at formue skattlegges noe lempeligere enn i dag og fribeløpene øker noe mer enn lønnsveksten. Virkningen på offentlige utgifter er illustrert i den siste figuren.

I motsetning til mange andre reformer i folketrygden som er gjennomført eller planlagt gjennomført, vil den økte minstepensjonen ha størst virkning i starten. Økningen i brutto pensjonsutgifter blir i 1999 på om lag 3 milliarder kroner, og økningen vil avta over tid til tross for at antallet pensjonister øker. Dette skyldes en sterk nedgang i andelen minstepensjonister som følge av økt kvinnelig yrkesdeltaking og av at nye pensjonistkull vil ha stadig lengre opptjeningstid. På lang sikt anslår vi økningen til under 1 milliard kroner pr. år målt i faste grunnbeløp. Anslaget er meget usikkert, fordi det avhenger av en prognose for andelen av befolkningen som har en svak tilknytning til arbeidsmarkedet.

En videreføring av å øke minstepensjonen kan være å øke inntektsgrensen for skattefritak for pensjonister tilsvarende. Problemet med en slik reform er at denne økningen vil komme nesten alle pensjonister til gode, med mindre man vil øke marginalskatten for midlere pensjoner. I figuren har vi anslått dette ved at alle tilleggspensjonister får en skattelette på 55 prosent av den særskilte økningen i minstepensjonen. Dette vil fordoble kostnaden ved økt minstepensjon, og medføre en sterkere negativ virkning på budsjettbalansen over tid.

Referanse
Epland, J. (1997): Inntektsfordelingen 1986-1995: Hvorfor øker ulikheten?, *Økonomiske analyser* 5/97, Statistisk sentralbyrå, 27-35.

Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge

Utenriksøkonomi

Foreløpige beregninger viser et overskudd på driftsbalansen på 58,5 milliarder kroner i 1997, som er14,0 milliarder lavere enn i 1996. Overskuddet i handelen med varer og tjenester ble redusert med 13,2 milliarder kroner til 79,5 milliarder kroner i 1997, mens underskuddet på rente- og stønadsbalansen økte med 0,8 milliarder kroner til 21,0 milliarder kroner.

Handelen med varer mellom Norge og utlandet ga i 1997 et overskudd på 78 milliarder kroner. Dette er 5,3 milliarder kroner lavere enn året før. Eksporten av tradisjonelle varer økte med 12,4 milliarder kroner, fordelt med 11,5 milliarder kroner på volum og 0,9 milliarder kroner på pris. Det er særlig industriprodukter som nærings- og nytelsesmidler, verkstedprodukter, metaller, og kjemiske og mineralske produkter som viste vekst i volum. Importverdien av tradisjonelle varer gikk opp med 16,7 milliarder. Siden prisene på importen av tradisjonelle varer ble redusert med 1,5 prosent, var økningen i importvolum større enn økningen i importverdi. Det er spesielt verkstedprodukter, som utgjør om lag 41 prosent av tradisjonelle varer som viste vekst i volum. Inkludert i gruppen for verkstedprodukter er kontor- og datamaskiner som hadde en volumvekst på 27,3 prosent, mens verkstedprodukter totalt økte med 15,3 prosent. Andre varer som har hatt volumvekst er særlig tekstiler, raffinerte oljeprodukter, og kjemiske og mineralske produkter. Importen av personbiler, som økte med 50,2 prosent fra 1995 til 1996, ble redusert med 8,6 prosent i volum fra 1996 til 1997.

Eksportverdien av olje og gass økte med 6,4 milliarder kroner fra 1996 til 1997. Denne økningen fordeler seg omtrent likt på volum og pris.

Eksporten av skip og oljeplattformer ble redusert med 1,9 milliarder fra 1996 til 1997. Siden prisene på denne eksporten gikk noe opp, skyldes nedgangen i eksportverdien at volumet gikk enda mer ned. Importen av skip og plattformer økte med 5,4 milliarder kroner. Dette tilsvarer en økning på rundt 38 prosent. Imidlertid foreligger det informasjon som tyder på at de foreløpige anslagene for denne delen av importen i 1996 er for lav. Endringen fra 1996 til 1997 kan derfor bli noe redusert når ny informasjon om 1996 blir innarbeidet i nasjonalregnskapet og utenriksregnskapet.

Overskuddet i handelen med tjenester overfor utlandet var på 1,4 milliarder kroner i 1997, 8,0 milliarder kroner lavere enn i 1996. Eksporten av tjenester økte med 12,3 milliarder. 39 prosent av denne oppgangen kan tilskrives økt volum mens prisene bidro med 61 prosent. Bruttofrakter opptjent i utenrikssjøfart utgjør om lag halvparten av tjenestene og denne gruppen hadde en volumvekst på 3,8 prosent fra 1996 til 1997. Andre tjenester som viste vekst i eksportvolumet var forretningsmessige tjenester, post- og teletjenester og varehandel. Importen av tjenester økte med 20,1 milliarder hvorav 67 prosent skyldes større volum og 33 prosent skyldes økte priser. Det er særlig reisetrafikk, import av forretningsmessige tjenester og import av tjenester til oljevirksomheten som viste vekst i volum. Det ble imidlertid foretatt en metodeendring for 1997 som fore-

Driftsbalansen
Milliarder kroner

											Endring fra 1996 til 1997		
	1996	1997	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3	97.4	Verdi	Volum	Pris
Eksport	412,7	441,8	99,0	98,6	102,9	112,2	108,1	109,1	112,3	112,3	29,1	16,9	12,2
Skip og oljeplattformer mv.	9,2	7,3	2,6	2,2	1,3	3,0	2,5	1,9	1,9	0,9	-1,9	-2,5	0,6
Råolje og naturgass	156,7	163,0	34,6	36,7	40,0	45,4	43,2	39,4	39,3	41,2	6,4	3,1	3,3
Tradisjonelle varer	155,8	168,2	40,4	37,4	36,8	41,3	39,1	42,1	42,1	45,0	12,4	11,5	0,9
Tjenester	91,0	103,2	21,4	22,3	24,7	22,5	23,4	25,7	29,0	25,2	12,3	4,8	7,4
Import	320,0	362,3	75,6	75,3	81,3	87,8	81,0	90,8	94,6	95,8	42,3	38,0	4,2
Skip og oljeplattformer mv.	14,3	19,7	3,8	2,3	3,7	4,5	6,9	4,7	5,2	3,0	5,4	4,2	1,2
Råolje	1,4	1,5	0,2	0,3	0,3	0,7	0,4	0,3	0,4	0,3	0,1	0,2	-0,2
Tradisjonelle varer	222,6	239,3	54,0	53,5	53,9	61,2	53,2	60,6	59,1	66,5	16,7	20,2	-3,5
Tjenester	81,6	101,8	17,7	19,1	23,4	21,4	20,6	25,3	29,9	26,0	20,1	13,4	6,7
Vare og tjenestebalansen	92,7	79,5	23,4	23,4	21,5	24,4	27,1	18,3	17,7	16,5	-13,2	..	..
Rente og stønadsbalansen	-20,2	-21,0	-4,0	-5,6	-3,2	-7,4	-5,6	-5,3	-3,7	-6,3	-0,8	..	..
Driftsbalansen	72,5	58,5	19,4	17,7	18,3	17,0	21,5	12,9	13,9	10,2	-14,0		..

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksportoverskudd og overskudd på rente- og stønadsbalanden
Milliarder kroner

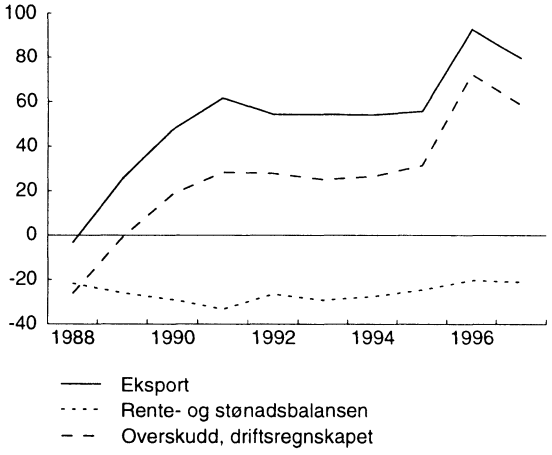

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

løpig bare er innarbeidet i tallene for dette året. Statistikkomleggingen fører til at veksten i tjenestehandelen fra 1996 til 1997 er overvurdert, men siden endringen slår ut omtrent like mye på eksport og import, er utslaget på driftsbalansen liten. Den nye beregningsmåten vil bli innarbeidet i tallene for 1996 når nasjonalregnskapet og utenriksregnskapet revideres. Ser en bort fra endringen i metode foreligger det likevel en relativ sterk vekst i eksport og import av tjenester fra 1996 til 1997.

Rente- og stønadsbalansen viser netto betalinger av renter, overføringer og aksjeutbytte mv. til utlandet, inklusive reinvestert fortjeneste på direkte investeringer. Reinvestert fortjeneste defineres som direkte investors andel av ikke utbetalt overskudd. Foreløpige anslag viser at underskuddet på rente- og stønadsbalansen gikk opp med 0,8 milliarder kroner i forhold til 1996. Netto renteutgifter, aksjeutbytte mv. til utlandet økte med 0,3 milliarder kroner, mens netto overføringer til utlandet steg med rundt 0,5 milliarder kroner

Foreløpige beregninger viser at Norges nettofordringer overfor utlandet økte med 42,4 milliarder kroner fra 1996 til 1997. Forskjellen mellom overskuddet på driftsregnskapet og endringen i nettofordringer utgjøres av nettokapitaloverføringer og omvurderinger av fordringer og gjeld hovedsakelig som følge av valutakurssvingninger. Ifølge finanstellingen hadde Norge bruttofordringer og bruttogjeld ved utgangen av 1996 på henholdsvis 554 og 517 milliarder kroner, Norges nettofordringer var dermed 37 milliarder kroner. Ved å legge til utenriksregnskapets foreløpige tall for endringen i nettofordringer kan Norges nettofordringer anslås til om lag 80 milliarder kroner ved utgangen av 1997.

Disponibel inntekt og sparing for Norge

Disponibel inntekt for et land gir uttrykk for hva landet har til disposisjon til konsum og sparing. Disponibel inntekt er definert som bruttonasjonalprodukt i løpende priser fratrukket kapitalslit og nettooverføringer til utlandet (renter, aksjeutbytte, reinvestert fortjenester mv). I følge foreløpige anslag var disponibel inntekt for Norge 897 milliarder kroner i 1997. Dette er 7,0 prosent høyere enn året før. Ved å deflatere med en prisindeks for nettoinnenlandsk bruk av varer og tjenester, dvs. konsum og nettorealinvesteringer, kommer en fram til begrepet disponibel realinntekt for Norge. Foreløpige beregninger viser at disponibel realinntekt for Norge steg med 4,5 prosent i 1997 etter en oppgang på 9,1 prosent i 1996.

Endring i disponibel realinntekt kan dekomponeres i bidrag fra henholdsvis produksjonsvekst, endring i rente- og stønadsbalansen og endring i bytteforholdet overfor utlandet (forholdet mellom eksport- og importpriser). Utvikling i samlet produksjon bidro med 3,6 prosentpoeng til veksten i disponibel realinntekt. Foreløpige tall viser at over 94 prosent av dette skyldes produksjonsvekst i andre næringer enn utvinning og rørtransport av olje og gass. Eksportprisene steg mer enn importprisene, noe som førte til at bytteforholdet overfor utlandet forbedret seg med 0,8 prosent. Rente- og stønadsbalansen endret seg lite fra 1996 til 1997 og bidro dermed ikke til vekst i disponibel realinntekt.

Eksport og import
Prosentvis endring fra 1996 til 1997

	Verdi	Volum	Pris
Eksport	7,1	4,1	2,8
Skip og oljeplattformer mv.	-20,6	-27,0	8,7
Råolje og naturgass	4,1	2,0	2,0
Tradisjonelle varer	7,9	7,4	0,5
Tjenester	13,5	5,3	7,8
Import	13,2	11,9	1,2
Skip og oljeplattformer mv.	37,8	29,6	6,3
Råolje	5,0	16,6	-10,0
Tradisjonelle varer	7,5	9,1	-1,5
Tjenester	24,6	16,4	7,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Vekst i disponibel realinntekt for Norge. Prosent

	1995	1996	1997
Vekst i disponibel realinntekt for Norge	4,9	9,1	4,5
Vekstbidrag fra			
produksjonsvekst i oljevirksomhet	1,3	2,5	0,2
produksjonsvekst ellers	2,6	3,6	3,4
Endring i bytteforholdet	0,4	2,3	0,8
Herav prisutviklingen på råolje og naturgass	-0,9	2,6	0,0
Endring i rente- og stønadsbalansen	0,5	0,6	0,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utenriksregnskap og finanstelling

Finanstellingen gir en samlet oversikt over Norges fordringer og gjeld overfor utlandet ved utgangen av hvert år fordelt på finansobjekt, innenlandsk sektor, næring og land. Statistikken bygger på oppgaver som hvert år innhentes fra alle juridiske personer som Statistisk Sentralbyrå vet har finansielle mellomværende med utlandet. Resultatene publiseres normalt 10 - 11 måneder etter årets utgang. Finanstellingen for 1996 viser en økning i Norges nettofordringer overfor utlandet på 36 milliarder kroner. Endringen i Norges netto fordringer overfor utlandet beregnes også i utenriksregnskapet ved å korrigere netto finanskapitaltransaksjoner for omvurderinger hovedsakelig som følge av endringer i valutakurser. Utenriksregnskapet for 1996 viser en økning i nettofordringene på 65 milliarder kroner fra 1995 til 1996. Differansen mellom de to statistikkenes nettoendringstall er dermed 29 milliarder kroner. Det er flere grunner til at slike avvik kan oppstå.

For det første benytter finanstellingen pålydende verdier i verdsettingen av verdipapirer, mens utenriksregnskapet benytter transaksjonsverdier. Ved større transaksjoner i verdipapirer der transaksjonsbeløpet avviker vesentlig fra pålydende beløp, vil det derfor oppstå differanser. En annen årsak til avviket er behandlingen av tilbakeholdt utbytte i direkte investeringsforetak. Tilbakeholdt utbytte tilsvarer den delen av et selskaps overskudd som ikke tas ut som utbytte, men isteden tilføres selskapets egenkapital. Tilbakeholdt utbytte er innarbeidet i utenriksregnskapet fra 1992, mens tilsvarende tall ikke er med i finanstellingen.

Ulike anslag for omvurderinger utgjør en tredje kilde til forskjell mellom de to statistikkene. I utenriksregnskapet beregnes anslag på endring i nettofordringer ved å korrigere driftsbalansen for kjente omvurderinger. Omvurderingene skal representere balanseendringer som skyldes svingninger i valuta- og verdipapirkurser. Imidlertid er informasjonen om omvurderingene mangelfull, noe som innebærer stor usikkerhet i utenriksregnskapets tall for netto balanseendring. I utenriksregnskapet benyttes både gjennomsnittlige dagskurser og sluttkurser pr. måned ved omregning til norske kroner, mens finanstellingen benytter børsnotert valutakurs pr. 31/12. Svingninger i valutakursene gjennom året kan derfor også bidra til betydelige differanser mellom de to statistikkene. Differansen vil være avhengig av størrelsen på fordringer og gjeld i den aktuelle valutaen, og vil gi større utslag desto større forskjellen mellom fordringer og gjeld i denne valutaen er.

Et fjerde punkt er at transaksjoner og balanseendringer ikke alltid blir registrert i samme år i de to statistikkene. Dette er spesielt for transaksjoner og balanseendringer som finner sted like før eller like etter et årsskifte. Endrede regnskapsprinsipper eller føringsmåter for fordringer og gjeld i datagrunnlaget for de to statistikkene kan også påvirke nettofordrings- eller nettogjeldsendringen mellom to år. Slike endringer vil hverken medføre eller være en konsekvens av transaksjoner, og kan derfor slå ut som avvik.

Differansen må vurderes i forhold til selve størrelsene på total gjeld og totale fordringer. Med en gjeld på 517 milliarder og fordringer på 554 milliarder, vil et avvik for hver av disse postene på to-tre prosent kunne bety en differanse på ca. 20-30 milliarder kroner.

Selv om det oppstår avvik mellom de to statistikkene, fremskrives siste kjente balanseendring fra finanstellingen med det beregnede endrings tallet fra utenriksregnskapet for å lage et anslag på Norges nettofordringsposisjon. Dette gjøres fordi det er et behov for å anslå nettofordringsposisjonen på et tidligere tidspunkt enn ved publisering av finanstellingen.

Sparing er definert som disponibel inntekt fratrukket samlet konsum. For landet som helhet tilsvarer sparingen summen av netto realinvestering, netto finansinvesteringer og netto kapitaloverføringer fra Norge. Realinvestering er lik netto anskaffelse av produksjonskapital, netto finansinvestering er lik overskuddet på driftsbalansen korrigert for kapitaloverføringer, mens kapitaloverføringer til og fra utlandet består av overføringer av fast kapital, finansiering av investering i fast kapital og ettergivelse av gjeld. Ved beregningen av sparing i nasjonalregnskapet blir det ikke tatt hensyn til omvurdering av realkapitalen, petroleumsreservene, andre naturressurser eller fordringer på utlandet.

Foreløpige beregninger viser at sparingen for Norge økte med 18,3 milliarder kroner som innebærer en økning på 12,5 prosent fra 1996 til 1997. Nettorealinvesteringene økte med 32,3 milliarder kroner fra 1996 til 1997, mens netto finansinvesteringer ble redusert med 14,3 milliarder kroner. Nettorealinvesteringenes andel av sparingen gikk dermed opp fra om lag 50 prosent i 1996 til 64 prosent i 1997.

Spareraten for Norge, dvs. sparingen som andel av disponibel inntekt, var 18,3 prosent i 1997 mot 17,4 prosent i 1996.

Økonomisk-politisk kalender 1997

Januar 1997

3. Bergesen d.y. ASA skal frakte stål og kull for British Steel i en periode på 15 år. Kontrakten kan sikre fraktinntekter på 900 millioner kroner. I denne forbindelse bestiller selskapet en ny 175 000-tonners bulkcarrier fra Sør-Korea, verdt anslagsvis 310 millioner kroner.

8. Totalindeksen på Oslo Børs overstiger for første gang 1 000 poeng, og er dermed tidoblet siden 1983.

8. Norges Bank offentliggjør at den med virkning fra 9. januar setter ned forretnings- og sparebankenes innskuddsrente i Norges Bank, foliorenten, med 0,5 prosentpoeng. Samtidig settes bankenes dagslånsrente ned like mye. Beslutningen er tatt på grunnlag av utviklingen i penge- og valutamarkedene. Den senere tid har det vært et vedvarende og sterkt press mot kronekursen. Samtidig som Norges Bank hittil i år har kjøpt valuta for 20 milliarder kroner, har kronekursen styrket seg til sitt sterkeste nivå overfor europeiske valutaer siden Ecu-tilknytningen ble opphevet i desember 1992. Foliorenten og dagslånsrenten er etter dette henholdsvis 3,5 og 5,5 prosent.

9. Norsk Hydro undertegner en avtale om deltagelse i byggingen av et petrokjemianlegg i Qatar, kostnadsberegnet til 3,3 milliarder kroner. Hydros andel er 29,7 prosent. Anlegget som skal stå ferdig i år 2000, skal produsere råvarer for plast basert på blant annet lokale gassforekomster.

10. Norges Bank reduserer folio- og dagslånsrenten med 0,25 prosentpoeng, og beslutter samtidig at den ikke i vesentlig grad vil intervenere i valutamarkedet. Bakgrunnen for beslutningene er at kronekursen har fortsatt å styrke seg til tross for forrige rentenedsettelse (jf. 8. januar) og store valutakjøp de siste to dagene. Foliorenten og dagslånsrenten er etter dette henholdsvis 3,25 og 5,25 prosent.

10. Saga Petroleum gjør et stort gassfunn på Haltenbanken. Funnet er trolig det nest største som er gjort etter Troll. Mangel på gasskontrakter kan føre til at det går lang tid før feltet bygges ut.

13. Norges Bank inngår avtale med ABN AMRO Asset Management fra Storbritannia og Goldman Sachs Asset Management fra USA om å sette ut forvaltningen av deler av valutareservene til disse institusjonene. ABN AMRO skal forvalte en verdipapirportefølje med en samlet verdi på 150 millioner tyske mark, som kan plasseres i rentebærende instrumenter i forskjellige utvalgte europeiske valutaer samt Ecu. Goldman Sachs er gitt ansvaret for å forvalte en portefølje med en verdi på 100 millioner dollar, som kan plasseres i rentebærende instrumenter i amerikanske og kanadiske dollar. Formålet er å gi Norges Bank et sammenligningsgrunnlag mellom egne og internasjonale fondsforvaltere, og å skape kontakter med disse.

16. Rederiet Sea Truck fra Sandnes bestiller to nye plattform supplyskip til en samlet pris på om lag 250 millioner kroner. Skipene skal være klare til levering neste år.

17. Raufoss Technology får kontrakter med både Mercedes Benz og Volkswagen. De to bilfabrikkene skal kjøpe deler til styringsmekanismer støpt i aluminium for 300 millioner kroner.

17. Statoil, Norsk Hydro og franske Total inngår en kontrakt om salg av 264 millioner kubikkmeter gass til Irland for inneværende år.

21. Kværner Construction får en kontrakt med Nirex på byggingen av et underjordisk laboratorium i Nord-England. Kontrakten som er gitt med forbehold om at det blir gitt byggetillatelse, er verdt 450 millioner kroner.

22. Kværner Construction er med i et konsortium som får oppdraget på å bygge et av verdens største studioanlegg for kringkasting i Egypt. Oppdraget har en verdi på 1,9 milliarder kroner og Kværners del er på 1,25 milliarder kroner.

22. Olje- og energidepartementet legger frem nye oppgraderte prognoser på den fremtidige oljeproduksjonen. Prognosene viser at Norge om få år vil produsere 3,7 millioner fat olje per dag, 20 prosent mer enn i dag.

23. Gassforhandlingsutvalget undertegner en avtale med det italienske selskapet SNAM om leveranser av seks milliarder kubikkmeter gass årlig i 25 år. I tillegg til de faste medlemmene i utvalget; Statoil, Hydro og Saga, har også Mobil og Total deltatt. Avtalen er den første med Italia og er verdt 90 milliarder kroner.

23. Kværner John Brown inngår en kontrakt på oppgradering av et kjemisk prosessanlegg til en okso-alkoholfabrikk i byen Jilin i Kina. Kontrakten er verdt nærmere 200 millioner kroner.

25. Statoil og partnerne BP og Norsk Hydro gjør et stort gassfunn ved Gullfaksfeltet i Nordsjøen. Funnet skal være i størrelsesorden 70 milliarder standard kubikkmeter til en verdi av 45 milliarder kroner.

25. Petroleum Geo Services (PGS) inngår en avtale om salg av seismiske data fra Mexicogolfen med Spinnaker Exploration Company. Spinnaker har forpliktet seg til å kjøpe kopier av minimum halve PGSs base for seismiske data. Minimumsverdien av avtalen er beregnet til mellom 25 og 30 millioner dollar.

28. Fusjonen mellom Aker ASA og RGI (Norway) AS gjennomføres.

28. Statoil bestiller tre nye bøyelasteskip til en verdi av 1,7 milliarder kroner. Skipene skal bygges ved den spanske verftsgruppen Astilleros Espanoles SA, der Statoil hadde en opsjon etter å ha bestilt et skip i februar 1996. Rasmussen-gruppen i Kristiansand er tildelt en kontrakt på byggeoppfølging og senere den maritime driften av skipene.

30. Under en interpellasjonsdebatt sier både flertallet i Stortinget og samferdselsminister Sissel Rønbeck nei til å delprivatisere Telenor. Administrerende direktør i Telenor Tormod Hermansen har uttrykt et ønske om å børsnotere selskapet for å hente inn kapital.

30. Oljeproduksjonen på Vigdisfeltet starter fem måneder tidligere en antatt. Forseringen innebærer at byggekostnadene reduseres med 10 prosent til 4,5 milliarder kroner.

30. Riggselskapet Transocean får en kontrakt med det mexikanske statsoljeselskapet Pemex for boring av tre brønner. Kontrakten har en varighet på to år og er verdt 124 millioner dollar.

31. Visundplattformen som bygges ved Umoe i Haugesund for Norsk Hydro ligger an til å bli en milliard kroner dyrere enn de 3,1 milliarder oppført i utbyggingsplanene som ble vedtatt av Stortinget. En del av kostnadene er knyttet til endringer som Hydro har gjort underveis. Visundfeltet inneholder 305 millioner fat olje.

Februar

1. Kværner Rosenberg i Stavanger får kontrakten på å bygge Åsgard B-plattformen for Statoil. Åsgard B får verdens største flytende produksjonsanlegg for gass. Kontrakten er verdt 6,6 milliarder kroner, og er den største enkeltkontrakt Statoil noen gang har tildelt.

1. Rattsø II-innstillingen blir lagt frem. Hovedbudskapet fra ekspertutvalget er at kommunene skal få beholde mer av inntektsskatten og avhengigheten av statlige overføringer skal reduseres. Utvalget foreslår at både selskapsskatten og formuesskatten avvikles som finansieringsgrunnlag for kommunene og fylkeskommunene, og i stedet tilfaller staten i sin helhet. Begrunnelsen er blant annet at skatten er konjunkturavhengig og lite forutsigbar.

4. Braathens SAFE kjøper seks nye fly av typen Boeing 737 til 1,5 milliarder kroner. Braaten har også inngått en opsjon på ytterligere ti fly til en verdi av 2,5 milliarder kroner for eventuell levering etter 2000.

4. Justisminister Anne Holt søker avskjed på grunn av sykdom. Ny minister blir Gerd Liv Valla.

5. Kværner får kontrakt med Exxon på å bygge plattformen i forbindelse med utbyggingen ved Sakhalin øya utenfor Øst-Russland. Kontrakten er verdt om lag 6,5 milliarder kroner.

6. Selskapet Dolphin i Stavanger får kontrakt med Statoil på lete- og produksjonsboring i åtte år fremover. Kontrakten gjelder boreriggen «Borgland Dolphin» og er verdt 2,2 milliarder kroner. I forbindelse med oppdraget skal boreriggen bygges om for om lag 100 millioner dollar.

7. Smedvig får i oppdrag å bygge en ny femtegenerasjonsrigg for Norsk Hydro, samt en femårskontrakt på boring med riggen. For Smedvig blir investeringen på 1,8 milliarder kroner, mens borekontrakten er verdt 2,2 milliarder kroner.

7. DSND Subsea inngår en kontrakt med Norsk Hydro i forbindelse med utbyggingen av Oseberg Øst. Kontrakten er verdt 170 millioner kroner.

8. Smedvig forlenger en kontrakt med Statoil inngått i 1992 med fem år. Kontrakten gjelder all borevirksomhet på de tre Statfjordfeltene og er verdt om lag 800 millioner kroner.

13. Oljedirektoratet legger frem sin ressursanalyse som viser at Norge foreløpig har produsert en tredjedel av de utvinnbare oljeressursene og at vi har igjen elleve ganger så mye gass som er produsert til nå. Totale utvinnbare reserver er oppgradert med 15 prosent siden forrige ressursanalyse for to år siden. Økt utvinning fra eksisterende felt og forventede nye funn er årsaken til oppgraderingen.

15. Kværner Kleven inngår en kontrakt med District Offshore om bygging av et offshorefartøy til 170 millioner kroner.

17. IT-bedriften Hand-El Scandinavia fra Halden skal sammen med en svensk bedrift levere totalløsningen for en planlagt kraftbørs i California. Avtalen er verdt 140 millioner kroner og selskapet har opsjon på ytterligere leveranser.

18. Folketrygdfondet oppnådde et verdikorrigert resultat på om lag 9,5 milliarder kroner for 1996 mot 10,3 milliarder kroner året før. Den verdikorrigerte avkastningsraten var 10,2 prosent mot 12,5 prosent året før.

21. Norges Bank gjenopptar valutakjøpene for Statens Petroleumsfond. Frem til 10. januar hadde Norges Bank kjøpt valuta for om lag 31 milliarder kroner, mens overskuddet på statsbudsjettet er anslått til 55,4 milliarder kroner. Dermed gjenstår det valutakjøp for 24,4 milliarder kroner.

21. Som første norske selskap passerer Statoil 100 milliarder kroner i omsetning. Økningen skyldes hovedsakelig økt produksjon og høyere oljepris.

25. Scandinavian Rock Group får kontrakten på å bygge Oslofjordforbindelsen. Selskapet skal grave den 7,5 kilometer lange undervannstunnelen for 346 millioner kroner.

26. Det nederlandske selskapet CSM NV får konsesjon av Nærings- og handelsdepartementet til å overta sukkerdivisjonen Malaco fra Kraft Freia Marabou. CSM betaler 1,1

milliard kroner for Malaco. Selskapet skal fortsatt drive sin virksomhet i Norge.

Mars

4. Gammon Pte Ltd., som er 50 prosent eid av Kværner, får en kontrakt på bygging av et boligkompleks i Singapore til en verdi av 400 millioner kroner.

5. Maritime Hydraulics får en kontrakt på leveranser av riggutstyr i forbindelse med ombygging av boreplattformen Borgland Dolphin. Kontrakten er verdt 180 millioner kroner.

6. ADtrans (tidligere Strømmen Verksted) tildeles en kontrakt på bygging av seksten krengetog for NSB. Kontrakten er verdt en milliard kroner.

8. Statoils nye markedsorganisasjon for Skandinavia, Statoil Marketing, velger Leo Burnett som sitt nye reklamebyrå. Avtalen er verdt 130 millioner kroner.

11. Maritime Hydraulics får en kontrakt på leveranser av riggutstyr til Smedvigs rigg «West Furure II». Kontrakten er verdt 250 millioner kroner. Riggen skal leveres til det japanske selskapet Hitachi Zosen Corp.

13. Gammon Construction, som er deleid av Kværner, får en kontrakt på nær 600 millioner kroner for bygging av et 39 etasjers kontorbygg i Hong Kong. Byggingen tar til umiddelbart og skal ferdigstilles i januar 1999.

15. Kværner inngår en intensjonsavtale i Indonesia på leveranser av et kjemikalie- og energigjenvinningsanlegg. Kontrakten har en verdi på mellom 340 og 375 millioner kroner.

17. LO og YS blir hver for seg enige med NHO om lønnsoppgjøret i privat sektor for 1997. Alle får et generelt tillegg på 80 øre pr. time, dessuten gis det inntil kr 1 ekstra til ulike overenskomster. Lokale forhandlinger skal føres på basis av de enkelte overenskomster slik at tillegg gis på grunnlag av den enkelte bedrifts økonomiske situasjon. Dagens avtalefestede pensjonsordning (AFP) utvides til å inkludere 63-åringer fra 1. oktober 1997 og 62-åringer fra 1. mars 1998.

18. Kværner får kontrakten på bygging av produksjonsskipet på Jotunfeltet, mens Heerema Tønsberg får kontrakten på bygging av brønnhodeplattformen. Kontraktene er verdt henholdsvis 2 og 1,5 milliarder kroner.

18. Kværner Construction i Florida inngår tre nye kontrakter på bygging av skoler verdt 450 millioner kroner. Kontraktene gjelder bygging av en ny ungdomsskole i Sun City til 190 millioner kroner, ombygging av en skole i Orlando til 190 millioner kroner og bygging av en ny enhet ved Univercity of Central Florida til 70 millioner kroner.

20. Kværner Warnow verftet i Tyskland får en kontrakt på å bygge 5 nye containerskip for det britisk-nederlandske rederiet P&O Nedlloyd. Kontrakten er verdt 220 millioner dollar.

21. Aker Maritime får en kontrakt med Norsk Hydro på byggingen av dekket til Oseberg D. Dekket skal bygges ved Aker Verdal og koster 1,6 milliarder kroner. Aker Verdal får også en kontrakt på byggingen av stålunderstellet til brønnhodeplattformen til Jotun. Dette er en underleveranse til Heerema Tønsberg (jf. 18. mars), verdt mellom 250 og 300 millioner kroner.

21. Et utvalg ledet av Gudmund Restad som utreder budsjettreformer i tilknytning til statsbudsjettet, foreslår at ekstra utbytte fra statseide bedrifter ikke lenger skal brukes til å finansiere Stortingets påplusninger i statsbudsjettet i innspurten av budsjettforhandlingene.

25. Kværner og Statoil undertegner en kontrakt om utbygging av oljefeltet Siri i dansk sektor av Nordsjøen. Kontrakten er verdt omlag 1,5 milliarder kroner.

April

3. Santech Micro Group (SMG) får en distribusjonskontrakt med Telenor til en verdi av 180 millioner kroner. Kontrakten gjelder leveranser av 12 800 datamaskiner til hjemmebruk for Statoils ansatte.

5. Kværner Kleven i Ulsteinvik får en kontrakt på bygging av ytterligere et offshore-fartøy for District Offshore. Kontrakten er verdt 170 millioner kroner.

8. Aukra Industrier får kontrakten på å bygge en kjemikalietanker for Anders Utkilsens Rederi i Bergen. Kontrakten er verdt mellom 250 og 300 millioner kroner.

9. Statoil tildeles fem nye operatørskap på britisk kontinentalsokkel i den 17. konsesjonsrunden, mens Saga Petroleum tildeles ett operatørskap.

15. Smedvig inngår en intensjonsavtale på oljeboring i Thailand med planlagt start i januar 1998. Kontrakten har en varighet på minimum to år, og verdien for denne perioden er 185 millioner kroner.

16. For første gang siden 1994 koster en dollar mer en syv kroner.

16. BP Norge starter boringen av den første norske dypvannsbrønnen. Plattformen Ocean Alliance har 1270 meter vann under seg på Nykhøgda sørvest for Røst i Lofoten. Geologene er 80 prosent sikre på å finne gass og 25 prosent sikre på å finne kommersiell olje.

16. Aker Maritime kjøper det finske verftet Mäntyluoto Works for å bygge såkalte Sparplattformer for oljeleting på dypt vann. Verftet har 510 ansatte.

22. Norsk Hydro gir klarsignal for igangsetting av en omfattende modernisering av karbonanleggene i Årdal. Investeringene består av vedlikehold og oppgradering av

eksisterende produksjonsutstyr og er kostnadsberegnet til 500 millioner kroner.

24. Statoil inngår en intensjonsavtale med Aker Engineering for leveranser i forbindelse med utbyggingen av Åsgard B-plattformen. Avtalen er verdt 480 millioner kroner.

24. Kvaerner Govan-verftet i Skottland får en kontrakt med selskapet Toisa Ltd. på bygging av to plattformforsyningsskip til en verdi av 300 millioner kroner.

30. Norsk Hydro tildeler Kværner Installasjon en kontrakt på 400 millioner kroner for modifikasjons- og sammenstillingsarbeider på Osebergplattformen.

Mai

6. Petroleum Geo-Services inngår en kontrakt med Oil and Natural Gas Corporation of India for innsamling, prosessering og tolkning av seismiska data utenfor kysten av Vest-India. Kontrakten er verdt 50 millioner dollar.

9. Leif Høegh & Co. kjøper ut sin britiske medinvestor i kjøleskipsektoren og blir samtidig 50/50 partner med Safmarine fra Sør-Afrika i verdens største kjøleskipsrederi, Unicool. Leif Høegh & Co. legger inn aktiva med en bruttoverdi på 1,75 milliarder kroner i Unicool.

9. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget går inn for en samlet kommunal og statlig bevilgning til nye skolebøker i forbindelse med grunnskolereformen på 1,34 milliarder kroner.

10. Thorvald Klaveness Gruppen, et av Norges største privateide rederier, overtar Andenæs Eiendom AS for mellom 250 og 300 millioner kroner.

10. Landsbanken AS og Samvirke forsikring AS får konsesjon fra Finansdepartementet til å danne det nye finanskonsernet Landsbanken-Samvirkegruppen AS. Det nye selskapet er eid med en tredel av LO, en tredel av fagforbundene i LO, og en tredel av Folksam og NKL. Det nye selskapet får en forvaltningskapital på over 20 milliarder kroner og 1200 ansatte.

12. 45 000 griser skal selges billig til utlandet for å dempe den norske overproduksjonen. Det siste året har produksjonen i Norge økt med 8 prosent mens etterspørselen er redusert med 5 prosent. Norske bønder kommer til å få 100 millioner kroner mindre i inntekter enn planlagt.

13. Kværner Construction og Gammon Construction, som er 50 prosent eid av Kværner, inngår en kontrakt på byggingen av et vannreservoar for myndighetene i Hong Kong. Kontrakten er på 270 millioner kroner.

13. Regjeringen legger frem revidert nasjonalbudsjett for 1997. Bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge er oppjustert med 0,75 prosentpoeng til 3,25 prosent mot 3,7 prosent i fjor. Oppjusteringen skyldes økt offentlig etterspørsel og litt høyere investeringer i privat sektor. Anslagene på pris- og lønnsveksten fra saldert budsjett på henholdsvis 2,5 og 3,5 prosent opprettholdes.

16. Norges Bondelag og Staten blir enige om inntektsoppgjøret. Bøndene får et tillegg på 928 millioner kroner for avtaleperioden 1997-98. Tillegget vil gi en inntektsvekst på om lag 3,5 prosent, eller 4 200 kroner, pr. årsverk.

20. Staten og Kværner kommer frem til en løsning som sikrer driften av Kværner Kimek minst tre år fremover. I denne perioden vil den mekaniske bedriften jobbe med reparasjoner og vedlikehold for marinen for å holde driften i gang. Etter tre år håper bedriften på muligheter fra den planlagte olje- og gassvirksomheten i Barentshavet.

21. Et utvalg ledet av professor Eivind Smith skal granske bankkrisen på nytt. Utvalget skal studere årsakene til krisen og myndighetenes, bankenes og Bankenes Sikringsfonds handlemåter før og under krisen. Utvalget skal også se på hvordan tilsvarende kriser er blitt håndtert i andre land.

22. Gjennom sitt datterselskap i USA, Eastern Energy, kjøper Statoil selskapet Blazer Energy for fire milliarder kroner. Målsettingen med oppkjøpet er å få innpass på det amerikanske olje- og gassmarkedet.

23. Kværner Kleven inngår kontrakt med Thorm UK Ltd. på bygging av to ankerhåndteringsfartøyer. Kontrakten er verdt 350 millioner kroner.

27. De stats- og kommuneansatte får sin tariffavtale. Hovedtrekkene i avtalen er at 63-åringer fra 1. oktober 1997, og 62-åringer fra 1. mars 1998 kan pensjonere seg. Alle ansatte får 2 500 kroner mer i lønn pr. år, utvalgte grupper får inntil 900 kroner utover dette. De statsansatte skal forhandle lokalt om ytterligere rundt en milliard kroner. For de kommuneansatte er om lag 380 millioner kroner satt av til lokale forhandlinger.

27. Det internasjonale råd for havforskning tilrår reduserte sildekvoter neste år for å bygge opp igjen bestanden. For norsk vårgytende sild foreslår rådet et maksimalt uttak på 1,3 millioner tonn for 1998, mot årets kvote på 1,5 millioner tonn.

29. Et selskap eid 50/50 av Jebsen Skibsrederi og Compania Sud Americana de Vapores S.A. fra Chile bestiller to frakteskip fra Hyundai-verftet i Sør-Korea. Kontraktsprisen er om lag 700 millioner kroner.

29. Kværner Oil & Gas UK får en kontrakt på vedlikeholdsarbeid på 5 plattformer på britisk sokkel. Kontrakten er verdt 220 millioner kroner.

30. Norge slår Brasil 4-2 i en privatlandskamp i fotball på Ullevål Stadion.

30. Rederiet Dyvi AS bestiller to frakteskip for biler. Skipene skal bygges i Kroatia og koster 250 millioner kroner

hver. Skipene kan frakte 4 300 biler hver og er knyttet til Volkswagen for fem år.

Juni

3. Norge og EU blir enige om en ny avtale for eksport av norsk laks til EU. Avtalen sikrer norske eksportører mot antidumpingtiltak og subsidieanklager de neste fem årene. Til gjengjeld må hver enkelt lakseeksportør skrive under på en individuell avtale med EU-kommisjonen. De som nekter vil få en straffetoll på 14 prosent. Ifølge avtalen skal prisen være 26,35 kroner pr. kilo i gjennomsnitt og bare unntaksvis understige 22,40 kroner pr. kilo. Norge forplikter seg til å øke eksportavgiften fra 0,75 prosent til 3 prosent fra 1. juli i år. Norges eksport av laks til EU får ikke lov til å øke med mer enn 11 prosent i år og 10 prosent hvert av de fire neste årene. Eksportveksten skal beregnes ut fra fjorårets eksportvolum på 220 000 tonn. Norge kan fritt øke eksporten til andre deler av verden.

4. Norsk kystvakt arresterer for første gang et EU-fartøy for ulovlig fiske i den økonomiske sonen rundt Jan Mayen. Det var to skotske snurpere som ble arrestert av «KV Andenes» for ulovlig sildefiske. Begge fartøyene har lisens til å drive slikt fiske, men plikter å melde fra på forhånd.

4. Kommunene og fylkene tjente mer enn 1,5 milliarder kroner i utbytte av salgsoverskuddet fra elektrisitet i 1996. Norske husholdninger betalte 1,3 milliarder kroner mer til elektrisitet i 1996 sammenlignet med året før.

4. Offshore & Marine AS i Sandnes får i oppdrag å utruste flerbruksskipet «Odin» før det begynner å bore på norsk sokkel. Kontrakten er verdt 300 millioner kroner og tildeles av Smedvig Offshore, som samarbeider med Statoil i boreprosjektet.

4. Kværner tildeler Emtunga AB i Gøteborg en kontrakt på bygging av ny boligmodul med helikopterdekk til Åsgard B-plattformen. Kontrakten er verdt 170 millioner kroner.

6. Statoils metanolfabrikk og Haltenpipe-rørledningen på Tjeldbergodden åpnes av statsråd Kjell Opseth.

7. Olje- og energidepartementet gir Naturkraft AS konsesjon på bygging av to gasskraftverk.

9. Borregaard skal sammen med et nasjonalt selskap bygge en ligninfabrikk i Sør-Afrika. Den nye fabrikken får en kapasitet på 55 000 tonn og vil koste 140 millioner kroner.

13. Kværner Fjellstrand får en kontrakt på bygging av en 60 meter lang katamaran som skal gå i trafikk mellom Helsingfors og Tallin. Kontrakten er verdt nærmere 180 millioner kroner. Kværner Kleven får kontrakt på bygging av et ankerhåndterings- og forsyningsskip for det japanske selskapet The Sanko Steamship Co. Denne kontrakten er verdt 160 millioner kroner.

14. Ulstein Verft får en kontrakt verdt 350 millioner kroner med skipsreder J. Solstad på bygging av et flerbruksskip.

14. Det er 25 år siden Stortinget vedtok å opprette Den Norske Stats Oljeselskap, som senere skiftet navn til Statoil.

18. Det delvis norskeide Royal Caribbean Cruise Line (RCCL) kjøper cruiserederiet Celebrity for 3,6 milliarder kroner. I tillegg overtar RCCL gjelden til Celebrity som er på 5,8 milliarder kroner.

18. Aker Maritime ber oppdragsgiver Norsk Hydro om 1 milliard kroner utover kontraktsbeløpet til å dekke ekstra utgifter i forbindelse med Njordutbyggingen. Den fastsatte kontraktsprisen er på 3,3 milliarder kroner.

20. Petrokjemiselskapet Borealis, hvor Statoil og finske Neste eier halvparten hver, investerer 1,4 milliarder kroner i sin fabrikk i Stenungsund på den svenske vestkysten. Investeringen vil øke selskapets produksjonskapasitet på eten fra 400 000 til 600 000 tonn pr. år.

20. Helikopter Services Group bestiller fire nye helikoptre til en verdi av 155 millioner kroner.

24. Haakon-Gruppen AS inngår en 10-årsavtale med Norgesfrukt AS for kjøp av frukt og grønt for om lag 1 milliard kroner årlig.

25. Umoe Haugesund inngår en kontrakt med Leirvik Sveis AS om bygging av en kombinert bolig og utstyrsmodul til Troll C-plattformen. Avtalen er verdt 325 millioner kroner og utgjør 3-400 årsverk.

28. Kongsberg Gruppen og DCN International tildeles en kontrakt av Sjøforsvarets Forsyningskommando for modernisering av våpensystemer ombord på norske missiltorpedobåter. Kongsberg Gruppens del av kontrakten er verdt 200 millioner kroner.

Juli

3. Kværner Pulping får en kontrakt på bygging av et av verdens største gjenvinningsanlegg for kjemikalier ved en papirfabrikk på Sumatra. Kontrakten har en verdi på om lag 350 millioner kroner.

7. Som et ledd i oppdraget med å forvalte Statens petroleumsfond inviterer Norges Bank norske og utenlandske forvaltningsselskaper til å konkurrere om forvaltningen av aksjer for fondet. Forvaltningen med aksjer planlegges å starte i januar 1998.

16. Norges Bank setter opp foliorenten og bankenes dagslånsrente med 0,25 prosentpoeng til henholdsvis 3,5 og 5,5 prosent. Sentralbanksjef Kjell Storvik sier at det operative målet for penge- og valutapolitikken er en stabil valutakurs mot europeiske valutaer og at beslutningen er tatt på grunnlag av utviklingen i penge- og valutamarkedene den senere tid.

18. Kværners datterselskap John Brown får en kontrakt med det kanadiske selskapet Methanex på bygging av et

metanolanlegg i Chile. Kontrakten er verdt 2,2 milliarder kroner.

21. Statoil investerer mellom 350 og 400 millioner dollar på å utvide sitt nett av bensinstasjoner i Polen. Statoil ønsker å øke antallet bensinstasjoner fra dagens 47 til 150 innen årtusenskiftet.

24. British Petroleum avslutter den første dypvannsboringen på Nykhøgda sørvest for Lofoten uten å finne olje.

August

1. Kværner Oil & Gas tildeles en kontrakt med Elf Exploration på bygging av dekk til brønnhodeplattformene for feltene Elgin A og Franklin på britisk sokkel. Kontrakten er verdt 600 millioner kroner.

1. Riggselskapet Transocean Offshore utvider en eksisterende avtale med oljeselskapet Amoco for drift av to oljerigger med fem år. Kontrakten er verdt 502 millioner dollar.

5. Trondheim Energiverk vedtar å kjøpe store mengder naturgass av Statoil til benyttelse i selskapets fjernvarmeanlegg i Trondheim. Anlegget står for 15 prosent av de samlede energileveransene i byen.

12. Statoil tildeler hovedkontrakten for utvidelsen av gassbehandlingsanleggene på Kårstø til det britiske selskapet M.W. Kellogs Ltd. Utvidelsene omfatter blant annet et behandlingsanlegg for gassen fra Åsgardfeltet og Haltenbanken, et gjenvinningsanlegg for etan samt lager- og kaianlegg. Det skal investeres for om lag syv milliarder kroner på Kårstø frem mot årtusenskiftet.

15. For første gang på lenge nettokjøper Norges Bank kroner. Årsaken til intervensjonene de to siste dagene er at kronen har svekket seg betydelig mot europeiske valutaer.

16. Petroleum Geo Services inngår en kontrakt med Langsten Slip & Båtbyggeri for bygging av et seismikkskip til en verdi av 85 millioner dollar.

19. Det nederlandske flyselskapet KLM kjøper 30 prosent av aksjene i Braathens SAFE. Braathens SAFE avslutter dermed sitt tiårige samarbeide med British Airways.

19. Kværner Construction tildeles en kontrakt av selskapet BNFL i Storbritannia på bygging av et anlegg for å kapsle inn atomavfall. Kontrakten er verdt 1,7 milliarder kroner.

20. Statoil og Norsk Hydro er blant andelshaverne, med henholdsvis 13,3 og 10 prosent, i et konsortium som gjør et stort oljefunn utenfor Angola. Foreløpige beregninger tyder på at det finnes mellom 500 og 700 millioner fat olje i feltet.

21. Aker Maritime kjøper 60 prosent av aksjene i det finske verftet Finnyard som har 1 100 ansatte. Verftet kjøpes med sikte på å produsere skrog for skip til flytende oljeproduksjon og understell til Sparplattformer.

23. Kværner Trollop and Colls, et underselskap av Kværner Construction, får tre kontrakter i London. En av kontraktene gjelder riving av et bygg, de to andre gjelder bygging. Kontraktene har en samlet verdi på 730 millioner kroner.

25. Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) tar ut 343 medlemmer om bord på 5 rigger i streik. OFS forkaster et tilbud fra Norges Rederiforbund på 7,8 prosent lønnsøkning over året.

27. SAS-selskapet Commuter bestiller 15 fly av typen Dash 8-400 til en pris på om lag 2,4 milliarder kroner. Flyene skal hovedsakelig settes inn på rutenettet i Nord-Europa og leveres fra sommeren 1999 til desember 2000.

29. Scana Industrier fra Stavanger inngår en samarbeidsavtale med myndighetene i Sichuanprovinsen i Kina. Avtalen sikrer Scana særlige rettigheter til kontrakter, blant annet i forbindelse med omstilling i et statlig eid stålkonsern der kostnadene er beregnet til om lag 250 millioner kroner. Den totale verdien av avtalen er uviss, men Scana skal vurdere 120 aktuelle prosjekter.

29. Norsk Hydro inngår en avtale med tre jordanske selskaper om bygging av to gjødselfabrikker i Jordan for 4 milliarder kroner. De jordanske selskapene vil eie 40 prosent av selskapet, mens Norsk Hydro eier resten. Fabrikkene skal stå ferdige i 2001.

30. Styret i Vest-Agder Energiverk (VAE) gir administrasjonen i selskapet fullmakt til å starte forhandlinger om bygging av en vindmøllepark i Lindesnes. Planen er å bygge fem vindmøller som skal forsyne 600 husstander med strøm.

30. Elektronikkprodusenten Sonec i Arendal inngår en kontrakt, inkludert opsjon på levering av et militært mobilsystem til NFT Ericsson. Ifølge avtalen skal Sonec produsere og sammenstille 2 000 feltradioer for Hæren med opsjon på ytterligere 1 500. Kontrakten er verdt nærmere en halv milliard kroner.

30. Finansdepartementet gir konsesjon til seks finansselskaper som ønsker å tilby livsforsikring med investeringsvalg. Kundene kan selv velge fond ut fra ønsket risikoprofil. Sparemidlene skal ikke beskattes forutsatt at de låses i 12 år.

September

2. Statkraft oppnår et rekordstort halvårsoverskudd på 760 millioner kroner etter skatt.

4. Norsk Hydro legger frem planer om prøveboring på Snøhvitfeltet i Barentshavet. Under gassen i feltet ligger det et tynt oljelag, og Hydro håper å kunne utvinne 95 millioner fat olje. Fiskere og miljøvernere reagerer mot planene om oljeboring i et av de viktigste fiskeområdene i Barentshavet.

6. Statoils boringer på Connemarafeltet utenfor Irland viser seg å være resultatløse og selskapet bokfører et tap på 1,2 milliarder kroner.

6. Regjeringen imøtekommer ikke Elkems ønske om å kjøpe eller leie kraftanlegget i Sauda for en ny periode på 50 år. Olje- og energidepartementet beslutter at Statkraft får overta og bygge ut Saudafallene når leieavtalen med Elkem går ut i 2010. Olje- og energiminister Rannveig Frøiland ber Elkem gjennomføre forretningsmessige forhandlinger med Statkraft.

9. Veidekke AS vinner den lukkede anbudsrunden om å få bygge Coca Colas produksjonsanlegg på 50 000 kvadratmeter i Lørenskog. Kontrakten har en samlet verdi på 180 millioner kroner.

11. Statoil får sammen med andre norske bedrifter i oppdrag å bygge ut det britiske oljefeltet Pierce. Kontrakten tildeles av Enterprise Oil og er verdsatt til to milliarder kroner.

12. Det norske oppdrettsselskapet Pan Fish blir den største lakseprodusenten i USA og Canada etter oppkjøpet av Scan Am Group og Nor Am Aquaculture. Prisen for de to selskapene er om lag 130 millioner kroner.

13. Statkraft og Norsk Hydro inngår en rammeavtale om leveranser av elektrisk kraft. Statkrafts nåværende avtale med Hydro forlenges til 2020. Hydro vil også motta 1 TWh årlig utover det som omfattes av den nåværende avtalen, som er en av norgeshistoriens største med en verdi på 20 milliarder kroner.

16. Procon Drilling Services får en femårig kontrakt med Norsk Hydro for produksjonsboring på flere felt. I tillegg inngås det opsjoner på ytterligere fem ganger ett år. Totalverdien på den faste delen av kontrakten er verdt 530 millioner kroner.

16. På grunn av dårligere oppslutning enn i forrige Stortingsvalg, sier statsminister Thorbjørn Jagland at regjeringen vil gå av etter å ha lagt frem statsbudsjettet i oktober.

18. Smedvig forlenger en riggkontrakt med Statoil med tre år. Raten er forhøyet med 10 prosent i forhold til dagens avtale, til om lag 130 000 dollar i døgnet.

25. Skipsreder John Fredriksen kjøper tankskipene til det greske rederiet John S. Latsis for mellom 125 og 130 millioner dollar. Etter dette kjøpet er John Fredriksen verdens største tankreder.

25. Norges Rederiforbund varsler lockout for 270 ansatte i Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS). Arbeidsoppsigelsen vil omfatte alle medlemmene i OFS som ikke allerede er tatt ut i streik. Dette medfører at tilsammen 18 rigger blir rammet av konflikten.

30. Selskapet Australian Bulk Minerals vil starte ny gruvedrift ved jernmalmbedriften Sydvaranger i Kirkenes. Selskapet vil investere 500 millioner kroner for å starte opp driften neste sommer, noe som vil skape mellom 250 og 300 nye arbeidsplasser.

30. Regjeringen beslutter å selge en del av statens aksjer i Den norske Bank og Kreditkassen. Planen er å redusere statens eierandel fra om lag 50 prosent i hvert av selskapene til en tredjedel. Regjeringen ønsker å bruke inntektene, som etter dagens kurser blir på om lag seks milliarder kroner, til å opprette Statens miljøfond og Teknologifondet, og som aksjekapital til et investeringsfond der staten skal eie 49 prosent av aksjene.

30. Sævik Supply bestiller et nytt offshorefartøy til 315 millioner kroner fra Th. Hellesøy Skipsbyggeri. Rederiet inngår også en opsjon på to tilsvarende skip.

Oktober

1. Kværner Tashleigh Weatherfoil skal sammen med Initial Healthcare levere alle tjenester i forbindelse med utviklingen av Queen Elisabeth Hospital i Woolwich. Dette er det første private sykehusprosjektet i London og vil koste i overkant av en milliard kroner. Sykehuset skal leies ut til det britiske helsevesenet.

2. Oljeskattekontoret skriver ut terminskatt på totalt 28,3 milliarder kroner for inntektsåret 1997. Det er nesten 5,5 milliarder mer enn tilsvarende beløp i fjor, og det tredje største siden sentral ligning ble innført i 1980.

2. Saga Petroleum oppjusterer reservene på Snorrefeltet med 94 millioner fat olje. Oppjusteringen representerer en brutto produksjonsverdi på 13 milliarder kroner etter dagens oljepris og dollarkurs.

3. Dyno Industrier ASA skal sammen med de to australske selskapene Westfarmers og National Mutual Life bygge et ammoniumnitratanlegg i Australia med en kapasitet på 180 000 tonn pr. år. Dyno tar sikte på en eierandel på 25 prosent i prosjektet som er kostnadsberegnet til 1,3 milliarder kroner.

4. Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) bestemmer å avblåse streiken etter at Regjeringen i statsråd 3. oktober fremmet forslag om tvungen lønnsnemnd i den pågående konflikten mellom OFS og Norges Rederiforbund.

4. Ugland International Holding kontraherer et bilskip med en kapasitet på 6 100 biler fra Tsuneishiverftet i Japan. Kontraktsprisen er på om lag 34 millioner pund.

8. Brøvig Offshore inngår en intensjonsavtale med Statoil for eksklusiv bruk av produksjonsskipet «Crystal Sea». Kontrakten skal vare ut 1998 og er verdt minimum 21 millioner dollar.

9. Norsk Hydros gassfunn på Ormen Lange inneholder minst 100 milliarder, kanskje opp mot 300 milliarder,

kubikkmeter gass med en bruttoverdi fra 70 til 200 milliarder kroner.

11. Bratvaag Skipsverft får en kontrakt på bygging av et offshoreskip for rederiet DOF Shipping. Kontrakten er på over 300 millioner kroner og verftets ordrereserver på mer enn 2 milliarder kroner.

14. Amerikanske Marathon Oil krever 989 millioner kroner pluss renter fra 1. august tilbakebetalt fra operatørselskapet Statoil og de øvrige partnerne i Statpipegruppen. Det amerikanske selskapet mener dette er beløpet de har betalt for mye i tariff for transport av gass fra Heimdalfeltet.

14. Avtroppende finansminister Jens Stoltenberg legger frem nasjonalbudsjettet for 1998. Budsjettet viser et overskudd på driftsbalansen på 93,7 milliarder kroner, mens overskuddet på statsbudsjettet anslås til 78,5 milliarder kroner. Ved utgangen av 1998 vil det stå om lag 200 milliarder kroner på Statens Petroleumsfond. Statens utgifter øker med en prosent reelt, inkludert en kraftig vekst i statens investeringer og en realnedgang i statlig forbruk. Regjeringen øker utgiftene til eldre, sykehus, barnehager, enslige forsørgere og uhjelp med 6 milliarder kroner. Skatte- og avgiftsøkningen i budsjettet er på 2,5 milliarder kroner.

15. De amerikanske økonomene Robert Merton og Myron Scholes tildeles årets nobelpris i økonomi for å ha utviklet metoder for å verdsette aksjeopsjoner.

17. Et konsortium ledet av Kværner, der Anglo Japanese Turkish Consortium inngår, får i oppdrag å designe, finansiere, bygge og drive et broprosjekt over Izmitbukten i Tyrkia. Konsortiet har forpliktet seg til å reise 12 milliarder kroner som er nødvendig for å gjennomføre prosjektet.

17. Rieber Shipping AS kontraherer et offshoreskip fra Flekkefjord Slipp & Maskinfabrikk AS. Skipet skal leveres i april 1999 og koster 350 millioner kroner.

17. Statsminister Kjell Magne Bondevik presenterer de nye statsrådene. Ny finansminister blir Gudmund Restad fra Senterpartiet, Lars Sponheim fra Venstre blir næringsminister mens Marit Arnstad fra Senterpartiet blir olje- og energiminister.

20. Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) slår sprekker. Sivilingeniører, siviløkonomer, jurister og tannleger melder seg ut av organisasjonen og danner en ny organisasjon som får navnet «Akademikerne». Legene, som meldte seg ut av AF i fjor, vil også være med i den nye organisasjonen. Utmeldelsene skyldes misnøye med AF-ledelsens evne til å få gjennom krav ved forhandlingene.

23. Rederiet Leif Høegh inngår en avtale med det kinesiske rederiet Shougang om kjøp av to bulkskip på 210 000 dødvekttonn for i overkant av 700 millioner kroner.

28. Navis ASA fra Stavanger kontraherer et nytt boreskip ved Samsung Heavy Industries i Sør-Korea. Prisen for skip og boreutstyr er om lag 1,6 milliarder kroner. Selskapet har også inngått avtale om et skip nummer to, en avgjørelse som må tas innen 15. februar 1998, samt opsjon på et tredje skip.

29. Ullsteinkonsernet skal bygge to seismikkskip og et avansert offshorefartøy for tilsammen 1,1 milliarder kroner. Skipene skal bygges for det australske selskapet Western Atlas International Inc. i Houston USA og koster i overkant av 700 millioner kroner. Offshorefartøyet skal bygges for Solstad Shipping og koster i underkant av 400 millioner kroner.

30. Kværner Energy får kontrakten på leveranser av fire gassturbiner til Eldfisk for Phillips Petroleum Norway. Kontrakten er verdt 200 millioner kroner.

November

3. Det internasjonale råd for havforskning (ICES) tilrår en kvote for torsk neste år på 550 000 tonn, 340 000 tonn mindre enn i år. Dersom tilrådingen blir vedtatt, taper norske og russiske fiskere fangst verdt 3,3 milliarder kroner.

5. Smedvig inngår en intensjonsavtale med det amerikanske selskapet ENSCO International Inc. for salg av riggen «West Omicron». Salgssummen er 103 millioner dollar.

8. Sentrumsregjeringen foreslår å redusere overskuddet på statsbudsjettet med om lag 1 milliard kroner i forhold til Arbeiderpartiregjeringens forslag. Ifølge tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 1998 vil utgiftene øke med 4,3 milliarder kroner, mens skatter, avgifter og andre inntekter vil øke med 2,3 milliarder kroner.

10. Staten fikk inn 32 milliarder kroner i oljeskatt i fjor. Det er over 12 milliarder mer enn i 1995. Statoil, Hydro og Saga er ilignet nesten halvparten av det totale beløpet.

12. Moxy Trucks i Fræna får en kontrakt på bygging av 300 anleggsdumpere for det franske selskapet European Equipment Ltd, som er Europas største på utleie av anleggsmaskiner. Moxy fikk kontrakten i konkurranse med svenske Volvo og engelske Caterpillar. Med en verdi på 400 millioner kroner er dette selskapets største enkeltkontrakt noen gang.

12. Lektorene danner en ny fagforening og tilsluttes organisasjonen Akademikerne. Bakgrunnen er misnøye med Akademikernes Fellesorganisasjon og Lærerlagets krav når det gjelder lønn og arbeidsforhold.

14. Antall personer som fikk utlignet toppskatt økte med 30 000 fra 1995 til 1996. I 1996 betalte 860 000 skatteytere 11 milliarder kroner i toppskatt.

17. Cap Gemini tildeles en tiårskontrakt for datastøttetjenester til British Steel. Avtalen har en verdi på 4,8 milliarder kroner.

21. Statoil og Norsk Hydro undertegner en joint-venture avtale med det franske oljeselskapet Total og det statseide oljeselskapet Maraven fra Venezuela. De to norske selskapene skal investere 9 milliarder kroner i oljeindustrien i Venezuela, som er spådd et kraftig oppsving fremover.

28. Arbeidsledigheten, målt som antall registrerte ledige ved arbeidskontorene, synker raskere en noen gang og har kommet ned i 56 800 personer, tilsvarende 2,5 prosent av arbeidsstyrken. Ledigheten har ikke vært lavere siden 1987. Antall ledige stillinger har økt med 46 prosent det siste året.

28. Stortinget vedtar regjeringens forslag til statsbudsjett for 1998. Etter forhandlinger med Høyre og Fremskrittspartiet har overskuddet på statsbudsjettet blitt redusert med om lag 3 milliarder kroner i forhold til sentrumsregjeringens opprinnelige forslag.

29. Statens pensjonsforpliktelser har økt med mer enn 2 milliarder kroner som følge av utvidelsene av den avtalefestede pensjonsordningen (AFP) under vårens lønnsoppgjør.

29. Sentrumsregjeringen endrer ikke kravene den forrige regjeringen satte i forbindelse med de kommende klimaforhandlingene i Kyoto.

Desember

2. Stolt Comex Seaways inngår en kontrakt for levering av undersjøisk utstyr til rørledninger. Kontrakten er tildelt av Total Oil Marine og er verdt 11 millioner dollar.

5. Søviknes Verft får en kontrakt på bygging av et forsyningsskip for det japanske rederiet Sanko Steamship Co. for levering i september 1999. Kontrakten er verdt 170 millioner kroner.

9. EU vedtar gassmarkedsdirektivet etter fem år med forhandlinger. Kompromisset som ble inngått innebærer en liberalisering av markedet for gassrørledninger som starter med at 20 prosent av markedet åpnes for fri konkurranse i 2000, 28 prosent i 2005 og 33 prosent i 2010.

11. Ekspedisjonssjef Thorvald Moe i Finansdepartementet utnevnes til vise-generalsekretær i OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling). Det er Rådet i OECD som står bak utnevnelsen.

12. Kværners verft i Egersund får en kontrakt for engineering, innkjøp og fabrikasjon av tre kompresjonsmoduler til Åsgaard B-plattformen. Kontrakten er verdt 450 millioner kroner.

17. Olje- og energidepartementet godkjenner Phillips Petroleums planer om utbygging av Eldfisk-feltet i Nordsjøen. Utbyggingen er beregnet til å koste 5,1 milliarder kroner og har som mål å øke produksjonen. Plattformen vil etter dette fremstå som mer miljøvennlig.

17. Aker Maritime tildeles en kontrakt av Phillips Petroleum for bygging av vanninnjeksjonsplattformen til Eldfiskfeltet. Kontrakten er verdt 1,2 milliarder kroner.

23. Statoil tildeler rederiet Knutsen OAS Shipping en kontrakt for leie av et lagerskip til Åsgaardfeltet. Avtalen varer i fem år og er verdt 670 millioner kroner.

24. Kværner Kleven tildeles en kontrakt for bygging av et offshoreskip for rederiet District Offshore i Austevoll. Kontrakten er verdt mellom 400 og 600 millioner kroner.

31. I 1997 er om lag 2 000 gårdsbruk lagt ned, slik at antall gjenværende bruk er 79 600. Det er de minste gårdsbrukene som forsvinner mens det blir flere store.

Januar 1998

6. Farstad Shipping bestiller et offshorefartøy fra den Aker/RGI dominerte Langstengruppen. Kontrakten er verdt mellom 330 og 350 millioner kroner.

9. Petroleum Geo-Services og Geco-Prakla får hver sin kontrakt for utførelse av seismiske oppdrag for Statoil. Kontraktene er verdt 200 millioner kroner hver.

10. Entreprenørselskapet Selmer får i oppdrag av Sør-Trøndelag veikontor å bygge den undersjøiske tunnelen mellom Hitra og Frøya. Kontrakten er verdt 306 millioner kroner.

10. Etter at det fra nyttår ble åpnet for konkurranse i telemarkedet, hever Telenor den faste abonnementsprisen med 216 kroner i året. Alle abonnenter må betale denne prisen uavhengig av hvilket selskap de bruker. Konkurransen har ført til lavere priser på samtaler.

10. Et datterselskap av Helikopter Service, Bond Helicopters, inngår en avtale med British Petroleum for transport til plattformer i Nordsjøen. Kontrakten har en varighet på fem år og er verdt 450 millioner kroner.

14. Stortinget velger Mary Kvidal fra Arbeiderpartiet til ny leder av Norges Banks representantskap. Jens Marcussen fra Fremskrittspartiet blir ny nestleder.

20. Offshoreselskapet Marine Drilling får en borekontrakt med Exxon i Mexicogolfen. Kontrakten gjelder leie av rigg for leteboring i tre år med opsjon på ytterligere to år. Totalverdien for de tre første årene er 207 millioner dollar.

20. Transocean Offshore inngår en leieavtale med det amerikanske oljeselskapet Union Oil Company of California (Unocal) for et dypvannsboreskip til bruk i Mexicogolfen. Kontrakten har en varighet på fem år med opsjon på ytterligere fem. Skipet vil anslagsvis koste 318 millioner dollar å bygge, og leieavtalen for de fem første årene er verdt 372 millioner dollar.

21. SAS kjøper det finske flyselskapet Air Botnia. Air Botnia flyr 15 innenriksdestinasjoner i Finland og har om lag 50 ansatte.

22. Regjeringen sender svar til EFTAs overvåkingsorgan ESA, som åpnet sak mot Norge i november 1997, der de avviser ESAs fremlegg til endringer i den differensierte arbeidsgiveravgiften. Regjeringen mener at denne avgiften er en del av det generelle skattesystemet og faller derfor utenfor EØS-avtalen.

22. Tall fra Verdipapirsentralen viser at sparing i aksjefond ble nesten fordoblet fra 1996 til 1997. Verdien av netto nytegning av andeler økte fra om lag 8,5 til 15,2 milliarder kroner.

23. Kongsberg Defense & Aerospace AS inngår en kontrakt med Fincantieri-verftet i Italia for leveranser av kommando- og våpenkontrollsystemet MSI-90U. Kontrakten er verdt 300 millioner kroner.

24. Procon Drilling inngår en femårskontrakt med Esso for boring på Jotunfeltet. Kontrakten er verdt 250 millioner kroner.

27. I forbindelse med det offisielle besøket av Ukrainas minister for industripolitikk, Vasyl Hureyev, blir det undertegnet en bilateral avtale om handel og økonomisk samarbeid. Avtalen vil bidra til å sikre klare regler for handel og investeringer, og vil gi norske bedrifter minst like gode vilkår i Ukraina som landet gir bedrifter fra andre land.

27. Et datterselskap til Carnival Cruise, det italienske selskapet Costa Cruises, kontraherer et cruiseskip fra Kværner Masa-Yard. Skipet vil bli på 82 000 bruttoregistertonn og ha plass til 2 100 passasjerer. Kontrakten er verdt 390 millioner dollar.

29. Hovedstyret i Norges Bank ansetter de øverste lederne i Norges Banks Kapitalforvaltning som skal forvalte oljefondet. Fire av de åtte lederne er rekruttert utenfor Norges Bank.

29. Finansdepartementet sier nei til Den norske Banks (DnB) søknad om konsesjon til å kjøpe 100 prosent av aksjene i den Trondheimsbaserte Bolig- og næringsbanken (Bnbank). Departementet begrunner blant annet avslaget med at det må være et mål å opprettholde minst ett finansielt tyngdepunkt utenfor Oslo.

31. Entreprenørselskapet Selmer får en kontrakt av Statens vegvesen for bygging av den 1,7 kilometer lange Svartdalstunnelen på E6 i Oslo.

Februar

2. Tall fra Statoil viser at i løpet an 1997 påviste selskapet 126 millioner fat olje og 29 milliarder kubikkmeter gass i lisenser på norsk sokkel der Statoil er involvert. Leteresultatet er det beste siden 1991. Mesteparten av funnene ble gjort nær eksisterende infrastruktur i Nordsjøen.

3. Royal Caribbean Cruise Line kontraherer et cruiseskip fra Kværner Masa-Yard i Finland. Avtalen sikrer en sysselsetting tilsvarende 5 000 årsverk og er verdt 2,5 milliarder finske mark (drøye 1,8 milliarder kroner).

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Rapporter

Annegrete Bruvoll:
The Costs of Alternative Policies for Paper and Plastic Waste
Rapporter 98/2, 1998. Sidetall 30.
ISBN 82-537-4478-1

After decades with landfill and incineration as the most common waste treatment methods, the current main waste policy strategy has changed toward recycling. Also, most governments declare that source reduction, to reduce the generation of waste, is the best choice, while in practice few steps have been taken in this direction. In order to improve the understanding of optimal policies for paper and plastic waste reductions we compare the costs of the four alternatives recycling, incineration, landfill based on a combination of US and Norwegian data, and source reduction implemented by a tax on material inputs.

This study supports the ranking of source reduction as the most efficient alternative. Price incentives directed towards reducing material use and waste is more efficient than rectifying the damages of already generated waste. While a tax on waste generating materials actually involves net benefits, all the other alternatives involve net costs.

Furthermore, in an environmental as well as economic perspective the heavy emphasis on recycling may well be misleading, as the environmental and the economic costs exceed the costs of incineration and landfill in most cases. Higher environmental and economic transport costs from recycling more than outweigh the emission costs and conventional costs from incineration and landfill plants in our analysis. Recycling is the least costly alternative for commercial paper waste, due to relatively low pickup costs and high commercial value of recycled paper.

Discussion Papers

Karl Ove Aarbu og Thor Olav Thoresen:
The Norwegian Tax Reform; Distributional Effects and the High-income Response
DP no. 207, 1997. Sidetall 42.

Are we better or worse off after the Norwegian tax reform of 1992 and how has the reform influenced the income sizes and the distribution of total income? This question denotes our twofold analysis in this paper. We first examine the trends in average income and income distribution in the period from 1991 to 1994. Second, we ask whether the tax reform can explain parts the observed income changes. Calculations from a tax-benefit model, assessing the direct distributional effect by applying post-reform tax rules on pre-reform data, do not predict any substantial increase in income inequality due to the tax reform of 1992. However, we find a significant post-reform increase in observed income inequality, while average income is about unaltered in the period. The increased inequality might be explained by the high income earners' response to large reductions in marginal tax rates. By applying panel data from 1991-1994 and a methodological approach developed by Feldstein (1995a), we find no evidence in support of significant behavioral responses due to decreased marginal tax rates on income. In fact, the overall elasticities are around zero, which differ substantially from Feldstein's estimate of 1.04 based on US-data. Other explanations, as the changes in the taxation of dividends, are discussed.

Torbjørn Hægeland og Tor Jakob Klette:
Do Higher Wages Reflect Higher Productivity? Education, Gender and Experience Premiums in a Matched Plant-Worker Data Set
DP no. 208, 1997. Sidetall 36.

Do wage differences between workers with high and low levels of education, between males and females and between workers with different levels of experience reflect differences in productivity? We address this set of questions on the basis of a data set with variables for individual workers matched with a comprehensive data set for manufacturing plants in Norway for the period 1986-93. The results suggest that workers with higher education tend to be more productive, roughly in accordance to their wage premium. Female workers are cet. par. found to be less productive than male workers, and this is reflected in their wages. Experienced workers are on average found to be more productive. For workers with 8 to 15 years of experience, the productivity premium exceeds the wage premium, while the opposite is the case for workers with more than 15 years of experience.

Jon Gjerde, Sverre Grepperud og Snorre Kverndokk:
Optimal Climate Policy under the Possibility of a Catastrophe
DP no. 209, 1998. Sidetall 30.

This paper concerns optimal emissions of greenhouse gases when catastrophic consequences are possible. A numerical model is presented which takes into account both continuous climate-feedback damages as well as the possibility of a catastrophic outcome. The uncertainty in the model concerns whether or not a future catastrophe will occur. However, the welfare losses imposed by such an outcome are assumed known to the decision-maker. An important result is that the possibility of a climate catastrophe is a major argument for greenhouse gas abatement even in absence of continuous damage. Special attention is given to analyses on the probability of a catastrophe and the pure rate of time preferences, and the implicit values of these parameters are calculated if the Rio stabilisation target is assumed to be optimal. Finally, the expected value of perfect information about the probability of the arrival of a catastrophe is estimated.

Karl Ove Aarbu og Jeffrey K. MacKie-Mason:
Why some Corporations Pay More Tax than Necessary
DP no. 211, 1998. Sidetall 44.

It has been noticed in several countries that many corporations do not claim all of their allowable tax depreciation deductions, despite incurring a higher tax cost. There are several possible explanations. First, the uniform reporting accounting system (typical of many European countries) can under certain circumstances constrain dividends. The dividend constraint can, however, be loosened by forgoing some

tax depreciation. We find no support for this hypothesis. Second, we find strong evidence that corporations with bad economic performance tend to underutilize their deductions, suggesting that corporations use costly "window-dressing" on their accounting measures. Third, we find support for the hypothesis that tax compliance costs discourage the utilization of accelerated depreciation, especially by small firms. Fourth, we find weak support for the hypothesis that there is substitution between tax depreciation and private debt due to competition between the benefits of private bank monitoring and the tax savings from using debt, as suggested in earlier literature. Our empirical analysis is possible due to unusual access to extremely detailed individual firm tax returns forms in Norway, combined with the 1992 Norwegian tax reform that provided a natural experiment for testing some of the hypotheses. We use the time-series and cross-sectional variation across Norwegian corporations in 1988, 1991, 1992 and 1993.

Rolf Aaberge:
UMP Unbiased Tests for Multiparameter Testing Problems with Restricted Alternatives
DP no. 212, 1998. Sidetall 18.

Applications of the standard theory of UMP unbiased tests depends on conditions which in general are difficult to verify. In the present paper, however, we suggest more simple rules for applying this theory for regular exponential families of distributions. This approach leads to UMP unbiased tests for various multiparameter testing problems with restricted alternatives, and is shown to give justification for conditional tests of various test problems for contingency tables. The derived tests are shown to possess attractive small sample properties.

Morten G. Søberg:
"EPA's New Emissions Trading Mechanism: A Laboratory Evaluation" - A Comment
DP no. 213:-9, 1998. Sidetall 9.

In the US tradable SO_2 permit scheme 97.2 per cent of the permits are grandfathered annually to electricity utilities. The remaining 2.8 per cent are withheld and offered for sale at the Environmental Protection Agency (EPA) auction. Also, the electricity utilities may tender permits for sale both at this auction as well as on a complementary permit market. Cason and Plott [3] recommend that the EPA seriously consider reforming the present auction procedure for SO_2 permit trading. They provide experimental evidence of downward biased auction prices that understate the marginal cost of emissions control. Our comparison with available empirical data shows that the complementary market for SO_2 permits disciplines the auction inasmuch as the auction and market prices are not significantly dissimilar. This fact and the extent of conducted permit trade render improbable the assertion that the EPA auction price differs from the true marginal abatement cost. Hence, the policy relevance of the EPA auction's alleged faults may be negligible.

Karine Nyborg:
Non-Verifiable Emissions, Voluntary Agreements, and Emission Taxes
DP no. 214, 1998. Sidetall 18.

This paper demonstrates that voluntary agreements between a regulator and an industry can be Pareto superior to environmental taxes. Further, such agreements may differ from direct regulation in a non-trivial way. The first-best optimum may be included in the set of possible agreements, even if it is not attainable using tax instruments. There is no uncertainty or asymmetric information in the model. However, it is assumed that some emissions are observable, but not verifiable. This may be interpreted as a situation where precise formal specification of the pollutant is infeasible.

Reprints

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl:
Market Power, International CO_2, Taxation and Oil Wealth
Reprints no. 110:33-71, 1998. Sidetall 39.

Reprint from The Energy Journal Vol. 18, No. 4, 1997.

Hege Roll-Hansen:
Å telle de ville
Reprints no. 111:12-19, 1998. Sidetall 8.

Særtrykk fra AAR, Idhistorisk tidsskrift nr. 4, 1997.

Notater

Jonny Nordøy:
Nytten av forventningsbaserte konjunkturindekser ved predikering av konsum
Notater 97/52, 1997. Sidetall 36.

Rune Johansen:
REGARD - Modell for regional analyse av arbeidsmarked og demografi. Teknisk dokumentasjon
Notater 97/68, 1997. Sidetall 212.

Brita Bye:
Imperfeksjoner i arbeidsmarkedet. Konsekvenser for velferdseffekter av en grønn skattereform
Notater 97/70, 1997. Sidetall 18.

Tidligere utgivelser

Statistiske analyser

Inntekt, skatt og overføringer 1997. **SA 14, 1997.**

Naturressurser og miljø 1997. **SA 16, 1997.**

Natural Resources and the Environment 1997. **SA 17, 1997.**

Rapporter

Torbjørn Eika og Kjersti-Gro Lindquist:
Konjunkturimpulser fra utlandet. **Rapporter 97/2.**

Knut Olav Oftedal:
Arbeidstilbudet fra sykepleiere og leger ved endret studie- og arbeidsmønster. **Rapporter 97/8.**

Svein Erik Førre:
Er store foretak mer forskningsintensive? En anvendelse av diagnostiske metoder. **Rapporter 97/11.**

Erling Holmøy og Birger Strøm:
Samfunnsøkonomiske kostnader av offentlig ressursbruk og ulike finansieringsformer - beregninger basert på en disaggregert generell likevektsmodell. **Rapporter 97/16, 1997.**

Taran Fæhn og Leo Andreas Grünfeld:
Commercial Policy, Trade and Competition in the Norwegian Service Industries. **Rapporter 97/18, 1997.**

Svenn-Erik Mamelund, Helge Brunborg og Turid Noack:
Skilsmisser i Norge 1886-1995 for kalenderår og ekteskapskohorter. **Rapporter 97/19, 1997.**

Discussion Papers

Sverre Grepperud:
Soil Depletion Choices under Production and Price Uncertainty. **DP no. 186, 1997.**

Nils-Martin Stølen og Turid Åvitsland:
Has Growth in Supply of Educated Persons Been Important for the Composition of Employment? **DP no. 187, 1997.**

Jens Aune, Solveig Glomsrød, Vegard Iversen og Henrik Wiig:
Structural Adjustment and Soil Degradation in Tanzania. A CGE-model Approach with Endogenous Soil Productivity. **DP no. 189, 1997.**

Erik Biørn og Tor Jakob Klette:
Panel Data with Error-in-Variables: A Note on Essential and Redundant Orthogonality Conditions in GMM-estimation. **DP no. 190, 1997.**

Einar Bowitz og Ådne Cappelen:
Incomes Policies and the Norwegian Economy 1973-93. **DP no. 192, 1997.**

Solveig Glomsrød, Maria Dolores Monge A. og Haakon Vennemo:
Structural Adjustment and Deforestation in Nicaragua. **DP no. 193, 1997.**

Frode Johansen og Tor Jakob Klette:
Wage and Employment Effects of Payroll Taxes and Investment Subsidies. **DP no. 194, 1997.**

Taran Fæhn:
Non-Tariff Barriers - the Achilles' Heel of Trade Policy Analyses. **DP no. 195, 1997.**

Rolf Aaberge og Audun Langørgen:
Fiscal and Spending Behavior of Local Governments: An Empirical Analysis Based on Norwegian Data. **DP no. 196, 1997.**

Anett C. Hansen og Harald K. Selte:
Air Pollution and Sick-leaves - is there a Connection? A Case Study using Air Pollution Data from Oslo. **DP no. 197, 1997.**

Erling Holmøy og Torbjørn Hægeland:
Aggregate Productivity Effects of Technology Shocks in a Model of Heterogeneous Firms: The Importance of Equilibrium Adjustment. **DP no. 198, 1997.**

Elin Berg, Pål Boug og Snorre Kverndokk:
Norwegian Gas Sales and the Impacts on European CO_2 Emissions. **DP no. 199, 1997.**

Hilde Christiane Bjørnland:
Estimating Core Inflation - The Role of Oil Price Shocks and Imported Inflation. **DP no. 200, 1997.**

Rolf Aaberge, Anders Björklund, Markus Jäntti, Peder J. Pedersen, Nina Smith og Tom Wennemo:
Unemployment Shocks and Income Distribution. How Did the Nordic Countries Fare During their Crises? **DP no. 201, 1997.**

Leif Brubakk:
Estimation of Price Elasticities from Norwegian Household Survey Data. **DP no. 202, 1997.**

Jørgen Aasness og Liv Belsby:
Estimation of Time Series of Latent Variables in an Accounting System. Petrol Consumption of Norwegian Households 1973-1995. **DP no. 203, 1997.**

Anders Rygh Swensen:
Change in Regime and Markov Models. **DP no. 204, 1997.**

Karine Nyborg og Inger Spangen:
Cost-Benefit Analysis and the Democratic Ideal. **DP no. 205, 1997.**

Reprints

Bodil Larsen:
Economic Impacts of Reducing NOx Emissions in Norway. **Reprints no. 102, 1997.** Reprint from Environmental & Resource Economics Vol. 9, 1997.

Sverre Grepperud:
Soil Conservation and Governmental Policies in Tropical Areas: Does Aid Worsen the Incentives for Arresting Erosion? **Reprints no. 103, 1997.** Reprint from Agricultural Economics Vol. 12, 1995.

Kjell Arne Brekke:
The Numéraire Matters in Cost-Benefit Analysis. **Reprints no. 104, 1997.** Reprint from Journal of Public Economics, Vol. 64, 1997.

Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken:
Norwegian Emissions of CO_2 1987-1994. A Study of Some Effects of the CO_2 Tax. **Reprints no. 105, 1997.** Reprint from Environmental and Resource Economics Vol. 9, 1997.

Knut Einar Rosendahl:
Does Improved Environmental Policy Enhance Economic Growth?
Reprints no. 106, 1997. Reprint from Environmental and Resource Economics Vol. 9, 1997.

Taran Fæhn og Leo Andreas Grünfeld:
Norsk næringsliv i et nytt handelspolitisk regime. **Reprints no. 107, 1997.** Særtrykk fra Sosialøkonomen Nr. 4, 1997.

Einar Bowitz, Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld og Knut Moum:
Can a Wealthy Economy Gain from an EU Membership? Adjustment Costs and Long Term Welfare Effects of Full Integration - The Norwegian Case. **Reprints no. 108, 1997.** Reprint from Open Economies Review Vol. 8, No. 3, 1997.

Rolf Aaberge og Xuezeng Li:
The Trend in Urban Income Inequality in two Chinese Provinces, 1986-90.
Reprints no. 109, 1997. Reprint from Review of Income and Wealth 43, Vol. 3, 1997.

Documents

Sverre Grepperud:
The impact of Policy on Farm Conservation Incentives in Developing Countries: What can be Learned from Theory?
Documents 97/2.

Mette Rolland:
Military Expenditure in Norway's Main Partner Countries for Development Assistance. Revised and Expanded Version.
Documents 97/3.

Erling Joar Fløttum, Frank Foyn, Tor Jakob Klette, Per Øivind Kolbjørnsen, Svein Longva og Jan Erik Lystad:
What Do the Statisticians Know about the Information Society and the Emerging User Needs for New Statistics?
Documents 97/6.

Helge Brunborg og Erik Aurbakken:
Evaluation of Systems for Registration and Identification of Persons in Mozambique. **Documents 97/8.**

Erling Holmøy:
Is there Something Rotten in this State of Benchmark? A Note on the Ability of Numerical Models to Capture Welfare Effects due to Existing Tax Wedges.
Documents 97/10, 1997.

Brita Bye og Erling Holmøy:
Household Behaviour in the MSG-6 Model. **Documents 97/13, 1997.**

Elin Berg, Emmanuel Canon, Emmanuel og Yves Smeers:
Modelling Strategic Investment in the European Natural Gas Market. Documents **97/14, 1997.**

Notater

Elin Berg og Kristin Rypdal:
Historisk utvikling og fremskrivning av forbruket av noen miljøskadelige produkter. **Notater 97/2.**

Ådne Cappelen:
SSBs arbeid med investeringsrelasjoner, erfaringer og planer. **Notater 97/5.**

Kjersti-Gro Lindquist:
Database for energiintensive næringer. Tall fra industristatistikken. **Notater 97/30.**

Audun Langørgen:
Faktorer bak variasjoner i kommunal ressursbruk til pleie og omsorg. **Notater 97/35.**

Svein Erik Førre:
Registerdataene i lys av industristatistikken. **Notater 97/36.**

Kristian Gimming:
Virkninger på prisutviklingen på naturgass i Vest-Europa ved innføring av felles karbonavgift. **Notater 97/37.**

Erling Holmøy og Øystein Thøgersen (red.):
Virkninger av strukturpolitiske reformer: Forslag til konkrete forskningsprosjekter. **Notater 97/39, 1997.**

Erling Holmøy:
En presisering av hva som skal menes med tilbudskurven for arbeid i en generell likevektsmodell. **Notater 97/41, 1997.**

Alexandra Katz, Bodil Larsen, Knut Sandberg Eriksen og Trond Jensen:
Transport og makroøkonomi - en samkjøring av GODMOD-3 og MSG-6. **Notater 97/45, 1997.**

Innholdsfortegnelse for ØKONOMISKE ANALYSER (ØA) og ECONOMIC SURVEY (ES) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser og Economic Survey kan fås ved henvendelse til Eva Ivås, Statistisk sentralbyrå, telefon: 22 86 45 70, telefax: 22 11 12 38, E-post: eiv@ssb.no

Økonomiske Analyser

ØA 1/97:

Økonomisk utsyn over året 1996, 3-95.

ØA 2/97:

Torbjørn Eika og Kjersti-Gro Lindquist: Konjunkturimpulser fra utlandet, 3-11.

Iulie Aslaksen, Trude Fagerli og Hanne A. Gravningsmyhr: Tidsbruk, husholdningsproduksjon og utvidet inntekt i barnefamilier, 12-18.

Leif Andreassen: Ledighet og økt tilstrømning til høyere utdanning, 19-24.

Knut Ø. Sørensen: Økonomisk utvikling i fylkene 1990-1992 belyst med fylkesfordelt nasjonalregnskap, 25-29.

ØA 3/97:

Tor Arnt Johnsen: Opp og ned: Prisutviklingen i spotmarkedet for elektrisitet, 3-7.

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl: Kartellgevinster i oljemarkedet, 8-17.

Anett C. Hansen og Harald Selte: Luftforurensning og sykefravær i Oslo – er det en sammenheng? 18-24.

ØA 4/97:

Svein Longva og Thor Olav Thoresen: Hvordan skal det gis økonomisk støtte til barn og barnefamilier? Noen resultater fra Barnefamilieutvalgets innstilling, 3-14.

Elin Berg, Pål Boug og Snorre Kverndokk: Miljøvirkninger av norsk gassalg, 15-25.

Nasjonalregnskapstall for 1978-1996, 26-30.

Offentlige finanser 1978-1996, 31-33.

ØA 5/97:

Konjunkturtendensene, 3-15.

Berit Koht og Lasse Sandberg: Kilder til målefeil i konsumprisindeksen, 22-26.

Jon Epland: Inntektsfordelingen 1986-1995: Hvorfor øker ulikheten? 27-35.

Olav Bjerkholt, Robin Choudhury og Knut A. Magnussen: Fra dadler til olje – Den økonomiske utvikling i Saudi-Arabia 1970-2000. 36-45.

ØA 6/97:

Konjunkturtendensene, 3-50.

Steinar Todsen: Realkapitalbeholdninger og kapitalslit i nasjonalregnskapet. 51-55.

ØA 7/97:

Espen Søbye: Historisk statistikk og statistikkens historie, 3-10.

Irene Arnesen: Kommuneforvaltningen i Norden, 11-18.

Erling Joar Fløttum og Tor Skoglund: Produktivitetsutvikling belyst ved nasjonalregnskapstall, 19-25.

ØA 8/97:

Kilder til konjunkturbevegelser i norsk økonomi 1973-93. 3-5.

Stein Inge Hove og Knut Moum: Fra kjøpefest til ledighetskø. Kredittliberalisering, konsumutvikling og konjunktursvingninger 1983-1993. 6-14.

Ådne Cappelen: Inntektspolitikk og norsk økonomi 1973-93. 15-21.

Torbjørn Eika og Knut A. Magnussen: Virkninger av den høye oljeprisen i 1979-85. 22-30.

ØA 9/97:

Konjunkturtendensene, 3-26.

Kjell Berger, Torbjørn Eika og Terje Skjerpen: Industriinvesteringer. Prognoser basert på industriens egne anslag fra den kvartalsvise investeringsstatistikken, 30-36.

Julie Hass og Knut Ø. Sørensen: NOREEA – Norsk regnskap for økonomi og miljø, 37-45.

Erling Holmøy: Hva koster økt offentlig ressursbruk? Beregninger basert på en generell likevektsmodell, 46-53.

Economic Survey

ES 1/97:

Economic survey 1996, 3-46.

Elisabeth Nørgaard and Tore Halvorsen: Revision of the balance of payments, 47-52.

Mette Rolland: Military expenditure in Norway's main partner countries for development assistance, 53-66.

ES 2/97:

Economic trends, 3-25.

Knut A. Magnussen and Mette Rolland: The European economy towards 2000, 26-35.

ES 3/97:

Economic trends, 3-23.

Jon Epland: Income distribution 1986-1995: Why is inequality increasing? 24-33.

ES 4/97:

Economic trends, 3-27.

Erling Joar Fløttum and Tor Skoglund: Labour productivity growth in Norway using national accounts data, 31-37.

Steinar Todsen: Capital stock and consumption of fixed capital in the Norwegian national accounts, 38-43.

Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell	Side	Figur	Side
Konjunkturbarometeret			
1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet	2*	1.1. Konjunkturbarometer. Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling	3*
		1.2. Konjunkturbarometer. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*
		1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå	3*
		1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*
Ordre			
2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser	2*	2.1. Ordre. Odretilgang og ordrereserve i industri ialt	3*
2.2. Ordrereserve. Sesongjusterte og glattede verdiindekser	2*	2.2. Ordre. Ordretilgang og ordrereserve i bygg og anlegg i alt	3*
Arbeidskraft			
3.1. Arbeidsmarked. 1 000 personer og prosent. Sesongjustert	4*	3.1. Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk	5*
		3.2. Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser	5*
Produksjon			
4.1. Produksjon: Sesongjusterte volumindekser 1995=100	4*	4.1. Produksjon. Olje og naturgass	5*
4.2. Produksjon og omsetning	6*	4.2. Produksjon. Industri og kraftforsyning	5*
		4.3. Produksjon. Innsatsvarer og energivarer	5*
		4.4. Produksjon. Investeringsvarer og konsumvarer	5*
		4.5. Produksjon. Bygg og anlegg	7*
		4.6. Hotellovernattinger	7*
Investeringer			
5.1. Investeringer	6*	5.1. Antatte og utførte investeringer i industri	7*
5.2. Investeringer. Årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter	6*	5.2. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i industri og bergverk gitt på ulike tidspunkter	7*
5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid	8*	5.3. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i oljevirksomheten gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.4. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i kraftforsyning gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.5. Bygg satt i gang. Boliger	9*
		5.6. Bygg satt i gang. Driftsbygg	9*
		5.7. Bygg under arbeid	9*
Forbruk			
6.1. Forbruksindikatorer	8*	6.1. Detaljomsetning	9
		6.2. KNR-konsumindikator	9
		6.3. Registrerte nye personbiler	9
Priser			
7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.1. Harmonisert konsumprisindeks. Norge og EU	11*
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.2. Produsentprisindeks industri og prisindeks for førstegangs-omsetning innenlands	11*
7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	12*	7.3. Boligpriser	11*
7.4. Timelønn i industri, bygg og anlegg	12*	7.4. Spotpris elektrisk kraft	11*
		7.5. Spotpris Brent Blend	11*
		7.6. Spotpris aluminium og treforedlingsprodukter	11*
Finansmarked			
8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent	12*	8.1. 3 måneders eurorente	15*
8.2. Eurorenter og effektiv avkastning på statsobligasjoner. Prosent	13*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*
8.3. Valutakurser og Norges Banks penge- og kredittindikatorer	13*	8.3. Valutakursindekser	15*
		8.4. Norges Banks penge- og kredittindikator	15*
Utenrikshandel			
9.1. Innførsel og utførsel av varer. Mill. kr. Sesongjustert	14*	9.1. Utenrikshandel	15*
9.2. Utenriksregnskap. Mill. kr	14*	9.2. Driftsbalansen	15*

1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet

	Faktisk utvikling fra foregående kvartal og forventet utvikling i kommende kvartal. Diffusjonsindeks[1]				Kapasitets-utnytting[2]	Faktorer som begrenser produksjonen. Prosent av foretakene			
	Produksjon		Sysselsetting			Etterspørsel	Kapasitet	Arbeids-kraft	Råstoff
	Faktisk	Forventet	Faktisk	Forventet					
					Prosent				
1995									
1. kvartal	61,5	51,7	55,9	49,0	82,8	50,9	15,2	1,7	2,9
2. kvartal	60,8	51,1	55,4	48,9	82,5	51,9	16,0	1,3	2,3
3. kvartal	57,3	50,4	54,1	48,4	82,7	52,9	15,6	1,8	1,9
4. kvartal	56,2	51,3	54,0	47,8	82,2	54,6	12,4	3,5	2,1
1996									
1. kvartal	55,4	55,6	53,2	48,9	81,5	54,2	9,4	5,8	2,6
2. kvartal	54,7	59,8	53,4	51,1	81,6	50,8	9,7	7,6	3,4
3. kvartal	56,1	61,3	54,5	52,6	82,0	49,2	10,3	8,7	4,1
4. kvartal	57,8	61,5	55,5	52,5	82,2	48,2	12,3	9,0	4,4
1997									
1. kvartal	57,9	61,7	55,9	52,0	82,6	46,1	15,5	8,9	4,3
2. kvartal	58,1	60,3	55,9	52,1	83,0	44,9	15,6	9,5	4,1
3. kvartal	59,3	61,6	55,6	54,0	82,9	44,6	13,6	10,4	4,2
4. kvartal	60,2	63,8	56,0	56,4	82,9	43,2	13,3	10,5	4,0

[1] Beregnet som summen av andelen av foretakene som har svart STØRRE og halvparten av andelen av foretakene som har svart UENDRET [2] Veidd gjennomsnitt for kvartalet.
Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri					Bygg og anlegg			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transport-midler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig-bygg	Andre bygg
1993	81,8	73,1	92,8	69,8	116,8	84,9	78,4	76,5	95,2
1994	94,3	85,1	109,1	89,3	122,2	99,5	77,8	101,7	118,1
1995	100,0	100,2	105,3	102,3	105,6	118,0	100,8	105,9	143,9
1996	120,5	110,0	168,6	179,8	108,6	124,1	97,6	105,3	160,1
1995									
4. kvartal	103,0	104,2	123,4	113,2	108,0	118,6	94,4	102,7	146,9
1996									
1. kvartal	110,8	108,8	153,7	144,4	110,8	115,8	94,4	100,2	144,5
2. kvartal	118,3	111,7	174,0	177,8	109,7	121,9	99,0	103,1	154,8
3. kvartal	123,6	111,0	175,6	190,6	105,8	127,0	101,1	107,5	161,4
4. kvartal	129,2	108,5	171,1	206,3	108,0	131,6	95,9	110,4	179,9
1997									
1. kvartal	133,5	109,5	175,0	205,5	117,9	132,3	85,3	110,6	191,6
2. kvartal	134,0	116,0	186,1	197,2	123,4	128,9	82,7	111,2	185,4
3. kvartal	134,5	124,6	191,3	194,0	122,5	129,1	89,7	113,8	181,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.2. Ordrereserve. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri					Bygg og anlegg			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transport-midler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig-bygg	Andre bygg
1993	81,6	81,4	99,0	70,4	232,4	88,6	86,3	76,4	97,2
1994	92,3	90,4	122,1	83,0	187,8	96,5	80,9	111,9	113,0
1995	100,1	99,8	99,9	108,4	107,3	117,0	92,9	125,7	153,6
1996	119,4	93,5	118,1	169,0	166,3	132,2	102,4	135,0	180,0
1995									
4. kvartal	104,8	100,0	97,9	129,0	118,9	126,3	99,2	129,8	168,9
1996									
1. kvartal	109,2	94,5	106,2	151,4	157,2	126,1	98,4	128,3	169,7
2. kvartal	115,7	92,2	117,4	168,2	175,8	129,2	101,3	128,8	173,9
3. kvartal	122,4	93,1	123,5	173,8	169,7	134,2	105,3	136,7	180,2
4. kvartal	130,3	94,3	125,1	182,6	162,3	139,4	104,3	146,1	196,0
1997									
1. kvartal	139,2	98,2	128,9	190,2	174,2	141,9	98,5	153,4	212,8
2. kvartal	144,9	102,9	132,4	196,1	190,0	140,7	93,1	159,5	218,4
3. kvartal	147,5	104,6	133,1	196,4	193,0	139,0	91,6	161,2	216,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 1.1 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1) Prosent

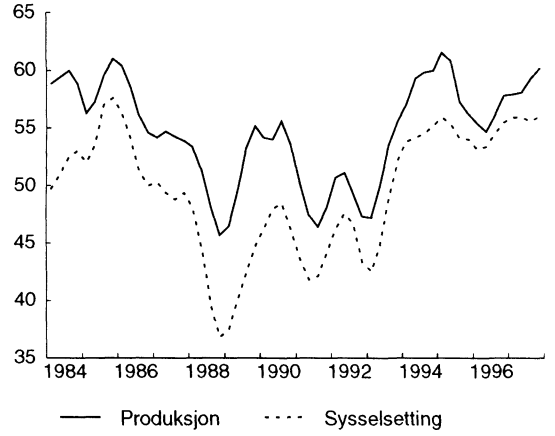

1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.2 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1) Prosent

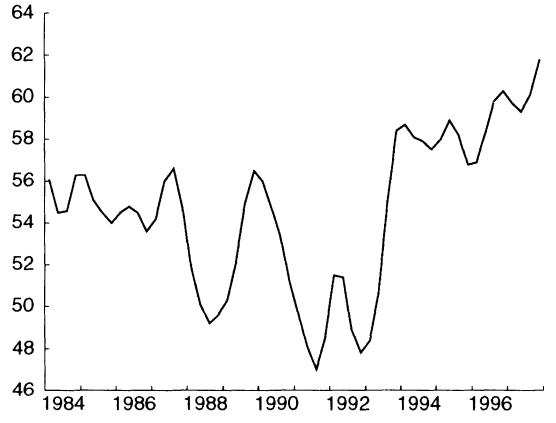

1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.3 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå. Sesongjustert og glattet. Prosent

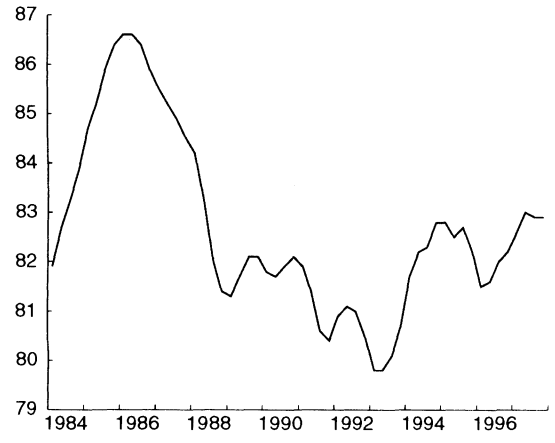

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

fig. 1.4 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Faktorer som begrenser produksjonen i industrien
Andel av foretakene. Sesongjustert og glattet. Prosent

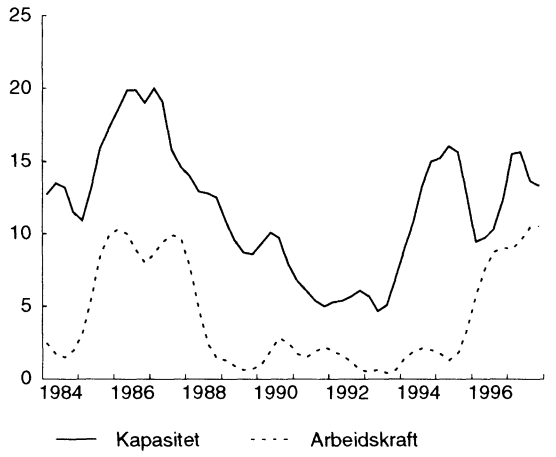

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.1 Ordre
Ordretilgang og ordrereserve, ialt; Ordrebasert industri
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1995=100

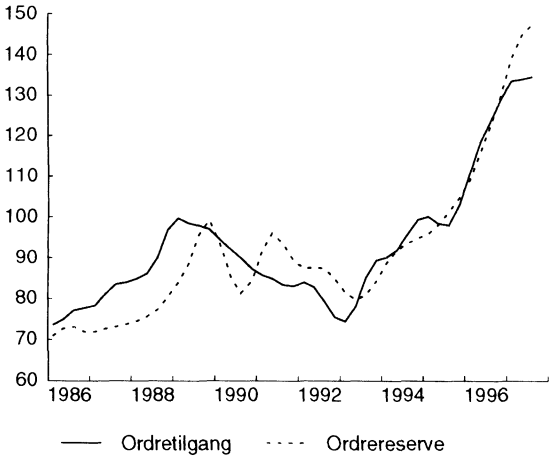

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.2 Ordre
Ordretilgang og ordrereserve, ialt; Bygg og anlegg
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1. kv.1992=100

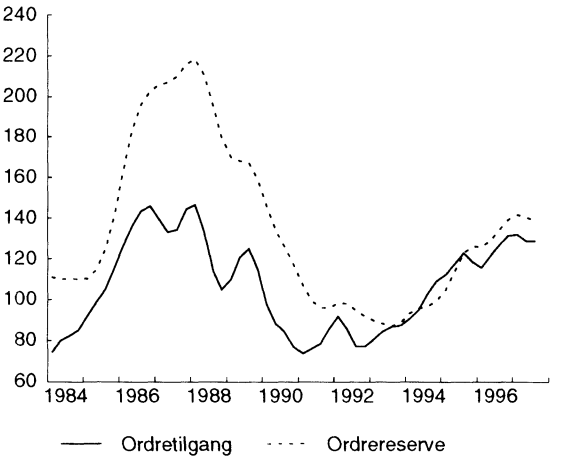

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

3.1. Arbeidsmarked. 1000 personer og prosent. Sesongjustert

	Arbeidskraftundersøkelsen					Arbeidsdirektoratet			
	Sysselsatte	Ukeverk	Arbeids-styrken	Arbeids-ledige	Arbeidsledig-het. Prosent av arbeids-styrken	Registrerte-ledige	Registrerte ledige og per-soner på tiltak	Tilgang på ledige plasser	Beholdning av ledige plasser
1994	2 037	6 660	2 166	129	5,9	110,3	165,8	23,4	7,5
1995	2 082	6 777	2 200	118	5,4	101,4	146,6	22,7	8,9
1996	2 137	6 880	2 246	109	4,9	90,9	127,6	26,3	10,1
1997	2 200	7 076	2 294	94	4,1	73,4	96,3	32,6	14,2
1993									
3. kvartal	2 008	1 641	2 153	145	6,7	117,8	176,3	21,9	7,2
4. kvartal	2 020	1 629	2 155	135	6,3	116,7	173,5	22,7	7,4
1994									
1. kvartal	2 017	1 647	2 143	126	5,9	114,8	171,0	23,6	7,4
2. kvartal	2 029	1 660	2 164	135	6,2	111,3	169,5	24,5	7,4
3. kvartal	2 045	1 685	2 170	125	5,8	108,7	164,7	23,7	7,6
4. kvartal	2 056	1 668	2 185	129	5,9	106,3	158,1	21,9	7,7
1995									
1. kvartal	2 065	1 682	2 194	129	5,9	104,6	151,9	21,4	7,9
2. kvartal	2 074	1 684	2 196	122	5,6	103,1	148,1	21,8	8,8
3. kvartal	2 084	1 699	2 199	115	5,2	100,9	145,3	23,0	9,4
4. kvartal	2 105	1 712	2 212	107	4,8	96,9	141,1	24,5	9,5
1996									
1. kvartal	2 111	1 701	2 229	118	5,3	94,4	136,9	24,6	9,5
2. kvartal	2 128	1 711	2 233	105	4,7	92,9	131,6	25,4	9,3
3. kvartal	2 148	1 733	2 260	112	5,0	89,8	124,8	27,1	10,2
4. kvartal	2 161	1 735	2 262	101	4,5	86,5	117,0	28,3	11,4
1997									
1. kvartal	2 174	1 758	2 270	96	4,2	81,6	108,7	29,7	12,4
2. kvartal	2 193	1 766	2 292	99	4,3	76,1	100,0	31,1	13,5
3. kvartal	2 210	1 755	2 304	94	4,1	70,7	91,8	33,5	14,8
4. kvartal	2 223	1 797	2 311	87	3,8	65,3	84,8	36,0	16,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

4.1. Produksjon: Sesongjusterte volumindekser 1995=100

	Etter næring				Etter sluttanvendelse				
	Total indeks[1]	Råolje og naturgass	Industri	Kraft-forsyning	Innsats-varer	Investerings-varer	Konsum-varer	Energivarer	Nye bygg
1993	88,5	82,5	92,3	97,6	91,0	91,6	94,1	85,8	..
1994	94,7	92,2	97,5	92,6	97,0	96,0	98,6	92,5	..
1995	100,3	100,0	100,2	100,5	100,2	100,2	100,2	100,1	100,0
1996	105,4	113,3	102,8	83,8	101,5	103,6	103,7	108,1	103,9
1996									
Juni	107,4	116,2	102,8	79,4	100,0	106,4	102,9	112,5	102,8
Juli	107,4	118,0	106,6	74,3	106,1	113,1	104,6	113,3	103,2
August	107,5	118,0	103,5	74,2	100,6	105,6	104,1	111,7	104,6
September	106,4	117,0	104,1	70,1	103,0	105,3	102,7	109,2	106,4
Oktober	103,6	110,1	103,4	71,4	103,2	103,7	103,0	101,8	110,0
November	104,8	113,9	102,6	79,7	102,0	100,6	104,0	107,0	106,5
Desember	105,2	118,1	102,6	78,6	102,2	99,7	105,1	110,0	108,0
1997									
Januar	105,9	118,2	103,0	76,0	102,3	101,1	104,4	106,5	109,5
Februar	106,2	115,8	101,7	78,6	101,2	98,0	104,7	111,2	110,4
Mars	103,0	110,2	103,3	84,2	102,5	100,5	106,7	100,1	111,3
April	111,7	118,7	104,7	87,0	104,2	104,0	103,2	118,8	115,6
Mai	108,0	117,0	104,6	93,0	105,0	102,0	104,6	112,1	114,0
Juni	107,4	113,1	105,8	94,3	104,4	103,7	108,1	111,6	114,8
Juli	108,5	116,9	108,6	97,6	109,6	106,1	111,2	114,0	115,1
August	108,5	113,0	103,6	96,9	102,4	104,0	103,9	111,0	115,8
September	108,9	111,2	106,1	106,1	103,1	107,0	108,9	112,0	116,0
Oktober	111,4	117,5	107,4	106,3	105,1	109,5	107,6	113,0	..
November	111,0	117,1	107,1	97,4	104,0	111,3	106,4	113,0	..

[1] Olje- og gassutvinning, industri, bergverk og kraftforsyning.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.1 Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

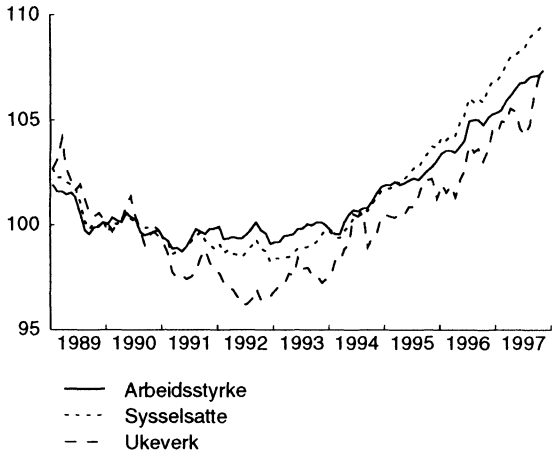

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.2 Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

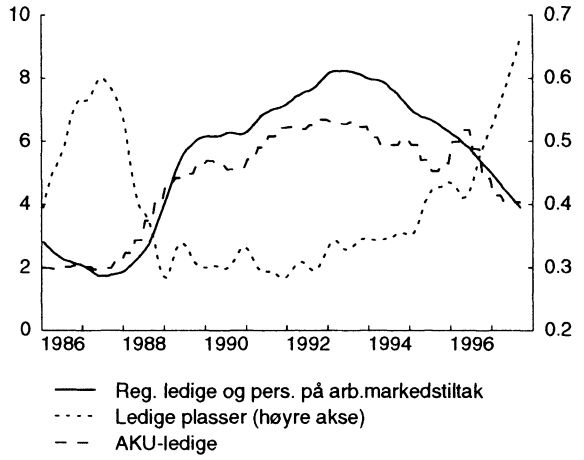

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.1 Produksjon: Olje og naturgass
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm3)
Ujusterte tall.

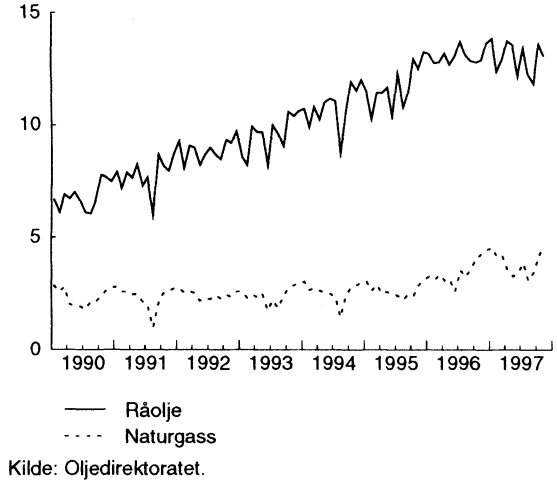

Kilde: Oljedirektoratet.

Fig. 4.2 Produksjon: Industri ialt og kraftforsyning
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100

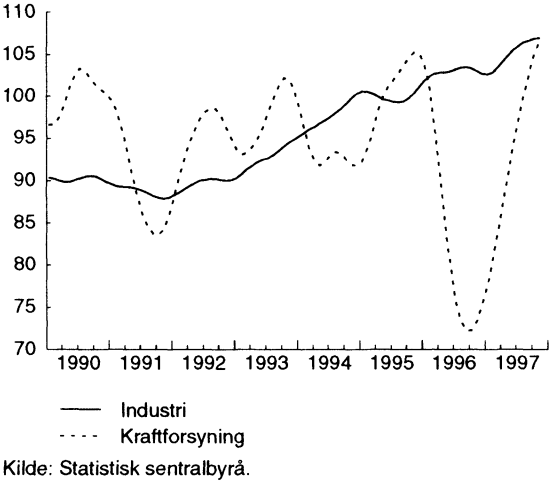

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.3 Produksjon: Innsatsvarer og energivarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100

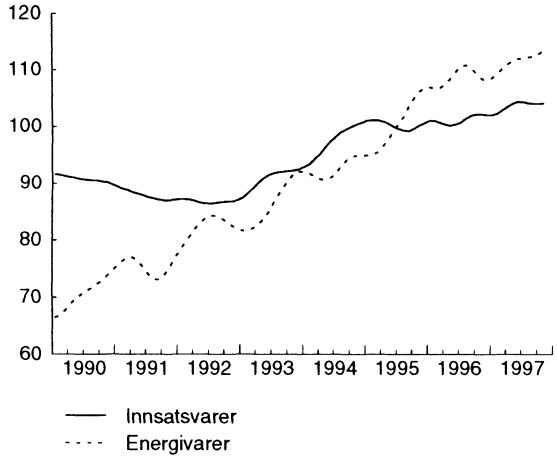

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.4 Produksjon: Investeringsvarer og konsumvarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100

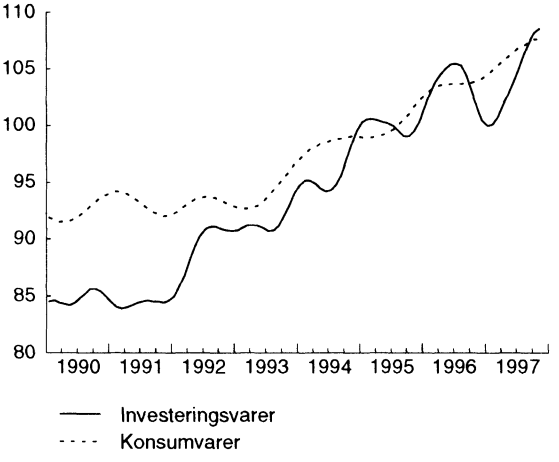

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Bygge- og anleggsproduksjon. Volum		Engroshandelsomsetning. Volum		Omsetning for forretningsmessig tjenesteyting. Verdi		Hotellomsetning. Verdi	
	Nivå	Endring	Nivå	Vekst fra året før	Nivå	Endring	Nivå	Endring
1994	..	..	..	..	..	..	112,9	7,1
1995	100,5	..	100,0	..	..	..	114,6	1,5
1996	103,5	2,9	103,4	3,4	373,5	..	121,9	6,4
1997	..	..	..	..	..	..	131,8	8,1
1996								
1. kvartal	97,5	2,3	100,0	3,7	89,4	..	111,7	3,2
2. kvartal	101,2	1,8	99,4	5,1	93,6	..	122,8	6,5
3. kvartal	105,1	2,6	99,8	2,0	84,7	..	149,7	7,4
4. kvartal	110,0	4,8	114,2	2,7	105,8	..	103,7	8,7
1997								
1. kvartal	104,8	7,5	100,0	0,0	100,0	11,9	114,7	2,7
2. kvartal	108,3	7,0	..	..	111,6	19,2	136,9	11,5
3. kvartal	111,9	6,5	..	..	..	..	160,7	7,4
4. kvartal	..	..	..	..	..	..	115,0	10,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.1. Investeringer. Mrd. kroner

	Industri			Kraftforsyning	Utførte investeringer i oljevirksomhet. Ujustert				
	Antatte, sesongjust.	Utførte, ujustert	Utførte, sesongjust.	Utførte	I alt	Leting	Utbygging	Felt i drift	Rør-transport
1993	10,8	9,3	9,3	4,9	57,6	5,4	6,3	35,2	6,7
1994	10,7	9,4	9,3	4,1	54,6	5,0	6,8	28,6	8,6
1995	14,9	13,6	13,6	4,3	48,6	4,6	6,9	27,0	6,1
1996	16,5	13,8	13,8	4,0	47,9	5,5	9,0	25,3	6,0
1995									
3. kvartal	3,9	3,8	3,6	1,1	12,4	1,2	1,6	6,4	2,3
4. kvartal	3,7	3,9	3,3	1,3	13,4	1,2	1,7	8,1	1,5
1996									
1. kvartal	4,0	2,8	3,5	0,7	10,6	1,3	1,7	5,6	1,2
2. kvartal	4,0	3,3	3,4	0,9	12,4	1,1	2,2	6,7	1,6
3. kvartal	4,1	3,5	3,3	1,0	12,3	1,4	2,7	6,2	1,9
4. kvartal	4,4	4,2	3,6	1,3	12,6	1,7	2,5	6,9	1,3
1997									
1. kvartal	4,1	2,8	3,4	0,5	13,1	1,9	2,1	7,7	1,1
2. kvartal	4,1	3,6	3,7	1,0	17,3	1,9	2,5	10,5	2,1
3. kvartal	4,0	3,4	..	1,1	15,5	2,1	2,1	8,4	2,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Oljedirektoratet.

5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter i året før investeringsåret (t-1) og året etter investeringsåret (t+1)

	Industri og bergverksdrift				Kraftforsyning				Oljevirksomhet			
	1995	1996	1997	1998	1995	1996	1997	1998	1995	1996	1997	1998
År t-1												
1. kvartal	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2. kvartal	8,0	8,7	10,2	10,7	3,0	2,5	2,6	3,2	40,6	33,0	33,2	46,4
3. kvartal	8,8	9,6	10,8	12,2	3,1	2,7	2,8	4,6	40,0	42,2	42,5	58,5
4. kvartal	12,3	12,6	12,7	14,8	4,0	3,3	3,2	4,3	42,1	44,6	51,5	66,4
År t												
1. kvartal	13,6	15,4	13,8	..	4,7	4,1	3,7	..	46,6	46,0	54,9	..
2. kvartal	13,7	15,1	14,6	..	4,8	4,4	4,1	..	48,4	47,9	57,5	..
3. kvartal	14,0	15,2	15,0	..	4,9	4,4	4,3	..	51,2	52,0	66,2	..
4. kvartal	14,1	14,7	14,5	..	4,5	4,2	4,2	..	49,2	49,4	63,1	..
År t+1												
1. kvartal	14,0	14,1	..	..	4,3	4,0	..	..	48,6	47,9	..	..

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5 Produksjonsindeks for bygg og anlegg
Volumindeks. 1995=100.

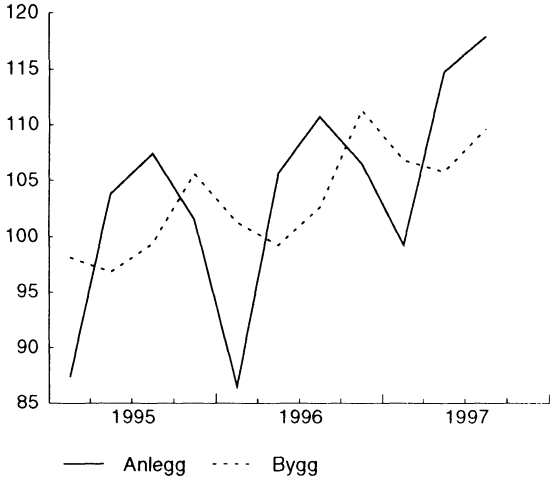

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.6 Hotellovernattinger
Indeks. 1992=100 Sesongjustert

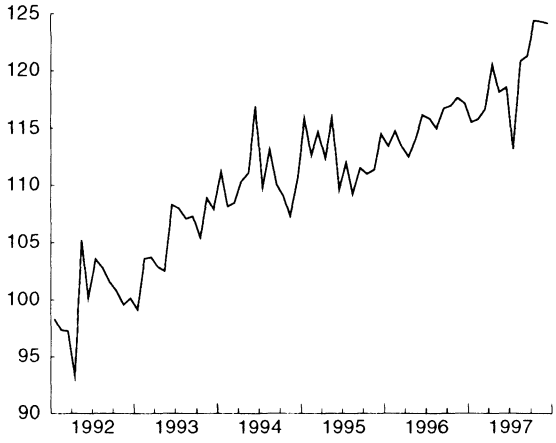

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.1 Investeringer, industri
Antatte og utførte per kvartal. Milliarder kroner. Sesongjustert

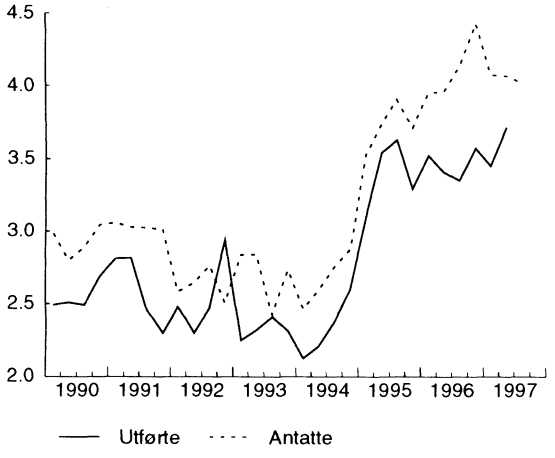

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 5.2 Investeringer: Industri og bergverksdrift
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 1995-1998. Milliarder kroner

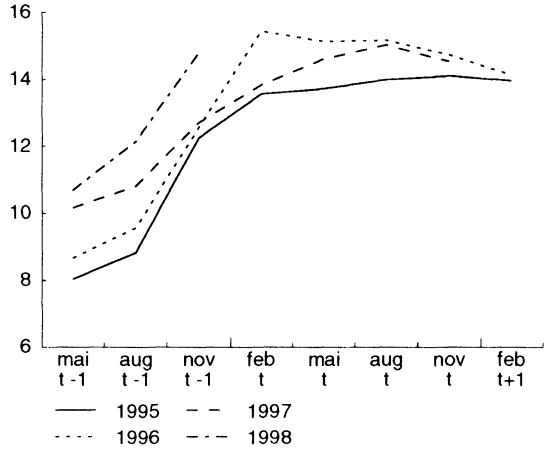

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.3 Investeringer, oljevirksomhet
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 1995-1998. Milliarder kroner

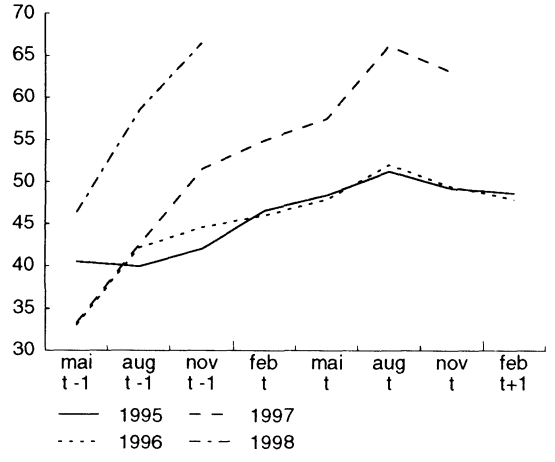

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.4 Investeringer, kraftforsyning
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 1995-1998. Milliarder kroner

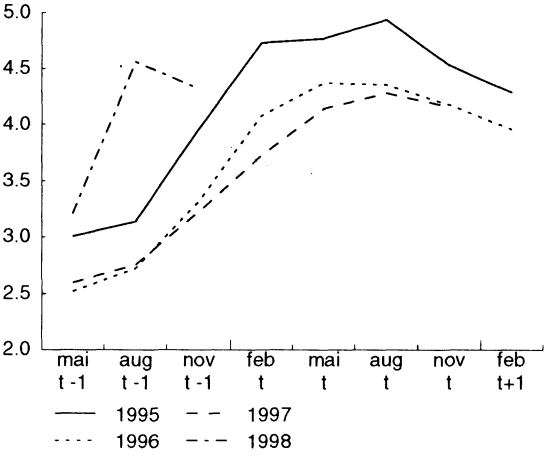

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid

	Igangsetting: boliger				Igangsetting: andre bygg. Trend	Bygg under arbeid	
	Antall		1000 kvm.				
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent.	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent		Boliger. Sesongjustert	Andre bygg. Trend
1994	20 755	32,0	2 909	39,8	2 454	27 907	32 051
1995	19 576	-6,0	2 788	-4,7	2 620	30 087	37 410
1996	18 274	-6,5	2 778	-0,5	3 076	30 793	41 990
1997	20 820	12,7	3 144	12,4	3 583	34 756	48 576
1996							
Juli	1 535	30,1	240	34,7	260	2 569	3 510
August	1 577	31,8	242	29,5	265	2 595	3 554
September	1 579	31,3	250	22,6	270	2 620	3 599
Oktober	1 662	28,3	251	17,0	275	2 641	3 643
November	1 408	24,3	195	21,8	279	2 665	3 687
Desember	1 793	20,3	267	31,1	282	2 696	3 732
1997							
Januar	1 725	17,1	264	34,9	283	2 737	3 784
Februar	1 748	13,1	273	25,0	285	2 780	3 831
Mars	1 769	8,4	275	8,4	286	2 817	3 866
April	1 998	3,8	297	-7,5	287	2 847	3 886
Mai	1 699	-0,5	266	-17,6	290	2 871	3 905
Juni	1 631	-5,0	259	-21,7	294	2 895	3 937
Juli	1 730	-7,1	250	-20,6	298	2 921	3 992
August	1 714	-8,1	252	-15,9	303	2 943	4 073
September	1 851	-8,5	265	-9,9	307	2 960	4 171
Oktober	1 664	-8,4	254	-7,6	313	2 976	4 274
November	1 739	-13,0	242	-7,1	317	2 994	4 378
Desember	1 551	-8,8	248	-7,1	321	3 014	4 479

Kilde: Statistisk sentralbyrå

6.1 Forbruksindikatorer

	Detaljomsetningsvolum		Konsumindikator basert på KNR[1]		Førstegangsregistrerte personbiler		Hotellovernattinger, ferie og fritid	
	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
	1995=100		1995=100		1000		1000	
1994	96,9	4,5	97,0	5,1	92,0	42,7	8 422,4	4,1
1995	100,0	2,9	100,0	2,9	97,3	7,2	8 304,6	-1,9
1996	102,8	3,1	105,5	5,9	146,8	50,0	8 365,0	1,8
1997	106,2	3,1	..	..	155,5	5,3	8 440,7	-0,2
1996								
August	102,9	4,8	106,7	2,5	12,1	18,0	688,2	-1,6
September	102,5	4,7	105,3	2,8	12,5	15,9	703,4	-3,3
Oktober	103,8	3,5	105,5	2,5	13,1	13,3	692,7	-3,9
November	107,4	2,2	108,8	2,3	12,7	8,5	708,7	-3,5
Desember	104,3	1,8	108,5	2,5	13,0	1,9	692,2	-4,7
1997								
Januar	103,7	2,7	105,0	3,9	12,4	-1,1	684,5	-5,4
Februar	103,6	4,2	105,6	5,6	13,1	-3,5	689,2	-6,1
Mars	105,2	5,6	107,7	6,8	12,8	-3,9	697,1	-5,4
April	105,5	6,6	108,2	7,7	12,6	-1,1	663,8	-2,3
Mai	105,9	6,8	109,3	7,7	12,6	-0,9	685,6	2,0
Juni	108,2	5,6	111,0	6,6	13,0	-1,6	697,3	8,5
Juli	106,3	3,2	110,6	4,6	12,4	-0,5	681,9	15,1
August	106,8	0,8	109,9	2,9	13,0	0,9	715,4	20,7
September	107,0	-0,5	110,6	2,2	12,7	2,6	706,1	21,7
Oktober	109,6	-0,8	112,0	2,0	12,1	2,7	741,2	16,6
November	106,7	-0,3	110,7	2,0	13,3	3,2	742,6	9,4
Desember	106,1	0,8	..	..	15,6	2,8	735,9	3,5
1998								
Januar	..	..	..	..	9,5	4,5	..	..

[1] Indikatoren bygger på informasjon om detaljomsetning, førstegangsregistrering av personbiler og omsetning av tobakk, øl, mineralvann, elektrisk kraft, bensin, brensel og fjernvarme. Vektene er hentet fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR)
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 5.5 Bygg satt igang
Boliger. 1000 kvm.
Sesongjustert og trend.

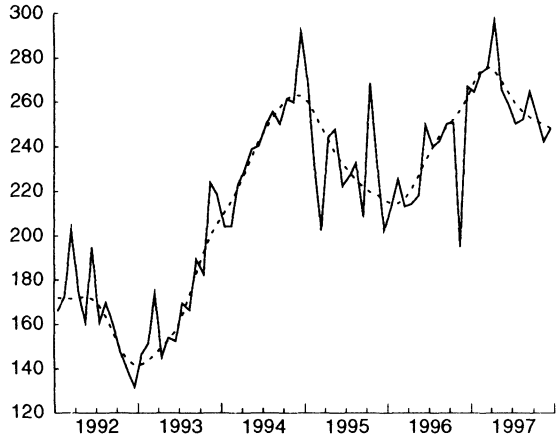

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.6 Bygg satt igang
Driftsbygg. 1000 kvm.
Trend.

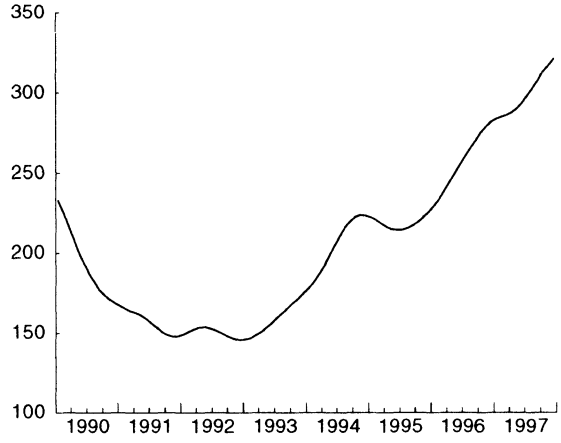

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.7 Bygg under arbeid
1000 kvm. Trend

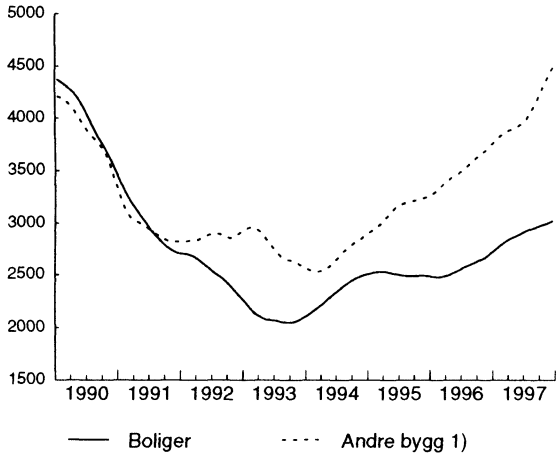

1) F.o.m 1993 inkl. jordb.,skogb., fiske
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.1 Detaljomsetning
Volumindeks. Sesongjustert og trend. 1995=100

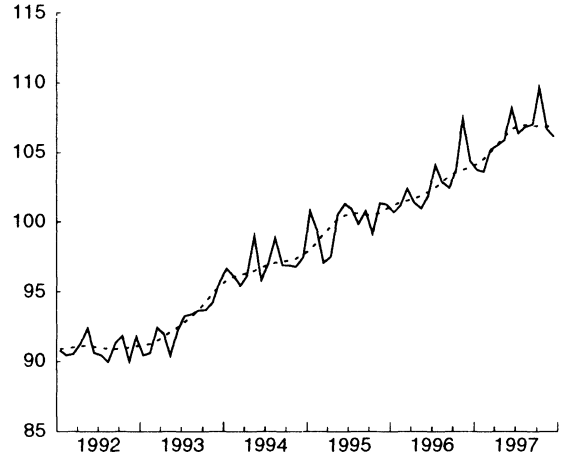

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.2 KNR-konsumindikator
Sesongjustert og trend. 1995=100

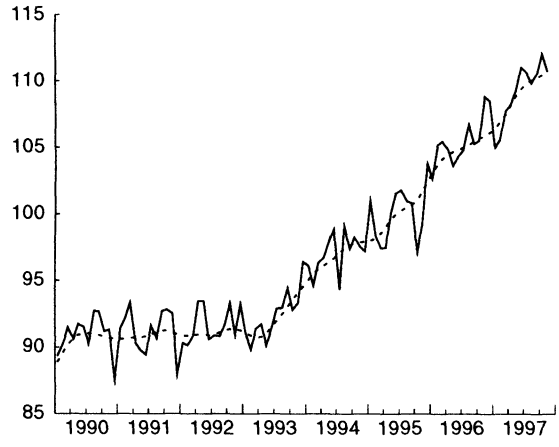

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.3 Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert og trend

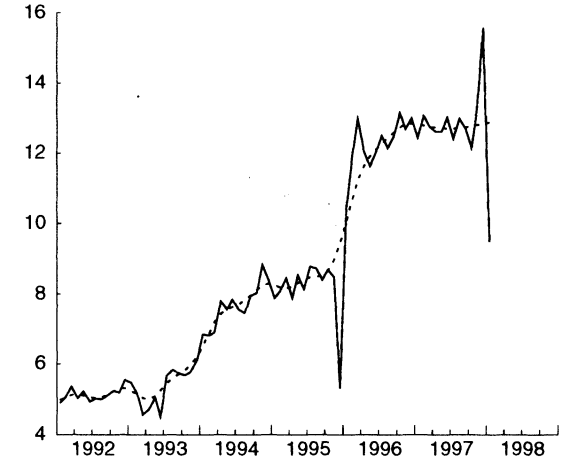

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Konsumprisindeks		Harmonisert konsumprisindeks		Førstegangsomsetning innenlands		Byggekostnadsindeks for boliger	
	Nivå	Endring	Norge. Endring	EU. Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1979=100				1981=100		1978=100	
1994	253,8	1,4	..	..	164,1	1,4	232,3	2,6
1995	260,0	2,5	..	..	167,2	1,9	243,7	4,2
1996	263,3	1,3	0,7	2,4	169,8	1,5	246,0	1,7
1997	270,1	2,6	2,6	..	172,2	1,4	251,1	1,9
1996								
Juli	263,9	1,3	0,8	2,5	169,3	1,3	246,1	1,4
August	263,7	1,5	0,9	2,2	169,7	1,7	246,3	1,5
September	264,9	1,3	0,8	2,2	170,5	1,7	246,5	1,6
Oktober	265,9	1,7	1,3	2,2	171,5	2,6	246,7	1,5
November	265,9	1,8	1,3	2,1	171,1	2,0	247,0	1,6
Desember	265,8	1,8	1,4	2,1	171,1	1,9	247,3	1,7
1997								
Januar	267,8	3,0	3,2	2,1	171,3	1,7	247,8	1,6
Februar	268,6	3,3	3,4	1,9	171,0	1,5	248,5	1,7
Mars	269,3	3,1	3,4	1,7	171,2	1,2	249,3	1,7
April	269,0	2,6	2,7	1,5	171,0	0,8	251,0	1,6
Mai	269,7	2,7	2,8	1,5	171,7	1,3	251,0	1,8
Juni	270,4	2,9	2,9	1,5	172,0	1,7	251,3	1,9
Juli	269,8	2,2	2,0	1,6	172,7	2,0	251,5	2,0
August	269,7	2,3	2,1	1,8	173,4	2,2	251,8	2,0
September	270,9	2,3	2,1	1,7	173,1	1,5	252,3	2,0
Oktober	271,6	2,1	1,9	1,7	173,1	0,9	252,6	2,1
November	271,9	2,3	2,1	1,8	173,1	1,2	252,8	2,0
Desember	272,0	2,3	2,2	..	172,7	0,9	252,9	2,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.2. Produktpriser: Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Produsentprisindeks		Spotpriser				Eksportpris-indeks, tre-foredlings-produkter. Nkr pr. kg	Eksportpris, laks. Nivå
	Nivå	Endring	Elektrisk kraft. Øre pr. kwt	Brent Blend. Nkr pr. fat	Brent Blend. USD pr. fat	Aluminium. Nkr pr. tonn		
	1981=100						1994=100	Kr/kg
1994	151,8	1,3	18,3	111,3	15,8	10 268,4	100,00	35,31
1995	155,7	2,6	11,8	107,8	17,0	11 452,3	137,91	30,25
1996	159,1	2,2	25,4	133,1	20,6	9 623,2	130,43	26,52
1997	161,3	1,4	13,5	135,1	19,2	11 311,7	120,49	26,30
1996								
September	160,5	2,8	32,8	146,1	22,6	9 115,9	110,01	24,26
Oktober	161,5	3,7	28,8	156,4	24,1	8 651,5	105,33	25,23
November	160,5	2,8	22,6	144,3	22,7	8 716,7	125,44	26,22
Desember	160,6	2,6	23,2	153,8	23,8	9 664,7	126,10	27,21
1997								
Januar	161,3	2,3	21,6	151,2	23,5	10 164,5	115,31	27,79
Februar	160,7	1,7	15,8	138,8	21,0	10 413,1	115,51	26,05
Mars	160,2	1,0	12,5	130,8	19,2	11 158,2	121,80	25,52
April	159,9	0,5	12,3	123,0	17,7	10 910,7	125,65	25,66
Mai	160,7	1,6	11,1	135,1	19,1	11 452,4	122,24	25,65
Juni	160,8	2,0	10,9	127,4	17,7	11 267,2	113,51	25,71
Juli	161,5	2,0	8,8	137,2	18,5	11 805,7	121,58	27,20
August	162,3	2,4	13,1	142,2	18,6	13 150,8	130,24	27,43
September	161,9	0,9	10,2	134,4	18,4	11 739,8	128,60	26,63
Oktober	162,3	0,5	12,8	141,3	20,0	11 355,9	118,02	26,48
November	162,1	1,0	15,8	135,3	19,2	11 245,6	111,13	25,55
Desember	161,3	0,4	17,3	124,7	17,2	11 076,7	122,22	25,95
1998								
Januar	..	..	..	113,8	15,2	11 005,8	..	..
Februar	..	..	..	..	15,1	..	..	..

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Fig. 7.1 Harmonisert konsumprisindeks Norge og EU
Endring fra samme måned året før. Prosent

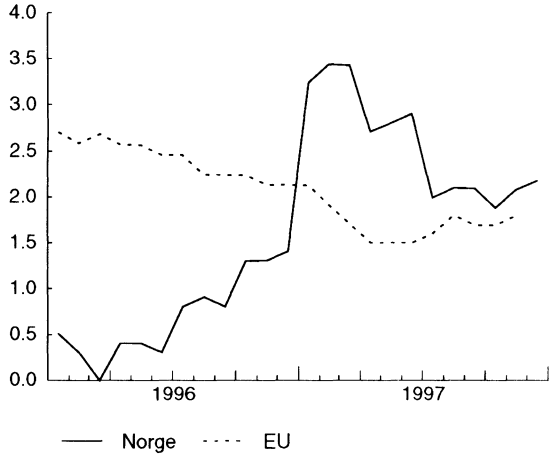

Kilde: Eurostat

Fig. 7.2 Produsentprisindeks for industri og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
Endring fra samme måned året før. Prosent

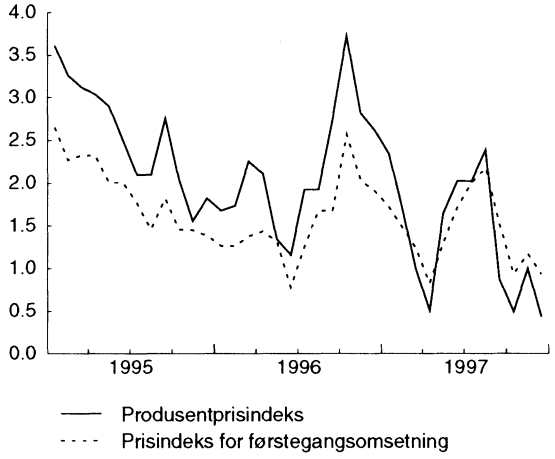

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.3 Boligpriser
Indekser. 1991=100

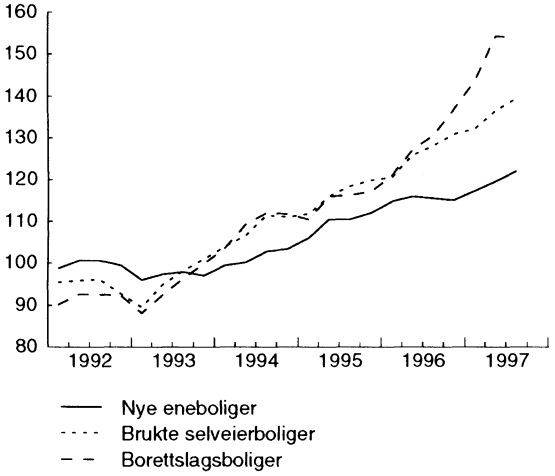

Kilde: Statistisk sentralbyrå og NBBL.

Fig. 7.4 Spotpris elektrisk kraft
Øre pr. kwt

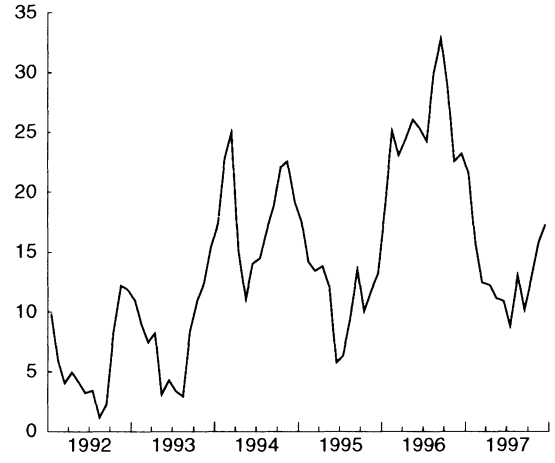

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.5 Spotpris Brent Blend
Kroner pr. fat

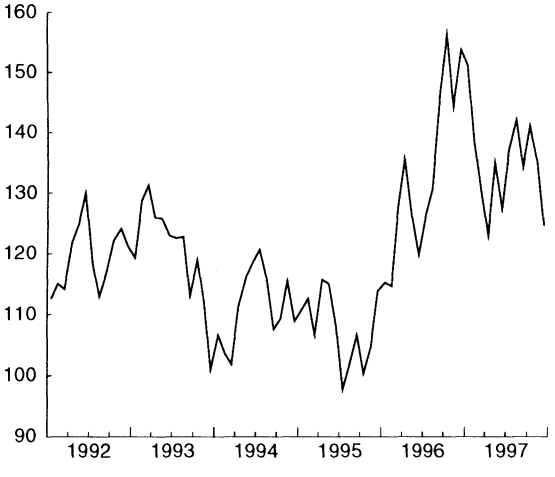

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.6 Spotpris aluminium og treforedlingsprodukter
Indeks. 1994=100

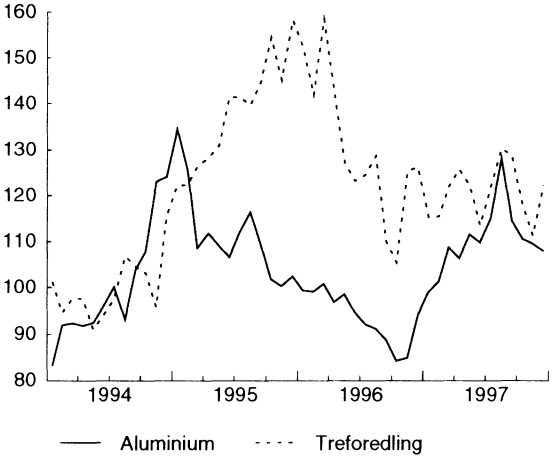

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Prisindekser: Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Engroshandel		Nye eneboliger		Brukte selveier		Brukte borettslagsboliger	
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1995=100		1989=100		1991=100		1991=100	
1993	94,7	0,6	91,4	-2,9	95,8	0,8	94,1	2,4
1994	96,9	2,3	95,5	4,6	108,3	13,0	109,2	16,0
1995	100,0	3,3	103,3	8,2	116,5	7,6	114,9	5,3
1996	102,2	2,2	108,6	5,1	126,4	8,5	128,8	12,1
1996								
1. kvartal	101,6	2,4	108,1	8,3	120,6	7,9	121,0	9,6
2. kvartal	102,5	2,1	109,1	4,9	125,8	8,5	127,0	9,5
3. kvartal	102,0	1,8	108,7	4,5	128,1	8,2	130,5	12,3
4. kvartal	102,5	2,3	108,3	2,7	130,9	9,2	136,8	16,8
1997								
1. kvartal	103,4	1,8	110,4	2,1	132,2	9,6	143,7	18,8
2. kvartal	103,5	1,0	112,6	3,2	136,5	8,5	154,2	21,4
3. kvartal	104,3	2,3	114,9	5,7	139,4	8,8	154,0	18,0
4. kvartal	104,8	2,2	..	..	..	..	..	..

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norske Boligbyggelags Landsforbund.

7.4. Timelønn i industri, bygg og anlegg. Kroner pr. time og prosentvis endring fra samme periode året før

	Industri ialt						Bygg		Anlegg	
	Kroner			Endring			Kroner	Endring	Kroner	Endring
	Ialt	Menn	Kvinner	Ialt	Menn	Kvinner				
1993	103,1	105,4	91,8	2,7	2,7	2,9	105,0	2,0	151,5	2,4
1994	106,1	108,5	94,5	2,9	2,9	3,0	106,8	1,7	145,2	-4,2
1995	109,8	112,3	97,9	3,5	3,5	3,5	110,8	3,8	138,8	-4,4
1996	114,4	117,0	102,1	4,1	4,2	4,4	115,4	4,2	143,5	3,4
1995										
4. kvartal	111,1	113,6	99,1	3,6	3,6	3,3	113,1	4,1	138,6	-0,6
1996										
1. kvartal	112,1	114,6	99,9	4,3	4,3	4,2	112,2	4,3	140,0	1,1
2. kvartal	113,9	116,6	100,9	3,0	3,0	2,9	114,0	2,1	143,0	2,3
3. kvartal	114,9	117,3	103,3	4,3	4,2	5,0	115,3	4,0	144,7	4,7
4. kvartal	116,8	119,3	104,5	5,1	5,1	5,4	120,3	6,4	146,2	5,5
1997										
1. kvartal	116,5	119,1	104,3	4,0	3,9	4,4	118,4	5,5	149,3	6,6
2. kvartal	118,9	121,8	105,5	4,4	4,4	4,6	121,2	6,4	155,0	8,4
3. kvartal	119,7	122,4	106,8	4,2	4,3	3,4	123,2	6,9	158,2	9,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent

	Utlånsrente					Innskuddsrente			
	Forretnings-banker[1]	Spare-banker	Statlige låne-institutter	Forsikrings-selskap	Kreditt-foretak	Forretnings-banker[1]	Spare-banker	3mnd eurorente	Effektiv avkastning på 10 års statsobl.
1994	8,2	8,2	6,8	6,9	8,7	4,1	4,0	5,7	7,4
1995	7,5	7,8	6,4	6,7	7,9	4,0	4,0	5,4	7,4
1996	7,0	7,1	5,5	6,1	7,0	3,6	3,7	4,8	6,8
1997	..	..	..	..	..	..	..	3,6	5,9
1996									
1. kvartal	7,3	7,4	6,0	6,3	7,3	3,9	3,9	5,1	6,7
2. kvartal	7,0	7,1	5,8	6,1	7,0	3,6	3,6	4,7	6,9
3. kvartal	6,9	7,1	5,2	6,1	7,0	3,6	3,7	4,9	7,0
4. kvartal	6,6	6,6	5,1	5,8	6,7	3,3	3,4	4,4	6,5
1997									
1. kvartal	5,9	5,9	4,7	5,2	6,5	2,6	2,7	3,4	5,9
2. kvartal	5,7	5,8	4,5	5,1	6,2	2,5	2,6	3,4	6,1
3. kvartal	..	..	4,0	5,3	6,3	2,8	2,9	3,9	6,0
4. kvartal	..	..	..	..	..	..	..	3,8	5,7

[1] Inkludert Postbanken.
Kilde: Norges Bank.

8.2. Eurorenter og effektiv avkastning på statsobligasjoner. Prosent

	3 mnd eurorente				Effektiv avkastning på 10 års statsobligasjon			
	Norge	Tyskland	USA	Teoretisk Ecu	Norge	Tyskland	USA	Teoretisk Ecu
1994	5,7	5,3	4,7	5,9	7,4	6,8	7,1	7,6
1995	5,4	4,4	6,0	5,9	7,4	6,8	6,6	7,8
1996	4,8	3,2	5,4	4,4	6,8	6,2	6,4	6,8
1997	3,6	3,3	5,7	4,2	5,9	5,7	6,3	6,0
1996								
August	4,9	3,2	5,5	4,3	7,0	6,3	6,6	6,9
September	5,0	3,0	5,6	4,2	7,0	6,2	6,8	6,8
Oktober	4,9	3,1	5,5	4,1	6,7	6,0	6,5	6,5
November	4,3	3,1	5,4	4,1	6,5	5,8	6,2	6,3
Desember	4,0	3,2	5,6	4,1	6,3	5,8	6,3	6,3
1997								
Januar	3,4	3,1	5,5	4,1	6,0	5,8	6,6	6,2
Februar	3,4	3,1	5,4	4,1	5,7	5,6	6,4	6,0
Mars	3,4	3,2	5,6	4,2	5,9	5,8	6,7	6,2
April	3,4	3,2	5,8	4,1	6,2	5,9	6,9	6,3
Mai	3,4	3,1	5,8	4,1	6,0	5,8	6,7	6,1
Juni	3,4	3,1	5,8	4,1	6,0	5,7	6,5	6,1
Juli	3,9	3,1	5,7	4,2	6,0	5,6	6,2	5,9
August	3,9	3,2	5,7	4,3	6,1	5,7	6,3	6,0
September	3,8	3,3	5,7	4,3	5,9	5,6	6,2	5,9
Oktober	3,9	3,6	5,7	4,4	5,7	5,6	6,0	5,8
November	3,8	3,7	5,8	4,6	5,7	5,6	5,9	5,8
Desember	3,8	3,7	6,0	4,5	5,5	5,3	5,8	5,6
1998								
Januar	3,7	3,5	5,7	4,4	5,1	..	5,5	..

Kilde: Norges Bank.

8.3. Valutakurser og Norges Banks penge- og kredittindikatorer

	Valutakurser					Pengemengdeindikator (M2)		Kredittindikator (K2)	
	Nkr/ECU	Nkr/DM	Nkr/USD	Valutakurs importveid	Valutakurs industriens effektive	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
1993	8,3	429,1	7,1	102,8	102,8	541,4	5,0	877,1	-1,6
1994	8,4	435,1	7,1	103,4	103,7	570,7	5,4	883,7	0,8
1995	8,3	442,4	6,3	100,4	101,4	604,5	5,9	911,3	3,1
1996	8,2	429,2	6,5	100,6	101,4	636,7	5,6	959,7	5,6
1996									
August	8,2	432,5	6,4	100,9	101,7	630,5	1,5	969,3	8,2
September	8,2	428,9	6,5	100,9	101,6	635,8	5,3	976,1	8,4
Oktober	8,2	424,5	6,5	100,9	101,6	645,7	7,7	982,1	7,7
November	8,1	420,4	6,4	99,9	100,6	648,3	7,6	988,2	7,6
Desember	8,1	416,7	6,5	99,7	100,5	652,0	4,7	990,2	8,4
1997									
Januar	7,8	402,4	6,4	97,1	97,7	651,3	1,4	998,6	9,6
Februar	7,7	395,8	6,6	96,0	96,6	640,7	0,7	1 006,4	10,6
Mars	7,8	401,4	6,8	97,1	97,9	645,9	2,3	1 012,9	11,5
April	8,0	407,5	7,0	98,9	99,7	647,4	5,4	1 030,8	12,3
Mai	8,1	414,7	7,1	100,8	101,7	659,9	8,2	1 037,9	12,2
Juni	8,2	417,5	7,2	102,2	103,2	660,7	9,7	1 050,6	11,6
Juli	8,2	415,4	7,4	103,6	104,6	670,9	9,6	1 058,8	10,4
August	8,2	414,0	7,6	103,5	104,5	668,4	8,6	1 065,5	9,0
September	8,0	409,1	7,3	101,5	102,3	683,5	7,7	1 073,0	8,7
Oktober	7,9	402,7	7,1	99,6	100,4	682,9	7,7	1 082,0	9,7
November	8,0	407,4	7,1	100,3	101,1	689,5	7,6	1 088,9	10,9
Desember	8,1	407,8	7,3	100,6	101,4	..	..	..	..
1998									
Januar	8,1	412,4	7,5	101,9	102,7	..	..	..	..

Kilde: Norges Bank.

9.1. Innførsel og utførsel av varer. Millioner kroner. Sesongjustert

	Utførsel								Innførsel
	Varer ialt, u/skip og plattformer	Olje- og gass	Varer ialt u/skip, plattf. og råolje	Herav: Metaller	Verksteds-produkter	Treforedlings-produkter	Kjemiske produkter	Fisk og fiske-produkter	Varer ialt, u/skip, plattf. og råolje
1996	310 985	156 744	154 710	30 610	17 812	11 527	18 694	21 326	218 729
1997	331 624	163 016	168 466	33 887	18 645	10 835	20 546	23 286	235 809
1996									
Juli	25 159	12 772	12 700	2 559	1 240	950	1 666	1 824	18 653
August	27 424	14 697	12 778	2 373	1 645	924	1 559	1 883	18 015
September	26 904	14 518	12 484	2 327	1 540	933	1 583	1 765	18 811
Oktober	26 818	13 979	13 056	2 823	1 602	769	1 574	1 735	18 449
November	28 801	14 774	14 185	2 585	1 619	994	1 747	1 842	18 554
Desember	27 797	14 797	13 099	2 469	1 384	905	1 554	1 770	19 277
1997									
Januar	27 797	14 378	13 267	2 647	1 620	862	1 522	1 858	18 324
Februar	27 216	13 620	13 260	2 494	1 567	866	1 630	1 840	18 384
Mars	27 538	13 874	12 813	2 480	1 456	869	1 524	1 740	19 511
April	27 329	13 728	13 908	2 644	1 741	907	1 897	2 086	18 842
Mai	27 162	13 663	13 651	2 756	1 598	887	1 648	1 823	19 456
Juni	27 176	12 959	13 813	2 922	1 572	931	1 729	1 892	20 142
Juli	28 624	15 307	14 090	2 953	1 514	905	1 642	1 913	19 812
August	27 756	12 860	14 870	3 035	1 461	921	1 850	1 868	19 958
September	27 940	13 251	14 675	2 986	1 557	889	1 738	1 929	19 838
Oktober	27 363	12 965	14 287	2 898	1 452	896	1 716	2 170	20 398
November	28 390	13 290	15 754	3 166	1 582	955	1 856	2 248	20 598
Desember	27 334	13 122	14 077	2 907	1 525	947	1 794	1 920	20 547

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.2. Utenriksregnskap. Millioner kroner

	Eksport ialt	Import ialt	Vare og tj.bal.	Rente- og stønadsbal.	Driftsbal.	Netto kap.overf.	Netto finansinv.	Norske inv. i utlandet	Utenl. inv. i Norge
1996	412 679	319 986	92 693	-20 173	72 520	-1 017	71 503	128 773	93 579
1997	440 698	359 620	81 078	-21 478	59 600	-1 345	58 255	123 054	95 795
1996									
Juli	33 135	27 424	5 711	-803	4 908	-18	4 890	-4 953	-7 890
August	34 915	25 957	8 958	-1 293	7 665	-25	7 640	3 297	-2 301
September	34 820	27 964	6 856	-1 080	5 776	-18	5 758	14 291	11 413
Oktober	38 302	30 396	7 906	-2 467	5 439	-297	5 142	7 281	1 752
November	37 610	27 702	9 908	-1 892	8 016	-317	7 699	18 416	11 928
Desember	36 280	29 657	6 623	-3 028	3 595	-305	3 290	21 397	22 577
1997									
Januar	38 900	27 997	10 903	-2 209	8 694	-27	8 667	37 248	35 651
Februar	33 995	25 961	8 034	-1 602	6 432	-30	6 402	1 727	-20 686
Mars	34 757	26 175	8 582	-1 828	6 754	-26	6 728	20 701	29 330
April	38 389	32 805	5 584	-928	4 656	-93	4 563	-1 977	-20 876
Mai	35 092	27 927	7 165	-2 528	4 637	-90	4 547	6 598	20 920
Juni	35 643	29 782	5 861	-1 882	3 979	-89	3 890	-1 565	-6 787
Juli	38 249	32 286	5 963	-1 718	4 245	-22	4 223	13 165	7 728
August	35 596	29 386	6 210	-995	5 215	-15	5 200	1 599	1 197
September	38 440	32 972	5 468	-1 019	4 449	-19	4 430	25 031	20 240
Oktober	38 693	34 527	4 166	-2 254	1 912	-319	1 593	17 730	17 930
November	36 661	30 118	6 543	-1 487	5 056	-310	4 746	7 319	10 190
Desember	36 283	29 684	6 599	-3 028	3 571	-305	3 266	-4 522	958

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.1 3 måneders eurorente
Prosent

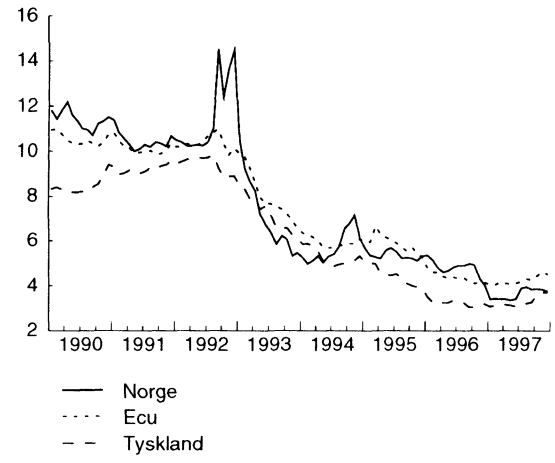

Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.2 Utlånsrente og innskuddsrente
Prosent

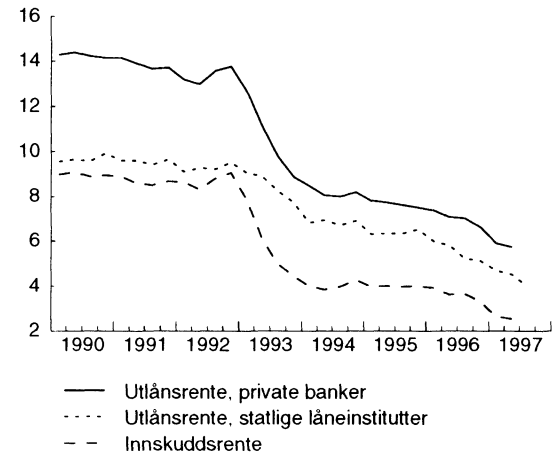

Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.3 Valutakursindekser
1989=100

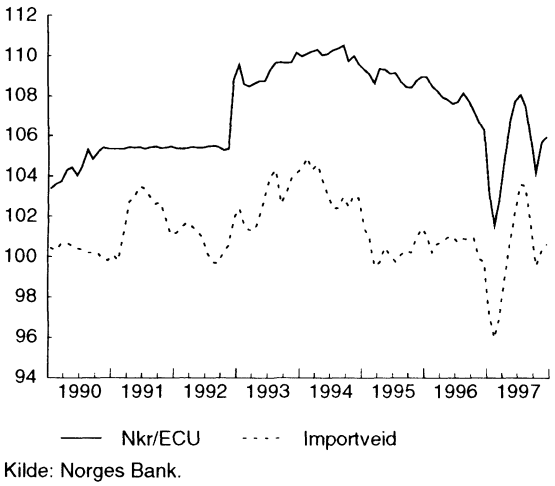

Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.4 Norges Banks penge- og kredittindikator
Sesongjustert indeks. 1990=100

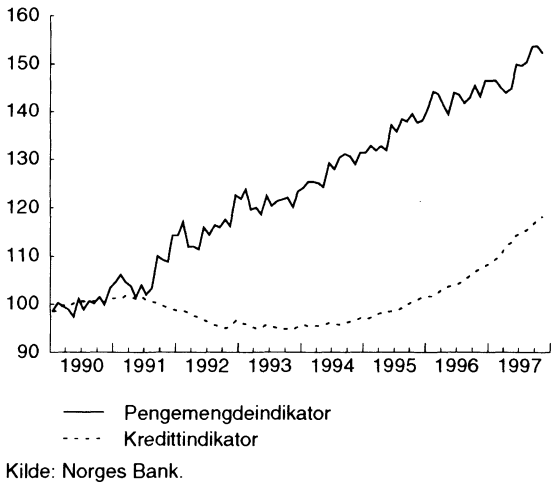

Kilde: Norges Bank.

Fig. 9.1 Utenrikshandel
Mrd. kroner. Sesongjustert

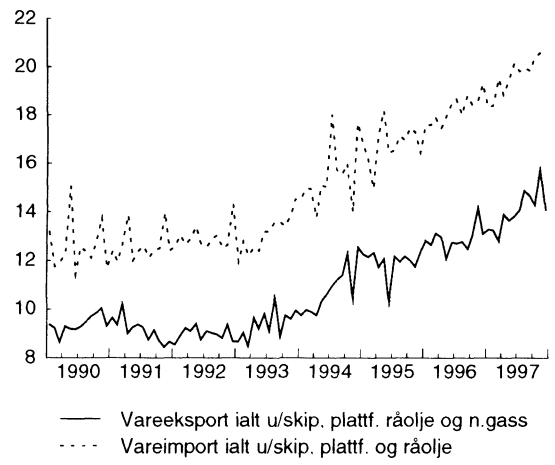

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.2 Driftsbalansen
Akkumulerte tall i mrd. Nkr måned for måned

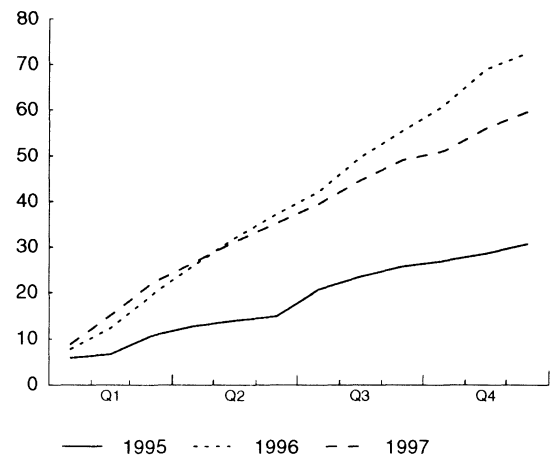

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nasjonalregnskap for Norge

Tabell		Side
A1.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner	18*
A2.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner	19*
A3.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	20*
A4.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring	21*
A5.	Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner	22*
A6.	Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner	23*
A7.	Produksjon. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	24*
A8.	Produksjon. Prosentvis prisendring	25*
A9.	Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner	26*
A10.	Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner	27*
A11.	Produktinnsats. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	28*
A12.	Produktinnsats. Prosentvis prisendring	29*
A13.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Løpende priser. Millioner kroner	30*
A14.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 1993-priser. Millioner kroner	31*
A15.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	32*
A16.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring	33*
A17.	Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner	34*
A18.	Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner	34*
A19.	Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	35*
A20.	Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring	35*
A21.	Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner	36*
A22.	Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner	36*
A23.	Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	37*
A24.	Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring	37*
A25.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner	38*
A26.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Millioner kroner	39*
A27.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	40*
A28.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring	41*
A29.	Eksport. Løpende priser. Millioner kroner	42*
A30.	Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner	43*
A31.	Eksport. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	44*
A32.	Eksport. Prosentvis prisendring	45*
A33.	Import. Løpende priser. Millioner kroner	46*
A34.	Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner	47*
A35.	Import. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring	48*
A36.	Import. Prosentvis prisendring	49*
A37.	Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner	50*
A38.	Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt. 1000	51*
A39.	Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt. Prosentvis endring fra året før	52*
A40.	Utførte timeverk etter næring for lønnstakere og utførte timeverk i alt (ink. selvstendige). Millioner	53*
A41.	Utførte timeverk etter næring for lønnstakere og utførte timeverk i alt (ink. selvstendige). Prosentvis endring fra året før	54*
A42.	Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner	55*
A43.	Lønn per sysselsatt normalårsverk. Årlig endring i prosent	56*
A44.	Lønn per utførte timeverk. Årlig endring i prosent	57*
A45.	Lønnskostnad per utførte timeverk. Årlig endring i prosent	58*

Nasjonalregnskapstall for utvalgte OECD-land

Tabell		Side
B1.	Bruttonasjonalprodukt	59*
B2.	Privat konsum	59*
B3.	Offentlig konsum	59*
B4.	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	60*
B5.	Eksport av varer og tjenester	60*
B6.	Import av varer og tjenster	60*
B7.	Privat konsumdeflator	61*
B8.	Lønnskostnader pr. sysselsatt	61*
B9.	Sysselsetting	61*
B10.	Arbeidsledigheten	62*
B11.	Korte renter	62*
B12.	Budsjettbalanse	62*

Tabell A1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	484 268	512 911	113 660	113 193	123 096	134 319	119 571	122 427	130 714	140 199
Konsum i husholdninger	460 217	487 299	107 679	107 243	117 064	128 231	113 224	116 078	124 277	133 720
Varekonsum	262 365	276 473	60 376	61 328	64 590	76 071	61 901	66 978	68 521	79 073
Tjenester	193 423	204 657	47 468	45 500	50 085	50 371	51 187	48 211	52 754	52 505
Husholdningenes kjøp i utlandet	19 652	22 070	3 031	4 189	7 936	4 496	3 314	4 814	8 776	5 166
Utlendingers kjøp i Norge	-15 223	-15 900	-3 196	-3 773	-5 547	-2 707	-3 177	-3 925	-5 774	-3 024
Konsum i ideelle organisasjoner	24 051	25 612	5 981	5 949	6 033	6 089	6 347	6 348	6 437	6 479
Konsum i offentlig forvaltning	208 862	220 717	51 162	51 680	52 730	53 289	54 303	54 877	55 581	55 956
Konsum i statsforvaltningen	84 231	88 421	20 628	20 835	21 260	21 509	21 918	21 996	22 087	22 419
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	60 651	63 971	14 850	14 999	15 305	15 496	15 736	16 013	15 970	16 252
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	23 580	24 449	5 777	5 836	5 954	6 013	6 182	5 983	6 117	6 167
Konsum i kommuneforvaltningen	124 631	132 297	30 535	30 846	31 471	31 781	32 385	32 881	33 493	33 537
Bruttoinvestering i fast kapital	208 375	244 014	45 735	49 725	52 422	60 493	53 910	61 814	60 655	67 634
Oljevirksomhet	46 673	62 601	9 900	12 212	12 274	12 287	12 654	17 284	15 443	17 219
Utenriks sjøfart	6 286	10 903	1 366	972	1 578	2 369	4 258	2 284	2 751	1 610
Fastlands-Norge	155 416	170 509	34 469	36 541	38 570	45 837	36 998	42 246	42 460	48 805
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	123 649	134 531	27 640	29 652	30 550	35 808	28 934	32 832	33 427	39 338
Industri og bergverk	18 196	18 299	3 434	4 272	4 697	5 793	3 426	4 868	4 332	5 673
Annen vareproduksjon	12 096	12 602	2 253	3 211	3 140	3 492	2 210	3 396	3 332	3 663
Boligtjenester(husholdninger)	26 089	28 817	6 341	6 189	6 586	6 973	6 801	7 016	7 288	7 712
Andre tjenesteytende næringer	67 268	74 813	15 612	15 980	16 127	19 549	16 496	17 552	18 475	22 290
Offentlig forvaltningsvirksomhet	31 767	35 978	6 829	6 889	8 020	10 029	8 064	9 414	9 033	9 467
Lagerendring og statistiske avvik	23 596	27 913	12 798	6 048	5 402	-651	8 334	7 884	4 809	6 885
Bruttoinvestering	231 972	271 926	58 533	55 773	57 824	59 842	62 244	69 699	65 464	74 520
Innenlandsk sluttanvendelse	925 102	1 005 555	223 355	220 646	233 651	247 450	236 119	247 002	251 759	270 675
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	848 546	904 138	199 291	201 413	214 396	233 445	210 872	219 550	228 755	244 961
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	240 629	256 696	57 991	58 569	60 750	63 318	62 367	64 291	64 614	65 424
Eksport i alt	412 678	441 775	99 009	98 612	102 868	112 190	108 111	109 109	112 284	112 270
Tradisjonelle varer	155 848	168 221	40 390	37 375	36 783	41 301	39 091	42 052	42 105	44 973
Råolje og naturgass	156 688	163 044	34 593	36 717	40 000	45 378	43 150	39 422	39 313	41 159
Skip og plattformer	9 151	7 262	2 604	2 175	1 341	3 031	2 492	1 922	1 915	933
Tjenester	90 991	103 248	21 422	22 345	24 744	22 480	23 378	25 713	28 951	25 206
Samlet anvendelse	1 337 780	1 447 329	322 364	319 258	336 519	359 640	344 230	356 111	364 043	382 945
Import i alt	319 986	362 254	75 636	75 250	81 345	87 755	81 018	90 825	94 629	95 782
Tradisjonelle varer	222 613	239 292	53 992	53 525	53 945	61 151	53 167	60 557	59 107	66 461
Råolje	1 445	1 517	218	255	261	711	436	322	413	346
Skip og plattformer	14 290	19 694	3 776	2 340	3 714	4 460	6 857	4 677	5 179	2 981
Tjenester	81 638	101 751	17 650	19 130	23 425	21 433	20 558	25 269	29 930	25 994
Bruttonasjonalprodukt 1)	1 017 794	1 085 075	246 728	244 008	255 174	271 885	263 212	265 286	269 414	287 164
Fastlands-Norge (markedsverdi)	834 819	895 423	205 575	200 917	207 942	220 385	213 686	219 012	224 258	238 466
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	182 975	189 652	41 153	43 091	47 232	51 500	49 525	46 274	45 155	48 698
Fastlands-Norge(basisverdi)	727 088	777 334	180 754	175 025	180 701	190 608	189 244	190 159	192 785	205 147
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	569 180	610 150	142 066	135 943	140 829	150 342	148 192	148 788	150 528	162 642
Industri og bergverk	119 515	127 556	30 345	29 313	29 207	30 650	29 754	33 184	30 434	34 184
Andre vareproduserende næringer	80 875	85 457	21 781	16 003	20 930	22 162	20 971	17 341	23 219	23 926
Tjenesteytende næringer	368 790	397 138	89 940	90 628	90 691	97 531	97 467	98 264	96 875	104 532
Offentlig forvaltningsvirksomhet	157 908	167 184	38 688	39 083	39 873	40 266	41 052	41 370	42 257	42 505
Korreksjonsposter	107 731	118 089	24 822	25 892	27 241	29 777	24 442	28 854	31 474	33 319

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	460 253	474 281	109 507	107 867	116 841	126 038	110 143	113 541	121 378	129 219
Konsum i husholdninger	438 615	451 951	104 095	102 509	111 417	120 594	104 627	107 996	115 760	123 568
Varekonsum	250 934	257 475	58 475	58 846	61 582	72 031	57 426	62 360	63 962	73 728
Tjenester	183 822	188 543	45 838	43 294	47 813	46 876	46 928	44 714	49 123	47 778
Husholdningenes kjøp i utlandet	18 384	20 672	2 847	3 939	7 369	4 228	3 244	4 526	8 091	4 811
Utlendingers kjøp i Norge	-14 524	-14 739	-3 066	-3 570	-5 347	-2 541	-2 971	-3 604	-5 416	-2 749
Konsum i ideelle organisasjoner	21 639	22 330	5 412	5 358	5 424	5 444	5 516	5 545	5 618	5 651
Konsum i offentlig forvaltning	190 313	195 137	46 777	46 977	48 258	48 302	47 917	48 505	49 194	49 521
Konsum i statsforvaltningen	77 587	79 161	19 092	19 113	19 727	19 655	19 654	19 675	19 800	20 032
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	55 914	57 180	13 730	13 759	14 210	14 215	14 024	14 291	14 342	14 522
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	21 673	21 982	5 362	5 354	5 517	5 441	5 630	5 385	5 458	5 510
Konsum i kommuneforvaltningen	112 726	115 975	27 684	27 864	28 532	28 646	28 263	28 829	29 394	29 489
Bruttoinvestering i fast kapital	190 998	219 839	42 411	45 491	48 333	54 762	49 804	55 722	54 203	60 111
Oljevirksomhet	42 932	54 584	9 251	11 237	11 332	11 112	11 401	15 190	13 241	14 752
Utenriks sjøfart	5 882	10 024	1 229	901	1 449	2 303	4 030	2 080	2 492	1 422
Fastlands-Norge	142 184	155 232	31 931	33 354	35 552	41 347	34 373	38 452	38 470	43 937
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	113 171	122 707	25 599	27 089	28 184	32 299	26 942	29 933	30 384	35 447
Industri og bergverk	17 156	17 404	3 245	4 061	4 433	5 417	3 293	4 635	4 105	5 371
Annen vareproduksjon	11 290	11 804	2 117	3 012	2 928	3 234	2 095	3 185	3 107	3 417
Boligtjenester(husholdninger)	23 080	25 137	5 726	5 461	5 798	6 094	6 058	6 124	6 301	6 655
Andre tjenesteytende næringer	61 644	68 362	14 511	14 555	15 025	17 554	15 497	15 989	16 871	20 005
Offentlig forvaltningsvirksomhet	29 014	32 525	6 333	6 265	7 369	9 048	7 431	8 519	8 086	8 489
Lagerendring og statistiske avvik	22 873	28 509	12 028	5 939	5 265	-358	9 011	7 755	5 103	6 641
Bruttoinvestering	213 871	248 348	54 439	51 430	53 598	54 405	58 814	63 476	59 306	66 751
Innenlandsk sluttanvendelse	864 438	917 766	210 723	206 273	218 698	228 745	216 875	225 522	229 877	245 491
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	792 751	824 649	188 215	188 197	200 652	215 687	192 433	200 498	209 042	222 677
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	219 327	227 661	53 109	53 241	55 627	57 350	55 348	57 024	57 280	58 010
Eksport i alt	391 487	407 575	97 494	94 459	97 906	101 627	99 387	102 162	102 633	103 392
Tradisjonelle varer	145 245	155 956	37 624	34 741	34 655	38 224	36 891	39 803	38 294	40 968
Råolje og naturgass	145 312	148 172	35 546	35 613	36 388	37 765	37 501	36 795	35 531	38 346
Skip og plattformer	8 785	6 414	2 615	2 078	1 275	2 817	2 292	1 706	1 628	787
Tjenester	92 145	97 033	21 709	22 028	25 588	22 820	22 703	23 859	27 181	23 291
Samlet anvendelse	1 255 925	1 325 340	308 217	300 733	316 604	330 371	316 261	327 685	332 511	348 883
Import i alt	308 520	345 201	73 539	72 848	78 817	83 316	79 052	87 424	87 885	90 840
Tradisjonelle varer	215 786	235 395	52 162	52 129	52 702	58 794	53 254	60 249	56 873	65 019
Råolje	1 176	1 372	214	219	226	517	392	317	368	295
Skip og plattformer	13 925	18 053	3 732	2 248	3 612	4 333	6 601	4 230	4 591	2 631
Tjenester	77 633	90 382	17 432	18 253	22 277	19 671	18 805	22 628	26 053	22 896
Bruttonasjonalprodukt 1)	947 405	980 139	234 678	227 885	237 787	247 056	237 209	240 261	244 626	258 043
Fastlands-Norge (markedsverdi)	773 844	803 675	192 163	185 474	193 999	202 208	192 551	196 444	202 762	211 918
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	173 561	176 464	42 515	42 411	43 788	44 848	44 658	43 817	41 864	46 126
Fastlands-Norge(basisverdi)	683 450	709 669	170 669	164 135	171 497	177 149	171 322	173 526	179 140	185 681
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	541 580	564 197	135 883	129 042	135 658	140 997	135 738	137 540	142 326	148 592
Industri og bergverk	106 024	109 507	27 428	26 072	25 051	27 473	26 545	28 189	26 005	28 767
Andre vareproduserende næringer	72 466	76 776	19 632	14 357	19 521	18 956	18 594	15 886	21 358	20 938
Tjenesteytende næringer	363 090	377 914	88 823	88 613	91 086	94 568	90 599	93 465	94 963	98 887
Offentlig forvaltningsvirksomhet	141 870	145 472	34 786	35 093	35 839	36 152	35 583	35 986	36 813	37 089
Korreksjonsposter	90 394	94 006	21 494	21 339	22 502	25 059	21 229	22 918	23 622	26 237

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	4,7	3,0	5,4	3,3	4,5	5,4	0,6	5,3	3,9	2,5
Konsum i husholdninger	4,9	3,0	5,6	3,5	4,7	5,6	0,5	5,4	3,9	2,5
Varekonsum	6,0	2,6	7,5	4,5	4,8	7,3	-1,8	6,0	3,9	2,4
Tjenester	2,8	2,6	3,2	2,6	2,8	2,8	2,4	3,3	2,7	1,9
Husholdningenes kjøp i utlandet	5,6	12,4	8,5	-6,9	13,0	4,7	13,9	14,9	9,8	13,8
Utlendingers kjøp i Norge	-0,0	1,5	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-3,1	0,9	1,3	8,2
Konsum i ideelle organisasjoner	0,8	3,2	1,8	0,2	0,5	0,6	1,9	3,5	3,6	3,8
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	2,5	3,4	2,7	3,7	3,2	2,4	3,3	1,9	2,5
Konsum i statsforvaltningen	4,2	2,0	4,3	3,3	4,8	4,3	2,9	2,9	0,4	1,9
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	4,1	2,3	4,1	3,1	4,8	4,6	2,1	3,9	0,9	2,2
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	4,2	1,4	4,7	3,8	5,0	3,4	5,0	0,6	-1,1	1,3
Konsum i kommuneforvaltningen	2,7	2,9	2,8	2,4	2,9	2,5	2,1	3,5	3,0	2,9
Bruttoinvestering i fast kapital	4,8	15,1	1,7	1,7	9,9	5,6	17,4	22,5	12,1	9,8
Oljevirksomhet	-5,5	27,1	-7,7	-1,7	-1,0	-11,2	23,2	35,2	16,8	32,8
Utenriks sjøfart	68,9	70,4	-28,7	-41,2	.	99,5	228,0	130,9	71,9	-38,3
Fastlands-Norge	6,6	9,2	6,6	5,0	6,3	8,3	7,6	15,3	8,2	6,3
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	7,1	8,4	7,1	5,7	6,8	8,6	5,2	10,5	7,8	9,7
Industri og bergverk	8,4	1,4	18,0	5,9	4,7	8,2	1,5	14,1	-7,4	-0,8
Annen vareproduksjon	-1,5	4,5	-1,5	-4,7	-1,3	1,7	-1,0	5,8	6,1	5,6
Boligtjenester(husholdninger)	-6,0	8,9	-8,0	-8,2	-3,6	-4,1	5,8	12,1	8,7	9,2
Andre tjenesteytende næringer	14,5	10,9	13,5	14,7	14,2	15,6	6,8	9,9	12,3	14,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,8	12,1	4,9	2,0	4,3	7,1	17,3	36,0	9,7	-6,2
Lagerendring og statistiske avvik	-16,7	24,6	7,5	-20,6	4,6	.	-25,1	30,6	-3,1	.
Bruttoinvestering	2,0	16,1	3,0	-1,5	9,4	-2,2	8,0	23,4	10,6	22,7
Innenlandsk sluttanvendelse	3,7	6,2	4,3	1,9	5,5	3,1	2,9	9,3	5,1	7,3
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	4,7	4,0	5,1	3,4	4,6	5,5	2,2	6,5	4,2	3,2
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	3,5	3,8	3,6	2,6	3,8	3,8	4,2	7,1	3,0	1,2
Eksport i alt	10,0	4,1	10,7	10,1	8,9	10,3	1,9	8,2	4,8	1,7
Tradisjonelle varer	10,3	7,4	9,1	11,4	8,6	11,9	-1,9	14,6	10,5	7,2
Råolje og naturgass	15,5	2,0	15,8	19,3	19,3	8,6	5,5	3,3	-2,4	1,5
Skip og plattformer	-19,3	-27,0	28,3	-30,8	-65,7	32,1	-12,4	-17,9	27,7	-72,1
Tjenester	5,3	5,3	4,1	1,1	7,6	8,4	4,6	8,3	6,2	2,1
Samlet anvendelse	5,6	5,5	6,2	4,4	6,5	5,2	2,6	9,0	5,0	5,6
Import i alt	6,5	11,9	7,3	1,2	8,5	8,9	7,5	20,0	11,5	9,0
Tradisjonelle varer	9,3	9,1	9,0	7,0	9,2	11,7	2,1	15,6	7,9	10,6
Råolje	-5,5	16,6	-38,7	-42,8	-31,1	179,9	83,3	45,0	62,7	-43,0
Skip og plattformer	5,4	29,6	16,8	-12,3	49,1	-13,8	76,9	88,2	27,1	-39,3
Tjenester	-0,1	16,4	1,7	-10,1	2,8	5,6	7,9	24,0	17,0	16,4
Bruttonasjonalprodukt 1)	5,3	3,5	5,9	5,4	5,9	4,0	1,1	5,4	2,9	4,4
Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,7	3,9	4,3	3,4	3,8	3,3	0,2	5,9	4,5	4,8
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	13,1	1,7	14,1	15,2	16,3	7,3	5,0	3,3	-4,4	2,8
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,0	3,8	3,5	2,9	3,3	2,4	0,4	5,7	4,5	4,8
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	3,1	4,2	3,8	3,0	3,4	2,3	-0,1	6,6	4,9	5,4
Industri og bergverk	2,7	3,3	2,7	0,3	4,5	3,6	-3,2	8,1	3,8	4,7
Andre vareproduserende næringer	-3,3	5,9	5,5	-3,2	-5,7	-8,9	-5,3	10,6	9,4	10,5
Tjenesteytende næringer	4,6	4,1	3,7	5,0	5,3	4,5	2,0	5,5	4,3	4,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,7	2,5	2,6	2,7	2,7	2,6	2,3	2,5	2,7	2,6
Korreksjonsposter	8,8	4,0	10,4	7,1	7,7	10,1	-1,2	7,4	5,0	4,7

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	1,1	2,8	-0,4	1,6	1,6	1,5	4,6	2,8	2,2	1,8
Konsum i husholdninger	1,0	2,8	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6	2,7	2,2	1,8
Varekonsum	0,6	2,7	-0,3	0,0	0,8	1,7	4,4	3,1	2,1	1,6
Tjenester	1,3	3,2	-1,1	3,2	2,1	1,1	5,3	2,6	2,5	2,3
Husholdningenes kjøp i utlandet	3,4	-0,1	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1	0,0	0,7	1,0
Utlendingers kjøp i Norge	1,7	2,9	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6	3,1	2,8	3,3
Konsum i ideelle organisasjoner	3,8	3,2	3,4	4,1	3,9	3,8	4,1	3,1	3,0	2,5
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	3,1	3,1	3,8	2,8	3,4	3,6	2,8	3,4	2,4
Konsum i statsforvaltningen	2,7	2,9	2,6	3,5	2,0	2,7	3,2	2,6	3,5	2,3
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	2,5	3,1	2,5	3,5	1,8	2,2	3,7	2,8	3,4	2,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	2,2	2,8	3,7	2,5	4,1	1,9	1,9	3,9	1,3
Konsum i kommuneforvaltningen	3,7	3,2	3,5	4,0	3,4	3,8	3,9	3,0	3,3	2,5
Bruttoinvestering i fast kapital	3,1	1,7	3,3	3,4	2,1	3,5	0,4	1,5	3,2	1,9
Oljevirksomhet	3,3	5,5	2,8	3,5	2,4	4,3	3,7	4,7	7,7	5,6
Utenriks sjøfart	-4,5	1,8	10,4	9,9	54,1	-9,7	-5,0	1,7	1,4	10,1
Fastlands-Norge	3,3	0,5	3,1	3,1	2,9	3,8	-0,3	0,3	1,7	0,2
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	3,3	0,3	3,2	3,0	3,0	3,8	-0,5	0,2	1,5	0,1
Industri og bergverk	2,0	-0,9	3,2	1,2	2,3	1,7	-1,7	-0,1	-0,4	-1,2
Annen vareproduksjon	2,1	-0,4	2,8	1,6	2,4	2,0	-0,9	0,0	0,0	-0,7
Boligtjenester(husholdninger)	4,8	1,4	4,4	4,7	4,9	5,0	1,4	1,1	1,8	1,3
Andre tjenesteytende næringer	3,4	0,3	2,8	3,2	2,8	4,5	-1,1	-0,0	2,0	0,1
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,2	1,0	2,7	3,5	2,6	3,9	0,6	0,5	2,6	0,6
Lagerendring og statistiske avvik	5,1	-5,1	7,9	-2,0	8,6	102,1	-13,1	-0,2	-8,2	-43,1
Bruttoinvestering	3,5	1,0	4,2	2,9	2,7	4,1	-1,6	1,3	2,3	1,5
Innenlandsk sluttanvendelse	2,2	2,4	1,6	2,4	2,2	2,5	2,7	2,4	2,5	1,9
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	2,0	2,4	1,1	2,4	2,2	2,4	3,5	2,3	2,4	1,6
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	3,3	2,8	3,1	3,8	2,8	3,4	3,2	2,5	3,3	2,1
Eksport i alt	6,2	2,8	1,0	3,9	7,5	12,2	7,1	2,3	4,1	-1,6
Tradisjonelle varer	-1,5	0,5	-2,9	-0,9	-2,5	0,5	-1,3	-1,8	3,6	1,6
Råolje og naturgass	19,8	2,0	6,7	9,9	27,2	35,4	18,2	3,9	0,7	-10,7
Skip og plattformer	7,2	8,7	3,3	3,9	10,9	11,1	9,2	7,6	11,8	10,2
Tjenester	0,4	7,8	0,7	3,6	-1,2	-1,3	4,4	6,2	10,1	9,9
Samlet anvendelse	3,3	2,5	1,4	2,8	3,7	5,2	4,1	2,4	3,0	0,8
Import i alt	1,0	1,2	-0,1	1,6	0,9	1,6	-0,4	0,6	4,3	0,1
Tradisjonelle varer	0,4	-1,5	0,6	0,3	0,1	0,5	-3,5	-2,1	1,5	-1,7
Råolje	36,4	-10,0	9,2	25,3	40,2	50,3	9,1	-12,9	-2,7	-14,6
Skip og plattformer	5,4	6,3	5,7	10,5	3,3	3,9	2,7	6,2	9,7	10,1
Tjenester	1,5	7,1	-3,3	3,5	1,9	3,1	8,0	6,6	9,3	4,2
Bruttonasjonalprodukt 1)	4,1	3,0	1,8	3,2	4,6	6,5	5,5	3,1	2,6	1,1
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,5	3,3	0,7	2,1	1,1	2,0	3,7	2,9	3,2	3,2
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	19,6	1,9	9,6	10,1	26,4	32,3	14,6	3,9	-0,0	-8,1
Fastlands-Norge(basisverdi)	1,5	3,0	0,6	2,1	1,0	2,2	4,3	2,8	2,1	2,7
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	0,8	2,9	-0,3	1,6	0,2	1,6	4,4	2,7	1,9	2,7
Industri og bergverk	1,1	3,3	1,5	1,2	1,5	0,3	1,3	4,7	0,4	6,5
Andre vareproduserende næringer	5,5	-0,3	2,5	2,3	4,2	12,1	1,7	-2,1	1,4	-2,3
Tjenesteytende næringer	-0,3	3,5	-1,6	1,7	-1,1	-0,1	6,2	2,8	2,5	2,5
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,2	3,3	4,2	4,2	4,1	4,2	3,7	3,2	3,2	2,9
Korreksjonsposter	0,8	5,4	0,7	1,3	1,1	0,1	-0,3	3,8	10,1	6,9

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
I alt	1 669 380	1 779 467	407 916	406 087	411 897	443 481	433 257	441 481	436 629	468 100
Jordbruk, jakt og viltstell	24 074	24 519	4 538	4 829	9 211	5 495	4 855	5 219	9 336	5 110
Skogbruk	3 514	2 375	1 399	887	345	883	907	587	249	633
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	17 150	18 019	4 749	3 873	4 043	4 485	4 316	4 231	4 544	4 927
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	187 826	196 212	41 576	43 972	48 374	53 903	51 701	47 329	46 276	50 905
Utvinning av råolje og naturgass	180 746	187 676	40 119	42 394	46 474	51 760	49 564	45 236	44 726	48 150
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	7 080	8 536	1 458	1 578	1 901	2 143	2 137	2 093	1 550	2 755
Bergverksdrift	4 595	4 884	1 101	1 190	1 078	1 227	1 040	1 306	1 249	1 289
Industri	378 090	397 299	96 094	93 013	90 186	98 798	95 085	101 002	95 558	105 654
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	87 857	91 295	21 173	22 732	20 988	22 964	21 901	23 030	21 925	24 438
Tekstil- og bekledningsindustri	5 961	5 919	1 518	1 434	1 372	1 637	1 465	1 656	1 288	1 509
Trelast- og trevareindustri	15 455	17 350	3 827	3 809	3 542	4 277	3 865	4 188	4 270	5 027
Treforedling	20 114	19 557	5 609	4 811	4 716	4 979	4 684	4 833	4 730	5 311
Forlag og grafisk industri	30 442	31 813	7 825	7 448	7 187	7 982	7 687	7 720	7 791	8 615
Oljeraffinering	18 175	19 334	3 891	4 230	4 793	5 261	4 982	4 482	5 040	4 830
Kjemiske råvarer	19 806	20 228	5 108	4 537	5 065	5 096	4 780	5 159	5 137	5 151
Kjemisk og mineralsk industri mv.	27 254	28 058	7 151	6 857	6 229	7 017	6 868	7 796	6 497	6 897
Metallindustri	34 641	36 192	9 148	8 876	8 237	8 380	8 463	9 312	8 923	9 494
Verkstedsindustri	74 728	80 841	18 895	17 933	17 834	20 066	19 319	20 843	18 789	21 890
Bygging av skip og oljeplattformer	33 853	35 648	9 341	8 102	8 046	8 364	8 556	9 112	8 613	9 368
Møbelindustri og annen industri	9 804	11 064	2 608	2 244	2 177	2 776	2 514	2 871	2 554	3 125
Kraftforsyning	28 128	31 101	9 601	6 029	4 878	7 620	8 413	6 830	6 393	9 465
Bygge- og anleggsvirksomhet	107 595	117 279	25 006	25 974	26 699	29 915	27 171	28 345	29 302	32 460
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	689 009	745 972	167 647	169 544	169 159	182 660	180 536	186 694	182 708	196 033
Varehandel	154 658	163 412	36 333	36 472	37 411	44 441	37 304	40 097	39 321	46 690
Hotell- og restaurantvirksomhet	26 264	27 438	5 689	6 096	7 203	7 276	5 814	6 424	7 576	7 625
Rørtransport	18 621	19 235	4 485	4 429	4 667	5 040	5 001	4 703	4 465	5 066
Sjøtransport	60 822	68 282	14 917	15 389	15 369	15 146	15 716	17 812	17 670	17 084
Utenriks sjøfart	56 381	63 440	13 816	14 136	14 189	14 240	14 531	16 433	16 383	16 093
Innenriks sjøfart	4 440	4 842	1 101	1 253	1 180	906	1 185	1 380	1 287	991
Transport ellers	83 302	94 730	20 750	23 179	20 379	18 994	22 492	26 348	23 405	22 485
Post og telekommunikasjon	32 450	34 114	7 791	7 934	7 659	9 066	8 057	8 453	8 066	9 537
Finansiell tjensteyting, forsikring	52 300	57 280	11 339	13 025	12 740	15 196	15 036	14 058	13 354	14 833
Boligtjenester(husholdninger)	76 902	79 590	19 041	19 209	19 280	19 372	19 581	19 806	20 030	20 172
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	99 035	112 286	25 599	23 652	22 362	27 423	28 680	27 548	25 474	30 583
Personlig tjenesteyting	84 656	89 605	21 703	20 159	22 088	20 706	22 854	21 445	23 347	21 958
Offentlig forvaltningsvirksomhet	229 399	241 807	56 203	56 776	57 923	58 496	59 231	59 937	61 016	61 623
Statsforvaltningen	82 500	85 417	20 213	20 418	20 832	21 038	20 942	21 094	21 438	21 942
Sivil forvaltning	58 921	60 829	14 436	14 582	14 878	15 025	14 912	14 995	15 209	15 712
Forsvar	23 579	24 588	5 777	5 836	5 954	6 013	6 030	6 099	6 229	6 230
Kommuneforvaltningen	146 899	156 390	35 991	36 359	37 092	37 459	38 289	38 843	39 577	39 680
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 406 552	1 500 581	348 038	343 549	344 667	370 298	362 023	373 017	369 506	396 036
Markedsrettet virksomhet	1 333 460	1 426 482	325 432	322 931	327 107	357 989	346 764	354 048	347 466	378 204
Ikke markedsrettet virksomhet	335 920	352 985	82 483	83 155	84 790	85 491	86 493	87 433	89 163	89 896
Undervisning	53 380	56 119	13 098	13 183	13 447	13 652	13 598	13 943	14 273	14 304
Helse og sosial tjenester	99 029	106 091	24 278	24 527	25 010	25 215	26 144	26 393	26 730	26 824

Tabell A6. Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
I alt	1 570 246	1 626 876	389 883	382 807	390 239	407 317	394 292	405 740	401 495	425 348
Jordbruk, jakt og viltstell	25 162	25 821	4 766	5 113	9 854	5 429	5 088	5 531	10 018	5 184
Skogbruk	2 576	2 497	1 004	642	261	669	973	622	253	648
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	17 469	18 368	4 533	4 056	4 321	4 559	4 392	4 783	4 299	4 894
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	172 646	174 798	42 239	42 183	43 651	44 573	44 336	43 308	40 992	46 161
Utvinning av råolje og naturgass	165 963	167 829	40 833	40 717	41 859	42 554	42 444	41 617	39 801	43 967
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	6 683	6 969	1 406	1 466	1 792	2 019	1 891	1 692	1 191	2 194
Bergverksdrift	4 505	4 590	1 070	1 163	1 066	1 206	1 014	1 235	1 160	1 181
Industri	348 705	359 846	89 536	86 024	82 906	90 239	87 596	92 157	85 624	94 469
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	85 659	87 015	20 993	22 415	20 336	21 915	21 300	22 119	20 729	22 867
Tekstil- og bekledningsindustri	5 766	5 764	1 480	1 396	1 318	1 571	1 424	1 604	1 255	1 481
Trelast- og trevareindustri	13 640	14 722	3 421	3 394	3 114	3 711	3 346	3 540	3 592	4 243
Treforedling	16 862	17 659	4 474	4 048	4 067	4 273	4 265	4 418	4 255	4 722
Forlag og grafisk industri	27 027	27 366	6 964	6 631	6 376	7 055	6 635	6 640	6 696	7 394
Oljeraffinering	16 569	16 962	3 933	3 864	4 447	4 325	4 276	4 117	4 385	4 183
Kjemiske råvarer	18 101	18 287	4 717	4 090	4 636	4 658	4 472	4 638	4 494	4 683
Kjemisk og mineralsk industri mv.	25 568	26 307	6 759	6 391	5 827	6 591	6 542	7 262	5 978	6 525
Metallindustri	29 425	30 352	7 515	7 363	7 133	7 414	7 573	7 842	7 130	7 807
Verkstedsindustri	69 800	73 745	18 036	16 815	16 335	18 614	17 689	19 203	17 231	19 622
Bygging av skip og oljeplattformer	30 914	31 136	8 752	7 470	7 241	7 451	7 638	8 032	7 470	7 996
Møbelindustri og annen industri	9 374	10 532	2 492	2 145	2 076	2 661	2 435	2 742	2 409	2 945
Kraftforsyning	25 142	26 999	8 905	5 564	4 302	6 371	6 763	5 917	5 780	8 539
Bygge- og anleggsvirksomhet	95 141	101 781	22 558	22 905	23 502	26 175	24 107	24 625	25 198	27 851
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	671 069	699 576	164 102	163 765	167 790	175 413	168 000	174 825	174 547	182 204
Varehandel	150 830	157 456	35 663	35 876	36 421	42 871	35 136	38 817	38 502	45 002
Hotell- og restaurantvirksomhet	25 110	25 590	5 470	5 758	7 160	6 722	5 478	5 859	7 367	6 885
Rørtransport	18 255	18 836	4 425	4 353	4 577	4 900	4 899	4 593	4 442	4 902
Sjøtransport	63 422	65 974	15 550	15 770	16 020	16 082	16 223	16 961	16 485	16 306
Utenriks sjøfart	59 039	61 284	14 453	14 538	14 859	15 189	15 055	15 631	15 247	15 350
Innenriks sjøfart	4 383	4 691	1 097	1 232	1 161	893	1 168	1 330	1 238	955
Transport ellers	85 028	90 535	19 663	21 875	23 458	20 033	20 779	24 404	24 359	20 993
Post og telekommunikasjon	35 402	37 789	8 529	8 738	8 368	9 767	8 909	9 354	8 951	10 575
Finansiell tjensteyting, forsikring	51 185	50 691	12 584	12 605	12 956	13 040	12 260	12 661	12 954	12 816
Boligtjenester(husholdninger)	74 077	74 836	18 484	18 504	18 526	18 564	18 680	18 695	18 713	18 748
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	91 020	99 236	24 023	21 825	20 484	24 689	25 601	24 469	22 489	26 678
Personlig tjenesteyting	76 740	78 633	19 711	18 462	19 821	18 746	20 036	19 014	20 284	19 299
Offentlig forvaltningsvirksomhet	207 831	212 601	51 170	51 394	52 585	52 683	52 024	52 737	53 624	54 216
Statsforvaltningen	75 300	75 850	18 615	18 625	19 055	19 005	18 661	18 756	18 991	19 443
Sivil forvaltning	53 616	53 727	13 251	13 269	13 533	13 563	13 162	13 262	13 430	13 873
Forsvar	21 684	22 124	5 364	5 356	5 522	5 442	5 499	5 494	5 561	5 570
Kommuneforvaltningen	132 531	136 751	32 555	32 768	33 530	33 679	33 364	33 981	34 633	34 773
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 320 306	1 371 958	328 767	321 733	327 151	342 655	330 002	342 208	340 814	358 934
Markedsrettet virksomhet	1 261 639	1 311 783	313 646	306 441	312 272	329 280	316 887	327 568	322 017	345 311
Ikke markedsrettet virksomhet	308 607	315 093	76 238	76 367	77 967	78 036	77 405	78 172	79 478	80 037
Undervisning	48 998	49 793	12 035	12 057	12 436	12 470	12 041	12 370	12 697	12 686
Helse og sosial tjenester	88 786	92 258	21 845	22 033	22 375	22 532	22 676	23 017	23 183	23 380

Tabell A7. Produksjon.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
I alt	4,2	3,6	4,9	3,8	4,9	3,4	1,1	6,0	2,9	4,4
Jordbruk, jakt og viltstell	0,1	2,6	-0,1	-0,3	-0,1	1,0	6,8	8,2	1,7	-4,5
Skogbruk	-21,9	-3,1	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	6,4	5,1	14,4	11,1	8,4	-5,2	-3,1	17,9	-0,5	7,4
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	14,3	1,2	16,1	17,8	17,9	6,7	5,0	2,7	-6,1	3,6
Utvinning av råolje og naturgass	14,1	1,1	17,0	17,0	17,5	6,1	3,9	2,2	-4,9	3,3
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	19,6	4,3	-5,6	42,8	28,6	20,4	34,5	15,4	-33,5	8,7
Bergverksdrift	1,3	1,9	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-5,3	6,2	8,8	-2,1
Industri	2,7	3,2	2,5	0,1	4,4	3,9	-2,2	7,1	3,3	4,7
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,5	1,6	4,2	0,3	0,8	1,0	1,5	-1,3	1,9	4,3
Tekstil- og bekledningsindustri	1,1	-0,0	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-3,8	14,8	-4,8	-5,7
Trelast- og trevareindustri	1,4	7,9	-2,7	1,6	3,6	3,5	-2,2	4,3	15,4	14,3
Treforedling	-6,8	4,7	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,7	9,1	4,6	10,5
Forlag og grafisk industri	3,6	1,3	4,1	4,8	3,9	1,7	-4,7	0,1	5,0	4,8
Oljeraffinering	10,5	2,4	0,4	1,8	17,7	23,6	8,7	6,6	-1,4	-3,3
Kjemiske råvarer	-0,5	1,0	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-5,2	13,4	-3,1	0,5
Kjemisk og mineralsk industri mv.	3,3	2,9	3,3	3,6	3,2	3,3	-3,2	13,6	2,6	-1,0
Metallindustri	3,2	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	0,8	6,5	-0,0	5,3
Verkstedsindustri	4,7	5,7	4,6	0,4	7,6	6,4	-1,9	14,2	5,5	5,4
Bygging av skip og oljeplattformer	3,1	0,7	4,2	-1,5	7,8	2,3	-12,7	7,5	3,2	7,3
Møbelindustri og annen industri	5,4	12,3	5,0	4,7	7,2	4,9	-2,3	27,8	16,1	10,7
Kraftforsyning	-14,9	7,4	7,8	-13,9	-29,5	-27,0	-24,1	6,4	34,4	34,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,4	7,0	4,8	1,6	1,8	1,6	6,9	7,5	7,2	6,4
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	4,7	4,2	4,3	4,4	5,0	4,9	2,4	6,8	4,0	3,9
Varehandel	6,3	4,4	6,7	5,6	5,0	7,7	-1,5	8,2	5,7	5,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,0	1,9	3,6	3,6	3,8	4,7	0,2	1,8	2,9	2,4
Rørtransport	18,1	3,2	16,8	17,7	21,0	17,0	10,7	5,5	-3,0	0,0
Sjøtransport	2,2	4,0	-1,8	0,6	4,1	6,0	4,3	7,6	2,9	1,4
Utenriks sjøfart	2,0	3,8	-1,9	0,2	3,9	6,1	4,2	7,5	2,6	1,1
Innenriks sjøfart	4,0	7,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	6,4	8,0	6,6	6,9
Transport ellers	7,8	6,5	9,1	7,8	9,2	5,1	5,7	11,6	3,8	4,8
Post og telekommunikasjon	3,5	6,7	4,4	5,3	3,2	1,3	4,4	7,1	7,0	8,3
Finansiell tjensteyting, forsikring	-0,1	-1,0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-2,6	0,4	-0,0	-1,7
Boligtjenester(husholdninger)	0,9	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1	1,0	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	6,5	9,0	4,7	6,5	8,7	6,5	6,6	12,1	9,8	8,1
Personlig tjenesteyting	3,1	2,5	4,0	2,8	2,7	2,8	1,6	3,0	2,3	3,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,5	2,3	2,8	2,1	2,7	2,4	1,7	2,6	2,0	2,9
Statsforvaltningen	2,7	0,7	3,3	2,2	2,8	2,4	0,2	0,7	-0,3	2,3
Sivil forvaltning	2,6	0,2	3,3	2,1	2,5	2,7	-0,7	-0,1	-0,8	2,3
Forsvar	2,7	2,0	3,2	2,3	3,5	1,9	2,5	2,6	0,7	2,4
Kommuneforvaltningen	2,4	3,2	2,6	2,1	2,6	2,3	2,5	3,7	3,3	3,3
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,0	3,9	3,8	2,2	3,3	2,7	0,4	6,4	4,2	4,8
Markedsrettet virksomhet	4,8	4,0	5,5	4,3	5,7	3,7	1,0	6,9	3,1	4,9
Ikke markedsrettet virksomhet	2,0	2,1	2,4	1,7	2,0	1,8	1,5	2,4	1,9	2,6
Undervisning	3,1	1,6	3,0	2,6	3,9	3,0	0,0	2,6	2,1	1,7
Helse og sosial tjenester	2,7	3,9	3,1	2,7	2,5	2,4	3,8	4,5	3,6	3,8

Tabell A8. Produksjon.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
I alt	3,1	2,9	1,1	3,0	3,2	4,9	5,0	2,6	3,0	1,1
Jordbruk, jakt og viltstell	-0,7	-0,7	-4,1	-3,0	-0,3	3,8	0,2	-0,1	-0,3	-2,6
Skogbruk	13,8	-30,2	14,7	13,0	13,3	13,3	-33,2	-31,7	-25,5	-26,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-3,1	-0,1	-6,2	-10,4	-7,7	10,7	-6,2	-7,4	13,0	2,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	19,2	3,2	6,9	10,0	25,8	33,9	18,5	4,8	1,9	-8,8
Utvinning av råolje og naturgass	19,7	2,7	7,1	10,0	26,6	35,2	18,9	4,4	1,2	-10,0
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	7,2	15,6	3,6	10,3	7,5	7,7	9,0	14,9	22,7	18,3
Bergverksdrift	1,3	4,3	0,4	1,8	0,6	2,1	-0,3	3,4	6,5	7,3
Industri	1,4	1,8	0,8	1,5	1,4	1,8	1,1	1,4	2,6	2,2
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	2,5	2,3	0,3	1,5	3,6	4,8	1,9	2,7	2,5	2,0
Tekstil- og bekledningsindustri	1,0	-0,7	0,1	0,7	2,1	1,2	0,3	0,5	-1,3	-2,2
Trelast- og trevareindustri	-0,3	4,0	-3,0	-1,6	0,9	2,7	3,2	5,4	4,5	2,8
Treforedling	-5,9	-7,2	6,4	-3,9	-12,3	-13,2	-12,4	-7,9	-4,1	-3,5
Forlag og grafisk industri	6,2	3,2	6,4	6,1	6,1	6,0	3,1	3,5	3,2	3,0
Oljeraffinering	16,1	3,9	8,3	15,2	16,0	22,9	17,8	-0,6	6,6	-5,1
Kjemiske råvarer	-4,2	1,1	-5,7	-4,7	-6,1	0,2	-1,3	0,3	4,6	0,5
Kjemisk og mineralsk industri mv.	0,8	0,1	0,8	2,1	1,1	-0,8	-0,8	0,0	1,7	-0,7
Metallindustri	-5,5	1,3	-3,2	-2,2	-7,3	-9,4	-8,2	-1,5	8,4	7,6
Verkstedsindustri	2,5	2,4	0,5	2,4	3,9	3,1	4,3	1,8	-0,1	3,5
Bygging av skip og oljeplattformer	3,6	4,5	2,7	2,7	4,6	4,3	5,0	4,6	3,8	4,4
Møbelindustri og annen industri	0,8	0,5	0,8	1,2	2,5	-0,7	-1,3	0,1	1,1	1,7
Kraftforsyning	4,8	3,0	-0,0	1,8	6,7	12,4	15,4	6,5	-2,5	-7,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,6	1,9	4,4	4,6	4,7	4,6	1,7	1,5	2,4	2,0
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	0,5	3,9	-0,4	2,5	-0,5	0,3	5,2	3,1	3,8	3,3
Varehandel	0,2	1,2	0,1	-0,6	0,1	0,8	4,2	1,6	-0,6	0,1
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,6	2,5	2,3	2,8	2,5	2,7	2,0	3,6	2,2	2,3
Rørtransport	0,8	0,1	1,7	1,5	2,4	-1,8	0,7	0,6	-1,4	0,5
Sjøtransport	1,4	7,9	2,2	2,2	1,3	-0,0	1,0	7,6	11,7	11,3
Utenriks sjøfart	1,5	8,4	2,5	2,3	1,3	-0,0	1,0	8,1	12,5	11,8
Innenriks sjøfart	0,1	1,9	-0,5	0,4	0,3	0,2	1,1	1,9	2,3	2,3
Transport ellers	-4,7	6,8	3,7	3,1	-15,8	-8,2	2,6	1,9	10,6	13,0
Post og telekommunikasjon	0,6	-1,5	0,1	-0,2	0,6	1,8	-1,0	-0,5	-1,5	-2,8
Finansiell tjensteyting, forsikring	-3,6	10,6	-23,9	10,7	4,8	-1,5	36,1	7,5	4,8	-0,7
Boligtjenester(husholdninger)	1,7	2,4	1,7	1,9	1,7	1,5	1,8	2,1	2,8	3,1
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	3,2	4,0	2,1	3,5	3,6	3,7	5,1	3,9	3,8	3,2
Personlig tjenesteyting	3,4	3,3	3,2	3,4	3,4	3,5	3,6	3,3	3,3	3,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,6	3,0	3,3	4,0	3,4	3,8	3,7	2,9	3,3	2,4
Statsforvaltningen	3,4	2,8	2,8	3,9	3,3	3,6	3,4	2,6	3,3	1,9
Sivil forvaltning	3,5	3,0	2,8	4,0	3,6	3,4	4,0	2,9	3,0	2,2
Forsvar	3,3	2,2	2,8	3,7	2,5	4,1	1,8	1,9	3,9	1,2
Kommuneforvaltningen	3,7	3,2	3,5	4,0	3,5	3,8	3,8	3,0	3,3	2,6
Fastlands-Norge(basisverdi)	1,5	2,7	0,6	2,4	0,9	2,1	3,6	2,1	2,9	2,1
Markedsrettet virksomhet	3,1	2,9	0,7	2,9	3,2	5,3	5,5	2,6	3,0	0,7
Ikke markedsrettet virksomhet	3,2	2,9	2,9	3,5	3,1	3,3	3,3	2,7	3,2	2,5
Undervisning	3,5	3,5	3,7	4,1	2,7	3,6	3,8	3,1	4,0	3,0
Helse og sosial tjenester	4,0	3,1	3,7	4,0	4,0	4,1	3,7	3,0	3,2	2,5

Tabell A9. Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Produktinnsats i alt	789 335	843 072	193 214	195 373	191 279	209 470	201 882	212 662	206 369	222 159
Jordbruk, jakt og viltstell	11 796	12 397	2 015	4 655	3 115	2 012	2 116	4 859	3 311	2 111
Skogbruk	536	488	208	133	53	142	189	119	49	131
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	9 947	10 661	2 414	2 341	2 485	2 707	2 472	2 712	2 498	2 979
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	37 513	39 697	8 869	9 041	9 586	10 017	10 015	9 794	9 139	10 750
Utvinning av råolje og naturgass	33 445	35 309	8 032	8 153	8 498	8 762	8 823	8 738	8 392	9 356
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	4 068	4 388	837	888	1 088	1 256	1 191	1 056	747	1 394
Bergverksdrift	2 768	2 912	647	714	651	756	639	779	740	754
Industri	260 403	271 715	66 203	64 176	61 405	68 619	65 733	68 344	65 632	72 006
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	70 423	72 659	17 045	18 189	16 658	18 531	17 375	17 942	17 504	19 837
Tekstil- og bekledningsindustri	3 669	3 749	932	881	842	1 013	917	1 031	830	971
Trelast- og trevareindustri	11 388	11 485	2 872	2 856	2 561	3 099	2 573	2 745	2 823	3 344
Treforedling	14 272	14 456	3 869	3 475	3 349	3 579	3 488	3 614	3 469	3 883
Forlag og grafisk industri	16 513	17 010	4 263	4 064	3 867	4 319	4 145	4 126	4 142	4 598
Oljeraffinering	16 947	17 530	3 646	3 807	4 537	4 957	4 626	4 093	4 545	4 266
Kjemiske råvarer	13 196	13 644	3 491	3 037	3 243	3 425	3 372	3 439	3 354	3 479
Kjemisk og mineralsk industri mv.	16 647	17 546	4 378	4 202	3 760	4 308	4 359	4 857	4 004	4 327
Metallindustri	23 778	25 413	6 149	5 993	5 637	5 999	6 263	6 407	6 262	6 482
Verkstedsindustri	45 539	48 680	11 786	10 993	10 497	12 263	11 573	12 535	11 583	12 989
Bygging av skip og oljeplattformer	21 980	22 595	6 169	5 293	5 124	5 395	5 453	5 763	5 502	5 877
Møbelindustri og annen industri	6 049	6 948	1 603	1 385	1 330	1 732	1 590	1 792	1 614	1 952
Kraftforsyning	6 445	7 110	2 222	1 418	1 123	1 683	1 795	1 548	1 539	2 228
Bygge- og anleggsvirksomhet	70 860	77 181	16 654	17 043	17 472	19 692	18 119	18 634	19 207	21 222
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	287 558	315 696	69 262	70 757	70 025	77 514	75 230	79 692	77 815	82 959
Varehandel	61 789	66 643	14 409	14 732	14 815	17 833	14 944	16 377	16 221	19 101
Hotell- og restaurantvirksomhet	14 487	15 348	3 088	3 314	4 144	3 942	3 211	3 523	4 444	4 170
Rørtransport	1 994	2 151	471	473	503	547	551	522	509	569
Sjøtransport	43 060	50 473	10 058	10 714	10 592	11 696	11 923	12 738	13 106	12 705
Utenriks sjøfart	40 347	47 386	9 385	9 933	9 911	11 119	11 143	11 875	12 321	12 047
Innenriks sjøfart	2 713	3 087	673	781	681	577	780	863	785	658
Transport ellers	45 579	50 253	11 036	12 758	10 796	10 989	12 030	14 489	11 757	11 977
Post og telekommunikasjon	12 172	13 696	2 889	3 013	2 925	3 345	3 218	3 420	3 293	3 765
Finansiell tjensteyting, forsikring	16 673	17 776	3 899	3 596	4 203	4 975	3 989	4 360	4 571	4 856
Boligtjenester(husholdninger)	12 761	13 143	3 142	3 187	3 202	3 231	3 231	3 282	3 318	3 313
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	45 453	51 161	11 766	10 873	10 223	12 591	13 240	12 549	11 537	13 836
Personlig tjenesteyting	33 589	35 053	8 503	8 096	8 623	8 366	8 894	8 432	9 059	8 668
Offentlig forvaltningsvirksomhet	71 491	74 623	17 516	17 694	18 051	18 231	18 180	18 567	18 759	19 118
Statsforvaltningen	35 778	36 605	8 766	8 855	9 034	9 124	8 951	9 022	9 091	9 542
Sivil forvaltning	24 325	24 679	5 960	6 020	6 142	6 203	6 003	6 052	6 116	6 508
Forsvar	11 453	11 926	2 806	2 835	2 892	2 921	2 948	2 970	2 975	3 034
Kommuneforvaltningen	35 713	38 018	8 750	8 839	9 017	9 107	9 229	9 545	9 668	9 576
Ind. målte bank- og finanstjen.	30 018	30 591	7 205	7 403	7 314	8 097	7 395	7 614	7 680	7 903
Fastlands-Norge(basisverdi)	679 464	723 247	167 285	168 524	163 965	179 690	172 779	182 858	176 721	190 890
Markedsrettet virksomhet	659 936	708 744	161 666	163 381	158 942	175 948	169 214	179 282	172 587	187 661
Ikke markedsrettet virksomhet	99 381	103 737	24 343	24 590	25 023	25 425	25 273	25 766	26 102	26 595
Undervisning	11 439	11 797	2 806	2 826	2 884	2 923	2 797	3 054	3 056	2 890
Helse og sosial tjenester	23 330	24 663	5 714	5 790	5 865	5 961	6 069	6 120	6 215	6 259

Tabell A10. Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Produktinnsats i alt	744 594	771 798	184 409	183 984	182 892	193 309	185 823	196 154	188 428	201 393
Jordbruk, jakt og viltstell	11 144	11 242	1 932	4 393	2 941	1 878	1 924	4 432	2 980	1 905
Skogbruk	478	463	186	119	48	124	180	115	47	120
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	9 730	10 291	2 325	2 272	2 477	2 656	2 373	2 633	2 391	2 894
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	35 138	35 653	8 510	8 522	8 923	9 183	9 090	8 820	8 193	9 549
Utvinning av råolje og naturgass	31 345	31 697	7 712	7 690	7 906	8 037	8 016	7 860	7 517	8 304
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 793	3 956	798	832	1 017	1 146	1 074	960	676	1 246
Bergverksdrift	2 567	2 616	610	663	607	687	578	704	661	673
Industri	244 618	252 313	62 568	60 452	58 313	63 285	61 487	64 499	60 118	66 210
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	67 100	68 200	16 425	17 568	15 907	17 200	16 710	17 314	16 216	17 959
Tekstil- og bekledningsindustri	3 555	3 554	912	861	813	969	878	989	774	913
Trelast- og trevareindustri	9 880	10 664	2 478	2 459	2 255	2 688	2 424	2 564	2 602	3 074
Treforedling	12 550	13 143	3 329	3 013	3 027	3 180	3 174	3 288	3 166	3 514
Forlag og grafisk industri	15 143	15 333	3 902	3 716	3 573	3 953	3 718	3 721	3 752	4 143
Oljeraffinering	15 277	15 639	3 626	3 563	4 100	3 987	3 943	3 796	4 043	3 857
Kjemiske råvarer	12 934	13 067	3 371	2 922	3 313	3 328	3 195	3 314	3 211	3 346
Kjemisk og mineralsk industri mv.	15 870	16 329	4 196	3 967	3 617	4 091	4 061	4 508	3 711	4 050
Metallindustri	22 372	23 077	5 714	5 598	5 423	5 637	5 758	5 962	5 421	5 936
Verkstedsindustri	43 542	46 003	11 251	10 490	10 190	11 612	11 034	11 979	10 749	12 241
Bygging av skip og oljeplattformer	20 679	20 883	5 844	4 989	4 830	5 017	5 107	5 392	5 003	5 382
Møbelindustri og annen industri	5 716	6 421	1 520	1 308	1 266	1 622	1 485	1 672	1 469	1 795
Kraftforsyning	6 072	6 514	2 137	1 346	1 049	1 541	1 629	1 432	1 398	2 055
Bygge- og anleggsvirksomhet	65 600	70 178	15 554	15 793	16 205	18 048	16 622	16 979	17 374	19 203
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	271 927	284 343	66 493	66 402	67 645	71 387	67 988	72 032	70 519	73 803
Varehandel	57 300	59 817	13 548	13 629	13 836	16 287	13 348	14 746	14 627	17 096
Hotell- og restaurantvirksomhet	13 548	13 807	2 951	3 107	3 863	3 627	2 956	3 161	3 975	3 715
Rørtransport	1 833	1 892	444	437	460	492	492	461	446	492
Sjøtransport	41 841	43 512	10 256	10 388	10 562	10 635	10 698	11 172	10 865	10 777
Utenriks sjøfart	39 408	40 909	9 647	9 705	9 918	10 139	10 050	10 434	10 178	10 247
Innenriks sjøfart	2 432	2 603	609	683	644	496	648	738	687	530
Transport ellers	43 731	45 355	10 322	11 669	11 379	10 361	10 739	12 945	11 345	10 326
Post og telekommunikasjon	12 399	13 638	2 975	3 070	3 003	3 351	3 230	3 404	3 294	3 710
Finansiell tjensteyting, forsikring	15 908	16 236	3 893	3 450	4 025	4 540	3 534	4 007	4 290	4 405
Boligtjenester(husholdninger)	11 480	11 598	2 865	2 868	2 871	2 877	2 895	2 897	2 900	2 905
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	42 254	46 068	11 152	10 132	9 509	11 461	11 885	11 359	10 440	12 385
Personlig tjenesteyting	31 632	32 419	8 086	7 653	8 137	7 756	8 211	7 878	8 337	7 992
Offentlig forvaltningsvirksomhet	65 961	67 130	16 384	16 301	16 746	16 531	16 441	16 751	16 811	17 127
Statsforvaltningen	32 773	32 740	8 168	8 125	8 291	8 189	8 071	8 109	8 106	8 455
Sivil forvaltning	22 195	21 902	5 536	5 493	5 602	5 564	5 345	5 386	5 419	5 752
Forsvar	10 578	10 838	2 631	2 633	2 688	2 626	2 726	2 723	2 686	2 703
Kommuneforvaltningen	33 188	34 389	8 216	8 175	8 455	8 342	8 370	8 642	8 705	8 672
Ind. målte bank- og finanstjen.	31 358	31 055	7 709	7 722	7 938	7 989	7 511	7 756	7 936	7 852
Fastlands-Norge(basisverdi)	636 856	662 290	158 098	157 598	155 654	165 506	158 681	168 682	161 674	173 253
Markedsrettet virksomhet	621 539	647 197	153 963	153 580	151 783	162 213	155 369	165 088	157 078	169 661
Ikke markedsrettet virksomhet	91 697	93 546	22 736	22 682	23 171	23 107	22 943	23 309	23 414	23 880
Undervisning	10 602	10 543	2 596	2 564	2 763	2 680	2 498	2 701	2 741	2 603
Helse og sosial tjenester	22 021	22 854	5 454	5 484	5 528	5 556	5 654	5 717	5 672	5 811

Tabell A11. Produktinnsats.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Produktinnsats i alt	3,3	3,7	4,0	2,1	3,8	3,3	0,8	6,6	3,0	4,2
Jordbruk, jakt og viltstell	-3,6	0,9	-6,4	-3,1	-2,7	-3,4	-0,4	0,9	1,3	1,4
Skogbruk	-21,9	-3,1	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7,8	5,8	12,4	14,2	12,7	-4,3	2,1	15,9	-3,5	9,0
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	14,7	1,5	14,4	19,1	18,7	7,7	6,8	3,5	-8,2	4,0
Utvinning av råolje og naturgass	14,1	1,1	17,0	17,0	17,5	6,1	3,9	2,2	-4,9	3,3
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	19,6	4,3	-5,6	42,8	28,6	20,4	34,5	15,4	-33,5	8,7
Bergverksdrift	1,3	1,9	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-5,3	6,2	8,8	-2,1
Industri	2,6	3,1	2,4	-0,0	4,3	4,0	-1,7	6,7	3,1	4,6
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,4	1,6	4,0	0,3	0,7	0,9	1,7	-1,4	1,9	4,4
Tekstil- og bekledningsindustri	1,1	-0,0	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-3,8	14,8	-4,8	-5,7
Trelast- og trevareindustri	1,4	7,9	-2,7	1,6	3,6	3,5	-2,2	4,3	15,4	14,3
Treforedling	-6,8	4,7	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,7	9,1	4,6	10,5
Forlag og grafisk industri	3,6	1,3	4,1	4,8	3,9	1,7	-4,7	0,1	5,0	4,8
Oljeraffinering	10,5	2,4	0,4	1,8	17,7	23,6	8,7	6,6	-1,4	-3,3
Kjemiske råvarer	-0,5	1,0	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-5,2	13,4	-3,1	0,5
Kjemisk og mineralsk industri mv.	3,3	2,9	3,3	3,6	3,2	3,3	-3,2	13,6	2,6	-1,0
Metallindustri	3,2	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	0,8	6,5	-0,0	5,3
Verkstedsindustri	4,7	5,7	4,6	0,4	7,6	6,4	-1,9	14,2	5,5	5,4
Bygging av skip og oljeplattformer	3,3	1,0	4,9	-1,2	7,4	2,4	-12,6	8,1	3,6	7,3
Møbelindustri og annen industri	5,4	12,3	5,0	4,7	7,2	4,9	-2,3	27,8	16,1	10,7
Kraftforsyning	-14,6	7,3	7,7	-13,7	-28,7	-26,4	-23,8	6,5	33,2	33,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,4	7,0	4,8	1,6	1,8	1,6	6,9	7,5	7,2	6,4
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	4,2	4,6	4,9	3,2	3,8	4,8	2,2	8,5	4,2	3,4
Varehandel	6,3	4,4	6,7	5,6	5,0	7,7	-1,5	8,2	5,7	5,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,0	1,9	3,6	3,6	3,8	4,7	0,2	1,8	2,9	2,4
Rørtransport	18,1	3,2	16,8	17,7	21,0	17,0	10,7	5,5	-3,0	0,0
Sjøtransport	2,1	4,0	-1,8	0,5	4,0	6,1	4,3	7,5	2,9	1,3
Utenriks sjøfart	2,0	3,8	-1,9	0,2	3,9	6,1	4,2	7,5	2,6	1,1
Innenriks sjøfart	4,0	7,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	6,4	8,0	6,6	6,9
Transport ellers	4,0	3,7	10,0	7,4	-1,2	0,7	4,0	10,9	-0,3	-0,3
Post og telekommunikasjon	1,7	10,0	4,0	3,2	3,5	-2,9	8,6	10,9	9,7	10,7
Finansiell tjensteyting, forsikring	1,4	2,1	9,5	-15,6	4,7	8,0	-9,2	16,2	6,6	-3,0
Boligtjenester(husholdninger)	0,9	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1	1,0	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	6,5	9,0	4,7	6,5	8,7	6,5	6,6	12,1	9,8	8,1
Personlig tjenesteyting	3,3	2,5	4,2	2,9	2,9	3,0	1,5	2,9	2,5	3,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,2	1,8	3,3	1,0	2,6	1,8	0,4	2,8	0,4	3,6
Statsforvaltningen	3,7	-0,1	4,9	2,9	3,7	3,4	-1,2	-0,2	-2,2	3,2
Sivil forvaltning	2,7	-1,3	4,3	1,4	2,3	2,7	-3,5	-1,9	-3,3	3,4
Forsvar	6,0	2,5	6,4	6,0	6,7	5,0	3,6	3,4	-0,1	2,9
Kommuneforvaltningen	0,7	3,6	1,8	-0,8	1,5	0,3	1,9	5,7	3,0	4,0
Ind. målte bank- og finanstjen.	-0,1	-1,0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-2,6	0,4	-0,0	-1,7
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,9	4,0	4,1	1,5	3,2	3,0	0,4	7,0	3,9	4,7
Markedsrettet virksomhet	3,7	4,1	4,4	2,3	4,3	3,7	0,9	7,5	3,5	4,6
Ikke markedsrettet virksomhet	1,9	2,0	2,9	1,0	2,2	1,6	0,9	2,8	1,0	3,3
Undervisning	5,4	-0,6	4,9	2,8	9,2	4,9	-3,7	5,3	-0,8	-2,9
Helse og sosial tjenester	2,0	3,8	3,2	2,0	1,7	1,3	3,7	4,3	2,6	4,6

Tabell A12. Produktinnsats.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Produktinnsats i alt	1,6	3,0	0,1	2,5	1,1	2,5	3,7	2,1	4,7	1,8
Jordbruk, jakt og viltstell	1,3	4,2	-0,4	1,1	1,9	2,7	5,5	3,5	4,9	3,4
Skogbruk	3,8	-6,1	3,8	3,9	3,5	3,7	-6,6	-7,7	-3,1	-4,9
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	0,1	1,3	-0,1	-0,9	-1,4	2,2	0,3	-0,0	4,1	1,0
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	2,7	4,3	1,2	2,9	3,5	3,3	5,7	4,7	3,8	3,2
Utvinning av råolje og naturgass	2,7	4,4	1,3	2,8	3,5	3,3	5,7	4,9	3,9	3,4
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2,8	3,4	0,8	3,7	3,4	3,3	5,8	3,1	3,3	2,1
Bergverksdrift	2,4	3,3	1,3	3,0	2,4	2,8	4,2	2,8	4,4	1,8
Industri	1,5	1,2	0,4	1,6	1,3	2,5	1,0	-0,2	3,7	0,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,8	1,5	-0,7	-0,1	2,6	5,2	0,2	0,1	3,1	2,5
Tekstil- og bekledningsindustri	0,7	2,2	-0,4	1,3	0,6	0,9	2,2	1,9	3,5	1,7
Trelast- og trevareindustri	3,6	-6,6	3,2	4,4	3,0	3,7	-8,4	-7,8	-4,5	-5,6
Treforedling	1,3	-3,3	5,5	2,9	-2,1	-1,2	-5,4	-4,7	-1,0	-1,8
Forlag og grafisk industri	2,1	1,7	3,4	3,7	1,0	0,6	2,0	1,4	2,0	1,6
Oljeraffinering	19,9	1,0	7,4	11,1	25,6	34,8	16,7	0,9	1,6	-11,0
Kjemiske råvarer	-4,0	2,3	-3,0	-1,3	-6,6	-4,8	1,9	-0,2	6,7	1,0
Kjemisk og mineralsk industri mv.	-0,7	2,4	-1,5	1,1	-1,4	-1,0	2,9	1,7	3,8	1,5
Metallindustri	-2,0	3,6	-1,4	0,8	-2,8	-4,3	1,1	0,4	11,1	2,6
Verkstedsindustri	-0,2	1,2	-0,2	1,2	-1,0	-0,7	0,1	-0,2	4,6	0,5
Bygging av skip og oljeplattformer	1,0	1,8	0,8	1,4	1,0	0,9	1,2	0,7	3,7	1,6
Møbelindustri og annen industri	-0,2	2,2	-0,6	1,2	-0,5	-0,6	1,5	1,2	4,6	1,9
Kraftforsyning	1,7	2,8	-0,5	2,5	3,2	3,3	5,9	2,5	2,9	-0,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,5	1,8	1,2	1,8	1,4	1,6	1,8	1,7	2,5	1,3
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	1,3	5,0	-0,4	3,7	-0,0	2,0	6,2	3,8	6,6	3,5
Varehandel	2,3	3,3	0,9	4,2	2,1	2,1	5,3	2,7	3,6	2,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,7	4,0	-0,6	2,6	3,3	4,8	3,8	4,5	4,2	3,3
Rørtransport	3,2	4,5	2,3	3,1	3,8	3,4	5,5	4,5	4,4	4,1
Sjøtransport	1,1	12,7	-4,9	2,5	0,2	6,3	13,6	10,5	20,3	7,2
Utenriks sjøfart	1,1	13,1	-5,2	2,2	0,3	6,6	14,0	11,2	21,1	7,2
Innenriks sjøfart	1,0	6,3	-1,1	5,5	-1,3	0,8	8,9	2,3	8,2	6,6
Transport ellers	-1,7	6,3	2,2	4,5	-10,1	-3,0	4,8	2,4	9,2	9,4
Post og telekommunikasjon	1,8	2,3	1,8	2,3	1,0	2,3	2,6	2,4	2,7	1,7
Finansiell tjensteyting, forsikring	0,5	4,5	-6,6	4,9	3,2	-0,1	12,7	4,4	2,1	0,6
Boligtjenester(husholdninger)	2,0	1,9	1,4	2,1	2,3	2,4	1,7	1,9	2,6	1,5
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	2,3	3,2	0,1	3,9	3,1	2,4	5,6	2,9	2,8	1,7
Personlig tjenesteyting	2,0	1,8	0,6	3,1	2,3	2,2	3,0	1,2	2,5	0,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,4	2,6	1,3	3,6	2,0	2,8	3,4	2,1	3,5	1,2
Statsforvaltningen	2,8	2,4	1,6	3,7	2,8	3,1	3,3	2,1	2,9	1,3
Sivil forvaltning	2,9	2,8	1,4	4,2	3,3	2,9	4,3	2,5	2,9	1,5
Forsvar	2,5	1,6	2,2	2,5	1,9	3,6	1,4	1,3	3,0	0,9
Kommuneforvaltningen	2,0	2,7	0,9	3,5	1,2	2,4	3,5	2,2	4,1	1,1
Ind. målte bank- og finanstjen.	1,4	2,9	-4,4	-0,0	3,1	7,0	5,4	2,4	5,0	-0,7
Fastlands-Norge(basisverdi)	1,5	2,4	0,5	2,6	0,9	2,0	2,9	1,4	3,8	1,5
Markedsrettet virksomhet	1,4	3,1	0,1	2,5	0,8	2,3	3,7	2,1	4,9	2,0
Ikke markedsrettet virksomhet	2,3	2,3	1,4	3,2	2,0	2,6	2,9	2,0	3,2	1,2
Undervisning	1,7	3,7	2,1	4,4	-1,8	2,3	3,6	2,6	6,8	1,8
Helse og sosial tjenester	1,7	1,9	0,2	2,5	1,8	2,2	2,5	1,4	3,3	0,4

Tabell A13. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi.
Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttonasjonalprodukt 1)	1 017 794	1 085 075	246 728	244 008	255 174	271 885	263 212	265 286	269 414	287 164
Jordbruk, jakt og viltstell	12 278	12 123	2 523	175	6 097	3 483	2 739	360	6 024	2 999
Skogbruk	2 977	1 887	1 191	754	292	741	718	468	199	502
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7 203	7 358	2 335	1 532	1 558	1 778	1 844	1 519	2 046	1 949
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	150 313	156 514	32 708	34 932	38 789	43 885	41 687	37 535	37 137	40 155
Utvinning av råolje og naturgass	147 301	152 366	32 086	34 241	37 976	42 998	40 741	36 498	36 334	38 794
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 012	4 148	621	690	813	887	946	1 037	803	1 361
Bergverksdrift	1 827	1 972	454	476	426	471	402	527	509	535
Industri	117 688	125 584	29 891	28 837	28 781	30 179	29 352	32 658	29 925	33 649
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	17 433	18 636	4 128	4 542	4 330	4 433	4 526	5 088	4 421	4 601
Tekstil- og bekledningsindustri	2 292	2 170	586	553	530	624	548	625	458	538
Trelast- og trevareindustri	4 068	5 865	956	953	981	1 178	1 292	1 443	1 447	1 683
Treforedling	5 842	5 101	1 740	1 335	1 366	1 400	1 196	1 219	1 260	1 427
Forlag og grafisk industri	13 928	14 803	3 562	3 384	3 320	3 663	3 542	3 595	3 649	4 017
Oljeraffinering	1 228	1 803	245	423	257	304	355	388	495	565
Kjemiske råvarer	6 610	6 583	1 617	1 500	1 822	1 671	1 408	1 720	1 784	1 671
Kjemisk og mineralsk industri mv.	10 607	10 512	2 773	2 656	2 469	2 709	2 509	2 939	2 494	2 570
Metallindustri	10 862	10 779	2 999	2 883	2 600	2 381	2 201	2 905	2 661	3 013
Verkstedsindustri	29 189	32 161	7 109	6 940	7 337	7 804	7 746	8 308	7 206	8 901
Bygging av skip og oljeplattformer	11 873	13 053	3 172	2 810	2 922	2 969	3 103	3 349	3 110	3 490
Møbelindustri og annen industri	3 755	4 116	1 005	859	847	1 044	925	1 080	939	1 173
Kraftforsyning	21 683	23 991	7 379	4 611	3 756	5 937	6 618	5 282	4 854	7 237
Bygge- og anleggsvirksomhet	36 734	40 097	8 353	8 931	9 228	10 223	9 052	9 711	10 096	11 238
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	401 451	430 275	98 385	98 787	99 134	105 145	105 306	107 002	104 893	113 075
Varehandel	92 868	96 769	21 924	21 740	22 597	26 609	22 360	23 720	23 100	27 589
Hotell- og restaurantvirksomhet	11 776	12 090	2 601	2 782	3 059	3 334	2 602	2 900	3 132	3 455
Rørtransport	16 627	17 084	4 014	3 956	4 164	4 493	4 451	4 181	3 956	4 497
Sjøtransport	17 762	17 809	4 860	4 675	4 778	3 449	3 793	5 074	4 563	4 379
Utenriks sjøfart	16 035	16 054	4 431	4 204	4 279	3 121	3 388	4 558	4 062	4 046
Innenriks sjøfart	1 727	1 755	428	472	499	328	405	517	501	333
Transport ellers	37 723	44 477	9 714	10 421	9 583	8 005	10 462	11 859	11 648	10 508
Post og telekommunikasjon	20 278	20 418	4 902	4 921	4 734	5 721	4 840	5 034	4 773	5 773
Finansiell tjensteyting, forsikring	35 627	39 505	7 440	9 429	8 537	10 221	11 047	9 698	8 782	9 977
Boligtjenester(husholdninger)	64 141	66 446	15 899	16 023	16 079	16 141	16 351	16 524	16 712	16 859
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	53 583	61 125	13 833	12 779	12 139	14 832	15 440	14 999	13 938	16 748
Personlig tjenesteyting	51 067	54 552	13 200	12 063	13 464	12 340	13 961	13 013	14 288	13 290
Offentlig forvaltningsvirksomhet	157 908	167 184	38 688	39 083	39 873	40 266	41 052	41 370	42 257	42 505
Statsforvaltningen	46 722	48 812	11 447	11 563	11 798	11 914	11 991	12 072	12 348	12 401
Sivil forvaltning	34 596	36 150	8 476	8 562	8 736	8 822	8 909	8 943	9 093	9 204
Forsvar	12 126	12 662	2 971	3 001	3 062	3 092	3 082	3 129	3 254	3 196
Kommuneforvaltningen	111 186	118 372	27 241	27 520	28 075	28 352	29 060	29 298	29 909	30 104
Ind. målte bank- og finanstjen.	-30 018	-30 591	-7 205	-7 403	-7 314	-8 097	-7 395	-7 614	-7 680	-7 903
Merverdi- og investeringsavgift	95 385	101 698	22 281	22 607	23 689	26 808	22 951	24 769	25 836	28 143
Andre produktskatter, netto	41 968	46 776	9 214	10 452	10 516	11 786	9 091	11 744	13 001	12 940
Statistiske avvik	396	207	531	235	351	-720	-204	-45	316	140
Fastlands-Norge(basisverdi)	727 088	777 334	180 754	175 025	180 701	190 608	189 244	190 159	192 785	205 147
Markedsrettet virksomhet	673 524	717 738	163 766	159 551	168 165	182 042	177 550	174 766	174 879	190 543
Ikke markedsrettet virksomhet	236 539	249 248	58 140	58 565	59 767	60 066	61 220	61 667	63 061	63 301
Undervisning	41 940	44 322	10 292	10 356	10 563	10 729	10 800	10 889	11 218	11 414
Helse og sosial tjenester	75 699	81 428	18 563	18 736	19 145	19 254	20 075	20 272	20 515	20 566

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A14. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttonasjonalprodukt 1)	947 405	980 139	234 678	227 885	237 787	247 056	237 209	240 261	244 626	258 043
Jordbruk, jakt og viltstell	14 018	14 579	2 833	720	6 913	3 551	3 164	1 099	7 037	3 279
Skogbruk	2 098	2 034	818	523	213	545	793	507	206	528
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7 739	8 077	2 208	1 784	1 844	1 903	2 018	2 150	1 908	2 000
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	137 508	139 145	33 729	33 661	34 728	35 390	35 246	34 488	32 799	36 612
Utvinning av råolje og naturgass	134 619	136 132	33 121	33 027	33 953	34 517	34 428	33 757	32 284	35 663
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2 889	3 013	608	634	775	873	818	731	515	949
Bergverksdrift	1 938	1 974	460	500	458	519	436	531	499	508
Industri	104 087	107 533	26 968	25 571	24 593	26 954	26 109	27 658	25 507	28 259
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	18 559	18 815	4 568	4 847	4 429	4 715	4 590	4 804	4 513	4 908
Tekstil- og bekledningsindustri	2 211	2 210	567	536	506	603	546	615	481	568
Trelast- og trevareindustri	3 759	4 058	943	936	858	1 023	922	976	990	1 169
Treforedling	4 313	4 516	1 144	1 035	1 040	1 093	1 091	1 130	1 088	1 208
Forlag og grafisk industri	11 884	12 033	3 062	2 916	2 803	3 102	2 918	2 920	2 944	3 251
Oljeraffinering	1 292	1 323	307	301	347	337	333	321	342	326
Kjemiske råvarer	5 167	5 220	1 347	1 167	1 323	1 330	1 276	1 324	1 283	1 337
Kjemisk og mineralsk industri mv.	9 697	9 978	2 564	2 424	2 210	2 500	2 481	2 754	2 267	2 475
Metallindustri	7 053	7 276	1 801	1 765	1 710	1 777	1 815	1 880	1 709	1 871
Verkstedsindustri	26 258	27 742	6 785	6 326	6 145	7 002	6 654	7 224	6 482	7 382
Bygging av skip og oljeplattformer	10 234	10 253	2 907	2 482	2 411	2 434	2 531	2 640	2 467	2 615
Møbelindustri og annen industri	3 659	4 111	973	837	810	1 039	950	1 070	940	1 149
Kraftforsyning	19 070	20 485	6 769	4 218	3 253	4 830	5 134	4 485	4 382	6 484
Bygge- og anleggsvirksomhet	29 541	31 602	7 004	7 112	7 297	8 127	7 485	7 646	7 824	8 648
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	399 143	415 233	97 609	97 363	100 146	104 025	100 012	102 794	104 028	108 400
Varehandel	93 530	97 638	22 115	22 246	22 584	26 584	21 788	24 070	23 875	27 905
Hotell- og restaurantvirksomhet	11 561	11 783	2 519	2 651	3 297	3 095	2 522	2 698	3 392	3 170
Rørtransport	16 422	16 944	3 980	3 916	4 118	4 408	4 407	4 132	3 996	4 410
Sjøtransport	21 582	22 462	5 294	5 382	5 458	5 448	5 525	5 789	5 620	5 529
Utenriks sjøfart	19 631	20 375	4 806	4 834	4 942	5 050	5 005	5 197	5 069	5 104
Innenriks sjøfart	1 951	2 088	488	548	517	398	520	592	551	425
Transport ellers	41 298	45 180	9 340	10 206	12 079	9 672	10 041	11 459	13 013	10 667
Post og telekommunikasjon	23 003	24 151	5 555	5 667	5 365	6 415	5 678	5 950	5 658	6 865
Finansiell tjensteyting, forsikring	35 277	34 454	8 691	9 155	8 931	8 500	8 725	8 654	8 664	8 411
Boligtjenester(husholdninger)	62 597	63 238	15 619	15 636	15 655	15 687	15 785	15 798	15 813	15 842
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	48 766	53 168	12 871	11 693	10 974	13 227	13 716	13 110	12 049	14 294
Personlig tjenesteyting	45 107	46 215	11 625	10 809	11 684	10 990	11 824	11 135	11 947	11 308
Offentlig forvaltningsvirksomhet	141 870	145 472	34 786	35 093	35 839	36 152	35 583	35 986	36 813	37 089
Statsforvaltningen	42 527	43 110	10 447	10 500	10 764	10 815	10 590	10 647	10 885	10 988
Sivil forvaltning	31 421	31 824	7 714	7 777	7 931	8 000	7 817	7 876	8 011	8 121
Forsvar	11 106	11 286	2 733	2 723	2 833	2 816	2 773	2 771	2 874	2 867
Kommuneforvaltningen	99 343	102 362	24 338	24 593	25 075	25 337	24 993	25 339	25 928	26 101
Ind. målte bank- og finanstjen.	-31 358	-31 055	-7 709	-7 722	-7 938	-7 989	-7 511	-7 756	-7 936	-7 852
Merverdi- og investeringsavgift	86 562	90 313	20 524	20 542	21 511	23 985	20 770	22 058	22 613	24 871
Andre produktskatter, netto	32 870	33 006	8 131	7 964	8 350	8 426	7 602	8 266	8 567	8 571
Statistiske avvik	2 319	1 743	548	555	579	637	368	350	378	647
Fastlands-Norge(basisverdi)	683 450	709 669	170 669	164 135	171 497	177 149	171 322	173 526	179 140	185 681
Markedsrettet virksomhet	640 100	664 587	159 683	152 861	160 489	167 067	161 518	162 479	164 939	175 650
Ikke markedsrettet virksomhet	216 911	221 546	53 501	53 684	54 796	54 929	54 462	54 863	56 065	56 157
Undervisning	38 396	39 250	9 440	9 493	9 673	9 790	9 542	9 669	9 956	10 083
Helse og sosial tjenester	66 764	69 403	16 391	16 549	16 848	16 977	17 022	17 300	17 511	17 570

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A15. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttonasjonalprodukt 1)	5,3	3,5	5,9	5,4	5,9	4,0	1,1	5,4	2,9	4,4
Jordbruk, jakt og viltstell	3,3	4,0	4,7	20,7	1,1	3,5	11,7	52,5	1,8	-7,7
Skogbruk	-21,9	-3,1	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	4,8	4,4	16,6	7,3	3,0	-6,6	-8,6	20,5	3,5	5,1
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	14,2	1,2	16,5	17,4	17,7	6,4	4,5	2,5	-5,6	3,5
Utvinning av råolje og naturgass	14,1	1,1	17,0	17,0	17,5	6,1	3,9	2,2	-4,9	3,3
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	19,6	4,3	-5,6	42,8	28,6	20,4	34,5	15,4	-33,5	8,7
Bergverksdrift	1,3	1,9	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-5,3	6,2	8,8	-2,1
Industri	2,8	3,3	2,6	0,3	4,6	3,6	-3,2	8,2	3,7	4,8
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,9	1,4	4,8	0,6	1,3	1,2	0,5	-0,9	1,9	4,1
Tekstil- og bekledningsindustri	1,1	-0,0	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-3,8	14,8	-4,8	-5,7
Trelast- og trevareindustri	1,4	7,9	-2,7	1,6	3,6	3,5	-2,2	4,3	15,4	14,3
Treforedling	-6,8	4,7	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,7	9,1	4,6	10,5
Forlag og grafisk industri	3,6	1,3	4,1	4,8	3,9	1,7	-4,7	0,1	5,0	4,8
Oljeraffinering	10,5	2,4	0,4	1,8	17,7	23,6	8,7	6,6	-1,4	-3,3
Kjemiske råvarer	-0,5	1,0	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-5,2	13,4	-3,1	0,5
Kjemisk og mineralsk industri mv.	3,3	2,9	3,3	3,6	3,2	3,3	-3,2	13,6	2,6	-1,0
Metallindustri	3,2	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	0,8	6,5	-0,0	5,3
Verkstedsindustri	4,7	5,7	4,6	0,4	7,6	6,4	-1,9	14,2	5,5	5,4
Bygging av skip og oljeplattformer	2,7	0,2	2,7	-2,1	8,6	2,2	-12,9	6,4	2,3	7,4
Møbelindustri og annen industri	5,4	12,3	5,0	4,7	7,2	4,9	-2,3	27,8	16,1	10,7
Kraftforsyning	-15,0	7,4	7,9	-14,0	-29,7	-27,2	-24,2	6,3	34,7	34,2
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,4	7,0	4,8	1,6	1,8	1,6	6,9	7,5	7,2	6,4
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	5,0	4,0	3,9	5,2	5,8	5,0	2,5	5,6	3,9	4,2
Varehandel	6,3	4,4	6,7	5,6	5,0	7,7	-1,5	8,2	5,7	5,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,0	1,9	3,6	3,6	3,8	4,7	0,2	1,8	2,9	2,4
Rørtransport	18,1	3,2	16,8	17,7	21,0	17,0	10,7	5,5	-3,0	0,0
Sjøtransport	2,2	4,1	-1,8	0,7	4,1	6,0	4,4	7,6	3,0	1,5
Utenriks sjøfart	2,0	3,8	-1,9	0,2	3,9	6,1	4,2	7,5	2,6	1,1
Innenriks sjøfart	4,0	7,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	6,4	8,0	6,6	6,9
Transport ellers	12,2	9,4	8,1	8,3	21,3	10,2	7,5	12,3	7,7	10,3
Post og telekommunikasjon	4,4	5,0	4,6	6,5	3,0	3,7	2,2	5,0	5,4	7,0
Finansiell tjensteyting, forsikring	-0,8	-2,3	-4,1	7,4	-2,1	-3,9	0,4	-5,5	-3,0	-1,0
Boligtjenester(husholdninger)	0,9	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1	1,0	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	6,5	9,0	4,7	6,5	8,7	6,5	6,6	12,1	9,8	8,1
Personlig tjenesteyting	2,9	2,5	3,8	2,6	2,6	2,6	1,7	3,0	2,3	2,9
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,7	2,5	2,6	2,7	2,7	2,6	2,3	2,5	2,7	2,6
Statsforvaltningen	1,9	1,4	2,0	1,7	2,1	1,7	1,4	1,4	1,1	1,6
Sivil forvaltning	2,6	1,3	2,6	2,7	2,6	2,6	1,3	1,3	1,0	1,5
Forsvar	-0,3	1,6	0,3	-1,1	0,6	-0,8	1,5	1,7	1,4	1,8
Kommuneforvaltningen	3,0	3,0	2,9	3,1	3,0	3,0	2,7	3,0	3,4	3,0
Ind. målte bank- og finanstjen.	-0,1	-1,0	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-2,6	0,4	-0,0	-1,7
Merverdi- og investeringsavgift	5,3	4,3	6,5	4,0	4,5	6,2	1,2	7,4	5,1	3,7
Andre produktskatter, netto	9,0	0,4	9,7	7,7	8,0	10,4	-6,5	3,8	2,6	1,7
Statistiske avvik	10,5	-24,9	6,7	6,7	9,2	19,4	-32,9	-37,0	-34,8	1,6
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,0	3,8	3,5	2,9	3,3	2,4	0,4	5,7	4,5	4,8
Markedsrettet virksomhet	5,9	3,8	6,7	6,4	7,0	3,8	1,1	6,3	2,8	5,1
Ikke markedsrettet virksomhet	2,0	2,1	2,1	1,9	2,0	1,9	1,8	2,2	2,3	2,2
Undervisning	2,5	2,2	2,5	2,5	2,5	2,5	1,1	1,9	2,9	3,0
Helse og sosial tjenester	2,9	4,0	3,1	3,0	2,8	2,8	3,9	4,5	3,9	3,5

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A16. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttonasjonalprodukt 1)	4,1	3,0	1,8	3,2	4,6	6,5	5,5	3,1	2,6	1,1
Jordbruk, jakt og viltstell	-2,1	-5,1	-6,4	-41,5	-1,2	4,7	-2,8	35,0	-2,9	-6,7
Skogbruk	15,8	-34,6	16,8	14,8	15,3	15,4	-37,8	-35,9	-29,5	-30,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-7,3	-2,1	-12,1	-21,7	-16,2	26,1	-13,6	-17,7	26,9	4,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	24,2	2,9	8,6	12,0	32,8	43,5	22,0	4,9	1,4	-11,6
Utvinning av råolje og naturgass	24,4	2,3	8,6	11,9	33,3	44,2	22,2	4,3	0,6	-12,7
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	13,7	32,1	7,7	20,0	13,5	14,6	13,2	30,2	48,6	41,2
Bergverksdrift	-0,4	5,9	-0,9	0,1	-2,1	0,9	-6,6	4,2	9,6	16,1
Industri	1,1	3,3	1,5	1,2	1,5	0,3	1,4	4,7	0,3	6,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	5,8	5,4	4,4	8,0	7,7	3,4	9,1	13,0	0,2	-0,3
Tekstil- og bekledningsindustri	1,6	-5,3	0,9	-0,3	4,6	1,6	-2,7	-1,6	-9,1	-8,5
Trelast- og trevareindustri	-9,7	33,6	-17,9	-16,1	-4,4	0,3	38,2	45,2	27,8	25,0
Treforedling	-19,9	-16,6	8,3	-18,1	-30,0	-33,6	-27,9	-16,4	-11,8	-7,8
Forlag og grafisk industri	11,4	5,0	10,3	9,1	12,8	13,2	4,4	6,1	4,7	4,6
Oljeraffinering	-18,8	43,5	23,1	73,4	-50,9	-49,4	33,6	-13,8	95,4	92,3
Kjemiske råvarer	-4,6	-1,4	-10,9	-10,8	-5,3	12,0	-8,1	1,1	1,0	-0,5
Kjemisk og mineralsk industri mv.	3,2	-3,7	4,7	3,7	5,3	-0,5	-6,5	-2,6	-1,6	-4,2
Metallindustri	-12,4	-3,8	-6,6	-7,9	-15,7	-20,0	-27,2	-5,4	2,4	20,2
Verkstedsindustri	6,9	4,3	1,7	4,3	12,0	9,7	11,1	4,8	-6,9	8,2
Bygging av skip og oljeplattformer	8,6	9,7	6,6	5,4	11,6	10,9	12,4	12,0	4,1	9,4
Møbelindustri og annen industri	2,5	-2,4	3,2	1,3	7,6	-0,9	-5,8	-1,7	-4,4	1,5
Kraftforsyning	5,7	3,0	0,1	1,6	7,8	15,3	18,2	7,7	-4,1	-9,2
Bygge- og anleggsvirksomhet	11,1	2,0	11,5	10,2	11,8	11,0	1,4	1,1	2,0	3,3
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	-0,1	3,0	-0,5	1,8	-0,7	-0,9	4,5	2,6	1,9	3,2
Varehandel	-1,2	-0,2	-0,3	-3,5	-1,2	0,0	3,5	0,8	-3,3	-1,2
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,4	0,7	5,9	3,0	1,4	0,2	-0,1	2,5	-0,5	1,2
Rørtransport	0,6	-0,4	1,6	1,3	2,3	-2,4	0,2	0,2	-2,1	0,0
Sjøtransport	2,2	-3,7	21,0	1,5	3,8	-16,9	-25,2	0,9	-7,2	25,1
Utenriks sjøfart	2,6	-3,5	23,5	2,5	3,9	-18,3	-26,6	0,9	-7,4	28,3
Innenriks sjøfart	-1,3	-5,0	0,5	-7,1	2,6	-0,9	-11,2	1,4	-5,7	-5,2
Transport ellers	-7,8	7,8	5,5	1,4	-21,1	-13,9	0,2	1,4	12,8	19,0
Post og telekommunikasjon	-0,0	-4,1	-0,9	-1,6	0,3	1,9	-3,4	-2,6	-4,4	-5,7
Finansiell tjensteyting, forsikring	-5,3	13,5	-30,3	13,9	5,4	-1,7	47,9	8,8	6,0	-1,4
Boligtjenester(husholdninger)	1,7	2,5	1,7	1,9	1,6	1,4	1,8	2,1	2,9	3,4
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	4,0	4,6	3,9	3,2	4,1	4,9	4,7	4,7	4,6	4,5
Personlig tjenesteyting	4,3	4,3	4,9	3,7	4,2	4,4	4,0	4,7	3,8	4,7
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,2	3,3	4,2	4,2	4,1	4,2	3,7	3,2	3,2	2,9
Statsforvaltningen	3,9	3,1	3,7	4,1	3,6	4,0	3,3	3,0	3,5	2,5
Sivil forvaltning	3,8	3,2	3,8	3,8	3,8	3,8	3,7	3,1	3,0	2,8
Forsvar	4,0	2,8	3,4	4,9	3,0	4,5	2,2	2,5	4,8	1,5
Kommuneforvaltningen	4,3	3,3	4,4	4,2	4,3	4,3	3,9	3,3	3,0	3,1
Ind. målte bank- og finanstjen.	1,4	2,9	-4,4	-0,0	3,1	7,0	5,4	2,4	5,0	-0,7
Merverdi- og investeringsavgift	2,5	2,2	1,3	2,0	2,8	3,7	1,8	2,0	3,7	1,2
Andre produktskatter, netto	3,0	11,0	-3,6	1,1	4,9	8,7	5,5	8,2	20,5	7,9
Statistiske avvik	-83,3	-30,6	-6,3	-44,5	-59,5	.	.	.	38,3	.
Fastlands-Norge(basisverdi)	1,5	3,0	0,6	2,1	1,0	2,2	4,3	2,8	2,1	2,7
Markedsrettet virksomhet	4,8	2,6	1,4	3,4	5,7	8,5	7,2	3,1	1,2	-0,4
Ikke markedsrettet virksomhet	3,6	3,2	3,6	3,6	3,5	3,6	3,4	3,0	3,1	3,1
Undervisning	4,0	3,4	4,1	4,0	4,0	3,9	3,8	3,2	3,2	3,3
Helse og sosial tjenester	4,7	3,5	4,8	4,4	4,8	4,7	4,1	3,5	3,1	3,2

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell A17. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i alt	693 130	733 628	164 822	164 873	175 827	187 609	173 875	177 304	186 295	196 155
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	484 268	512 911	113 660	113 193	123 096	134 319	119 571	122 427	130 714	140 199
Konsum i husholdninger	460 217	487 299	107 679	107 243	117 064	128 231	113 224	116 078	124 277	133 720
Konsum i ideelle organisasjoner	24 051	25 612	5 981	5 949	6 033	6 089	6 347	6 348	6 437	6 479
Konsum i offentlig forvaltning	208 862	220 717	51 162	51 680	52 730	53 289	54 303	54 877	55 581	55 956
Konsum i statsforvaltningen	84 231	88 421	20 628	20 835	21 260	21 509	21 918	21 996	22 087	22 419
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	30 147	31 545	7 377	7 450	7 603	7 718	7 733	7 819	7 899	8 094
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	23 580	24 449	5 777	5 836	5 954	6 013	6 182	5 983	6 117	6 167
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	30 504	32 427	7 474	7 549	7 703	7 778	8 003	8 194	8 071	8 158
Konsum i kommuneforvaltningen	124 631	132 297	30 535	30 846	31 471	31 781	32 385	32 881	33 493	33 537
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	104 176	111 128	25 524	25 783	26 305	26 564	27 202	27 641	28 146	28 139
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	20 455	21 169	5 011	5 062	5 166	5 217	5 183	5 240	5 347	5 399
Personlig konsum	618 591	655 583	146 561	146 426	157 004	168 601	154 507	157 887	166 759	176 431
Kollektivt konsum	74 539	78 045	18 262	18 447	18 823	19 008	19 368	19 417	19 536	19 724

Tabell A18. Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i alt	650 567	669 418	156 284	154 843	165 100	174 340	158 060	162 046	170 572	178 740
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	460 253	474 281	109 507	107 867	116 841	126 038	110 143	113 541	121 378	129 219
Konsum i husholdninger	438 615	451 951	104 095	102 509	111 417	120 594	104 627	107 996	115 760	123 568
Konsum i ideelle organisasjoner	21 639	22 330	5 412	5 358	5 424	5 444	5 516	5 545	5 618	5 651
Konsum i offentlig forvaltning	190 313	195 137	46 777	46 977	48 258	48 302	47 917	48 505	49 194	49 521
Konsum i statsforvaltningen	77 587	79 161	19 092	19 113	19 727	19 655	19 654	19 675	19 800	20 032
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	28 228	28 778	6 878	6 912	7 219	7 219	7 028	7 109	7 293	7 348
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	21 673	21 982	5 362	5 354	5 517	5 441	5 630	5 385	5 458	5 510
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	27 686	28 402	6 852	6 847	6 990	6 996	6 997	7 181	7 050	7 174
Konsum i kommuneforvaltningen	112 726	115 975	27 684	27 864	28 532	28 646	28 263	28 829	29 394	29 489
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	94 099	97 207	23 089	23 255	23 826	23 929	23 683	24 182	24 640	24 702
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	18 628	18 768	4 595	4 609	4 706	4 717	4 581	4 647	4 753	4 787
Personlig konsum	582 580	600 266	139 475	138 033	147 886	157 186	140 853	144 833	153 311	161 269
Kollektivt konsum	67 986	69 152	16 809	16 810	17 213	17 154	17 207	17 213	17 261	17 471

Tabell A19. Hovedtall for konsum.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i alt	4,3	2,9	4,8	3,1	4,3	4,8	1,1	4,7	3,3	2,5
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	4,7	3,0	5,4	3,3	4,5	5,4	0,6	5,3	3,9	2,5
Konsum i husholdninger	4,9	3,0	5,6	3,5	4,7	5,6	0,5	5,4	3,9	2,5
Konsum i ideelle organisasjoner	0,8	3,2	1,8	0,2	0,5	0,6	1,9	3,5	3,6	3,8
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	2,5	3,4	2,7	3,7	3,2	2,4	3,3	1,9	2,5
Konsum i statsforvaltningen	4,2	2,0	4,3	3,3	4,8	4,3	2,9	2,9	0,4	1,9
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	6,0	1,9	5,1	4,5	7,5	6,9	2,2	2,9	1,0	1,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	4,2	1,4	4,7	3,8	5,0	3,4	5,0	0,6	-1,1	1,3
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	2,3	2,6	3,1	1,7	2,1	2,3	2,1	4,9	0,8	2,5
Konsum i kommuneforvaltningen	2,7	2,9	2,8	2,4	2,9	2,5	2,1	3,5	3,0	2,9
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	2,9	3,3	3,0	2,7	3,3	2,8	2,6	4,0	3,4	3,2
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	1,3	0,8	1,8	0,8	1,2	1,4	-0,3	0,8	1,0	1,5
Personlig konsum	4,4	3,0	5,0	3,3	4,4	5,1	1,0	4,9	3,7	2,6
Kollektivt konsum	2,6	1,7	3,2	2,1	2,8	2,4	2,4	2,4	0,3	1,8

Tabell A20. Hovedtall for konsum.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i alt	1,8	2,9	0,7	2,3	2,0	2,0	4,3	2,8	2,6	2,0
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	1,1	2,8	-0,4	1,6	1,6	1,5	4,6	2,8	2,2	1,8
Konsum i husholdninger	1,0	2,8	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6	2,7	2,2	1,8
Konsum i ideelle organisasjoner	3,8	3,2	3,4	4,1	3,9	3,8	4,1	3,1	3,0	2,5
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	3,1	3,1	3,8	2,8	3,4	3,6	2,8	3,4	2,4
Konsum i statsforvaltningen	2,7	2,9	2,6	3,5	2,0	2,7	3,2	2,6	3,5	2,3
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	1,5	2,6	2,3	2,8	0,0	1,0	2,6	2,0	2,9	3,0
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	2,2	2,8	3,7	2,5	4,1	1,9	1,9	3,9	1,3
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	3,5	3,6	2,7	4,1	3,7	3,4	4,9	3,5	3,9	2,3
Konsum i kommuneforvaltningen	3,7	3,2	3,5	4,0	3,4	3,8	3,9	3,0	3,3	2,5
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	3,8	3,3	3,7	4,0	3,4	3,9	3,9	3,1	3,5	2,6
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	3,2	2,7	2,6	3,7	3,3	3,1	3,8	2,7	2,5	2,0
Personlig konsum	1,6	2,9	0,4	2,1	1,9	1,9	4,4	2,8	2,5	2,0
Kollektivt konsum	3,3	2,9	2,7	3,9	3,2	3,5	3,6	2,8	3,5	1,9

Tabell A21. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger	460 217	487 299	107 679	107 243	117 064	128 231	113 224	116 078	124 277	133 720
Matvarer, drikkevarer og tobakk	96 704	100 984	21 697	23 865	24 932	26 210	21 965	24 810	26 517	27 691
Klær og skotøy	26 578	27 491	5 462	6 251	6 255	8 610	5 527	6 833	6 346	8 785
Bolig, lys og brensel	104 394	107 963	27 219	24 887	24 365	27 923	28 648	26 004	25 020	28 292
Møbler og husholdningsartikler	29 473	31 566	6 624	6 096	7 207	9 547	6 727	7 003	7 728	10 108
Helsepleie	11 747	12 533	2 802	2 889	2 949	3 107	2 893	3 096	3 198	3 346
Transport	78 478	84 099	17 902	19 875	21 237	19 464	18 533	22 333	22 879	20 354
Fritidssysler og underholdning	42 852	45 696	10 480	8 861	11 534	11 978	10 709	9 983	12 405	12 599
Utdanning	2 056	2 246	489	440	549	577	525	486	600	635
Hotell- og restauranttjenester	25 692	26 983	5 341	5 901	7 381	7 070	5 635	6 136	7 692	7 519
Andre varer og tjenester	37 812	41 569	9 828	7 763	8 265	11 957	11 927	8 504	8 890	12 248
Husholdningenes kjøp i utlandet	19 652	22 070	3 031	4 189	7 936	4 496	3 314	4 814	8 776	5 166
Utlendingers kjøp i Norge	-15 223	-15 900	-3 196	-3 773	-5 547	-2 707	-3 177	-3 925	-5 774	-3 024
Varekonsum	262 365	276 473	60 376	61 328	64 590	76 071	61 901	66 978	68 521	79 073
Tjenester	193 423	204 657	47 468	45 500	50 085	50 371	51 187	48 211	52 754	52 505
Tjenestekonsum, bolig	82 897	85 865	20 455	20 721	20 780	20 941	21 098	21 380	21 599	21 788
Tjenester, annet	110 526	118 792	27 013	24 778	29 305	29 430	30 089	26 831	31 155	30 717

Tabell A22. Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger	438 615	451 951	104 095	102 509	111 417	120 594	104 627	107 996	115 760	123 568
Matvarer, drikkevarer og tobakk	91 079	91 382	20 720	22 596	23 209	24 554	20 158	22 426	23 856	24 941
Klær og skotøy	26 906	27 940	5 667	6 293	6 404	8 542	5 617	6 856	6 623	8 843
Bolig, lys og brensel	98 929	99 386	26 272	23 789	23 075	25 793	26 007	24 115	23 243	26 021
Møbler og husholdningsartikler	28 694	30 542	6 489	5 935	7 017	9 253	6 539	6 753	7 477	9 773
Helsepleie	10 401	10 873	2 488	2 569	2 606	2 738	2 522	2 704	2 755	2 891
Transport	73 845	76 340	17 026	18 601	20 052	18 166	17 056	20 339	20 810	18 136
Fritidssysler og underholdning	41 738	43 746	10 173	8 730	11 123	11 713	10 231	9 660	11 724	12 131
Utdanning	1 853	1 959	446	400	495	511	461	427	523	548
Hotell- og restauranttjenester	24 515	25 122	5 117	5 559	7 297	6 542	5 286	5 590	7 453	6 793
Andre varer og tjenester	36 795	38 729	9 917	7 666	8 117	11 095	10 477	8 205	8 621	11 427
Husholdningenes kjøp i utlandet	18 384	20 672	2 847	3 939	7 369	4 228	3 244	4 526	8 091	4 811
Utlendingers kjøp i Norge	-14 524	-14 739	-3 066	-3 570	-5 347	-2 541	-2 971	-3 604	-5 416	-2 749
Varekonsum	250 934	257 475	58 475	58 846	61 582	72 031	57 426	62 360	63 962	73 728
Tjenester	183 822	188 543	45 838	43 294	47 813	46 876	46 928	44 714	49 123	47 778
Tjenestekonsum, bolig	79 398	80 169	19 774	19 842	19 865	19 916	19 944	20 047	20 074	20 104
Tjenester, annet	104 424	108 374	26 065	23 452	27 947	26 960	26 984	24 667	29 049	27 674

Tabell A23. Konsum i husholdninger.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger	4,9	3,0	5,6	3,5	4,7	5,6	0,5	5,4	3,9	2,5
Matvarer, drikkevarer og tobakk	1,7	0,3	3,4	0,5	0,4	2,6	-2,7	-0,8	2,8	1,6
Klær og skotøy	6,3	3,8	5,3	4,1	6,6	8,5	-0,9	8,9	3,4	3,5
Bolig, lys og brensel	1,5	0,5	3,6	1,0	1,0	0,4	-1,0	1,4	0,7	0,9
Møbler og husholdningsartikler	3,7	6,4	6,4	1,1	2,2	4,7	0,8	13,8	6,6	5,6
Helsepleie	3,0	4,5	1,7	2,5	3,5	4,4	1,4	5,3	5,7	5,6
Transport	14,0	3,4	13,4	11,7	13,1	17,8	0,2	9,3	3,8	-0,2
Fritidssysler og underholdning	6,0	4,8	6,9	6,1	3,5	7,8	0,6	10,7	5,4	3,6
Utdanning	0,0	5,7	-0,4	1,1	-1,1	0,6	3,3	6,6	5,5	7,3
Hotell- og restauranttjenester	3,9	2,5	3,9	3,4	3,9	4,2	3,3	0,6	2,1	3,8
Andre varer og tjenester	3,1	5,3	3,1	3,3	2,6	3,4	5,6	7,0	6,2	3,0
Husholdningenes kjøp i utlandet	5,6	12,4	8,5	-6,9	13,0	4,7	13,9	14,9	9,8	13,8
Utlendingers kjøp i Norge	-0,0	1,5	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-3,1	0,9	1,3	8,2
Varekonsum	6,0	2,6	7,5	4,5	4,8	7,3	-1,8	6,0	3,9	2,4
Tjenester	2,8	2,6	3,2	2,6	2,8	2,8	2,4	3,3	2,7	1,9
Tjenestekonsum, bolig	0,9	1,0	1,2	0,8	0,7	1,0	0,9	1,0	1,0	0,9
Tjenester, annet	4,3	3,8	4,7	4,1	4,3	4,2	3,5	5,2	3,9	2,6

Tabell A24. Konsum i husholdninger.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Konsum i husholdninger	1,0	2,8	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6	2,7	2,2	1,8
Matvarer, drikkevarer og tobakk	1,9	4,1	0,8	1,2	2,7	2,8	4,1	4,8	3,5	4,0
Klær og skotøy	-3,3	-0,4	-3,9	-3,9	-3,4	-2,4	2,1	0,3	-1,9	-1,4
Bolig, lys og brensel	2,4	2,9	0,6	2,1	2,6	4,3	6,3	3,1	1,9	0,4
Møbler og husholdningsartikler	1,2	0,6	1,1	1,0	1,0	1,4	0,8	1,0	0,6	0,2
Helsepleie	3,8	2,1	6,2	4,1	3,2	2,1	1,8	1,8	2,5	2,0
Transport	-0,1	3,7	-1,0	1,5	-0,2	-0,9	3,3	2,8	3,8	4,7
Fritidssysler og underholdning	0,2	1,7	0,2	-0,5	0,4	0,3	1,6	1,8	2,0	1,6
Utdanning	4,6	3,3	5,1	5,1	4,3	4,1	3,8	3,7	3,6	2,4
Hotell- og restauranttjenester	2,2	2,5	1,9	2,4	2,2	2,2	2,1	3,4	2,0	2,4
Andre varer og tjenester	-1,9	4,4	-9,6	4,0	1,5	-1,1	14,9	2,3	1,3	-0,5
Husholdningenes kjøp i utlandet	3,4	-0,1	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1	0,0	0,7	1,0
Utlendingers kjøp i Norge	1,7	2,9	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6	3,1	2,8	3,3
Varekonsum	0,6	2,7	-0,3	0,0	0,8	1,7	4,4	3,1	2,1	1,6
Tjenester	1,3	3,2	-1,1	3,2	2,1	1,1	5,3	2,6	2,5	2,3
Tjenestekonsum, bolig	1,7	2,6	1,3	2,3	1,9	1,5	2,3	2,1	2,9	3,1
Tjenester, annet	0,9	3,6	-2,9	4,0	2,3	0,7	7,6	3,0	2,3	1,7

Tabell A25. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttoinvestering i fast kapital	208 375	244 014	45 735	49 725	52 422	60 493	53 910	61 814	60 655	67 634
Bygg og anlegg	82 932	92 234	19 080	19 633	20 604	23 615	20 709	22 762	23 319	25 444
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	20 413	27 702	4 119	4 921	5 852	5 521	5 391	7 096	7 607	7 608
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	24 176	33 695	4 983	6 446	6 256	6 491	7 063	9 920	7 521	9 191
Skip og båter	7 433	12 442	1 680	1 181	1 861	2 711	4 795	2 697	3 151	1 799
Transportmidler	25 355	25 369	5 876	6 416	5 678	7 385	5 508	6 612	5 902	7 348
Maskiner og utstyr	48 066	52 571	9 997	11 128	12 170	14 770	10 443	12 727	13 156	16 244
Jordbruk, jakt og viltstell	5 293	5 369	914	1 612	1 493	1 274	929	1 628	1 517	1 295
Skogbruk	550	556	137	137	137	139	138	139	139	141
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	551	612	148	113	159	131	258	186	162	6
Utvinnnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	40 680	54 698	8 676	10 626	10 396	10 983	11 556	15 156	12 855	15 131
Utvinning av råolje og naturgass	41 499	54 688	8 974	10 777	10 409	11 340	11 546	15 156	12 855	15 131
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-819	10	-298	-151	-13	-357	10	-	-	-
Bergverksdrift	375	333	76	66	127	105	38	75	85	135
Industri	17 821	17 966	3 358	4 206	4 569	5 688	3 387	4 793	4 247	5 538
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3 230	3 356	592	700	674	1 264	615	822	780	1 139
Tekstil- og bekledningsindustri	209	230	41	46	71	51	61	65	60	44
Trelast- og trevareindustri	1 373	981	187	317	524	344	267	229	239	247
Treforedling	1 448	1 525	339	284	243	582	212	383	364	567
Forlag og grafisk industri	966	1 150	204	228	227	307	196	389	247	318
Oljeraffinering	324	193	73	43	140	67	23	54	79	37
Kjemiske råvarer	1 708	1 001	472	464	446	326	334	243	180	245
Kjemisk og mineralsk industri	2 034	2 253	345	438	590	661	343	539	649	722
Metallindustri	2 922	3 435	432	735	763	992	755	1 137	713	830
Verkstedsindustri	2 346	2 453	472	530	633	711	402	526	644	882
Bygging av skip og oljeplattformer	777	959	134	261	134	248	127	275	163	394
Møbelindustri og annen industri	486	430	67	161	123	134	55	132	130	114
Kraftforsyning	4 698	4 915	797	1 083	1 127	1 691	600	1 146	1 244	1 925
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 004	1 150	258	266	224	256	286	297	270	297
Tjenesteytende næringer	105 636	122 436	24 543	24 727	26 169	30 196	28 654	28 979	31 103	33 700
Varehandel	21 337	22 785	5 057	5 036	5 095	6 149	5 017	5 489	5 552	6 727
Hotell og restaurantvirksomhet	2 009	2 522	522	494	497	496	483	494	737	808
Rørtransport	5 993	7 903	1 224	1 586	1 878	1 304	1 098	2 128	2 588	2 088
Sjøfart	7 009	11 899	1 563	1 095	1 747	2 603	4 609	2 509	3 011	1 769
Utenriks sjøfart	6 286	10 903	1 366	972	1 578	2 369	4 258	2 284	2 751	1 610
Innenriks sjøfart	722	995	197	123	169	233	351	226	260	159
Transport ellers	15 571	17 466	3 927	4 171	3 301	4 172	4 217	4 410	3 991	4 848
Post og telekommunikasjon	7 733	9 075	1 104	1 483	2 149	2 997	1 301	1 723	2 498	3 553
Finansiell tjenesteyting, forsikring	4 876	5 738	1 043	1 095	1 261	1 477	1 181	1 290	1 484	1 783
Boligtjenester(husholdninger)	26 089	28 817	6 341	6 189	6 586	6 973	6 801	7 016	7 288	7 712
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	8 115	8 853	2 010	1 984	1 920	2 201	2 129	2 202	2 108	2 414
Personlig tjenesteyting	6 903	7 378	1 751	1 593	1 734	1 824	1 818	1 718	1 846	1 996
Offentlig forvaltningsvirksomhet	31 767	35 978	6 829	6 889	8 020	10 029	8 064	9 414	9 033	9 467
Statsforvaltningen	14 110	14 210	3 205	2 989	3 462	4 454	2 395	3 453	3 861	4 501
Sivil forvaltning	10 810	10 342	2 502	2 354	2 751	3 203	1 945	2 631	2 632	3 134
Forsvar	3 300	3 868	703	635	711	1 251	450	822	1 229	1 367
Kommuneforvaltningen	17 657	21 768	3 624	3 900	4 558	5 575	5 669	5 961	5 172	4 966
Fastlands-Norge	155 416	170 509	34 469	36 541	38 570	45 837	36 998	42 246	42 460	48 805
Undervisning	5 474	8 309	1 289	1 265	1 358	1 563	2 641	2 668	1 554	1 447
Helse og sosial omsorg	8 191	9 121	1 780	1 798	2 053	2 559	2 063	2 097	2 392	2 568

Tabell A26. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttoinvestering i fast kapital	190 998	219 839	42 411	45 491	48 333	54 762	49 804	55 722	54 203	60 111
Bygg og anlegg	73 456	80 188	17 244	17 346	18 175	20 690	18 400	19 814	20 098	21 876
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	18 885	23 626	3 895	4 543	5 406	5 040	4 844	6 107	6 339	6 336
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	22 134	29 808	4 622	5 926	5 770	5 815	6 364	8 827	6 603	8 013
Skip og båter	6 971	11 440	1 527	1 098	1 712	2 634	4 539	2 455	2 851	1 595
Transportmidler	22 172	21 974	5 338	5 412	5 283	6 138	5 141	5 630	5 092	6 111
Maskiner og utstyr	47 381	52 803	9 784	11 166	11 988	14 444	10 516	12 888	13 220	16 179
Jordbruk, jakt og viltstell	4 980	5 063	866	1 524	1 392	1 199	891	1 538	1 410	1 225
Skogbruk	498	498	125	125	124	125	125	125	124	125
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	498	581	134	101	144	118	244	170	151	15
Utvinnnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	37 421	47 623	8 107	9 772	9 612	9 930	10 406	13 280	10 994	12 943
Utvinning av råolje og naturgass	38 241	47 613	8 406	9 923	9 625	10 287	10 397	13 280	10 994	12 943
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-819	9	-298	-151	-13	-357	9	-	-	-
Bergverksdrift	353	318	73	62	121	97	37	72	83	126
Industri	16 803	17 087	3 173	3 999	4 312	5 320	3 256	4 563	4 023	5 245
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3 024	3 158	561	659	636	1 168	589	778	733	1 058
Tekstil- og bekledningsindustri	201	224	39	44	69	49	59	64	58	43
Trelast- og trevareindustri	1 313	949	177	305	504	326	262	223	227	237
Treforedling	1 375	1 448	314	269	233	560	205	357	345	541
Forlag og grafisk industri	920	1 101	196	220	217	288	192	372	233	305
Oljeraffinering	290	178	69	39	124	59	22	51	71	33
Kjemiske råvarer	1 591	949	439	437	415	299	308	235	175	232
Kjemisk og mineralsk industri	1 901	2 131	325	414	550	612	332	511	608	680
Metallindustri	2 727	3 234	407	687	708	924	717	1 060	671	785
Verkstedsindustri	2 260	2 370	455	520	611	674	394	512	618	846
Bygging av skip og oljeplattformer	740	932	127	252	126	235	124	274	158	376
Møbelindustri og annen industri	460	413	64	152	119	125	53	125	126	109
Kraftforsyning	4 408	4 626	754	1 025	1 061	1 569	569	1 086	1 177	1 794
Bygge- og anleggsvirksomhet	906	1 035	237	238	207	224	266	266	245	258
Tjenesteytende næringer	96 117	110 484	22 610	22 382	23 992	27 134	26 579	26 103	27 911	29 890
Varehandel	19 521	20 791	4 707	4 602	4 740	5 472	4 700	5 016	5 083	5 992
Hotell og restaurantvirksomhet	1 836	2 271	481	450	459	445	447	448	663	713
Rørtransport	5 511	6 961	1 144	1 465	1 720	1 183	995	1 910	2 247	1 809
Sjøfart	6 575	10 929	1 420	1 018	1 608	2 530	4 362	2 284	2 722	1 560
Utenriks sjøfart	5 882	10 024	1 229	901	1 449	2 303	4 030	2 080	2 492	1 422
Innenriks sjøfart	694	906	191	117	158	227	332	204	231	139
Transport ellers	13 933	15 550	3 597	3 652	3 058	3 626	3 956	3 866	3 507	4 221
Post og telekommunikasjon	7 474	8 933	1 068	1 461	2 082	2 863	1 294	1 718	2 469	3 452
Finansiell tjenesteyting, forsikring	4 408	5 108	961	993	1 140	1 314	1 078	1 155	1 314	1 561
Boligtjenester(husholdninger)	23 080	25 137	5 726	5 461	5 798	6 094	6 058	6 124	6 301	6 655
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	7 346	7 965	1 858	1 787	1 763	1 939	1 974	1 982	1 895	2 114
Personlig tjenesteyting	6 433	6 838	1 648	1 494	1 623	1 669	1 716	1 599	1 711	1 812
Offentlig forvaltningsvirksomhet	29 014	32 525	6 333	6 265	7 369	9 048	7 431	8 519	8 086	8 489
Statsforvaltningen	12 901	12 838	2 978	2 693	3 217	4 013	2 219	3 088	3 452	4 079
Sivil forvaltning	9 803	9 214	2 301	2 144	2 485	2 872	1 772	2 349	2 332	2 761
Forsvar	3 098	3 624	677	548	732	1 141	447	739	1 119	1 319
Kommuneforvaltningen	16 113	19 687	3 355	3 572	4 151	5 035	5 212	5 431	4 634	4 410
Fastlands-Norge	142 184	155 232	31 931	33 354	35 552	41 347	34 373	38 452	38 470	43 937
Undervisning	5 050	7 726	1 202	1 176	1 250	1 421	2 464	2 492	1 439	1 331
Helse og sosial omsorg	7 610	8 372	1 669	1 681	1 907	2 353	1 923	1 935	2 184	2 330

Tabell A27. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttoinvestering i fast kapital	4,8	15,1	1,7	1,7	9,9	5,6	17,4	22,5	12,1	9,8
Bygg og anlegg	1,6	9,2	4,1	0,3	1,4	0,8	6,7	14,2	10,6	5,7
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	10,7	25,1	13,8	6,3	6,7	17,1	24,4	34,4	17,3	25,7
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	-10,1	34,7	-17,2	-4,3	3,6	-20,2	37,7	49,0	14,4	37,8
Skip og båter	51,8	64,1	-26,7	-40,7	.	91,1	197,2	123,6	66,6	-39,4
Transportmidler	22,4	-0,9	15,4	22,4	19,1	32,7	-3,7	4,0	-3,6	-0,4
Maskiner og utstyr	4,1	11,4	4,1	4,3	2,7	5,1	7,5	15,4	10,3	12,0
Jordbruk, jakt og viltstell	2,6	1,7	1,7	3,7	2,2	2,4	2,9	0,9	1,3	2,2
Skogbruk	-0,4	-0,0	-0,6	-0,4	-0,1	-0,4	-0,1	-0,0	-0,0	-0,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2,3	16,7	-19,7	-35,3	58,5	63,8	82,0	68,4	4,9	-87,2
Utvinnnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	-5,8	27,3	-12,9	-2,1	3,4	-11,1	28,4	35,9	14,4	30,3
Utvinning av råolje og naturgass	-4,6	24,5	-9,6	-0,5	1,2	-9,0	23,7	33,8	14,2	25,8
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	143,9	.	.	.	-93,9	160,6	.	.	.	.
Bergverksdrift	-21,6	-10,0	-26,8	-39,6	15,0	-31,9	-48,5	15,2	-31,8	29,8
Industri	9,3	1,7	19,7	7,2	4,4	9,4	2,6	14,1	-6,7	-1,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-4,6	4,4	5,5	-20,7	-8,7	5,1	5,0	18,0	15,3	-9,4
Tekstil- og bekledningsindustri	5,5	11,6	-34,1	-16,6	76,0	24,5	51,4	44,9	-15,4	-12,3
Trelast- og trevareindustri	45,6	-27,8	28,6	49,2	135,8	-5,6	48,1	-27,0	-55,0	-27,4
Treforedling	-22,4	5,3	69,6	-34,2	-62,5	0,3	-34,7	32,7	48,4	-3,4
Forlag og grafisk industri	8,4	19,7	3,6	53,8	38,8	-20,2	-2,1	69,3	7,3	6,0
Oljeraffinering	-28,1	-38,6	-5,7	-74,2	37,8	-34,8	-67,4	32,4	-42,6	-43,6
Kjemiske råvarer	-22,7	-40,4	35,9	-32,8	-34,4	-33,6	-30,0	-46,4	-57,9	-22,5
Kjemisk og mineralsk industri	30,2	12,1	22,1	29,2	15,1	54,9	2,1	23,3	10,6	11,1
Metallindustri	106,7	18,6	29,5	155,1	115,8	126,9	76,2	54,3	-5,2	-15,0
Verkstedsindustri	1,3	4,9	17,9	13,7	-6,8	-7,9	-13,4	-1,5	1,1	25,6
Bygging av skip og oljeplattformer	14,6	26,0	-4,8	83,1	0,5	-5,7	-2,6	9,1	25,3	59,9
Møbelindustri og annen industri	24,0	-10,3	21,1	47,4	28,5	2,1	-18,1	-17,4	5,5	-12,8
Kraftforsyning	-7,0	4,9	-2,2	-13,9	-10,7	-1,4	-24,5	6,0	11,0	14,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,8	14,3	1,5	7,5	1,8	0,6	11,9	12,0	18,4	15,5
Tjenesteytende næringer	9,8	14,9	5,4	3,5	17,6	12,8	17,6	16,6	16,3	10,2
Varehandel	12,4	6,5	12,4	12,1	10,9	14,1	-0,2	9,0	7,2	9,5
Hotell og restaurantvirksomhet	7,4	23,7	15,7	1,6	6,7	6,2	-7,1	-0,3	44,2	60,1
Rørtransport	-2,9	26,3	59,9	0,7	-20,1	-12,4	-13,0	30,4	30,7	53,0
Sjøfart	57,4	66,2	-26,6	-40,1	.	87,0	207,2	124,4	69,3	-38,3
Utenriks sjøfart	68,9	70,4	-28,7	-41,2	.	99,5	228,0	130,9	71,9	-38,3
Innenriks sjøfart	-0,3	30,5	-9,9	-30,3	35,5	14,2	73,8	74,1	45,6	-38,9
Transport ellers	33,9	11,6	21,3	40,0	26,1	50,6	10,0	5,9	14,7	16,4
Post og telekommunikasjon	-0,5	19,5	7,8	-2,2	10,5	-9,0	21,2	17,6	18,6	20,6
Finansiell tjenesteyting, forsikring	10,8	15,9	9,1	6,1	10,8	16,1	12,2	16,3	15,3	18,8
Boligtjenester(husholdninger)	-6,0	8,9	-8,0	-8,2	-3,6	-4,1	5,8	12,1	8,7	9,2
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	21,3	8,4	17,5	19,4	21,1	27,3	6,2	10,9	7,5	9,1
Personlig tjenesteyting	5,5	6,3	6,5	4,1	4,9	6,3	4,1	7,1	5,4	8,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,8	12,1	4,9	2,0	4,3	7,1	17,3	36,0	9,7	-6,2
Statsforvaltningen	1,4	-0,5	1,2	-6,3	0,2	8,3	-25,5	14,7	7,3	1,7
Sivil forvaltning	2,0	-6,0	5,0	2,0	2,8	-0,8	-23,0	9,5	-6,1	-3,9
Forsvar	-0,8	17,0	-9,7	-28,9	-7,6	41,0	-33,9	34,7	52,9	15,6
Kommuneforvaltningen	7,7	22,2	8,4	9,2	7,7	6,2	55,4	52,1	11,6	-12,4
Fastlands-Norge	6,6	9,2	6,6	5,0	6,3	8,3	7,6	15,3	8,2	6,3
Undervisning	1,1	53,0	10,4	2,9	4,2	-9,1	105,0	111,9	15,1	-6,4
Helse og sosial omsorg	18,9	10,0	17,4	18,1	19,4	20,2	15,2	15,1	14,5	-1,0

Tabell A28. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Bruttoinvestering i fast kapital	3,1	1,7	3,3	3,4	2,1	3,5	0,4	1,5	3,2	1,9
Bygg og anlegg	4,5	1,9	4,2	4,5	4,6	4,6	1,7	1,5	2,3	1,9
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	2,8	8,5	1,8	3,4	2,6	3,3	5,3	7,3	10,9	9,6
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	3,8	3,5	3,5	3,6	2,5	5,5	3,0	3,3	5,0	2,8
Skip og båter	-2,6	2,0	9,7	9,8	79,4	-9,3	-4,0	2,1	1,6	9,6
Transportmidler	4,7	1,0	1,1	5,9	1,9	8,9	-2,7	-0,9	7,8	-0,1
Maskiner og utstyr	0,3	-1,9	1,7	-1,2	0,6	0,2	-2,8	-0,9	-2,0	-1,8
Jordbruk, jakt og viltstell	2,0	-0,2	2,5	1,4	2,6	1,8	-1,2	0,1	0,3	-0,6
Skogbruk	3,6	1,1	3,6	3,3	3,8	3,7	0,8	1,0	1,5	1,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	0,8	-4,9	6,7	7,7	-3,0	-17,1	-4,2	-1,7	-3,0	-65,4
Utvinnnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	3,5	5,7	3,1	3,7	2,5	4,6	3,8	5,0	8,1	5,7
Utvinning av råolje og naturgass	3,4	5,8	2,8	3,6	2,6	4,4	4,0	5,1	8,1	6,0
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	0,2	0,6	-1,9	-4,4	0,1	0,2	0,7	.	.	.
Bergverksdrift	3,4	-1,2	3,1	2,8	3,1	4,7	-2,3	-1,3	-2,4	-1,1
Industri	1,9	-0,9	3,2	1,1	2,3	1,6	-1,7	-0,1	-0,4	-1,2
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	2,5	-0,5	2,4	2,1	2,9	2,3	-1,1	-0,4	0,4	-0,5
Tekstil- og bekledningsindustri	1,1	-1,4	3,8	0,6	0,7	-0,1	-2,6	-2,7	0,4	-1,6
Trelast- og trevareindustri	0,5	-1,1	2,6	0,1	0,3	0,7	-3,9	-0,9	1,2	-1,2
Treforedling	2,2	0,0	3,8	2,1	2,0	0,9	-4,1	1,6	0,7	0,7
Forlag og grafisk industri	1,2	-0,5	2,7	0,8	2,1	1,0	-1,9	0,9	1,3	-2,2
Oljeraffinering	5,8	-3,0	4,6	6,2	5,9	6,4	-3,5	-6,2	-1,3	-3,8
Kjemiske råvarer	1,8	-1,7	4,8	0,4	1,7	1,8	1,0	-2,5	-4,1	-3,2
Kjemisk og mineralsk industri	2,5	-1,1	2,9	1,5	2,7	2,6	-2,4	-0,2	-0,7	-1,6
Metallindustri	3,4	-0,9	4,3	3,5	4,4	1,5	-0,8	0,3	-1,3	-1,5
Verkstedsindustri	0,6	-0,3	1,7	-0,9	0,8	0,9	-1,8	0,7	0,6	-1,2
Bygging av skip og oljeplattformer	0,8	-2,0	2,2	0,4	2,4	0,1	-3,0	-3,2	-2,8	-0,6
Møbelindustri og annen industri	1,9	-1,4	2,2	1,6	1,4	2,8	-0,6	-0,8	-0,4	-3,1
Kraftforsyning	2,0	-0,3	2,4	0,8	2,1	2,5	-0,3	-0,2	-0,5	-0,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	3,3	0,2	2,2	2,8	2,9	5,4	-0,9	-0,5	2,0	0,4
Tjenesteytende næringer	3,1	0,8	3,6	3,9	1,6	3,3	-0,7	0,5	2,2	1,3
Varehandel	3,3	0,3	2,7	2,4	3,1	4,7	-0,6	-0,0	1,6	-0,1
Hotell og restaurantvirksomhet	3,6	1,5	3,6	3,1	3,3	4,4	-0,4	0,2	2,8	1,8
Rørtransport	1,3	4,4	-0,1	1,7	2,3	1,1	3,2	2,9	5,5	4,7
Sjøfart	-3,0	2,1	9,7	9,8	64,4	-8,4	-4,0	2,1	1,8	10,2
Utenriks sjøfart	-4,5	1,8	10,4	9,9	54,1	-9,7	-5,0	1,7	1,4	10,1
Innenriks sjøfart	4,8	5,6	5,8	9,9	4,3	-0,3	2,3	5,4	5,6	11,9
Transport ellers	3,9	0,5	2,2	4,9	2,1	5,7	-2,4	-0,1	5,4	-0,2
Post og telekommunikasjon	1,1	-1,8	2,3	-0,3	1,6	1,1	-2,7	-1,2	-2,0	-1,7
Finansiell tjenesteyting, forsikring	3,9	1,5	3,7	3,4	4,0	4,4	0,9	1,3	2,1	1,6
Boligtjenester(husholdninger)	4,8	1,4	4,4	4,7	4,9	5,0	1,4	1,1	1,8	1,3
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	4,0	0,6	3,2	3,4	3,6	5,7	-0,3	0,1	2,1	0,6
Personlig tjenesteyting	2,6	0,6	2,8	1,7	2,5	3,2	-0,3	0,7	1,0	0,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,2	1,0	2,7	3,5	2,6	3,9	0,6	0,5	2,6	0,6
Statsforvaltningen	3,4	1,2	2,1	4,7	1,7	4,8	0,3	0,7	3,9	-0,6
Sivil forvaltning	3,5	1,8	3,5	3,0	3,8	3,8	1,0	2,0	1,9	1,8
Forsvar	2,8	0,2	-2,3	10,9	-5,9	8,9	-3,1	-3,9	13,1	-5,4
Kommuneforvaltningen	3,1	0,9	3,2	2,6	3,2	3,3	0,7	0,5	1,6	1,7
Fastlands-Norge	3,3	0,5	3,1	3,1	2,9	3,8	-0,3	0,3	1,7	0,2
Undervisning	2,9	-0,8	3,0	2,0	3,1	3,4	-0,1	-0,5	-0,6	-1,1
Helse og sosial omsorg	2,5	1,2	2,9	1,9	2,6	2,5	0,6	1,4	1,7	1,3

Tabell A29. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Eksport i alt	412 678	441 775	99 009	98 612	102 868	112 190	108 111	109 109	112 284	112 270
Varer	321 687	338 527	77 587	76 267	78 124	89 710	84 733	83 396	83 333	87 065
Råolje og naturgass	156 688	163 044	34 593	36 717	40 000	45 378	43 150	39 422	39 313	41 159
Skip, nybygde	4 257	3 821	641	1 249	596	1 771	1 513	1 095	1 020	193
Skip, eldre	3 765	2 959	1 584	718	655	808	912	775	652	620
Oljeplatformer og moduler, nye	59	231	11	12	25	11	22	5	195	9
Oljeplattformer, eldre	943	114	344	172	34	393	9	13	17	75
Oljevirksomhet, diverse varer	127	137	24	24	31	48	36	34	31	36
Andre varer	155 848	168 221	40 390	37 375	36 783	41 301	39 091	42 052	42 105	44 973
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	7 035	7 711	1 683	1 798	1 654	1 900	1 863	1 888	1 779	2 182
Bergverksprodukter	2 342	2 284	662	600	549	531	479	617	595	593
Industriprodukter	145 483	157 613	37 474	34 762	34 483	38 765	36 701	39 457	39 479	41 976
Nærings- og nytelsesmidler	19 528	21 460	5 277	4 066	4 607	5 578	4 989	4 771	5 009	6 691
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 207	2 351	546	515	540	606	550	594	575	632
Trevarer	2 864	2 923	678	710	710	766	717	795	699	712
Treforedlingsprodukter	11 593	10 822	3 262	2 807	2 792	2 732	2 556	2 683	2 748	2 835
Grafiske produkter	559	493	147	126	131	155	118	121	119	135
Raffinerte oljeprodukter	17 147	19 378	3 927	4 036	4 128	5 056	5 088	4 554	5 170	4 566
Kjemiske råvarer	12 107	12 963	3 204	2 775	3 084	3 044	2 939	3 450	3 336	3 238
Kjemiske og mineralske produkter	9 597	10 627	2 364	2 301	2 516	2 416	2 392	2 709	2 789	2 737
Metaller	30 756	33 814	8 159	7 723	7 048	7 826	7 591	8 627	8 807	8 789
Verkstedprodukter	35 969	39 265	9 113	8 981	8 170	9 706	8 945	10 294	9 398	10 628
Andre industriprodukter	3 156	3 518	797	722	757	880	816	859	829	1 014
Elektrisk kraft	988	612	571	215	97	105	48	90	252	222
Tjenester	90 991	103 248	21 422	22 345	24 744	22 480	23 378	25 713	28 951	25 206
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	46 801	52 757	11 475	11 743	11 777	11 806	12 056	13 674	13 642	13 385
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	714	751	177	177	180	180	186	188	185	192
Oljeboringstjenester mv.	1 131	1 502	264	263	374	230	294	323	407	478
Rørtransport	3 424	3 896	736	685	855	1 148	1 076	890	815	1 115
Reisetrafikk	15 223	15 900	3 196	3 773	5 547	2 707	3 177	3 925	5 774	3 024
Andre tjenester	23 698	28 441	5 574	5 704	6 011	6 409	6 589	6 713	8 128	7 012
Samferdsel	8 631	8 861	1 861	2 215	2 296	2 259	1 879	2 044	2 948	1 990
Finans- og forretningstjenester	11 948	15 556	2 799	2 792	2 978	3 379	3 733	3 590	4 224	4 009
Tjenester ellers	3 119	4 024	914	697	737	771	977	1 079	956	1 012

Tabell A30. Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Eksport i alt	391 487	407 575	97 494	94 459	97 906	101 627	99 387	102 162	102 633	103 392
Varer	299 342	310 542	75 785	72 432	72 318	78 807	76 684	78 304	75 453	80 102
Råolje og naturgass	145 312	148 172	35 546	35 613	36 388	37 765	37 501	36 795	35 531	38 346
Skip, nybygde	3 880	3 387	600	1 159	541	1 580	1 358	974	889	165
Skip, eldre	3 789	2 592	1 638	713	648	790	872	685	526	509
Oljeplatformer og moduler, nye	54	202	10	11	23	10	20	4	170	8
Oljeplattformer, eldre	943	114	344	172	34	393	9	13	17	75
Oljevirksomhet, diverse varer	119	118	23	22	29	45	33	29	26	30
Andre varer	145 245	155 956	37 624	34 741	34 655	38 224	36 891	39 803	38 294	40 968
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	8 376	8 978	1 786	2 060	2 199	2 331	1 993	2 258	2 069	2 659
Bergverksprodukter	2 326	2 285	636	590	556	545	510	631	582	561
Industriprodukter	134 067	144 333	34 919	32 004	31 839	35 305	34 356	36 870	35 525	37 583
Nærings- og nytelsesmidler	18 739	19 986	5 087	4 062	4 511	5 079	4 882	4 587	4 589	5 929
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 229	2 466	562	532	535	600	570	613	601	683
Trevarer	2 583	2 500	617	649	636	680	638	672	582	609
Treforedlingsprodukter	9 748	10 372	2 531	2 376	2 460	2 381	2 484	2 628	2 604	2 657
Grafiske produkter	590	482	169	158	135	128	129	118	115	120
Raffinerte oljeprodukter	16 357	17 229	4 196	3 934	4 084	4 144	4 228	4 386	4 595	4 020
Kjemiske råvarer	10 573	11 087	2 903	2 358	2 653	2 660	2 641	2 935	2 703	2 808
Kjemiske og mineralske produkter	9 336	10 708	2 321	2 183	2 431	2 400	2 533	2 734	2 694	2 747
Metaller	25 443	27 910	6 451	6 174	5 952	6 867	6 740	7 139	6 947	7 084
Verkstedprodukter	35 425	38 298	9 319	8 880	7 720	9 506	8 700	10 242	9 343	10 013
Andre industriprodukter	3 045	3 294	764	699	722	860	811	816	753	914
Elektrisk kraft	476	359	283	88	61	44	32	44	118	165
Tjenester	92 145	97 033	21 709	22 028	25 588	22 820	22 703	23 859	27 181	23 291
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	49 177	51 046	12 038	12 110	12 377	12 652	12 540	13 020	12 700	12 786
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	654	660	166	164	163	161	167	167	161	164
Oljeboringstjenester mv.	1 068	1 215	255	244	353	217	260	261	313	381
Rørtransport	3 118	3 558	694	644	788	993	987	803	812	956
Reisetrafikk	14 524	14 739	3 066	3 570	5 347	2 541	2 971	3 604	5 416	2 749
Andre tjenester	23 603	25 815	5 491	5 296	6 560	6 256	5 778	6 004	7 778	6 255
Samferdsel	9 662	8 775	1 792	2 105	3 130	2 635	1 782	1 920	3 153	1 921
Finans- og forretningstjenester	11 001	13 303	2 837	2 530	2 735	2 899	3 102	3 082	3 729	3 390
Tjenester ellers	2 940	3 737	862	661	695	723	894	1 002	896	944

Tabell A31. Eksport.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Eksport i alt	10,0	4,1	10,7	10,1	8,9	10,3	1,9	8,2	4,8	1,7
Varer	11,5	3,7	12,8	13,1	9,4	10,9	1,2	8,1	4,3	1,6
Råolje og naturgass	15,5	2,0	15,8	19,3	19,3	8,6	5,5	3,3	-2,4	1,5
Skip, nybygde	-1,4	-12,7	14,5	-46,7	-39,8	365,0	126,5	-16,0	64,5	-89,5
Skip, eldre	-39,9	-31,6	12,7	-7,0	-74,0	-50,4	-46,8	-3,8	-18,9	-35,6
Oljeplatformer og moduler, nye	-9,7	274,5	-10,6	.	-47,9	164,2	91,9	-60,1	649,9	-21,5
Oljeplattformer, eldre	91,7	-87,9	.	364,9	-86,6	125,9	-97,4	-92,4	-50,0	-80,9
Oljevirksomhet, diverse varer	26,8	-1,0	1,9	-3,9	20,2	86,0	42,9	31,1	-11,6	-32,5
Andre varer	10,3	7,4	9,1	11,4	8,6	11,9	-1,9	14,6	10,5	7,2
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	14,1	7,2	11,1	26,5	25,0	-0,7	11,6	9,6	-5,9	14,1
Bergverksprodukter	2,4	-1,8	24,0	6,8	-0,8	-15,7	-19,8	7,1	4,7	3,0
Industriprodukter	10,7	7,7	8,7	11,1	8,6	14,3	-1,6	15,2	11,6	6,5
Nærings- og nytelsesmidler	11,8	6,7	16,3	17,0	6,5	8,6	-4,0	12,9	1,7	16,7
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,9	10,6	-9,2	1,1	5,5	12,0	1,4	15,2	12,3	13,8
Trevarer	1,0	-3,2	-10,9	5,7	7,4	3,5	3,5	3,4	-8,5	-10,5
Treforedlingsprodukter	3,6	6,4	-2,7	3,8	7,8	6,5	-1,9	10,6	5,9	11,6
Grafiske produkter	56,6	-18,2	95,3	71,0	28,7	37,6	-24,0	-25,4	-14,5	-5,7
Raffinerte oljeprodukter	10,0	5,3	-0,8	-1,6	9,4	42,5	0,8	11,5	12,5	-3,0
Kjemiske råvarer	6,5	4,9	6,4	2,5	2,9	14,6	-9,0	24,5	1,9	5,6
Kjemiske og mineralske produkter	8,6	14,7	8,6	-2,8	17,3	12,2	9,1	25,3	10,8	14,4
Metaller	13,2	9,7	2,6	12,7	12,2	26,9	4,5	15,6	16,7	3,2
Verkstedprodukter	13,4	8,1	20,8	23,6	7,4	3,9	-6,6	15,3	21,0	5,3
Andre industriprodukter	11,0	8,2	15,6	14,8	1,8	12,6	6,2	16,8	4,2	6,3
Elektrisk kraft	-49,9	-24,5	32,8	-52,8	-76,8	-84,6	-88,6	-50,1	93,1	272,9
Tjenester	5,3	5,3	4,1	1,1	7,6	8,4	4,6	8,3	6,2	2,1
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	2,0	3,8	-1,9	0,2	3,9	6,1	4,2	7,5	2,6	1,1
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	10,6	0,9	12,1	8,9	12,7	8,8	0,8	1,8	-1,2	2,4
Oljeboringstjenester mv.	-8,9	13,8	-26,8	-11,3	11,1	-6,7	2,2	6,9	-11,3	75,9
Rørtransport	47,4	14,1	17,4	25,6	55,2	96,5	42,3	24,8	3,1	-3,8
Reisetrafikk	-0,0	1,5	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-3,1	0,9	1,3	8,2
Andre tjenester	13,0	9,4	17,6	4,4	18,5	11,4	5,2	13,4	18,6	-0,0
Samferdsel	23,9	-9,2	5,3	12,6	52,2	21,4	-0,6	-8,8	0,7	-27,1
Finans- og forretningstjenester	10,8	20,9	29,0	0,9	0,3	16,2	9,3	21,8	36,4	16,9
Tjenester ellers	-7,1	27,1	12,5	-5,1	-7,4	-24,0	3,8	51,6	28,9	30,6

Tabell A32. Eksport.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Eksport i alt	6,2	2,8	1,0	3,9	7,5	12,2	7,1	2,3	4,1	-1,6
Varer	7,9	1,4	1,1	3,9	10,5	16,1	7,9	1,1	2,2	-4,5
Råolje og naturgass	19,8	2,0	6,7	9,9	27,2	35,4	18,2	3,9	0,7	-10,7
Skip, nybygde	4,4	2,8	2,5	2,8	4,4	4,1	4,2	4,4	4,0	4,2
Skip, eldre	8,2	14,9	3,5	12,7	12,0	8,8	8,2	12,2	22,7	19,1
Oljeplatformer og moduler, nye	3,7	4,5	2,5	2,8	4,4	4,1	4,2	4,4	4,0	4,2
Oljevirksomhet, diverse varer	3,3	9,0	2,4	4,0	3,2	3,2	5,0	8,1	13,1	11,1
Andre varer	-1,5	0,5	-2,9	-0,9	-2,5	0,5	-1,3	-1,8	3,6	1,6
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-8,9	2,3	-10,6	-14,3	-16,5	4,5	-0,8	-4,2	14,3	0,6
Bergverksprodukter	0,7	-0,7	-1,1	2,5	-0,5	0,4	-9,8	-4,0	3,5	8,4
Industriprodukter	-1,3	0,6	-3,0	-0,3	-1,6	-0,0	-0,5	-1,5	2,6	1,7
Nærings- og nytelsesmidler	1,8	3,0	-0,2	-0,4	1,0	6,1	-1,5	3,9	6,9	2,8
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,3	-3,7	-2,3	0,6	4,7	2,7	-0,6	0,1	-5,2	-8,4
Trevarer	-5,6	5,4	-11,5	-9,0	-2,6	1,9	2,2	8,3	7,6	3,9
Treforedlingsprodukter	-13,0	-12,3	3,4	-9,8	-21,5	-22,9	-20,1	-13,6	-7,0	-7,0
Grafiske produkter	-5,6	7,9	-23,2	-18,1	7,2	18,6	5,6	28,7	6,2	-7,7
Raffinerte oljeprodukter	20,0	7,3	7,7	15,0	17,7	39,4	28,6	1,2	11,3	-6,9
Kjemiske råvarer	-5,4	2,1	-10,5	-6,3	-5,9	2,9	0,8	-0,1	6,2	0,8
Kjemiske og mineralske produkter	-1,0	-3,5	-3,1	4,4	1,8	-6,5	-7,3	-6,0	0,1	-1,0
Metaller	-8,8	0,2	-4,3	-4,9	-10,9	-14,8	-11,0	-3,4	7,1	8,9
Verkstedprodukter	2,1	1,0	-4,5	3,4	5,6	4,6	5,1	-0,6	-5,0	4,0
Andre industriprodukter	1,7	3,0	-1,8	2,9	10,6	-3,4	-3,6	1,9	5,1	8,4
Elektrisk kraft	58,6	-18,0	31,1	88,4	33,4	89,1	-26,4	-16,1	34,5	-43,3
Tjenester	0,4	7,8	0,7	3,6	-1,2	-1,3	4,4	6,2	10,1	9,9
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	1,5	8,6	2,5	2,3	1,3	-0,1	0,9	8,3	12,9	12,2
Oljevirksomhet, div. tjenesteeksport	3,4	4,2	2,5	2,8	4,4	4,1	4,2	4,4	4,0	4,2
Oljeboringstjenester mv.	7,1	16,8	3,6	10,3	7,5	7,7	9,0	14,9	22,7	18,3
Rørtransport	6,8	-0,3	9,8	10,6	22,4	-11,8	2,8	4,1	-7,6	0,9
Reisetrafikk	1,7	2,9	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6	3,1	2,8	3,3
Andre tjenester	-4,4	9,7	-5,9	6,6	-11,1	-5,1	12,3	3,8	14,0	9,4
Samferdsel	-11,1	13,0	4,6	4,0	-27,6	-14,3	1,6	1,2	27,5	20,9
Finans- og forretningstjenester	0,0	7,7	-14,9	10,3	4,6	0,8	22,0	5,5	4,0	1,5
Tjenester ellers	1,3	1,5	2,0	1,1	1,3	0,9	3,0	2,1	0,7	0,5

Tabell A33. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Import i alt	319 986	362 254	75 636	75 250	81 345	87 755	81 018	90 825	94 629	95 782
Varer	238 348	260 503	57 986	56 120	57 920	66 322	60 460	65 556	64 699	69 788
Skip, nybygde og eldre	6 325	10 555	1 799	652	1 494	2 380	4 841	2 150	2 734	830
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	282	211	33	32	192	25	36	45	76	54
Oljevirksomhet, diverse varer	7 683	8 928	1 944	1 656	2 028	2 055	1 980	2 482	2 369	2 097
Andre varer	224 058	240 809	54 210	53 780	54 206	61 862	53 603	60 879	59 520	66 807
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	8 088	8 328	2 299	1 907	1 730	2 152	1 936	2 323	1 828	2 241
Råolje	1 445	1 517	218	255	261	711	436	322	413	346
Bergverksprodukter	2 906	3 407	835	663	667	741	728	881	932	866
Industriprodukter	208 274	226 237	50 612	50 229	50 365	57 068	49 716	57 105	56 284	63 132
Nærings- og nytelsesmidler	9 493	10 676	2 162	2 339	2 505	2 487	2 228	2 597	2 968	2 883
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	15 344	16 744	4 059	2 971	4 519	3 795	4 159	3 470	5 130	3 985
Trevarer	4 104	4 870	947	1 031	998	1 128	1 007	1 286	1 225	1 352
Treforedlingsprodukter	6 370	6 487	1 693	1 545	1 486	1 646	1 532	1 614	1 588	1 753
Grafiske produkter	3 386	3 705	836	712	852	986	822	842	963	1 078
Raffinerte oljeprodukter	9 362	10 862	2 084	2 232	2 483	2 563	2 467	2 760	2 720	2 915
Kjemiske råvarer	9 070	9 620	2 306	2 363	2 264	2 137	2 166	2 556	2 426	2 472
Kjemiske og mineralske produkter	21 757	23 534	5 277	5 511	5 285	5 684	5 171	6 167	5 875	6 321
Metaller	22 701	23 937	5 685	5 735	5 260	6 021	5 439	5 641	5 656	7 201
Verkstedprodukter	83 343	91 803	20 618	20 225	19 308	23 192	19 602	23 574	22 113	26 514
Andre industriprodukter	7 049	8 169	1 683	1 556	1 658	2 152	1 770	1 979	1 964	2 456
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	16 295	15 830	3 262	4 009	3 747	5 277	3 353	4 619	3 656	4 202
Elektrisk kraft	3 345	1 320	246	726	1 183	1 190	787	248	63	222
Tjenester	81 638	101 751	17 650	19 130	23 425	21 433	20 558	25 269	29 930	25 994
Driftsutgifter ekskl.bunkers, skipsfart	20 052	24 819	4 601	4 863	4 920	5 668	5 571	6 182	6 799	6 267
Diftsutgifter ekskl.bunkers, Oljeboring	1 227	1 627	359	288	306	274	215	394	512	506
Oljevirksomhet, div. tjenesteimport	4 140	5 882	795	1 092	1 095	1 158	800	2 236	1 610	1 236
Reisetrafikk	29 128	31 880	5 407	6 581	10 254	6 886	5 620	7 399	11 184	7 677
Andre tjenester	27 091	37 543	6 488	6 306	6 850	7 447	8 352	9 058	9 825	10 309
Samferdsel	2 976	3 342	677	708	907	684	864	798	841	839
Finans- og forretningstjenester	13 350	19 148	3 073	3 128	3 245	3 904	4 427	4 685	4 822	5 215
Tjenester ellers	10 765	15 053	2 738	2 470	2 698	2 859	3 061	3 575	4 162	4 255

Tabell A34. Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Import i alt	308 520	345 201	73 539	72 848	78 817	83 316	79 052	87 424	87 885	90 840
Varer	230 887	254 820	56 107	54 595	56 540	63 644	60 247	64 796	61 832	67 944
Skip, nybygde og eldre	6 490	9 939	1 871	663	1 505	2 451	4 786	1 967	2 438	748
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	407	267	42	48	268	49	38	55	87	87
Oljevirksomhet, diverse varer	7 029	7 847	1 819	1 537	1 839	1 833	1 778	2 208	2 066	1 796
Andre varer	216 962	236 767	52 375	52 347	52 928	59 312	53 646	60 566	57 242	65 313
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	7 288	7 070	1 963	1 711	1 636	1 978	1 676	1 962	1 499	1 933
Råolje	1 176	1 372	214	219	226	517	392	317	368	295
Bergverksprodukter	2 459	2 680	705	566	557	632	591	725	660	704
Industriprodukter	203 698	224 359	49 355	49 309	49 631	55 403	50 170	57 377	54 671	62 141
Nærings- og nytelsesmidler	8 671	9 481	1 944	2 140	2 335	2 251	2 071	2 410	2 564	2 436
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	15 691	16 589	4 181	3 211	4 525	3 774	4 267	3 669	4 839	3 813
Trevarer	3 711	4 391	870	928	902	1 011	928	1 192	1 077	1 194
Treforedlingsprodukter	5 594	6 122	1 422	1 341	1 332	1 498	1 454	1 529	1 493	1 646
Grafiske produkter	3 121	3 647	742	632	806	941	785	796	945	1 121
Raffinerte oljeprodukter	8 365	9 587	1 996	2 029	2 248	2 092	2 136	2 584	2 360	2 507
Kjemiske råvarer	9 078	9 677	2 346	2 283	2 251	2 198	2 132	2 492	2 440	2 613
Kjemiske og mineralske produkter	22 607	24 241	5 553	5 671	5 359	6 024	5 416	6 350	5 957	6 518
Metaller	21 485	22 218	5 212	5 347	5 119	5 807	5 284	5 431	4 871	6 632
Verkstedprodukter	84 180	97 022	20 485	20 809	19 683	23 202	20 802	25 250	23 283	27 687
Andre industriprodukter	6 773	7 828	1 649	1 519	1 602	2 002	1 757	1 911	1 858	2 301
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	14 422	13 558	2 953	3 399	3 469	4 602	3 138	3 763	2 984	3 672
Elektrisk kraft	2 341	1 285	138	543	877	782	817	185	43	241
Tjenester	77 633	90 382	17 432	18 253	22 277	19 671	18 805	22 628	26 053	22 896
Driftsutgifter ekskl.bunkers, skipsfart	19 918	20 676	4 876	4 905	5 012	5 125	5 080	5 274	5 144	5 179
Diftsutgifter ekskl.bunkers, Oljeboring	1 156	1 474	344	271	288	253	195	359	466	454
Oljevirksomhet, div. tjenesteimport	3 784	5 169	744	1 014	993	1 033	718	1 989	1 404	1 058
Reisetrafikk	27 264	29 919	5 079	6 188	9 522	6 475	5 503	6 955	10 310	7 150
Andre tjenester	25 512	33 144	6 390	5 875	6 462	6 786	7 310	8 052	8 729	9 054
Samferdsel	3 040	3 270	664	693	952	731	819	763	839	849
Finans- og forretningstjenester	12 290	16 415	3 110	2 836	2 979	3 365	3 679	4 047	4 257	4 432
Tjenester ellers	10 183	13 458	2 616	2 346	2 531	2 690	2 811	3 242	3 632	3 773

Tabell A35. Import.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Import i alt	6,5	11,9	7,3	1,2	8,5	8,9	7,5	20,0	11,5	9,0
Varer	8,9	10,4	9,2	5,6	10,9	10,0	7,4	18,7	9,4	6,8
Skip, nybygde og eldre	-5,6	53,2	-20,4	-58,6	78,2	18,1	155,8	196,7	62,0	-69,5
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-21,4	-34,3	-32,3	-26,8	198,8	-83,7	-10,1	16,1	-67,4	78,0
Oljevirksomhet, diverse varer	20,9	11,6	132,6	71,5	23,5	-30,8	-2,3	43,6	12,3	-2,0
Andre varer	9,2	9,1	8,6	6,6	9,0	12,3	2,4	15,7	8,1	10,1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	3,8	-3,0	3,3	-8,9	8,8	13,7	-14,6	14,6	-8,4	-2,3
Råolje	-5,5	16,6	-38,7	-42,8	-31,1	179,9	83,3	45,0	62,7	-43,0
Bergverksprodukter	1,0	9,0	27,3	-16,1	-2,1	-0,8	-16,1	28,2	18,4	11,5
Industriprodukter	8,5	10,1	8,8	7,0	7,6	10,3	1,7	16,4	10,2	12,2
Nærings- og nytelsesmidler	4,5	9,3	11,2	-0,0	0,7	7,8	6,5	12,6	9,8	8,2
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-1,3	5,7	-10,0	-0,1	-0,8	8,4	2,1	14,3	6,9	1,0
Trevarer	8,2	18,3	0,0	5,9	15,2	12,0	6,6	28,5	19,4	18,2
Treforedlingsprodukter	1,5	9,4	-1,1	0,5	1,2	5,5	2,2	14,0	12,1	9,8
Grafiske produkter	12,6	16,9	14,3	4,6	19,4	11,8	5,8	26,1	17,3	19,1
Raffinerte oljeprodukter	-8,2	14,6	-4,4	-10,8	-8,9	-8,5	7,0	27,4	5,0	19,9
Kjemiske råvarer	2,5	6,6	9,0	0,5	3,2	-2,3	-9,1	9,2	8,4	18,9
Kjemiske og mineralske produkter	9,6	7,2	10,6	6,8	8,8	12,3	-2,5	12,0	11,2	8,2
Metaller	13,9	3,4	17,4	9,2	12,6	16,6	1,4	1,6	-4,8	14,2
Verkstedprodukter	7,7	15,3	11,2	9,7	6,6	4,0	1,5	21,3	18,3	19,3
Andre industriprodukter	3,4	15,6	4,4	4,8	3,6	1,5	6,5	25,8	16,0	14,9
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	48,0	-6,0	28,8	23,8	47,0	96,0	6,3	10,7	-14,0	-20,2
Elektrisk kraft	.	-45,1	155,9	391,0	.	.	489,7	-66,0	-95,1	-69,2
Tjenester	-0,1	16,4	1,7	-10,1	2,8	5,6	7,9	24,0	17,0	16,4
Driftsutgifter ekskl.bunkers, skipsfart	2,0	3,8	-1,9	0,2	3,9	6,1	4,2	7,5	2,6	1,1
Diftsutgifter ekskl.bunkers, Oljeboring	-11,2	27,5	38,7	-15,9	-30,8	-19,8	-43,3	32,3	61,8	79,8
Oljevirksomhet, div. tjenesteimport	-6,3	36,6	15,0	-31,7	-20,0	55,2	-3,4	96,2	41,4	2,5
Reisetrafikk	4,7	9,7	7,4	-3,3	9,6	3,8	8,3	12,4	8,3	10,4
Andre tjenester	-4,9	29,9	-2,4	-18,3	-0,7	3,0	14,4	37,1	35,1	33,4
Samferdsel	-11,9	7,6	-15,3	-25,5	0,8	-7,6	23,3	10,1	-11,8	16,1
Finans- og forretningstjenester	-12,7	33,6	-14,3	-25,6	-9,4	0,3	18,3	42,7	42,9	31,7
Tjenester ellers	9,4	32,2	22,4	-4,3	11,3	10,0	7,5	38,2	43,5	40,3

Tabell A36. Import.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Import i alt	1,0	1,2	-0,1	1,6	0,9	1,6	-0,4	0,6	4,3	0,1
Varer	0,9	-1,0	0,9	0,9	0,5	1,1	-2,9	-1,6	2,1	-1,4
Skip, nybygde og eldre	5,9	9,0	3,2	10,5	10,2	3,5	5,2	11,1	13,0	14,3
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-0,1	13,9	-6,3	-12,6	-17,6	-14,1	21,3	21,2	21,5	21,4
Oljevirksomhet, diverse varer	2,9	4,1	2,5	2,8	4,4	4,1	4,2	4,4	4,0	4,2
Andre varer	0,6	-1,5	0,6	0,4	0,3	0,8	-3,5	-2,2	1,5	-1,9
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-1,2	6,1	2,6	-0,3	-4,4	-3,4	-1,4	6,3	15,3	6,5
Råolje	36,4	-10,0	9,2	25,3	40,2	50,3	9,1	-12,9	-2,7	-14,6
Bergverksprodukter	2,6	7,6	-0,6	7,8	7,5	-3,6	3,9	3,6	18,1	4,8
Industriprodukter	0,0	-1,4	0,4	-0,1	-0,3	0,1	-3,4	-2,3	1,5	-1,4
Nærings- og nytelsesmidler	1,8	2,9	3,8	1,1	1,6	0,7	-3,3	-1,4	7,9	7,1
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2,3	3,2	3,0	2,6	2,0	1,2	0,4	2,2	6,2	3,9
Trevarer	-2,3	0,3	-4,7	-1,5	-1,6	-1,5	-0,2	-2,9	2,8	1,4
Treforedlingsprodukter	-3,0	-6,9	6,5	-2,3	-7,9	-7,9	-11,5	-8,3	-4,6	-3,0
Grafiske produkter	7,4	-6,4	8,2	9,1	3,9	8,6	-7,0	-6,2	-3,6	-8,2
Raffinerte oljeprodukter	15,6	1,2	7,5	6,0	20,9	28,3	10,6	-2,9	4,4	-5,1
Kjemiske råvarer	-6,4	-0,5	-13,0	-4,4	-6,7	-0,9	3,4	-0,9	-1,2	-2,7
Kjemiske og mineralske produkter	-3,4	0,9	-3,2	-0,7	-2,7	-6,9	0,5	-0,1	0,0	2,8
Metaller	-5,3	2,0	-2,5	-2,1	-6,7	-9,6	-5,6	-3,2	13,0	4,7
Verkstedprodukter	-0,6	-4,4	0,8	-1,9	-1,1	-0,1	-6,4	-3,9	-3,2	-4,2
Andre industriprodukter	3,5	0,3	1,1	2,3	5,8	4,6	-1,3	1,1	2,1	-0,7
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	5,4	3,3	3,1	10,1	2,8	4,9	-3,3	4,0	13,4	-0,2
Elektrisk kraft	20,7	-28,1	4,5	40,8	26,4	17,8	-45,7	0,4	7,7	-39,4
Tjenester	1,5	7,1	-3,3	3,5	1,9	3,1	8,0	6,6	9,3	4,2
Driftsutgifter ekskl.bunkers, skipsfart	-0,4	19,2	-7,7	-1,0	-3,0	9,9	16,2	18,2	34,6	9,4
Diftsutgifter ekskl.bunkers, Oljeboring	2,1	4,0	0,3	3,5	2,6	2,2	5,7	3,4	3,4	2,6
Oljevirksomhet, div. tjenesteimport	3,8	4,0	2,5	2,8	4,4	4,1	4,2	4,4	4,0	4,2
Reisetrafikk	3,4	-0,3	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1	0,0	0,7	1,0
Andre tjenester	0,7	6,7	-6,3	5,8	2,5	0,9	12,5	4,8	6,2	3,8
Samferdsel	-0,9	4,4	3,7	2,0	-4,4	-3,2	3,5	2,3	5,2	5,5
Finans- og forretningstjenester	0,2	7,4	-13,3	9,3	4,4	0,7	21,8	5,0	4,0	1,4
Tjenester ellers	2,4	5,8	2,0	2,4	2,8	2,4	4,0	4,8	7,5	6,1

Tabell A37. Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Eksport i alt	412 678	441 775	99 009	98 612	102 868	112 190	108 111	109 109	112 284	112 270
Varer	321 687	338 527	77 587	76 267	78 124	89 710	84 733	83 396	83 333	87 065
Tjenester	90 991	103 248	21 422	22 345	24 744	22 480	23 378	25 713	28 951	25 206
Import i alt	319 986	362 254	75 636	75 250	81 345	87 755	81 018	90 825	94 629	95 782
Varer	238 348	260 503	57 986	56 120	57 920	66 322	60 460	65 556	64 699	69 788
Tjenester	81 638	101 751	17 650	19 130	23 425	21 433	20 558	25 269	29 930	25 994
Eksportoverskudd	92 692	79 521	23 373	23 362	21 523	24 435	27 093	18 284	17 655	16 489
Inntekter	39 792	43 938	10 737	9 664	9 384	10 007	10 444	12 022	10 782	10 690
Lønn	1 200	1 200	300	300	300	300	300	300	300	300
Renteinntekter	23 203	27 981	6 166	5 472	5 454	6 111	6 278	7 979	6 804	6 920
Aksjeutbytte m.v.	2 052	2 903	1 064	405	280	303	240	1 126	1 060	477
Reinvestert fortjeneste	3 716	2 530	352	1 105	1 170	1 089	1 136	215	279	900
Løpende overføringer	9 621	9 324	2 855	2 382	2 180	2 204	2 490	2 402	2 339	2 093
Utgifter	59 965	64 929	14 707	15 304	12 560	17 394	16 083	17 360	14 514	16 972
Lønn	3 604	3 643	895	887	903	919	883	904	926	930
Renteutgifter	22 978	28 090	6 066	6 046	3 872	6 994	7 445	7 948	5 655	7 042
Aksjeutbytte m.v.	9 513	9 488	2 268	3 982	2 777	486	2 984	4 820	954	730
Reinvestert fortjeneste	4 656	4 254	1 283	-109	689	2 793	342	-891	2 300	2 503
Løpende offentlige overføringer	8 388	8 670	1 476	1 812	1 845	3 255	1 614	1 866	1 935	3 255
Andre løpende overføringer	10 826	10 784	2 719	2 686	2 474	2 947	2 815	2 713	2 744	2 512
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-20 173	-20 991	-3 970	-5 640	-3 176	-7 387	-5 639	-5 338	-3 732	-6 282
Overskudd på driftsbalansen	72 519	58 530	19 403	17 722	18 347	17 048	21 454	12 946	13 923	10 207
Kapitaloverføringer, netto	-1 017	-1 331	-17	-20	-61	-919	-83	-272	-56	-920
Netto finansinvestering	71 502	57 199	19 386	17 702	18 286	16 129	21 371	12 674	13 867	9 287
Omvurderinger, netto	-7 101	-14 788	-3 067	-2 092	1 650	-3 592	-7 480	-4 133	-4 217	1 042
Endring i Norges nettofordringer	64 401	42 411	16 319	15 610	19 936	12 537	13 891	8 541	9 650	10 329

Tabell A38. Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt. 1000

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Sysselsatte lønnstakere	1 973,5	2 037,7	1 933,9	1 968,0	1 995,4	1 996,2	2 009,3	2 035,5	2 054,5	2 050,8
Jordbruk, jakt og viltstell	17,1	16,4	17,0	17,3	17,3	16,9	16,5	16,3	16,5	16,1
Skogbruk	3,5	3,6	3,4	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,5	3,8
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	8,2	8,5	7,7	8,0	8,3	8,6	8,5	8,7	8,5	8,5
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	21,7	22,2	21,2	21,7	22,0	22,0	22,1	22,2	22,4	22,2
Utvinning av råolje og naturgass	17,6	17,5	17,8	17,6	17,7	17,6	17,5	17,4	17,6	17,4
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	4,1	4,7	3,5	4,2	4,3	4,4	4,6	4,8	4,8	4,8
Bergverksdrift	4,4	4,3	4,5	4,6	4,5	4,2	4,2	4,3	4,3	4,2
Industri	298,6	307,3	291,6	297,5	302,8	302,6	303,8	307,4	310,7	307,2
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	54,5	56,1	52,8	53,8	55,5	56,1	55,8	55,6	56,7	56,2
Tekstil- og bekledningsindustri	8,4	7,9	8,3	8,7	8,6	8,2	7,9	7,9	7,9	7,9
Trelast- og trevareindustri	15,5	16,3	15,0	15,4	15,9	15,7	16,1	16,5	16,4	16,3
Treforedling	10,9	11,1	11,2	10,9	11,1	10,3	11,1	10,7	11,4	11,3
Forlag og grafisk industri	39,7	41,4	40,0	39,6	39,7	39,6	41,2	41,4	41,8	41,4
Oljeraffinering	1,9	2,1	1,7	2,0	2,1	1,9	1,9	2,2	2,2	2,1
Kjemiske råvarer	9,5	9,4	9,4	9,6	9,7	9,4	9,3	9,4	9,6	9,4
Kjemisk og mineralsk industri mv.	21,6	22,1	20,9	21,2	22,1	22,3	21,6	22,3	22,7	21,6
Metallindustri	16,7	16,9	15,0	17,3	17,7	16,8	16,4	17,1	17,5	16,7
Verkstedsindustri	72,6	75,0	71,7	72,7	72,9	73,0	74,3	74,9	75,4	75,4
Bygging av skip og oljeplattformer	34,3	35,2	33,4	33,8	34,7	35,4	34,9	35,5	35,3	35,0
Møbelindustri og annen industri	12,9	13,8	12,3	12,5	12,8	13,9	13,5	13,8	13,7	14,0
Kraftforsyning	20,0	20,0	19,5	20,0	20,5	19,9	20,0	20,2	20,1	19,6
Bygge- og anleggsvirksomhet	88,0	97,2	84,1	87,4	90,4	90,2	94,1	96,0	98,5	99,9
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	846,2	878,5	821,1	843,9	860,2	859,1	861,8	878,4	888,2	885,0
Varehandel	283,3	300,1	272,6	282,8	288,9	288,8	292,9	301,1	303,4	302,8
Hotell- og restaurantvirksomhet	56,9	58,8	53,8	56,5	59,3	57,9	57,0	58,4	60,5	59,2
Rørtransport	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,2	0,4	0,3	0,4
Sjøtransport	50,1	49,8	48,4	49,8	51,2	51,0	48,9	49,2	51,0	50,2
Utenriks sjøfart	41,8	41,5	40,8	41,5	42,4	42,6	40,7	40,8	42,3	42,0
Innenriks sjøfart	8,3	8,3	7,6	8,3	8,8	8,4	8,1	8,4	8,7	8,1
Transport ellers	73,6	76,5	70,6	73,1	75,6	75,1	76,0	76,4	76,5	76,8
Post og telekommunikasjon	50,2	48,7	50,4	50,8	50,5	49,1	49,7	49,6	48,8	46,7
Finansiell tjensteyting, forsikring	50,7	49,9	50,3	50,7	51,1	50,7	50,2	49,9	50,0	49,7
Boligtjenester(husholdninger)	1,2	1,1	1,2	1,3	1,3	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	119,3	130,2	115,4	119,7	120,9	121,1	124,5	130,3	132,9	133,1
Personlig tjenesteyting	160,4	163,0	158,0	158,8	161,0	163,9	161,4	162,0	163,8	164,9
Offentlig forvaltningsvirksomhet	665,7	679,8	663,9	663,9	665,7	669,2	674,7	678,2	681,8	684,2
Statsforvaltningen	152,0	152,5	152,2	151,7	151,9	152,1	152,6	152,2	152,1	153,1
Sivil forvaltning	106,6	107,1	106,6	106,5	106,6	106,7	107,1	106,9	106,7	107,5
Forsvar	45,4	45,4	45,6	45,3	45,3	45,4	45,5	45,3	45,3	45,6
Kommuneforvaltningen	513,7	527,3	511,6	512,2	513,9	517,1	522,1	526,0	529,8	531,1
Fastlands-Norge	1 909,5	1 973,7	1 871,5	1 904,4	1 930,6	1 931,2	1 946,3	1 972,0	1 989,6	1 986,1
Sysselsatte lønnstakere og selvstendige	2 159,9	2 222,0	2 128,2	2 157,2	2 182,5	2 171,2	2 188,3	2 222,6	2 243,7	2 232,7

Tabell A39. Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt. Prosent endring fra året før

	1996	1997	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3	97:4
Sysselsatte lønnstakere	3,0	3,3	2,6	3,8	2,9	2,7	3,9	3,4	3,0	2,7
Jordbruk, jakt og viltstell	2,8	-4,5	4,1	3,3	1,4	2,5	-3,1	-6,0	-4,6	-4,3
Skogbruk	-0,6	2,8	1,5	-0,3	-2,1	-1,2	7,7	0,2	-4,6	8,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1,1	4,7	-3,3	-0,3	1,1	7,0	9,2	8,5	2,5	-0,6
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	3,7	2,3	1,6	4,3	4,0	5,0	4,0	2,5	1,5	1,3
Utvinning av råolje og naturgass	3,5	-1,0	4,3	3,4	2,9	3,5	-1,5	-0,8	-0,6	-0,8
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	4,6	16,3	-10,3	8,0	8,8	11,7	32,4	16,3	10,1	9,7
Bergverksdrift	-0,0	-4,3	2,9	3,3	-0,2	-5,9	-5,5	-5,6	-5,0	-0,9
Industri	2,1	2,9	2,2	2,3	1,6	2,5	4,2	3,3	2,6	1,5
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	2,3	2,8	1,7	1,3	1,6	4,6	5,7	3,4	2,3	0,2
Tekstil- og bekledningsindustri	-0,9	-5,9	-2,1	2,1	0,1	-3,9	-4,5	-8,7	-7,3	-2,8
Trelast- og trevareindustri	0,5	5,2	-0,6	0,4	1,1	1,1	7,4	7,1	3,0	3,6
Treforedling	-2,0	2,0	2,9	-2,1	-2,4	-6,3	-0,8	-2,3	2,6	9,0
Forlag og grafisk industri	2,0	4,4	3,9	2,8	0,7	0,7	3,1	4,6	5,3	4,6
Oljeraffinering	-0,0	9,3	-1,6	0,7	0,9	-0,2	10,2	9,6	8,5	8,8
Kjemiske råvarer	3,0	-1,2	4,7	4,4	2,3	0,8	-1,5	-1,7	-1,5	-0,2
Kjemisk og mineralsk industri mv.	4,0	1,9	2,5	2,1	4,3	7,1	3,2	5,2	2,8	-3,3
Metallindustri	2,0	1,3	-3,6	4,5	3,6	3,2	9,2	-1,1	-1,1	-0,7
Verkstedsindustri	2,1	3,3	3,4	3,4	1,0	0,7	3,6	3,0	3,3	3,3
Bygging av skip og oljeplattformer	2,8	2,4	2,1	1,6	2,5	5,0	4,4	5,0	1,8	-1,3
Møbelindustri og annen industri	5,0	6,9	2,9	3,7	2,9	10,2	9,8	10,7	6,7	1,2
Kraftforsyning	-0,0	-0,0	0,3	0,6	-0,2	-0,7	2,4	0,9	-1,8	-1,6
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,9	10,4	4,4	3,7	1,1	2,6	12,0	9,9	9,0	10,8
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	3,9	3,8	2,7	4,9	4,4	3,7	5,0	4,1	3,3	3,0
Varehandel	5,5	5,9	3,0	6,5	6,6	5,9	7,5	6,5	5,0	4,8
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,5	3,4	2,4	4,0	5,7	5,7	6,0	3,4	2,0	2,3
Rørtransport	-0,4	-18,6	25,0	.	.	-68,8	-50,0	-	-25,0	-
Sjøtransport	-1,0	-0,6	-2,1	-1,3	-0,4	-0,1	0,9	-1,1	-0,5	-1,7
Utenriks sjøfart	-1,5	-0,9	-2,5	-1,7	-1,1	-0,7	-0,2	-1,6	-0,3	-1,4
Innenriks sjøfart	2,0	0,8	0,4	1,1	3,1	3,1	6,9	1,4	-1,4	-3,0
Transport ellers	3,1	3,9	1,1	3,2	4,0	4,0	7,6	4,6	1,3	2,4
Post og telekommunikasjon	-0,4	-3,0	2,6	3,2	-0,4	-6,4	-1,3	-2,3	-3,4	-5,0
Finansiell tjensteyting, forsikring	-0,6	-1,6	-0,8	0,4	-0,8	-1,1	-0,3	-1,6	-2,3	-2,0
Boligtjenester(husholdninger)	2,5	-5,3	3,2	7,6	7,2	-7,7	-4,9	-9,7	-11,9	7,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	7,4	9,1	6,6	9,8	7,2	6,2	7,9	8,8	9,9	9,9
Personlig tjenesteyting	3,3	1,6	3,0	3,4	2,8	4,0	2,1	2,0	1,7	0,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,4	2,1	2,5	3,4	2,1	1,7	1,6	2,1	2,4	2,2
Statsforvaltningen	1,4	0,3	1,7	1,8	1,3	0,7	0,2	0,3	0,1	0,6
Sivil forvaltning	2,0	0,4	2,2	2,4	2,0	1,3	0,5	0,4	0,1	0,7
Forsvar	0,0	0,1	0,7	0,3	-0,2	-0,7	-0,4	0,1	0,1	0,4
Kommuneforvaltningen	2,7	2,6	2,7	3,8	2,4	2,0	2,1	2,7	3,1	2,7
Fastlands-Norge	3,1	3,4	2,7	3,9	3,0	2,8	4,0	3,6	3,1	2,8
Sysselsatte lønnstakere og selvstendige	2,5	2,9	2,6	3,3	2,2	2,1	2,8	3,0	2,8	2,8

Tabell A40. Utførte timeverk etter næring for lønnstakere og utførte timeverk i alt (inkl. selvstendige). Millioner

	1994	1995*	1996*	1997*
Utførte timeverk i alt, lønnstakere	**2 578,5**	**2 614,6**	**2 684,8**	**2 760,4**
Jordbruk, jakt og viltstell	22,7	22,7	23,3	22,1
Skogbruk	5,4	5,4	5,3	5,5
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	12,1	12,4	12,5	13,0
Utvinning av olje og gass, inkl. tjenester	36,1	35,1	36,3	37,3
Utvinning av råolje og naturgass	29,3	28,5	29,5	29,3
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	6,8	6,6	6,9	8,0
Bergverksdrift	7,0	7,0	7,0	6,8
Industri	437,3	446,9	455,9	467,2
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	80,4	81,0	82,6	84,6
Tekstil- og bekledningsindustri	12,5	12,1	12,1	11,4
Trelast- og trevareindustri	23,3	23,8	23,8	25,3
Treforedling	17,1	17,3	17,0	17,1
Forlag og grafisk industri	51,2	51,8	52,7	54,6
Oljeraffinering	3,1	2,9	2,9	3,2
Kjemiske råvarer	14,6	14,8	15,2	14,9
Kjemiske og mineralske industri mv.	31,1	32,2	33,5	34,0
Metallindustri	25,5	25,6	26,0	26,3
Verkstedindustri	108,9	112,9	115,2	118,3
Bygging av skip og oljeplatformer	51,4	53,6	55,0	56,1
Møbelindustri og annen industri	18,3	19,0	19,9	21,3
Kraftforsyning	29,8	29,7	29,6	29,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	126,5	136,0	139,5	153,7
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning.	1 101,7	1 120,2	1 160,2	1 198,8
Varehandel	349,3	362,0	381,4	402,1
Hotell- og restaurantvirksomhet	66,2	66,6	69,3	71,1
Rørtransport	0,7	0,7	0,7	0,6
Sjøtransport	91,2	92,4	91,3	90,1
Utenriks sjøfart	78,1	79,1	77,8	76,5
Innenriks sjøfart	13,2	13,3	13,6	13,5
Transport ellers	111,0	108,8	111,7	115,3
Post og telekommunikasjon	63,9	64,1	63,6	61,3
Finansiell tjenesteyting,forsikring	75,7	75,8	75,4	74,3
Boligtjenester	1,7	1,8	1,8	1,7
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	148,3	152,4	163,7	177,9
Personlig tjenesteyting	193,6	195,7	201,5	204,3
Offentlig forvaltningsvirksomhet	799,9	799,2	815,2	826,6
Statsforvaltningen	232,7	228,2	230,7	230,2
Sivil forvaltning	146,4	145,4	148,2	147,9
Forsvar	86,3	82,8	82,5	82,3
Kommuneforvaltningen	567,2	571,0	584,5	596,4
Fastlands-Norge	**2 463,7**	**2 499,7**	**2 570,1**	**2 646,1**
Utførte timeverk i alt, lønnstakere og selvst.	**2 951,3**	**2 978,6**	**3 039,7**	**3 109,4**

Tabell A41. Utførte timeverk etter næring for lønnstakere og utførte timeverk i alt (inkl selvstendige). Prosentvis endring fra året før

	1994	1995*	1996*	1997*
Utførte timeverk i alt, lønnstakere	**1,5**	**1,4**	**2,7**	**2,8**
Jordbruk, jakt og viltstell	3,3	0,2	2,5	-5,0
Skogbruk	-8,7	-0,2	-0,8	2,6
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	3,2	1,8	0,7	4,7
Utvinning av olje og gass, inkl. tjenester	-0,3	-2,6	3,4	2,6
Utvinning av råolje og naturgass	-2,5	-2,5	3,2	-0,5
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	10,2	-3,3	4,2	16,3
Bergverksdrift	-3,9	-0,6	0,2	-2,9
Industri	3,0	2,2	2,0	2,5
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	2,6	0,7	2,0	2,4
Tekstil- og bekledningsindustri	3,7	-2,9	-0,0	-5,9
Trelast- og trevareindustri	7,6	2,2	-0,0	6,4
Treforedling	2,1	1,2	-2,0	1,1
Forlag og grafisk industri	4,6	1,3	1,7	3,6
Oljeraffinering	1,3	-4,5	-0,2	9,7
Kjemiske råvarer	0,9	1,4	2,8	-1,7
Kjemiske og mineralske industri mv.	1,8	3,6	3,9	1,8
Metallindustri	2,4	0,1	1,9	1,1
Verkstedindustri	4,7	3,7	2,0	2,8
Bygging av skip og oljeplatformer	-2,1	4,2	2,7	1,9
Møbelindustri og annen industri	4,6	3,6	4,9	6,8
Kraftforsyning	0,6	-0,1	-0,3	-0,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,2	7,5	2,6	10,1
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning.	1,5	1,7	3,6	3,3
Varehandel	2,7	3,6	5,4	5,5
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,6	0,7	4,0	2,6
Rørtransport	-3,0	-3,6	-0,3	-18,5
Sjøtransport	-1,8	1,3	-1,2	-1,4
Utenriks sjøfart	-2,2	1,3	-1,7	-1,6
Innenriks sjøfart	0,9	1,1	1,7	-0,1
Transport ellers	2,3	-2,0	2,6	3,3
Post og telekommunikasjon	0,2	0,2	-0,8	-3,6
Finansiell tjenesteyting,forsikring	-4,9	0,1	-0,6	-1,3
Boligtjenester	1,8	1,5	2,7	-5,5
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	4,0	2,8	7,4	8,7
Personlig tjenesteyting	0,7	1,1	3,0	1,4
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,6	-0,1	2,0	1,4
Statsforvaltningen	-2,1	-1,9	1,1	-0,3
Sivil forvaltning	0,8	-0,7	2,0	-0,2
Forsvar	-6,7	-4,0	-0,4	-0,3
Kommuneforvaltningen	1,8	0,7	2,4	2,0
Fastlands-Norge	**1,7**	**1,5**	**2,8**	**3,0**
Utførte timeverk i alt, lønnstakere og selvst.	**1,0**	**0,9**	**2,1**	**2,3**

Tabell A42. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	1994	1995*	1996*	1997*
Lønnskostnader i alt	**415 750**	**439 742**	**473 177**	**510 576**
Jordbruk, jakt og viltstell	2 478	2 564	2 740	2 702
Skogbruk	693	716	737	773
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	2 201	2 440	2 555	2 814
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	11 409	11 604	12 612	13 596
Utvinning av råolje og naturgass	9 600	9 789	10 630	11 155
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	1 809	1 815	1 982	2 441
Bergverksdrift	1 271	1 293	1 336	1 343
Industri	71 111	76 019	80 937	86 947
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	11 792	12 351	13 103	14 039
Tekstil- og bekledningsindustri	1 580	1 604	1 669	1 642
Trelast- og trevareindustri	3 072	3 315	3 478	3 825
Treforedling	2 795	3 010	3 114	3 293
Forlag og grafisk industri	8 641	9 121	9 644	10 520
Oljeraffinering	671	668	698	793
Kjemiske råvarer	2 888	3 054	3 301	3 401
Kjemisk og mineralsk industri mv	5 322	5 787	6 269	6 693
Metallindustri	4 636	4 813	5 161	5 437
Verkstedindustri	18 565	20 192	21 497	23 316
Bygging av skip og oljeplattformer	8 603	9 336	9 978	10 596
Møbelindustri og annen industri	2 546	2 768	3 028	3 391
Kraftforsyning	5 497	5 726	5 968	6 195
Bygge- og anleggsvirksomhet	20 436	22 605	24 327	28 494
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning.	177 541	187 589	203 790	221 252
Varehandel	52 696	57 216	63 328	70 069
Hotell- og restaurantvirksomhet	9 788	10 270	11 234	12 133
Rørtransport	224	227	237	204
Sjøtransport	9 718	9 986	10 275	10 801
Utenriks sjøfart	7 291	7 461	7 599	8 024
Innenriks sjøfart	2 427	2 525	2 677	2 777
Transport ellers	19 288	19 488	20 958	22 620
Post og telekommunikasjon	10 886	11 129	11 554	11 676
Finansiell tjenesteyting,forsikring	15 251	15 951	16 639	17 181
Boligtjenester	249	262	282	277
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	28 932	30 929	34 702	39 614
Personlig tjenesteyting	30 509	32 131	34 581	36 678
Offentlig forvaltningsvirksomhet	123 113	129 187	138 173	146 461
Statsforvaltningen	34 869	35 876	37 983	39 661
Sivil forvaltning	26 600	27 662	29 444	30 769
Forsvar	8 269	8 214	8 539	8 892
Kommuneforvaltningen	88 244	93 311	100 190	106 800
Fastlands-Norge	**396 826**	**420 450**	**452 729**	**488 752**

Tabell A43. Lønn per sysselsatt normalårsverk. Årlig endring i prosent

	1994	1995*	1996*	1997*
I alt	**3,0**	**3,2**	**4,5**	**4,6**
Jordbruk, jakt og viltstell	2,8	2,9	4,0	3,2
Skogbruk	2,2	2,4	3,6	2,0
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	7,7	8,4	3,7	4,7
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	3,7	3,6	4,9	5,4
Utvinning av råolje og naturgass	4,0	3,5	5,0	5,9
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3,9	3,5	4,7	5,9
Bergverksdrift	3,7	2,5	3,5	5,0
Industri	3,1	3,8	4,3	4,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3,2	3,4	3,7	4,2
Tekstil- og bekledningsindustri	3,1	2,7	5,1	4,6
Trelast- og trevareindustri	3,8	4,5	4,4	4,5
Treforedling	3,7	5,7	5,7	3,7
Forlag og grafisk industri	2,1	3,7	3,7	4,5
Oljeraffinering	3,4	2,6	4,5	4,1
Kjemiske råvarer	4,2	3,8	5,0	4,3
Kjemisk og mineralsk industri mv.	3,8	3,8	4,2	4,7
Metallindustri	3,0	4,1	5,2	4,0
Verkstedindustri	3,4	3,9	4,3	5,0
Bygging av skip og oljeplattformer	2,2	3,5	4,0	3,8
Møbelindustri og annen industri	5,1	3,7	4,2	4,7
Kraftforsyning	2,8	3,0	4,2	3,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,0	2,5	4,6	6,1
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning.	3,1	3,2	4,6	4,6
Varehandel	3,2	3,9	5,0	4,4
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,5	2,9	4,7	4,4
Rørtransport	3,7	3,5	4,6	6,1
Sjøtransport	2,7	0,4	3,8	5,8
Utenriks sjøfart	2,3	-0,2	3,4	6,5
Innenriks sjøfart	2,7	2,5	4,0	2,9
Transport ellers	3,3	2,8	4,4	4,0
Post og telekommunikasjon	2,7	3,7	4,3	4,2
Finansiell tjenesteyting,forsikring	4,4	3,5	4,9	4,9
Boligtjenester	2,9	3,1	4,5	4,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	2,6	2,9	4,3	4,6
Personlig tjenesteyting	3,3	3,3	4,2	4,2
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,9	3,0	4,4	4,0
Statsforvaltningen[1]	4,2	3,3	4,3	4,1
Sivil forvaltning	2,4	2,9	4,2	4,1
Forsvar	6,6	2,7	3,8	4,1
Kommuneforvaltningen	2,4	2,9	4,5	4,0
Fastlands-Norge	**3,0**	**3,4**	**4,5**	**4,5**

1 Endring i antall rekrutter med lavt lønnsnivå i forsvaret gir "vridningseffekter"som påvirker lønnsveksten i statsforvaltningen totalt

Tabell A44. Lønn per utførte timeverk. Årlig endring i prosent

	1994	1995*	1996*	1997*
I alt	**3,0**	**4,4**	**4,8**	**5,0**
Jordbruk, jakt og viltstell	2,7	3,4	4,3	3,7
Skogbruk	1,7	3,6	3,8	2,2
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	7,3	9,1	4,0	5,2
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	4,1	4,4	5,2	5,1
Utvinning av råolje og naturgass	4,6	4,5	5,3	5,5
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3,8	3,5	4,9	5,9
Bergverksdrift	3,7	2,6	3,3	3,5
Industri	2,9	4,8	4,4	4,8
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3,5	4,1	4,0	4,7
Tekstil- og bekledningsindustri	2,5	4,5	4,1	4,6
Trelast- og trevareindustri	4,2	5,8	4,9	3,4
Treforedling	3,0	6,6	5,6	4,6
Forlag og grafisk industri	1,8	4,4	4,0	5,3
Oljeraffinering	3,6	3,6	4,7	3,7
Kjemiske råvarer	3,9	4,4	5,2	4,8
Kjemisk og mineralsk industri mv.	3,1	5,2	4,3	4,9
Metallindustri	2,5	3,7	5,3	4,2
Verkstedindustri	3,3	5,2	4,4	5,5
Bygging av skip og oljeplattformer	1,7	4,4	4,1	4,2
Møbelindustri og annen industri	4,4	5,1	4,3	4,8
Kraftforsyning	2,6	4,3	4,5	4,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,0	3,3	4,9	6,3
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning.	3,0	4,3	5,0	5,1
Varehandel	3,0	5,2	5,3	4,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,5	4,4	5,2	5,2
Rørtransport	4,3	4,8	4,9	5,9
Sjøtransport	2,9	0,9	4,1	6,6
Utenriks sjøfart	2,4	0,3	3,5	7,3
Innenriks sjøfart	2,9	3,0	4,3	3,9
Transport ellers	3,3	3,7	4,8	4,5
Post og telekommunikasjon	3,2	5,0	4,7	4,8
Finansiell tjenesteyting,forsikring	4,1	4,2	4,9	4,7
Boligtjenester	2,9	4,4	4,5	4,2
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	2,4	4,3	4,5	5,0
Personlig tjenesteyting	2,8	4,3	4,6	4,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,2	4,4	4,8	4,5
Statsforvaltningen[1]	4,4	4,6	4,6	4,7
Sivil forvaltning	2,3	4,4	4,2	4,7
Forsvar	6,4	3,1	4,2	4,4
Kommuneforvaltningen	2,7	4,2	4,8	4,5
Fastlands-Norge	**3,0**	**4,5**	**4,8**	**4,9**

1 Endring i antall rekrutter med lavt lønnsnivå i forsvaret gir "vridningseffekter" som påvirker lønnsveksten i statsforvaltningen totalt

Tabell A45. Lønnskostnad per utførte timeverk. Årlig endring i prosent

	1994	1995*	1996*	1997*
I alt	**3,3**	**4,3**	**4,8**	**4,9**
Jordbruk, jakt og viltstell	2,9	3,3	4,3	3,7
Skogbruk	2,3	3,5	3,8	2,2
Fiske,fangst og fiskeoppdrett	7,3	8,9	4,0	5,2
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	5,4	4,5	5,1	5,0
Utvinning av råolje og naturgass	5,8	4,6	5,2	5,5
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5,5	3,7	4,8	5,9
Bergverksdrift	9,6	2,3	3,2	3,5
Industri	2,9	4,6	4,4	4,8
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3,9	4,0	4,0	4,6
Tekstil- og bekledningsindustri	3,0	4,5	4,1	4,6
Trelast- og trevareindustri	3,9	5,6	4,9	3,4
Treforedling	3,2	6,4	5,6	4,6
Forlag og grafisk industri	2,0	4,2	4,0	5,3
Oljeraffinering	3,8	4,2	4,6	3,7
Kjemiske råvarer	3,8	4,3	5,1	4,8
Kjemisk og mineralsk industri mv.	2,9	4,9	4,3	4,9
Metallindustri	1,8	3,7	5,2	4,2
Verkstedindustri	3,5	4,9	4,4	5,5
Bygging av skip og oljeplattformer	1,2	4,2	4,0	4,2
Møbelindustri og annen industri	4,4	4,9	4,3	4,8
Kraftforsyning	3,2	4,3	4,5	4,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,0	2,9	4,9	6,3
Tjenesteytende næringer ekskl. off. forvaltning.	3,4	3,9	4,9	5,1
Varehandel	3,3	4,8	5,1	4,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,8	4,2	5,2	5,2
Rørtransport	5,0	5,3	4,5	5,9
Sjøtransport	3,3	1,4	4,1	6,6
Utenriks sjøfart	2,9	1,0	3,6	7,3
Innenriks sjøfart	3,2	2,9	4,3	3,9
Transport ellers	3,9	3,1	4,8	4,5
Post og telekommunikasjon	5,7	2,0	4,6	4,8
Finansiell tjenesteyting,forsikring	3,2	4,5	4,9	4,7
Boligtjenester	3,2	3,8	4,5	4,2
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	2,8	4,0	4,5	5,0
Personlig tjenesteyting	3,0	4,2	4,5	4,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,5	5,0	4,9	4,5
Statsforvaltningen	4,4	4,9	4,7	4,7
Sivil forvaltning	2,4	4,7	4,4	4,7
Forsvar	6,1	3,4	4,4	4,4
Kommuneforvaltningen	3,1	5,0	4,9	4,5
Fastlands-Norge	**3,3**	**4,4**	**4,7**	**4,9**

Tabell B1: Bruttonasjonalprodukt

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	1,3	1,3	3,5	3,1	3,4	3,4	2,8	2,7
Frankrike	1,2	-1,3	2,8	2,1	1,5	2,3	2,9	2,8
Italia	0,6	-1,2	2,2	2,9	0,7	1,3	2,1	2,6
Japan	1,0	0,3	0,6	1,4	3,5	0,5	1,7	2,1
USA	2,7	2,3	3,5	2,0	2,8	3,8	2,7	1,9
Storbritannia	-0,5	2,1	4,3	2,7	2,3	3,4	2,2	2,1
Sverige	-1,4	-2,2	3,3	3,9	1,3	1,8	2,6	2,4
Tyskland	2,2	-1,2	2,7	1,8	1,4	2,4	3,0	2,9
Norge	3,3	2,7	5,5	3,6	5,3	4,0	4,7	3,6

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B2: Privat konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	2,6	2,1	6,6	2,0	2,2	3,8	2,4	2,6
Frankrike	1,4	0,2	1,4	1,7	2,1	0,6	2,2	2,3
Italia	1,0	-2,4	1,4	1,8	0,7	2,0	1,9	2,1
Japan	2,1	1,2	1,9	2,0	2,8	1,4	1,7	2,0
USA	2,8	2,9	3,3	2,4	2,6	3,3	3,1	2,4
Storbritannia	-0,1	2,5	2,8	1,7	3,5	4,4	3,7	2,3
Sverige	-1,4	-3,1	1,8	0,8	1,3	2,3	2,5	2,0
Tyskland	2,8	0,1	1,2	1,9	1,3	0,9	1,9	2,2
Norge	2,2	2,2	4,0	2,7	4,7	3,3	3,1	3,0

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B3: Offentlig konsum

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	0,9	2,0	3,3	0,8	3,1	2,3	1,0	1,0
Frankrike	3,4	3,4	1,1	-0,0	1,4	1,6	1,0	1,0
Italia	1,1	0,5	-0,6	-1,3	0,4	0,1	0,2	0,9
Japan	2,0	2,4	2,4	3,5	2,3	0,8	-0,2	-0,5
USA	-0,1	-0,3	0,4	-0,1	-0,0	1,2	1,0	0,2
Storbritannia	-0,1	-0,2	2,2	1,3	2,4	0,7	0,8	1,2
Sverige	-0,0	0,2	-0,7	-0,9	-0,2	-2,3	0,0	0,5
Tyskland	4,1	-0,5	2,1	2,2	1,8	0,8	1,3	1,5
Norge	5,3	2,2	1,4	1,0	3,3	2,0	1,8	1,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	-1,0	-0,2	0,8	13,8	7,8	7,0	4,2	4,7
Frankrike	-2,8	-6,7	1,3	2,5	-0,5	-0,0	3,2	4,0
Italia	-1,8	-12,8	0,5	6,9	1,2	-0,2	3,4	4,4
Japan	-1,5	-2,0	-0,8	1,1	8,7	-4,2	1,5	2,4
USA	5,2	5,1	6,5	4,4	7,5	7,1	8,1	3,8
Storbritannia	-1,5	0,6	4,3	1,5	1,8	4,3	5,5	3,5
Sverige	-10,8	-17,2	2,0	12,4	3,7	0,5	6,0	6,4
Tyskland	3,5	-5,6	3,5	0,8	-1,2	0,8	3,2	4,1
Norge	-3,1	4,3	4,5	3,7	4,8	10,6	2,9	3,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B5: Eksport av varer og tjenester
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	-0,5	0,1	8,0	5,3	4,1	3,4	4,2	4,2
Frankrike	4,9	-0,4	6,0	6,3	4,7	9,2	7,5	7,1
Italia	5,9	9,1	10,7	11,6	-0,3	5,1	6,4	6,5
Japan	5,0	1,3	4,6	5,4	2,3	10,4	8,2	7,6
USA	6,6	2,9	8,2	11,1	8,3	12,6	7,6	6,4
Storbritannia	4,4	3,5	9,3	7,8	6,9	6,4	3,9	5,1
Sverige	2,3	7,6	14,0	12,9	6,1	10,0	7,3	6,0
Tyskland	-0,3	-5,0	7,9	6,2	4,5	10,4	9,1	7,8
Norge	5,2	3,2	8,7	3,6	10,0	5,9	7,9	5,8

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B6: Import av varer og tjenester
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	0,2	-0,1	13,7	9,8	3,7	6,4	3,8	4,2
Frankrike	1,2	-3,5	6,7	5,1	2,8	4,5	6,0	6,4
Italia	5,4	-8,1	8,4	9,6	-2,6	5,8	6,6	6,6
Japan	-0,7	-0,3	8,9	14,3	10,5	2,2	6,8	7,6
USA	7,5	8,9	12,2	8,9	9,1	14,5	11,4	7,1
Storbritannia	6,9	3,0	5,5	4,2	8,5	7,4	7,9	5,4
Sverige	1,1	-2,5	13,2	10,2	3,7	9,5	8,0	7,0
Tyskland	2,0	-5,9	7,7	6,9	2,2	6,4	6,7	6,4
Norge	0,7	4,4	4,9	5,5	6,5	7,9	3,9	5,0

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B7: Privat konsumdeflator
Prosentvis endring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	1,2	0,4	2,6	2,1	2,5	2,3	2,6	2,9
Frankrike	2,4	2,2	2,1	1,6	1,8	1,3	1,4	1,5
Italia	5,6	5,1	4,6	5,7	4,4	2,2	2,4	2,2
Japan	1,9	1,2	0,7	-0,5	0,2	1,6	1,0	0,6
USA	3,3	2,7	2,4	2,6	2,4	2,1	2,0	2,3
Storbritannia	5,1	3,4	2,3	2,6	2,6	2,0	2,3	2,6
Sverige	2,2	5,7	3,0	2,7	1,2	2,1	2,2	2,2
Tyskland	4,7	4,1	3,0	1,9	2,0	2,0	1,9	1,9
Norge	2,7	2,0	1,2	2,8	1,1	2,6	2,8	3,1

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B8: Lønnskostnader pr. sysselsatt
Prosentvis endring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	3,5	2,0	3,2	3,6	3,9	4,1	4,5	5,0
Frankrike	4,0	2,9	1,8	2,6	3,1	2,8	2,3	2,3
Italia	6,3	4,1	2,7	5,4	4,3	4,4	3,9	3,7
Japan	0,9	0,6	2,0	1,4	0,8	1,2	1,2	1,4
USA	5,6	2,8	2,2	2,4	3,0	4,2	4,1	4,3
Storbritannia	3,7	1,5	3,0	2,7	3,2	4,6	4,6	4,7
Sverige	3,3	5,2	4,9	2,9	6,5	4,8	4,2	4,3
Tyskland	10,3	3,6	3,5	3,6	2,4	2,3	2,4	2,7
Norge	4,4	2,2	2,9	2,6	4,6	3,9	4,4	5,0

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B9: Sysselsetting
Prosentvis endring fra foregående år

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	-0,6	-1,0	-0,2	1,6	1,1	2,1	1,6	1,6
Frankrike	-0,6	-1,2	0,1	0,9	-0,2	0,2	1,0	1,1
Italia	-0,9	-2,5	-1,7	-0,6	0,4	-0,0	0,1	0,4
Japan	1,1	0,2	0,0	0,1	0,5	1,0	0,4	1,0
USA	0,7	1,5	2,3	1,5	1,4	2,2	1,4	0,7
Storbritannia	-2,1	-0,4	1,0	1,2	1,1	1,7	0,8	0,4
Sverige	-4,5	-5,5	-1,0	1,6	-0,9	-1,0	0,6	0,7
Tyskland	-1,8	-1,7	-0,7	-0,3	-1,2	-1,3	0,3	0,9
Norge	-0,3	0,0	1,5	2,2	2,5	2,8	1,4	1,0

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B10: Arbeidsledigheten

Prosent av arbeidsstyrken[1)]

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	11,3	12,3	12,2	10,3	8,8	7,9	7,3	6,6
Frankrike	10,4	11,7	12,2	11,5	12,3	12,4	12,0	11,5
Italia	8,8	10,2	11,3	12,0	12,1	12,3	12,2	12,0
Japan	2,2	2,5	2,9	3,1	3,4	3,4	3,4	3,3
USA	7,5	6,9	6,1	5,6	5,4	5,0	4,7	5,0
Storbritannia	10,2	10,3	9,4	8,6	8,0	6,9	6,5	6,4
Sverige	5,3	8,2	7,9	7,7	8,1	8,1	7,3	6,9
Tyskland	7,7	8,8	9,6	9,4	10,3	11,4	11,4	10,9
Norge	5,9	6,0	5,4	4,9	4,9	3,9	3,6	3,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.
[1)] Vanlig brukte definisjoner.

Tabell B11: Korte renter

Prosent

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	11,5	10,3	6,2	6,0	3,9	3,7	4,3	4,8
Frankrike	10,3	8,6	5,8	6,6	3,9	3,4	4,1	4,6
Italia	14,0	10,2	8,5	10,5	8,8	6,9	5,2	4,6
Japan	4,3	2,9	2,3	1,2	0,6	0,6	0,6	1,1
USA	3,4	3,0	4,2	5,5	5,0	5,1	5,6	5,6
Storbritannia	9,6	5,9	5,5	6,7	6,0	6,7	7,4	7,2
Sverige	12,9	8,4	7,4	8,7	5,8	4,1	4,7	4,9
Tyskland	9,5	7,3	5,4	4,5	3,3	3,3	4,1	4,6
Norge	11,8	7,3	5,9	5,5	4,9	3,7	4,4	5,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

Tabell B12: Budsjettbalanse

Prosent av BNP

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	prognose 1998	1999
Danmark	-2,2	-2,8	-2,7	-1,8	-1,1	0,5	1,6	2,6
Frankrike	-4,1	-6,1	-6,0	-5,4	-4,5	-3,5	-3,4	-3,0
Italia	-9,6	-10,0	-9,6	-7,0	-6,7	-3,0	-3,0	-2,7
Japan	1,5	-1,6	-2,3	-3,7	-4,4	-2,8	-2,6	-2,4
USA	-4,4	-3,6	-2,3	-1,9	-1,1	0,0	0,1	-0,0
Storbritannia	-6,3	-7,9	-6,9	-5,6	-4,7	-2,3	-1,1	-0,6
Sverige	-7,8	-12,3	-10,3	-7,0	-3,3	-1,5	0,2	0,1
Tyskland	-2,8	-3,5	-2,6	-3,5	-3,5	-3,1	-2,7	-2,4
Norge	-1,7	-1,4	0,4	3,3	5,9	7,3	8,0	8,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 62. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

A-blad

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 1260
N-2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 55 00
Telefaks: 62 88 55 95

eller:
Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4481-1
ISSN 0800-4110

Pris (inkl. mva):
Økonomiske analyser kr 540,00 pr. år
Economic Survey kr 160,00 pr. år
Enkeltnummer ØA: kr 75,00; ES: kr 50,00

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

Falch *Hurtigtrykk, Oslo*